

ШЕРЛАРНИНГ УЙҒОНИШИ

Уйғон ва ўз дунёнгни ўзгартир

ЛИЗА БИВЕР

Азизлар,

Худо Ўз қизларини мақсад, интилиш ва жасоратни қўлга киритишга чорлаган. Қўпчилигимиз ҳаддан зиёд вақтимизни панада мудраб ўтказдик. Бугун Худо бизни уйғонишга, туришга ва бу дунёни ўзгартиришга чорламоқда. Ҳар биримиз, бизни ўраб турган дунёга ижодий ва стратегик тарзда таъсир этиш учун яратилганмиз.

«Шерларнинг уйғониши» – бу сиз манашу вақт учун яратилганингиз ҳақидаги Раббий томонидан руҳлантирилган сўздир. Худо бу мактуб орқали айтганларининг бари, мени мустаҳкамлади ва ҳаётимнинг ҳар битта соҳасини бошқатдан кўриб чиқишга ундади. Мен дунё бўйлаб, кучга тўлишаётган ва бу ваҳий орқали, Худо уларнинг юрагига гапираётган нарсаларни тушунган ҳолда хизматга кирган сон-саноксиз опа-сингиллар ҳақида эшитганман.

Бу китоб орқали сиз ва бошқа раҳбарларга белгиланган, менинг муҳаббатим ва ғамхўрлигимни қабул қилинг. Онлайн тарзида тақдим этилган бу ва бошқа манбаларни, барча ўзингиз билган кишилар билан бемалол бўлишинг.

«Шерларнинг уйғониши» зулматни тарқатиб юбориш, умидсизларни қутқариш ва Худонинг Шоҳлигини биргалиқда шу ерда намойиш қилишни ўргатишига ишонаман.

Қадрли опа-сингиллар, бу мактуб мендаги севгини, раҳбарлик ролимни, хизматимни ва бағишловларимни абадийга ўзгартириб юборди. Сиз ҳам ушбу саҳифаларда Худонинг юрагидаги нарсаларни топиб, ўзгаришингиз учун ибодат қилиб қоламан. Бу мактуб сизга ва сиз руҳан ғамхўрлик қилаётган одамларга, қай тарзда таъсир этгани ҳақида эшитишга бажонидил тайёрман.

Самимият билан,

Лиза Бивер
LisaBevere@ymail.com

ШЕРЛАРНИНГ УЙҒОНИШИ

“*Шерларнинг уйғониши*” китоби, ҳар битта аёлга Худо томонидан жойланган ҳайратли куч ва гўзалликни кўриш имконини беради. Бу китоб сизнинг юрагингизда шерни уйғотади ва кундалик ташвишлардан устун бўлиб, Худога иштиёқ билан хизмат қилишга ундайди.

Оммабоп ёзувчи ва Муқаддас Китоб ўқитувчиси,
— Жойс МАЙЕР

Лиза Бивер шунчаки баландпарвоз ҳақиқатларни эълон қилиб қолмай, шунингдек, ўзи ҳам шернинг ҳаёти билан яшайдиган инсон. У бағишланган масиҳий, садоқатли хотин, жасур она, дадил нотик ва ажойиб ёзувчи. “*Шерларнинг уйғониши*” Худонинг Шоҳлигини ерда ўрнатиш ишидаги, сиз учун Худо томонидан белгиланган ролни бажаришга руҳлантиради. Бу китоб барча ўқиган китобларимизнинг ичида энг руҳлантирадиган китоб.

LIFE Today дастурининг бошловчилари,
— Жеймс ва БЭТТИ РОБИСОН

“*Шерларнинг уйғониши*” сизга Худо томонидан жойланган улуғворлик уруғларини уйғотишга ундайди. Лизанинг бошқаларни руҳлантириш қарори, ўзингизда кадр-қиммат, даъват ва ҳайратли инъомларни очишга ёрдам беради. Бу очилган ҳақиқатларни, сизни ўраб турган дунё билан бўлиша олишингиз мумкин.

Техас, Хьюстон,
Lakewood жамоатининг чўпонларидан бири,
— ВИКТОРИЯ ОСТИН

“*Шерларнинг уйғониши*”да Лиза Бивер қаршимизда, уйғоқ масиҳий аёллар ўзининг таъсир доирасидаги барча соҳаларга – шахсий ҳаёт, жамоат ва дунёга қандай ҳисса қўша олишининг ақл бовар қилмас манзарасини чизмоқда. Бу китоб ўқувчини, ҳар қандай тўсикни енгиб ўтиб, ўз ҳаётидаги Худонинг даъватини англаб етишга руҳлантиради.

Флорида, Жексонвилль,
Celebration жамоатининг бош чўпони,
— СТОВАЛ УИМС

Лиза Бивер барча аёлларни уйғонишга ва Худо уларга бераётган кучни қабул қилишга чорляпти. Ҳозир ҳаётингизнинг қайси даврида бўлишингиздан қатъий назар, “*Шерларнинг уйғониши*” ичингиздаги куч, жасорат ва Худо томонидан белгиланган йўлни кўра олишга имкон яратади.

Fellowship жамотининг чўпони ва “*Сен! Сенинг қадрингнинг тубига саёҳат*” китобининг муаллифи,
— ЭД ЯНГ

“Шерларнинг уйғониши” асаби заифлар учун эмас. Бу мактуб аёлларни, энгларини шимаришга, қўлларини булғашга, бу дунёнинг оғригини ўзига олишга, яраланган, тушкун ёки синганларга Исо Масихнинг шифоловчи хузурини олиб келишга чорловдир. Агар сиз ўзингизда йўқ бўлган нарсалар ортидан қувишдан чарчаган ва ҳаётингизни, ўзингизда бори билан бўлишишга бағишлашга тайёр бўлсангиз, бу китоб сиз учун.

*Watoto Child Care Ministries*нинг асосчиси,
— МЭРИЛИН СКИННЕР

Лизанинг шер ҳақидаги очиқлиги бир вақтнинг ўзида ҳам муҳим, ҳам долзарбдир. Бутун дунё бўйлаб Худонинг ажойиб, дадил аёлларининг авлоди кўтарилаётганини кўряпмиз. Қолаверса, Муқаддас Рухнинг инояти билан кучда ва аминликда тикланган ва жамоатнинг муқаддасгоҳида шифоланган шерлар тўдасини кўряпмиз. Ҳокимиятсевар эмас, балки меҳрибон ва ғамхўр, ўз кадрини биладиган ва шунга кўра яшайдиган аёлларни кўряпмиз. Қўркиб, яшириниб яшайдиган жонзот эмас, балки юрагида янги кўшиққа эга, Масихдаги ҳар томонлама озодлик кўшиғига эга аёлларни кўряпмиз. Уйғонаётган шер мана шундай жасур ғалабакор ҳисобланади.

Бу ҳаяжонга соладиган китоб, бугунги муаммоларнинг ечими бўлишга чанқоқ бўлган, ҳар битта аёл учун белгиланган. Умид қиламанки, Лиза сизнинг диққатингизни Яҳудо қабиласининг Улуғвор Шери – чинакам Аслан – Исо Масихга қаратган чоғда, ичингиздаги ўкиришни топасиз.

СЗ жамоатининг бош чўпони,
— КРИС ПРИНГЛ

“Шерларнинг уйғониши” Лизага Худо томонидан рухий қонунларни ёритиш қобилияти берилганини намойиш этади. У бунга асосланиб, аёллар жасур ва ажойиб шерлар сифатида кўтарилаётган дунёни тасвирлаган, чунки улар шундай қилиб яратилган.

*The A21 Campaign*нинг асосчиси,
*Equip & Empower Ministries*нинг раҳбари,
— КРИСТИН КЕЙН

“Шерларнинг уйғониши”да Лиза Бивер бизнинг диққатимизни аёлларнинг туғма жасорати, ҳимоя туйғусига қаратмоқда ва уларнинг ўз даъвати ҳамда яқинларининг даъвати учун жангдаги кучини намойиш этмоқда. Лиза сизни тушқунликнинг қурбонига айланиб қолмаслик, балки кучни қабул қилиш, ботирликни ривожлантириш ва бу дунёга таъсир кўрсатиш учун Худонинг иноятидаги кучда ҳаракатланишга ўргатади деб умид қиламан.

Виржиния, Норфолк,
Calvary Revival жамоатининг бош чўпони,
— ЕПИСКОМ КОРТНИ МАКБЕТ

ШЕРЛАРНИНГ УЙҒОНИШИ

Уйғон ва ўз дунёнгни ўзгартир

ЛИЗА
БИВЕР

Lioness Arising by Lisa Bevere in Uzbek
© 2020 Messenger International
www.MessengerInternational.org
Originally published in English as Lioness Arising
Additional resources in Uzbek by John & Lisa Bevere
are available for free download at: www.CloudLibrary.org
To contact the author: LisaBevere@ymail.com

«Шерларнинг уйғониши» Лиза Бивер, Ўзбек тилида,
© 2020 Messenger International
www.MessengerInternational.org
Биринчи марта инглиз тилида «Lioness Arising» номи остида нашр этилган.
Лиза Бивернинг Ўзбек тилидаги қўшимча манбаларини қуйидаги сайтда
бепул юклаб олиш мумкин: www.CloudLibrary.org
Муаллифнинг алоқа учун электрон манзили: LisaBevere@ymail.com

Бағишлоғ

*Ичида қандайдир ёввойи,
жасур ва ажойиб нарса уйғонаётганини ҳис этаётган
барча шер опа-сингилларимга бағишланади.*

Сиз ажойибсиз!

*Сиз манашу вақт учун туғилгансиз.
Ўз кучингиздан, саволларингиздан ёки билимингиздан қўрқманг.
Уйғонинг, туринг ва нима учун яратилган бўлсангиз, шу нарсани
ўзингизда намоён этиши учун таваккал қилинг.*

Мундарижа

1. Шерни уйғот	11
2. Ўрганилмаган куч.....	27
3. Уйғоқ ва хавфли.....	45
4. Кўрқув ва ҳайрат	65
5. Хизмат учун куч	85
6. Бизнинг мақсадимиз битта	97
7. Қарши олиш ва мулозамат.....	119
8. Шерлар режа бўйича фикрлайди ва ҳаракат қилади.....	135
9. Шерлар ёруғликда яшайдилар, коронгуликда эса овга чиқадилар	157
10. Арслон билан сайр қилиш	191
11. Пичирлашдан ўқиришга ўтиш	207

Шерни уйғот

Табиат бизни озод килиш йўлида рух билан
келишув тузган.

Ральф Уолдо Эмерсон.

1 994-йил, ҳаётимнинг ўша давридаги одатий кечаларидан бири эди. Уйимни тартибга келтириш йўлидаги барча уринишларим бефойда бўлгач, ўзим истагандан анча кечроқ жойимга ётдим.

Ўшанда учта фарзандга эга эканим, яна ҳомиладорлигим учун кечалари тезда қаттиқ уйкуга кетар эдим. Мен кўзимни юмишим билан ухлаб қолар, эрталаб эса соатнинг жириглаши, болаларнинг шовқини ёки хонамга кириб келган қуёшнинг ёрқин нуридан уйғонар эдим. Бироқ ўша кеча қаттиқ уйкуга кетган бўлсам ҳам, ҳали тонг отмасдан бутун борлигим жумбушга келган ҳолда уйғониб кетдим.

Ушбу сахар пайти мен аниқ ва ғайриоддий туш кўрдим. Умуман олганда туш деб, аслида менга қиёфа ва соя бўлиб кўринган, аммо одатдагидан бошқача тарздаги очикликни назарда тутяпман. Мен тез-тез туш кўраман, лекин бунчалик равшан ва аниқ тарзда ҳеч туш кўрмаганман. Тушимдаги дунёда худди ҳаммаси ўнгимда содир бўлаётгандек эди. Қаршимда бошқа дунёга тегишли манзара пайдо бўлди. Мен бошқа дунёда юрганимни ҳис этдим. Мен Осмон Шохлигининг ёрқин, лекин кўзни қамаштирмайдиган бир жойида турар эдим.

Ёруғлик ҳар томондан қуйилиб келар ва ҳамма жой нурли эди. Ту-ман ёки соя йўқ эди, фақат Худонинг нури чарақлар эди. Бу ёрқин ранглар билан тўйинган нур шуқадар тусланар эдики, мен буни таъ-рифлашга ожизман. Нимранглар қават-қават бўлиб, кўп қиррага эга эди. Нимагадир мен (бизникидан фарқ қиладиган) бинафша ва ҳаво рангни кўпроқ эслаб қолдим. Қаерга қарамай, бўёқларнинг охири ва чети йўқ эди, шундай бўлса-да, улар юқорида оқ-сарик рангли ҳаша-матли тошда ўтирган, олтин рангли шерга ишора килар эди.

У шубҳасиз ўз зотининг безаги – улуғвор, қудратли ва мухташам эди. Шер қимирламас эди, аммо у тирик эканига менда ҳеч қандай шубҳа йўқ эди. У нафақат тирик эди, у ерда мен кўрган тирик ҳай-вонлардан ҳам тирикрок эди. Унинг боши кўтарилган, лекин зўриқ-маган ҳолда, олд оёқларини олдинга чўзиб турарди. Юнги ва кўз-лари олтиндек товланар эди. Мен унинг тўқ малла рангли силлик териси остидаги таранг мушакларининг ҳар битта тизмасини кўра олардим. Ушбу ҳашамат билан қимирламай турган шер, бизнинг дунёмиздаги шерлардан анча бақувват, ажойиб ва кучлироқ эди. Мен илоҳий тимсолга қараётганим ҳақидаги фикрдан шайдо бўлар эдим.

Ҳайратомуз баландликнинг олд қисмида Сонлар XXIII деб ўйиб ёзилган эди.

Шернинг олдида ўзимни кичик, аҳамиятсиздек ҳис этдим, у ер-даги хузуримни эса – ғалати ва ўринсиз сездим. Мен бамисоли ўз танамдан ажратиб олингандек эдим, ҳатто ҳомиладорлигим ҳақида умуман унутиб юборган эдим. Мен кўриш, тушуниш, диққат билан кузатиш ва шу йўл билан менга мавҳум бўлган нарсани ўрганиш учун ўша ерда эканимни билар эдим. Мен бу кўрганларимнинг маз-мунини англаб олишим зарур эди. Шер билан бирга ёлғиз турга-нимга қарамай, мен ҳеч нарсадан хавотирни ҳам, кўрқувни ҳам сез-масдим. Мен фақат кўрганларимдан ҳайратда, руҳим бундан жўш урган ҳолда, содир бўлаётган нарсаларга дахлдор бўлиб қолгандек эди. Мен имкон қадар атрофимдаги барча нарсани ўзимга сингдирар эдим. Шу пайт ортимда қаердандир янграган овозни эшитдим: “Ма-нашу ўғлинг туғилиши билан ичингдаги шер уйғонади”.

Тилла рангли ёғду ичида, ҳашамат ва махлиёликда ҳаммаси туга-ди. Ундан кейин эрталаб бўлиб, уйқумдан тўлиқ уйғонганим эсимда.

Менинг хисларим кўркувдан эмас, балки бошдан кечирган ҳаяжондан жунбушга келган эди. Мен ҳозиргина ниманинг гувоҳи бўлдим? Бир мунча вақт ўтгач, биз яшаётган дунё ҳақиқий, абадий ва мукамал самовий дунёнинг қисман ваҳийига ёки соясига эга бўлган вақт билан чекланган эканини тушуниб етдим.

ШЕР КАБИ КЎТАРИЛ

Тонготарда уйқумдан уйғониб, юрагим тез уриб ва бутун вужудим титраб, Худо мен кундалик ташвишлар ичида осонгина қўлдан бой бериб кўйишим мумкин бўлган нарсани, шер ҳақидаги бу очикликни кўрсатганини сездим. Бироқ У бор диққатимни тортди. Мен қалбимнинг ҳар бир заррасига қулоқ солардим. Менинг хонам ўзимга нурсиз ва бўм-бўш, ҳозиргина гувоҳи бўлганларимнинг яққол чаппаси бўлиб кўринарди. У дунёдаги баланд овоз билан таққослаганда, эрталабки овозлар бўғиқ бўлиб туюларди. Мен қотиб турар, қимирлашдан ва бу ваҳийнинг сўнгги лаҳзаларини йўқотиб кўйишдан кўрқардим. Кўзларимни юмдим. Ҳа, шунда ҳаммасини қайтадан кўрдим: шер, баландлик, ёзув, рангли манзара ва овоз.

Бир қанча вақт ўтиб, юрагим ҳовуридан тушишни бошлади, мен энгил тортдим ва кўзларимни очдим. У ерда ёзилган ёзувга қизиқиб, каравотимдан турмай, Муқаддас Китобга чўзилдим. Бу Муқаддас Китобдан аниқ бир боб ёки оят билан боғлиқми ёки йўқлигига қизиқдим. Агар шундай бўлса, Сонлар китоби 23-бобда нима дейилган? Таржимоннинг сарлавҳаларини ўқиб ва бу Балаамга бағишланган матн эканини кўриб, юрагим қинидан чиқиб кетди. Бу одам Худонинг пайғамбари, лекин манфаатпараст инсон бўлган. Мен 19-оятгача деярли ҳеч нарсани ҳис этмаган ҳолда матнни ўқишда давом этдим:

“Худо одам эмаски, алдаса ва инсон ўғли эмаски, ўзгарса. У гапириб, айтганини қилмайдими? Ёки сўзлаб, уни амалга оширмайдими? Мана, мен дуо қилиш буйруғини олдим. Зеро у дуо қилди ва мен буни ўзгартира олмайман. Ёқубда кулфат назарга тушмаяпти ва Исроилда бахтсизлик кўринмаяпти. Раббий Унинг Худоси у билан бирга ва шоҳона карнай овози уларнинг орасидадир. Худо уларни Мисрдан олиб чиқди. Яқкашоҳнинг кучи ундадир. Ёқубга

қарши жодугарлик йўқдир ва Исроилга қарши ҳеч қандай афсун йўқдир. Ўз вақтида Ёқуб ва Исроил ҳақида шундай дейишади: “Мана, Худо нимани амалга оширди!” (Сонлар 23:19-23)

Бу сўзлар Худонинг садоқати ҳақида жуда қўп нарсаларни гапирди. Унинг ваъдалари барқарор ва мустаҳкам, Унинг марҳаматлари ўзгармас. Худонинг садоқати туфайли Исроил жодугарлик ҳамда лаънатнинг ифлос ва бузуқ оқибатларидан ҳимояга ва озод келажакка эга эди. Буларнинг бари мен аввалдан билган ҳақиқатларни эслатарди, бироқ кейинги оят мени ларзага солди.

“Мана, бу халқ улкан шер каби ўрнидан туради ва арслон каби кўтарилади. Ўлжасини еб тугатмагунича ётмайди ва ўлдирилганларнинг қонини ичиб тўймайди”.
(Сонлар 23:24, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Мен бу юпқа варақда ёзилган шафқатсиз сўзларни титраб ўқидим: “...шер каби ўрнидан туради ва арслон каби кўтарилади...”. Бамисоли кўз ўнгимга қуйидагича манзара келди: шер ва арслон ўтда ётган жойидан турмоқдалар. Улар кўтарилганларида, бу осойишта сурат ҳаяжонга соладиган тарзда жонланди. Шерлар ўз ҳолатини ўзгартирганини барча жонзот ҳис этди ва шунинг учун диққат билан уларни кузатишни бошлади. Тилла рангли шерлар энди уйқуда эмасдилар: улар керишиб, ҳавога нафас чиқарар ва ўз майдонини кўздан кечирарди, улар жойидан қўзғалишга шайланиб турардилар. Эҳтимол, улар оч ёки улар ўрнатган чегарани бузган душманнинг ҳузуридан тинчи бузилган эди. Демак, бу ерда хўжайин кимлигини кўрсатиб қўйиш вақти келди.

Шерлар турганидан буён, то ҳаракатланишни тўхтатмагунларича, саросима босилмас эди. Борди-ю шерлар безовталиқда бўлсалар, қолган жонзотлар то шер ўз ўлжасини тутиб олиб, қорнини тўйғизмагунича, тинчлана олмайдилар.

Улар ўрнидан турганида мен ҳам ўз руҳимда уларнинг кучини ҳис этдим. Ким ҳам уйқудан турган шер ва арслонлар ҳаракатланаётганини ҳамда ўрнидан турганини кўриб, танг ва ишғол ҳолга тушмайди? Бу манзарага узоқ қараб бўлмасди. Бу мен учун нимани аниқларди? Бу тилла рангли ёввойи кудратнинг менга қандай алоқаси бор?

Бу кўриниш мени ўзига ҳам тортар, ҳам ўзидан итарарди. Менга шерларнинг мушукчаларга ўхшаб, куёшда тобланишини томоша қилиш ёқар эди, бироқ уларнинг ов қилиш ва ўлдириш тасвирлари кўрқитар, хатто нафрат уйғотар эди. Мен *National Geographic* ёки *Wild Kingdom* кўрсатувларини томоша қилганимда, катта мушуклар антилопа ёки зебраларни еган пайтларида кўзларимни юмиб олардим.

Бу фикрлар онгимдан ўтганида, кечаги тушдаги сўзлар ёдимга тушди: “Манашу ўғлинг туғилиши билан ичингдаги шер уйғонади”. Бу нимани англатиши мумкин? Мен кучли, кўрқмас шер билан каравотимда ўтирган ҳомиладор, катта аёлнинг ўртасидаги алоқани кўрмас эдим. Мени шер деб аташ кулгули эди. Мен сояли маҳсулотлар ер эдим ва умуман гўшт емайдиغانларнинг туридан эдим. Мен йиртқич ҳайвон эмасдим. Менинг онгим сиғдира олмайдиغان ҳамма нарса тўғридан-тўғри мени дахшатга соларди, кўпинча мен одамлар билан учрашиш пайти ўзимни қатъиятсиз сезардим. Мен айниқса, кучли ва ўзига ишонадиган аёллардан ҳайиқар эдим.

Ҳомидорлик мен ҳеч нарса билан шуғулланмаслигим учун бир баҳона эди. Тўртинчи ўғлимга ҳомиладор бўлишдан бир неча ой олдин, бир қайноқ ибодат вақтида, мен барча эътирозларимни бир четга суриб, Худога шундай деган эдим: “Мен розиман! Ўзимни Сенга бағишлайман. Ҳаётимда Сенинг ироданг бажо бўлсин! Мен Сенинг айтганларингни бажараман. Агар истасанг, аёлларга ҳам хизмат қиламан”. Аслида ўша пайтда аёлларга қандай мактуб айтиш ҳақида умуман тушунчага эга эмасдим.

Ҳомиладор бўлгач, барча ваъдаларим йўққа чикди деб ўйлаган эдим. Худо берган вазифага рози бўлганим, Худо Иброҳим ўғли Исҳоқни қурбонликка келтиришга тайёрлигини синаганидек, менинг ҳам тайёрлигимни кўриш учун уюштирган синов бўлган деган фикрга келдим. Эҳтимол, ўз тайёрлигим учун қўшимча очко оларман, лекин ҳеч қачон ўз ваъдамни амалга оширишга имкон бўлмайди.

Аммо ўша тушдан сўнг, берган ваъдам ўз кучида қолганини тушуниб етдим.

Ўғлим ҳақидаги сўз нимани билдиради?

Чунки ҳомиладорлик вақтим мен қиз кутяпмиз деб ўйлаган эдим.

Мени кўрганларнинг ҳаммаси, сен қиз туғасан деб айтар эди. Ҳеч ким ўғил туғилишини ҳаёлига ҳам келтирмас эди. Ёлғиз мен сирли равишда яна битта ўғлим бўлишига умид қилар эдим.

Мен ўз қулоқларимга ишонмай, бошимни чайқадим. Борди-ю, тушимда кўрганларимдан бирортаси ҳақиқат ва мен қандайдир шерга айланишим кўзда тутилган бўлса, унда яна бирор киши, албатта, ушбу яқинлашиб келаётган ўзгаришларни сезган бўларди. Бу тушга чиндан ҳам яна бир жиддий тасдиқ керак эди.

ТАСДИҚНИ ИЗЛАБ

Бир неча ҳафтадан сўнг, шаҳримизга мен жуда ҳурмат қиладиган бир хушxabарчи аёл келди. Бу мен учун имконият эди! У мени ва яна бир ҳомиладор дугонамни бирга тушлик қилиш учун чақирди. Менинг дугонам муваффақиятли тадбиркор аёл эди. Унинг имонга келиши кескин тарзда кечди ва ўз ҳудуди – Осиёни хушxabар воизликлари билан оёққа кўтарди. Эҳтимол, шер ҳақидаги туш у учундир?.. Мен тушлик пайтида гап орасида бу ҳақда айтишни ва унинг муносабатини кузатишни ўйлаб қўйдим.

Биз ажойиб серқуёш кунда Флоридадаги *Winter Park*да тушликка бордик. Уччаламиз шаҳарни бироз айланганимиздан сўнг, ниҳоят ўзимни ўтиришга мажбурладим ва харид пайти бизнинг дўстона суҳбатимизда қандай қилиб, шер ҳақида гап очиш ҳақида ўйлашни бошладим. Кейинроқ, биз тамадди қиладиганимизда менда имконият туғилди.

Дугонам қизча кутаётганини айтди, хушxabарчи аёл эса менда ҳам қиз бола туғилиши мумкинлигидан хурсандлигини таъкидлади.

– Бу бола ҳам ўғил туғилсачи? – деб сўрадим мен.

У мен умуман бундай бўлиши мумкинлигини айтганимдан ажабланди ва менинг ўзи учта ўғлим борлиги, Жонга эса жонкуяр қизалоқ кераклигини айтди. Айнан ўша пайти шер ва ўғил бўлиши ҳақидаги тушимни айтишга қарор қилдим.

Мен бунга айтишимдан маъно борлигига аминмас эдим. Умуман олганда, бунинг маъноси йўқ эди. Устига-устак бунга ҳали ўзимнинг ҳам ишончим комил эмасди. Бу ваҳий эканини билардим, аммо ичимдаги саросима туфайли ўзимни шернинг тимсоли билан қиёслаш олмасдим. Мен уни сўзлаб беришда давом этар, бошимдан кечирганларимни тасвирлашга уринардим, лекин ўзим ҳали охиригача

англамаган нарсани қайдай қилиб бошқага тушунтириб бера олишим мумкин? Менинг бир-бирига қовушмаётган нутқим уларнинг эсанкираган юзларидан маълум эди. Улар мени тушунмаётганини англаб, ҳикоямни шу заҳоти тугатдим.

Оқибатда ноқулай жимлик пайдо бўлди, бунинг орасида хушхабарчи аёл менга шубҳа билан қараб, сўради:

– Қачон кўзинг ёриши керак?

– Ўнинчи октябрда, – битта бўлса ҳам маъноли гап айта олганимдан ўзимни енгил ҳис этиб, саросима билан жавоб бердим.

Орқага суяниб, у бошини чайқади ва қатъийлик билан деди:

– Йўқ, йўқ, сен унғача шерга айланишинг имконсиз.

“Мен ҳам шундай деб ўйлайман!” – деб ҳайқиргим келди-ю, бироқ ўзимни ноқулай ҳис этганим учун, шунчаки бошимни тебратиб қўйдим. Бир тарафдан, ўзимни енгил ҳис этдим, бошқа тарафдан – бироз аччиқландим, эсанкирадим ва ҳатто, ўзимни таҳқиқланган сездим.

У мен бу вақтгача шерга айлана олмаслигимни айтганида, нимани назарда тутди? Ўшанда баҳор пайти эди ва октябргача беш ойдан кўпроқ вақт бор эди! Охир-оқибат, шер тусига айланиш учун қанча вақт кетади ўзи? Ичимдаги бола ҳақиқатдан ҳам ўғиллигини билиш учун вақт керак эди.

Мендаги саросимани сезиб, у аёл менга тушунтирди:

– Сенда ҳали Худо ўзгартириши керак бўлган нарсалар жуда кўп... Буларнинг барчасини октябргача амалга ошириш имконсиз.

Мана энди тушунарли. Бу аёлнинг дангаллиги ёқмаган бўлишига қарамай, мен унинг фикри билан рози бўлдим. Мен жим бўлиб, ўз фикрларим билан қолганимда, суҳбатимиз аста-секин ўзининг одадий тусига кирди. У мендаги фақат очиқ кўришиб турган нарсаларни сезганини айтиб ўтди, холос. Мен жуда кўп соҳаларда шубҳа-гумон ва журъатсизлик билан қийналиб юрардим. Ҳатто, хўжайним Жон ҳам, доим менга: “Лиза, сенга ўз дунё қарашинг билан яшаш жуда қийин бўлса керак, ахир, сенда хавотир ва кўркувлар шу даражада кўпки” – дер эди. У ҳақ эди. Бу кундан-кунга оғирлашиб бораётган эди. Мен узоқ вақт давомида тузатиш керак бўлган лойиҳа бўлишдан чарчаган эдим.

ЭНДИ ҲЕЧ ҚАНДАЙ БАҲОНАГА ЎРИН ЙЎҚ

Мен кўп йиллар давомида баҳоналар топардим. Мен рақни енгган аёл, ўтмиши яхши бўлмаган уй бекаси, мактаб ёшдаги болаларини базўр ушлаб туришга уринаётган она эдим. Худода мен учун бундан ҳам катгароқ режа бўлиши мумкинми? Наҳотки менда қандайдир куч ва ҳатто, жасурлик уйғониши мумкин бўлса? Балки довьорак бўлиш менга ярашар? Бир пайтлар мен келажакдаги касбим овсар қотилдан тортиб, учувчи бўлишгача орзу қилар эдим.

Ҳа, чўпоннинг рафикаси ва ёқимли масиҳий бўлиш тимсолига мос келишга уриниб, олдинги йўқотган дадиллигимни оз бўлса-да қайтаришни истардим. Мен куч ва чиройга эга бўлиш учун бироз жисмоний машқлар қилишга тайёр эдим. Мени заиф ва зорланадиган киши сифатида қабул қилишлари жонимга теккан эди. Мен ўтмишимнинг оғриқларида яшашдан чарчаган эдим. Мен ўзгаришларга тайёр эдим. Менинг хўжайним қайноқ ва кучли масиҳий экани ёқарди, аммо мен унинг орқасида яшириниб юришдан безор бўлган эдим. Доим иккинчи даражали нарсалар ҳақида ўйлашдан чарчаган эдим. Рол ўйнаш бадимга теккан эди. Эҳтимол, шер ҳақидаги ваҳий, айнан менга зарур бўлган нарсадир!

Ёқимли ва эҳтиёткор бўлишнинг ўрнига, мен бироз довьорак ва айниқса мақсадга йўналган бўлишга тайёр эдим.

Ўша куни, машинамнинг рулини ҳар доимгидан қаттиқроқ ушлаган ҳолда уйга ҳайдаб кетдим. Ўзимнинг, нисбатан хавфсиз “хондамда” шер бўлиш қандайлигини синаб кўрмоқчи бўлдим. Охирги чиққан масиҳийча кўшиққа рақсга тушган бўлиб, машинамнинг ёнги ойнасини бироз туширдим. Совутгични ёқмай, шамолда “ёлим”-ни ҳилпиратишни истадим. Ҳозир буларнинг бари ўсмирларча йўл тутиш бўлиб туюлади (боз устига, шерларнинг ёли йўқ). Кўзойнагимнинг мушук шаклидаги линзаси орқали ортни кўрсатадиган ён ойнадан сариққа бўялган сочларим кўринди... Тўхта, наҳотки ушбу зулфларимда тилло рангли ёввойи шерни кўраётган бўлсам?

Октябргача кутиб ўтираманми? Ҳеч ҳам! Ҳали ўзимга кўрсатиб кўяман! Мен – Шерман!

Ушбу ҳодисаларнинг тўплами, тушлик пайтидаги бошқаларга етказиб беролмаган нутқим, дугонамнинг дангал айтган сўзлари ва бошқа

кўплаб бир-бири билан боғлиқ бўлмаган нарсалар, қандайдир тарзда кизиқарли ҳодисаларнинг бошланиши бўлди. Ҳаммаси, худди кимдир менга вазифа берди-ю, мен буни қабул қилгандек бўлиб кўринарди.

Ўғлим Арден Кристофернинг (унинг исми “оловли, қатъиятли, мойланган” деган маънони англатади) туғилиши билан, ичимда нимадир ўзгарди. Яна битта фарзанднинг дунёга келиши катта юкни билдиришига қарамай, мен Худонинг қизи бўлиб яшашга диққатимни қаратган эдим. Ўзингиз билганингиздек, кўпчилик оналар сингари, менинг ҳам Худо билан муносабатларим кўнгилдагидек эмасди. Мен кундалик ташвишларга шўнғиб кетиш ёқасида яшар эдим. Мен бажаришим лозим бўлган нарсаларга тўлиқ боғлиқ бўлиб қолган эдим. Улар мен учун ўта муҳимдек туюлар ва улар кундан-кунга кўпайиб борарди, натижада, аслида мен кимлигимни унутиб қуярдим. Мени шубҳалар тўлдирарди. Менинг ҳаётим тор, фақат ўзимга қаратилган, бошқалардан алоҳида, бечора, хавфсиз ва самарасиз эди. Ўз исмим, турмуш ўртоғим ва фарзандларим кимлиги ёдимда-ю, бироқ хотин ва она сифатида елкамга олган жавобгарлигим, рўзгор ишлари, мен Худонинг қизи эканимни унутишга мажбурларди.

Мен буни англаб етганимда, Худо менга сокин овоз билан сен кучлисан деб айтишни ва мени бошқа ном билан аташни бошлади. Барча учун менинг исмим масъулиятимга боғлиқ эди. Мен фарзандларим учун она, хўжайним учун хотин, жамоатдагилар учун чўпоннинг хотини эдим, бироқ Қудратли Худоим учун мен шунчаки Унинг қизи эдим. Унга тегишли бўлишга ва бунинг натижаларига диққат қаратганимда, кунларимни ҳаёт кучи тўлдиришни бошлади ва қалбимга тинчлик кириб келди. Менинг юрагим кенгайди.

Арден туғилгандан сўнг, мен бошқаларга ёрдам бериш учун ўз заифликларим, кўрқув, омадсизлик, қулай доирамнинг соясидан чиқишни бошладим. Арден эмизикли пайти мен: *“Мен ўз ҳаётимнинг назоратчиси эмасман ва бу менга ёқади!”* номли ўзимнинг биринчи китобимни ёздим. Бу китобнинг ёзилиши менинг қаршимда янги дунёни очди. Тўсатдан мен юртимиздаги барча миллат аёлларига мурожаат этдим, улар чиндан ҳам ҳақиқатга оч эдилар. Улардаги алам, чанқоқлик ва соғлом муносабатга нисбатан қондирилмаган эҳтиёжга жавобан китоблар ёзишда давом этдим.

Вақт келиб, биз серкуёш, жазирама ва нам Флоридадан, серкуёш, совуқ ва куруқ Колорадога кўчиб ўтдик. Колорадога кўчишимиз оиламизга кўпроқ уйда бирга вақт ўтказишга ва дастурхон атрофида йиғилиб ўтиришга имкон яратди. Боз устига, биз ҳаёт тарзимиздаги кўп нарсаларни ўзгартиришга мажбур эдик. Кейинги ўн йил давомида мени бир неча марта (сезиларли даражада кўп эмас) шерюрак деб атаганларини эшитганимда, мен бунга шунчаки кулиб кўяр эдим. Энди кўрқоқ, уялчанг уй мушукчаси эмаслигимдан мамнун бўлардим. Менга шахсиятимдаги ўзгаришлар тугагандек ва шер билан боғлиқ ҳикоя якун топганга ўхшаб кўринарди.

Бироқ мен адашган эдим.

ЛИЗА, БУ СЕНГА ТЕГИШЛИ ЭМАС!

2007-йилнинг куз фаслида шер яна менинг ҳаётимга келди. Мен ажойиб Янги Зеландиядаги аёллар анжуманига воизлик қилиш учун чақирилган кўпчилик меҳмонлардан бири эдим. Ушбу тадбирга шуқадар кўп одам келдики, уни ташкиллаштирган жамоат, қатнашишни истаганларнинг ҳаммасини сиғдириш учун иккита анжуман ўтказишга мажбур бўлди.

Анжуманларнинг бири жамоат биносида, иккинчиси *Auckland arena*да бўлиб ўтди. Биз биринчи анжуманни тугатиб, иккинчисини ўтказиш учун *Auckland arena*га бордик. Йиғин бошланди. Нотиқлар билимли, меҳрибон ва Сўзнинг содиқ хизматчилари эди. Аммо мен тушлик вақтида, мен номаълум сабабга кўра асабийлашишни бошладим. Етарлича тайёргарлик кўрмаганим учун эмас – ахир, мен шунчаки биринчи анжуманда айтганларимни қайтаришим керак эди, холос. Шундай бўлса ҳам, воизликдан олдин ибодат қилишим зарур эди, негаки қандайдир қаршилиқни сезаётган эдим. Менинг бу ҳолатим у жойга ўзлари қарор қилиб келган меҳмонлар, бошқа воизлар ва анжуманни ташкиллаштирган жамоатга алоқадор эмасди. Биз ҳаммамиз битта юракка эга эдик, биз у ерга сажда қилиш, воизлик айтиш ва аёлларга далда бериш учун тайёрланиб келган эдик. Бироқ атроф-муҳитда яна қандайдир бошқа нарса ҳам бор эди. Эҳтимол, Худо менинг эъ-

тиборимни тортишни истагандир. Мен ёлғиз қолишим ва ўз ҳолатим устида мулоҳаза юритишим зурур эди, шу боис, мен мехмонхонадаги ойналари Окленд қўлтиғига қараган рақамимга қайтдим.

Мен хонада юриб, қўлимни сувлар томонга чўзиб, Худонинг бошқаруви ва укуви билан ибодат қилдим, шунингдек, iРодимда янграётган: “Биз доим ғалабада ҳайқирамиз!” деган қўшиққа жўр бўлиб куйладим. Юрагимни тайёрлаш учун Худо ҳаётимда амалга оширган барча эзуликлар учун миннатдорчилик билдиришга ўтдим. Мен кечагина “*Аёлларча ғамхўрликнинг кучи*” номли янги китобимнинг битикларини тайёрлаб тугатгандим, шунинг учун қўлёзма ва таҳририят ишлари ниҳоясига етгани учун Худога миннатдорчилик билдирдим. Китоб ёзиш мен учун тўлғоқ азобига ўхшайди, мана, нима учун менинг ибодатларим тахминан шундай эшитиларди: “*Худоим, раҳмат Сенга! Бу тугади! Мен яқин орада яна қўлимга қалам олишни истамайман!*”

Кутилмаганда Худо менинг руҳимга шундай деганини эшитдим: “*Сенинг бундай муносабатингдан афсусдаман... негаки Мен сенинг яна ёзишни бошлашингни истайман*”.

Нима? Мен Худога керакманми?

Раббий давом этди: “*Мен сенга тўғридан-тўғри самодан режа бераман. Сен уни Менинг сўзимдан топасан. Сен режани тўлиқлигида тушуна олмайсан, шу боис, Мен уни сенга аста-секинлик билан очиб бораман. Менинг қизларим бирга йиғилганда, суратни бутунлигича кўра олишингиз учун, Менинг айтганларимни ёзиб олишинг ва эслаб қолишинг зарур. Агарда сен бунинг учун ўз ҳиссангни қўшмансанг, сурат тугалланмайди*”.

Тўсатдан қаршимда яна шер пайдо бўлди. Унинг қудрати ва ақл бовар қилмас гўзаллигига маҳлиё бўлиб турганимда, Худонинг куйидаги сўзларини эшитдим: “Мен сенга ўғлинг туғилиши билан сен шерни уйғотасан деган эдим. Мен бу шер сенсан демаган эдим”.

Кутилмаганда менинг дунё қарашим нақадар чекланган, аҳмоқона ва инсоний эканини англадим. Овоз гапиришда давом этди: “*Исо – Яхудо қабиласининг Шери* ва Унинг келини бўлмиш шерни уйғотишнинг вақти келди. Шерларнинг сифати ва ҳаёт тарзини ўрган”.

Шундан сўнг мен биринчи қоидани эшитдим:

Шерлар биргаликда ов қиладилар.

Мен лол қолган эдим. Мен эшитган нарса Муқаддас Китоб таълимотига мосмиди? Буларнинг бари нимани англатади? Масихий аёллар яқиндагина уларнинг гўзаллигида куч борлиги ва боласини эмизиши кимматли деган фикрга ўрганишни бошлашди, энди Худо уларни шерлар деб аташни буюряпти. Булар бир-бирига зид фикрлар эмасми?

Эҳтимол, Худо Ўз қизларининг ичида қандайдир жасур ва ёввойи нарсани уйғотмоқчидир?” – деб ўйладим мен.

Қаршимда яна Сонлар китоби 23-боб пайдо бўлди ва мен бу матн масихий аёлларни туришга чорлаётганини кўрдим. Мен ўша жойнинг ўзида шерларнинг ҳаётини ва улар ҳамда Худонинг қизларининг орасидаги ёнма-ёнликни ўрганишга қарор қилдим. Бошида Худо менга берган ваҳийни айтмасдан, фақат аёллар ва шерларнинг ўртасидаги тўғридан-тўғри ўхшашликлар ҳақида гапиришни хаёл қилиб кўйган эдим. Аммо вақт ўтиб, бу ваҳий фақатгина меники бўлиб қолмаслиги кераклигини тушуниб етдим. Менга шер, қандайдир имтиёзли киши бўлганим учун кўрсатилгани йўқ. Шунингдек, мен пайғамбар бўлганим учун ҳам бу ваҳийни кўрганам йўқ. Бу нарса менга кўрсатилганининг сабаби: бир куни мен буни ҳаммага эълон қилишимни Худо билган.

Мен ҳар сафар “Сен шерни уйғотасан” – деганимда, бу ибора аёлларга қандай таъсир этишини кўрганман. Баъзида бунга сокин, аммо худди ичида булоқ очилгандек, кўз ёшлари билан муносабат билдирган. Баъзида улар гўзал ва жасур бўлиш табиий ҳолат экани ҳақидаги ваҳийни ҳозиргина тушуниб, уни қабул қилгандек, нафаси бир зумга тўхтаб қоларди. Уларнинг бу ваҳийга нисбатан муносабати ақл бовар қилмас даражада ижобий бўлганига ишонаман, негаки Худонинг ҳар битта қизида кўзичоқ билан бирга шер ҳам яширинган. Бу шер уйғонишининг вақти келди.

Бу шер ҳақида ўйлаганимда, юзим табассумдан эриб кетади. Мен елкаларимни тўғирлайман ва қаддимни ростлайман. Бошқа барча ҳайвонлардан кўра, шер мени аёл эканимни англашга кўпроқ имкон яратади, ахир, унинг кучига ҳеч ким шубҳа қилмайди. Шунингдек, эркак кишига ҳам ўз мардлигидан фахрланишга изн берадиган шердан бошқа жонзот бўлмаса керак деб ўйлайман. Шер – барча ҳайвонларнинг шоҳи, шу боис, унда малика ким эканлиги ҳақида савол туғилмайди.

КУЗАТ... ВА ЎРГАН

Худо бизнинг идрокимизни янгилаш мақсадида, бизнинг эътиборимизни коинотнинг оддийлигига, биринчи марта қаратаётгани йўқ. Жумладан, Исо бизга гулларга қарашни ва улардан ўрганишни маслаҳат берган, чунки Худо бизни улардан кўра яхшироқ кийинтиради ва бизга ғамхўрлик қилади (Матто 6:28; Луко 12:27 га қаранг). Қолаверса, Самолар Худонинг шарафини эълон қилади ва Унинг ҳақлигини намоён этади (Санолар 18:2; 49:6).

“Самолар Унинг ҳақлигини эълон қилмоқда, барча халқлар Унинг шухратини кўрмоқдалар” (Санолар 96:6).

Сайёрамизнинг ёввойи, кўрқмас гўзаллиги, бизни яратган Худога бироз қараш имконини яратадиган ойнадан бошқа ҳеч нарса эмас. Биз бу ойнани очишимиз ва Худонинг сўнмас, чексиз гўзаллиги, бизда самовий ҳаяжон уйғотишига йўл қўйишимиз зарур. Биз У яратган мўъжизавий коинотга очик юз билан қараганимизда, бу бизда Худога нисбатан чанқоқликни юзага келтиради. Бизнинг руҳимиз, биз кўрган нарсалардан таъсирланади. Мавжудот шундай деб эълон қилади: “Янада каттароқ нарса бор! Сен кўраётган нарсадан кўпроғи бор. Эшитаётганларингдан кўпроғи бор. Шунчаки инсоний фонийликдан кўра кўпроқ нарса бор. Муқаддасгоҳда савлат билан ўтирган мангу Худо бор”.

Исо Масих ернинг яратилишидан аввал сўйилишга белгиланган кўзи сифатида келди, шунингдек Ваҳий Китоби бизга Уни Шер деб тасвирламоқда:

“Қариялардан бири менга: “Йиғлама, мана, Яхудо қабиласининг Шери, Довуднинг Илдизи ғолиб келди. У бу китобни очиб, унинг етти муҳрини ечишга кодир”,– деди” (Ваҳий 5:5).

У бир вақтнинг ўзида бизнинг Кўзимиз ва Шеримиздир. Қизиқ, янада ўзаро қарама-қарши бўлган бошқа бирикма бўлиши мумкинми? Ваҳийда “Яхудо қабиласининг Шери еттита муҳрни ечишга кодир” дейилган. Ушбу китобнинг муаллифи Юҳанно бор самони, ерни ва ҳатто, ер остини излаб чиқиб еттита муҳрни ечишга ва келажакни аста-секин очишни бошлайдиган лойиқ шахсни топа олмай,

фарёд қилди. Сўнг Юҳаннонинг ёнида турган қария уни ўз нигоҳи билан юпатди, чунки бизнинг Қўзимизда Шер ҳам намоён бўлар эди. Ёлғиз У еттита муҳрни ечишга лойиқдир.

Йиртиш ва тилка-пора қилиш – бу аслида аёвсиз машғулот. Мен шу заҳоти маъбаддаги куч билан йиртилиб иккига бўлинган пардани эслайман (Марк 15:38 га қаранг), у яна тепадан пастгача бўлинган.

Худо доим бизга халақит берадиган ёки бизни Ундан ажратадиган нарсаларни қисмларга йиртиб ташлаши менга ёқади. Илоҳий сирли Ваҳий Китобида, самовий китобнинг муҳрини ечиш бутун ерни ҳаракатга келтиргани айтилган.

Худо Ўзининг бир қисмини бизга ҳамда ҳар биримизга очишга ва намоён қилишга шайлигини ҳозир ҳам ҳис этаман. Ундай бўлмаганда эди, нега У охирги замон ҳақидаги бундай ҳайбатли ҳикояни ёзди, агарда бу ҳар биримизга тегишли ваҳийни ўзида мужассамламаган бўлса? Мен биз умидсизлик ва кўз ёш тўкишга эмас, балки ўз нигоҳимизни кўтариб, ҳамма нарсани ҳаққоний тарзда кўришимиз учун чақирилганмиз деб ишонаман.

Самодаги ваҳий ва доноликнинг садоси биз яшаётган ерга келиб туради.

Бизнинг Самовий Отамиз Ўзи яратган мавжудотга бизнинг юрагимизни очиш вазифасини юклагани нақадар ажойиб. Ҳар битта ўсимлик, ҳайвон ва манзаранинг ҳар бир зарраси худди: “Кўтарил ва қандай бўлиш учун яратилган бўлсанг, шундай бўл”,– деб айтаётганга ўхшайди. Аюб китобига кўра, табиатга бизни ўқитиш қобиляти жойланган.

“Бизни ернинг ҳайвонларидан кўра кўпроқ ўқитадиган ва бизни само қушларидан кўра кўпроқ доно қиладиган менинг Яратувчи Худойим қаерда?” –демаяпти” (Аюб 35:11).

Худо севгисининг улуғворлиги ва Раббий Ўз донолигини бизга улашиш учун нималарга тайёрлигини сўзлар билан ифодалаб бўлмайди. Бироқ бу бизни ҳайрон қолдирмасилиги лозим. Ахир Яратувчи шундай деб айтган:

Табиат бизни озод қилиш йўлида руҳ билан келишув тузган.

— Ральф Уолдо Эмерсон.

“Чунки ўрмондаги ҳамма жониворлар, минглаб тоғлардаги хайвонлар ҳам Меникидир.

Тоғлардаги барча қушларни биламан ва далалардаги барча хайвонлар ҳам Менинг қаршимдадир.

Агар Мен оч қолганимда эди, сенга айтмас эдим, чунки дунё ва уни тўлдириб турган ҳамма нарса Меникидир” (Санолар 49:10-12)

Биз ўзимизни ердаги барча мавжудотдан устун қўямиз, аммо Худо уларнинг ҳаммасининг исмини билади. Наҳотки сиз, Худони У яратган коинот умуман қизиқтирмайди деб ўйласангиз? Қолаверса, У бор коинотни Ўзи учун яратган. Агарда биз табиатга кулоқ тутсак, у бизга Ўзининг яратувчиси ҳақида кўп нарсаларни айтиши мумкин. Ҳикматлар китоби бизни қуйидагича огоҳлантирмоқда: “Эй, дангаса, чуқолининг олдида бор, унинг ҳатти-ҳаракатларини кузат ва доно бўл” (Ҳикматлар 6:6).

Мен ишонаманки, Худо ҳозир ҳам бизни шундай йўл тутишга ундаяпти. У бизни шерга қарашга ва ундан ўрганишга чорляпти. У шундай деб ундаяпти: “Қизларим, шерга қаранглар. Уни диққат билан кузатинглар. Сизлар Мен танлаган довьюрак аёллар бўлиб кўтарилишмингиз учун, унга сиздаги тийиб бўлмайдиган табиатни, боқий гўзалликни ва қудратли кучни уйғотишига изн беринглар”.

Аёлларда қай тарзда шернинг кучи ва жасорати намоён бўлиши мумкин? Аёл киши қандай қилиб шерга ўхшаб қўзғалиши мумкин? Ҳар биримиз бунга ўзимизча махсус тарзда муносабат билдиришимиз мумкин, бироқ шернинг сифатларига мана шундай тарзда кўз югуртириш сизга ваҳий бериши мумкин. Кейинги бобларда Африка куёши остида хотиржам ухлаётган шерни уйғонишга ундайдиган сабабларни кўриб чиқамиз:

У куч йиғиш учун туради.

У бошқаларни қаршилаш ва бошқаларга ғамхўрлик қилиш учун туради.

У ов қилиш учун туради.

У бошқа шерларни қўллаб-қувватлаш учун туради.

У ёшларни ҳимоя қилиш учун туради.

У тўдага хавф солаётган душманга зарба бериш учун туради.

У ўз шоҳи билан сайр қилиш учун туради.

Шерларнинг уйғониши

Мен кодир Худонинг ҳар битта қизи ўз ҳаётида ўзгаришларни амалга ошиши, жасорат билан тўлиши ва кучга кириши мумкинлигининг тимсоли сифатида, шерни ўрганишни бошладим. Сизнинг ичингизда ҳам шер яширинганми? Ушбу китобни ўқиб тугатиш вақтигача, сизда ушбу саволга жавоб туғилиши ва шу билан бирга қандайдир кучли, ажойиб ва ёввойи нарса уйғониши учун ибодат қилиб қоламан.

Ўрганилмаган куч

Борди-ю бутун дунёдаги аёллар инсониятнинг эзгулиги учун бирлашсалар эди, бу шундай куч бўлар эдики, бундай кучни дунё ҳали кўрмаган бўларди.

МЭТЬЮ АРНОЛЬД, XIX АСРДА ЯШАГАН АНГЛИЯЛИК
ШОИР ВА ФАЙЛАСУФ

Биз айнан мана шу вақт учун уйғонганмиз дейиш мумкинми? Мен бу тўпланаётган куч даракчиларини кўриш имтиёзига эга бўлганман. Бошқа яримшарнинг узок мамлакатаида, Оврўпада ва ҳатто, ўзимнинг она юртим Америкада ҳам шубҳасиз, кенг миқёсга ўсиб борадиган ҳаракатнинг биринчи ҳосилларини кўрганман. Бу ҳаракат илк қадамларидан бошлаб, Худонинг қизи сифатида етук аёл бўлиб, тезлик билан улғайиб бормоқда. Юқоридаги шоирнинг сўзлари тушунишни ва мукамалликни талаб этадиган яна қандайдир нарсани қалбингизнинг тубида уйғотдими? Мен бу сўзларни биринчи маротаба ўқиганимда, шуқадар лол қолган эдимки, менинг нафасим чинакамига тўхтаб қолганди.

Менинг жисмоний таъсирланишим, бизнинг сон-саноксиз амалга ошмаган имкониятларимизга нисбатан бўлган муносабат эди. Ушбу китобнинг номидан билиб олганингиздек, мен сизда қандайдир ёввойи, доно ва ҳайратли нарсани уйғотмоқчиман. Сизни қай тарзда аёллар бошқаларнинг эзгулиги учун бирлашиши ҳақидаги ғоя ҳақида мулоҳаза юритишга чорлаб қоламан. Агар зарурат бўлса, бу

фикрни такрор ўқинг, чунки унга жойланган умид, шубҳасиз бир кўз югуртириб ўтишдан кўра, кўпроғига арзийди; бу ҳақиқат сизнинг тўлиқ эътиборингизга сазовор.

Ўзингиздан сўрашга журъат этиб кўринг, Мэтью Арнольднинг сўzlари шунчаки назария, сиёсий нутқ ёки умид берадиган тахминдан кўра каттароқ нарса бўлиши мумкинми? Унинг доно фикрлари башорат, тавсия ёки ҳатто, пайғамбарчилик бўлиши мумкинми?

У ўша пайтларда келажакка тикилиб қараган ва бизни бирлашишга ундаб, ҳозирги даврнинг қизларини кўрган дея оламизми? Айнан бугунги кунда бунга шуқадар катта эҳтиёж бўлишини у англаганми? У келажакдаги сизни ва мени ҳам кўра олдимикин?

Аминманки, ушбу саволларнинг ҳаққоний жавоблари ҳар

битта аёл юрагининг тубида жойлашган ва улар сўзларда эмас, балки улар танлайдиган ҳаётда яхшироқ акс этган. Аёлларнинг ушбу жавобидаги бизнинг иштирок этиш қобилиятимиз, манашу мавсумни қандай яшаб ўтишимиз орқали намоён бўлади. Бизнинг кейинги қароримиз, ўз қизларимиз ва ўғилларимизнинг тарбиясида кўринадимиз, токи улар ҳам бизга ўхшаб, тўғри қарор қабул қилишсин.

Бизнинг замонимизда ҳам, ўз маданияти, диний қарашлари ва тафаккури, уларга қарши йўналтирилган кўплаб зиддиятлар ва чекловлардан устун бўладиган аёллар кўтариладими? Океаннинг у томонидаги опа-сингилларимиз четдан келадиган маддасиз ҳам олға боришга дадил бўла оладиларми? Биз ғарб мамлакатларида яшайдиганлар самарасиз ва чалғитадиган нарсаларни бир четга қўйиб, аҳамиятга эга ва муҳим нарсаларга ўз диққатимизни жамлаймизми?

Бизнинг ҳиссамиз зарур эмас ва бу ундов Худодан эмас деб таъкидлайдиган қарши овоз ва айбларни ўзимиздан сиқиб чиқарамизми? Ўз давримизнинг воқеалар тартибидаги маънони тушунамизми ва қаторда ўз ўрнимизни эгаллаш учун таълимотимиздаги фарқ ва фикрларни бир четга суриб қўя оламизми? Қўлларимиз ва юракларимизни бирлаштирганимизда, ёшимиздаги фарқ тўсик бўлмайдами?

“Катталарга хос” муаммоларининг эртанги ечими, аҳамиятли даражада, бугун болаларимиз қай тарзда ўсаётганига боғлиқ.

— МАРГАРЕТ МИД

Имонда қўшила олаимизми? Ушбу бирлашган имон, ҳақиқатдан ҳам биз ишонган нарсани акс эттирадимиз?

Бу яқдиллик мажбурий бўладими ёки ҳаётини заруриятми? Бу бирлашган имон, бизни бир вақтнинг ўзида ҳам ёрқин ва енгиб бўлмас, ҳам шиддатли ва аҳамиятли нарсанинг тақсимловчилари сифатида кўрсатиб, ишларимизда намоён бўладими?

Умумий хизматимиз, биз журъат этаётган умидимизни очиқ ифодалайдими ва бу биз сидкидилдан ишонадиган нарсаларнинг тирик исботи бўла оладими? Бу имон олиш учун эмас, балки бериш учун қўлларини бегараз чўза оладими? Бу айнан мана шундай бўлиши учун ибодат қилиб қоламан, чунки айнан шу тарзда бизнинг шахсий чегараларимиз кенгайди ва биз бошқаларнинг ҳаётига таъсир эта оламиз.

Ҳа, ҳозир мен сўраётган ва умид қилаётган нарсалар, бироз кенгайишни талаб этади, лекин бусиз турган жойимиздан олдинга силжмаймиз. Фақат ҳозир турган жойимизга диққат қаратишимиз етарли эмас. Борди-ю биз бутун дунё бўйлаб ёйилмоқчи бўлсак, ҳар тарафга қарашимиз зарур.

XIX асрга назар ташласак, ўша пайтларда аёлларда гапириш ҳуқуқи қарийб бўлмаган. Ҳозир атрофимизга боқсак, бизнинг овозимиз муҳимлигини тушунамиз. Олдинга қараб, ўз сўзларимиз ва ҳаётимизни шундай қуришимиз керакки, токи бу келажак учун мерос бўлиб қолсин деган фикр келади.

Ўз уфқларимизни кенгайтириш ва ҳаётнинг кўплаб соҳаларига таъсир этишни бошлаш вақти келди. Мушаклар зўриқиш ва босимни сезгандагина машқлар самарали бўлади. Машқлар эгилувчанликни ҳосил қилади ва шикастланишдан огоҳлантиради.

Сизни шер билан таништирганимда ҳаётингизни бироз машқ қилдиришга эришаман деб умид қилиб қоламан. Бу ўзингиз ҳақидаги тасаввурингизни, аёллик назокатингизни, гўзаллигингизни, кучингизни, оиладаги, дунёдаги ва Худодаги даъватингизни кенгайтиришини истайман. Эркаклар, дўстлар ва оила аъзоларингиз билан мулоқотингиз ва қай тарзда муносабат қуришингиз эътироз билдиришига имкон беринг. Ҳатто шер ҳам сакрашдан олдин машқ қилиш кераклигини билади.

Ҳаммамизнинг шахсий ҳаётимиздаги қийинчиликлар ва бу дунёдаги эҳтиёжларимиз бир хил даражада. Ушбу улкан соҳани қўлга киритишимиз учун, ҳам у, ҳам бу соҳани бир вақтнинг ўзида эплай олишимиз учун ваҳий керак.

КУЧДА ЭРКИН ВА ҲОКИМИЯТДА ХОТИРЖАМ

Давом эттиришдан аввал, туш кўрганимдан сўнг онгимга келган савол устида фикр юритмоқчиман. Мен шундай деб ўйладим: “*Муқаддас Китобдаги* юқорида келтирилган оятдаги Худонинг одамларидаги таърифланган эркин шер, нега бундай вайрон қилувчи шафқатсизликда иштирок этди?” Кейинроқ туш ва бу ваҳий ундаган (ва бугунги кунгача ундаб келаётган) барча фикрлар устида кўп ўйладим. Мана, қандай хулосаларга келдим.

Худо шерни, мен унга сузлик ва кўрқув билан қарашим учун кўрсатгани йўқ. Унинг тимсоли мендаги чекланган ва кўрқув билан тўлган борлиғимни фош қилди ва бунинг нотўғрилигини исботлади. Худо менинг кўзларимни очиш учун шердан қурол сифатида фойдаланди, токи мен суратни янада кўламдор кўра олай ва менинг йўлларим кенгайсин.

Мен сафарларим давомида кўплаб ажойиб ҳайкалларни кўрганман. Копенгаген, Рим, Лондон ва Парижда бу давлатларнинг мустақиллиги йўлидаги ёруғ ғалабалар шарафига ўрнатилган, хайратли қахрамонликларни ардоқлайдиган ёдгорликлар бор. Мен уларнинг нафис ва ўчмас гўзаллигидан хайратланиб, бу санъат асарларини суратга олганман.

Аммо тушимдаги шер ҳайкал эмас эди – у ваҳий эди.

Ваҳий ўзида фош қилиш ва руҳий ларзага солиш сифатларига эга. Мен шернинг қаршисида ҳомиладор ҳолда, ухлаш кийимида, бутун борлиғим билан қалтираб турганимда, шубҳасиз, у мени фош қилди ва ларзага солди. Шер бир марта қимирламаган бўлса ҳам, у мендан кўра анча тирикроқ эди. Унинг чиройи ва кучи нурида, мен жуда кўп нарсаларни йўқотганимни тушуниб етдим.

Кўрқув мендан кучимни, ҳаётимни ва гўзаллигимни ўғирлаган экан. Мен ҳақиқий ўзимни йўқотибман, бунинг оқибатида Худо мен учун ўйлаб қўйган кўп нарсалар амалга ошмай қолиб кетибди.

Исроилликлар ўзларини чигиртка, Канъанда яшайдиганларни эса баҳайбатлар каби кўргани ёдимга тушади, бироқ Сонлар китоби 23-бобда Канъандаги халқлар исроилликларга уйқудан тураётган шер ва арслонлар сифатида қараганини биламиз.

Биз ўзимизни шер-опамиз билан таққослаганимизда, тасаввуримиздаги ва воқелик ўртасидаги мана шундай кескин фарқ ҳаракатланишни бошлайди. Биз қачондир бу шерга ўхшаш бўла оламизми? Биз ҳам бирор кун кучимизда эркин ва ҳокимиятимизда хотиржам аёллар бўла оламизми? Ўз гўзаллигимизни олиб юриш бизга қулай бўладими?

Биз ўзимиз учун бир вақтнинг ўзида қудратли ва хотиржам шернинг тимсолини қабул қилишимиз зарур.

Вақт келганида – шер ўрнидан туради. Шу боис, сиз аслида кимлигингни англаш вақти келди. Устингизни қоқиб, ўрнингиздан туриш ва кимираб, уйғониш вақти бўлди.

“Кучида эркин ва ҳокимиятида хотиржам” ибораси Худодаги аёлни жуда аниқ ва таъсирли ифодалайди. Назокатли аёллар, мен сизларга ўз кучингизда эркин ва ҳокимиятингизда хотиржам бўлишга руҳсат бераман.

Аксарият ҳолларда “кучида эркин ва ҳокимиятида хотиржам” тушунчаларининг бирлашуви вақт ўтиши билан келади.

Бу соҳада ҳам, у соҳада ҳам куч борлигини кўрганингизда, улар бир бутун бўлганини кўрасиз. Шунингдек, биз ҳақликда хотиржамликка эришганимиздек, кучда таскин топиш тушунчаси ҳам мавжуд. Хавотирланишни тўхтатганимизда ором топамиз.

“...Жойингизда қоқиб, тинч ўтирганингизда, қутқарилар эдингиз.

Сизнинг кучингиз тинчликда ва умидворликдадир...”

(Ишаъё 30:15, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Мана, сизга жавоб! Бундан яхшироқ изоҳни тасаввур этиш қийин. Тинчлан, Худога умид қил – ва кучга эришасан. Биз ҳамма нарсани ўз кучимиз билан амалга оширишга уринишни бас қилганимизда, бизнинг чинакам қувватимиз юзага чиқади. Худо сиздан кучни тийиб турмайди; уни сизга беради.

Мен бизнинг шер-дугонамиздан фарқли ўлароқ, шахсий кучидан ҳадиксираб яшайдиган кўп аёлларни кўрганман. Улар ўзларига бе-

ихтиёр равишда қандайдир ғоя, савол ёки иштиёқ келганида, бундан кўрқиб кетадилар. Кучдан кўркмаслик керак; уни қабул қилиш лозим. Адашманг, камтарлик заифлик билан тенг эмас. Куч ўзини тия оладиган куч ёки назорат қила олинadиган ҳокимиятдир.

Мусо камтар ва ҳокисор деб аталган, аммо шунга қарамай, у буюк раҳбар ва ўз халқининг ҳаракатлантирувчи кучи бўлган. Ундан намуна олиш мумкин. Бу унинг ҳар битта сўзини тасдиқлаган Зот билан учрашгани учун шундай бўлиши мумкиндир деб ўйлаб қолдим.

Яхшилик ва ёвузлик ҳақида чекланган хабардорлигимиз бизнинг инсоний ҳимоясизлигимизни тўлиб тоширади ва илоҳий жавобни кучсизлантиради. Худосиз яхши ишлар қилиб, биз ўзимизни чеклаймиз. Инсониятнинг бугунги кундаги муаммоси ақл бовар қилмас даражада улкан, шу боис чекланмаган жавобларга зарурат бор.

Мусога ўхшаб, бизга ҳам титраб турган еримизни тинчлантириш учун Худонинг эзгулиги ҳақида ваҳий керак.

Шундай экан, дурдонам, эзгулик ҳақидаги бу ваҳийнинг бир қисми бўла олишингизга ишонишга ва шу сабабга кўра бошқа опа-сингиллар билан бирлашишга ҳамда биз орқали Худонинг эзгулиги акс этадиган режани амалга оширишга журъат эта оласизми?

ЭЗГУЛИК ҚИЛУВЧИ ВА ҚОБИЛИЯТЛИ

Мен атайин “эзгулик” сўзига “ёқимли” ва “хавфсиз” сўзларини кўшмайман. Аслида эзгулик куч билан боғлиқ. Боз устига мен эзгулик қилиш, куч деб таърифлагангаини эшитганман.

“Эзгулик қилувчи хотинни ким топа олади? Унинг баҳоси марваридлардан ҳам қимматдир. Эрининг юраги унга ишонади ва у даромадсиз қолмайди” (Ҳикматлар 31:10-11).

Турмушга чиқмаган қизлар, бу оят сизни четлаб ўтади деб ўйламанг, Исо Масих сизнинг Куёвингиз эканини унутманг. Гап бу мавзу кимга тегишли эканида эмас: бу аслида ҳаммамизга тегишли.

Гап бошқа нарсада: бу вазифани бизга топшириш мумкинми? Биз атрофимиздаги одамларнинг ҳаётини бойитамизми? Биз бир вақтнинг ўзида ҳам ишга лаёқатли ва эзгулик қилувчи бўла оламизми?

Ёки У бизни икки гуруҳга бўлинган ҳолда кўрадимиз: биримиз эзгулик қилувчи, бошқаларимизни эса ишга лаёқатли сифатида? Фақат биттасига эга бўлиш етарли эмас. Биз ишга лаёқатли бўлган эзгу аёллардан ташкил топган олийҳиммат жамиятга муҳтожмиз. Хуллас, биз қандай ишга лаёқатли бўлишимиз зарур? Жавоб кўриниб турибди: биздан талаб этилаётган ҳамма нарсани қилишга қобилиятли кизлар бўлишимиз керак.

Охирги ўн йил давомида аёлларга, улар нималарга қобилиятли эканини англашга кўмаклашадиган ажойиб аёлларни кўп учратдим. Инсониятнинг муҳтожликлари янада кўпроқ кучайиб бораётгани туфайли, аёллар атайин махсус қобилиятларни ўзида ривожлантирмоқда ва ўз таълимидаги изланишларни манашу муҳтожликларнинг жавобига қаратмоқда.

Улар ўзларининг, балки чекланган тушунчаси билан жорий масалаларда гапиришга ақллари етмоқда. Улар ким бўлиш учун яратилган бўлса, шундай киши бўлиш учун, ўзларида зарур бўлган сифатларни ривожлантирмоқда. Бу аёллар лаёқатли ва истеъдодлидир: кўрс, бироқ эҳтиромли; дўст бўлишдан қочмайди, аммо ўзига-ўзи етарли; замонавий, лекин келажакка интиладиган; раҳмдил, лекин журъатли; самимий, лекин аноий эмас; кучли, лекин мулойим; оддий, лекин мақсадни кўзлайдиган.

Борди-ю бизнинг режаларимиз ва лойиҳаларимиз дунёни ва бизни ўзгартирмаса, ерни янгиламаса, улар ўлик назария ҳисобланади. Уларга биз овоз, қўл ва оёқларимизни берганимиздагина, улар ҳаракатга келади.

Бизнинг дунёмизга кўплаб ҳаракатланадиган кучлар маълум. Асрлар давомида тўфон, бўрон ва сув тошқинлари каби таби-

Қоғозга кенг кўламдаги лойиҳаларни чизиш етарли эмас. Мен ўз ғояларимни ерга чизишим зарур.

— Эмиль ПЕРЕЙР

ат кучлари еримизни ларзага солиб келмоқда. Ернинг ридоси ёрилди ва қобиғи зилзилалардан тебранди. Қуролли кучлар олийҳиммат мақсадлар йўлида ҳам, қабих мақсадлар йўлида ҳам саф тортишди. Бирлашган қуролли кучлар жанг майдонларида учрашиб, ўзларидан кейин вайроналик изларини қолдирдилар.

Ўз ҳокимияти билан эзиш, кўрқитиш ёки барбод қилишга интилмайдиган куч ҳақида нима дейсиз? Бу ҳаракатланувчи кучнинг иштирокчилари режа асосида – бири кўринарли, бошқаси кўринмайдиган тарзда, лекин ҳаммаси муҳим бўлган ҳолда ҳаракатланишини тасаввур этиб кўринг. Агарда бу ҳаракатланувчи куч бир вақтнинг ўзида ҳам ўз ниятларида фидокор, ҳам интилишларида оддий бўлса-чи? Бу қандай кўринишда бўлади ва бу нима деб аталади?

Искандар Зулқарнай шундай деган:

Мени қўй раҳбарлик қилаётган шерлар қўшини кўрқитмайди.

Мени шер раҳбарлиги остидаги қўйлар қўшини кўрқитади.

Нақадар ҳайратли манзара! Биз Шер бошчилигидаги қўйлар қўшинимиз. Биз чўчиган қўйларга ўхшаб жанг қилмаслигимиз зарур, негаки биз Шернинг ортидан бормоқдамиз. Биз шогирдчиликда камтар ва жангда аёвсизмиз. Шу тарзда мулойимлик ва куч ўзаро ҳаракат қилади. Биз инсоният тарихи қандай ривожланганини ўрганиб чиқсак, қуйидаги тасвири кўрамиз: ҳокимият тепасига келиш, кучни ахлоқсизланиши, ҳокимиятни йўқотиш ва ичкаридан бузилиш.

Бошқача йўл бўлиши мумкинми? Ҳали шаклланмаган ва намоён бўлмаган бошқа ҳаракатчан куч бўлиши ҳам мумкинми?

Мен ҳозир китобнинг ҳарфларини каттароқ ҳарфлар билан теряпман, китоб босиб чиқилганда ҳарфлар бошқача ўлчамда бўлади, чунки менга кундан-кунга яқиндан майда нарсани кўриш қийинлашиб борапти. Бироқ узоқдан бирорта каттароқ нарсани кўриш қобилияти ақл бовар қилмас даражада яхшиланмоқда.

Узоқдан иккита қарама-қарши манзарани кўраман: буюк қайғу ва улуғвор ғалаба. Мен ҳар томонда чуқур, зим-зиё хуфтонликни кўряпман, шунингдек, шарафли руҳий уйғонишни ҳам кўряпман. Мен дунёдаги даҳшатли гуноҳлар ва ҳар қандай адолатсизликлар, Худонинг ўчмас нурида ва Унинг шаксиз адолати билан учрашганида, юзага чиқишини ва мағлуб бўлишини кўряпман. Мен Унинг қизлари шер сингари, отилишга шайланиб, қаддини ростлаётганини кўряпман. Буларнинг барини мен бизнинг келажагимизда кўряпман. Юқорида айтилганлари сиз учун кутилмаган ҳолат эмаслигига аминман. Мен

хам сизга ўхшаб, буларни кўряпман, лекин буни газеталарда ўқиганим учун эмас. Мен уларни рухий кўзларим борлиги учун кўряпман.

Мен буларни нафақат кўряпман... эшитаяпман ҳам. Мен яқиндан ҳам, узоқдан ҳам келаётган йиғи овозини эшитганман. Мен зулмат истехкомларида бир пайтлар қамаб қўйилган одамларнинг умидсиз иқроорларини кўп эшитганман. Уларнинг овозини пасайтириш, сўнг баттарроғи, уларнинг болаларининг йиғисини ўчиришга уринаётган нафасни бугадиган босимга қарши ҳар куни кураш кетмоқда. Бу умидсизликка тушган оналар, фарзандларининг келажаги яхшироқ бўлишидан бошқа нарсани истамайдилар. Бир ёш она унинг саккиз ёшли қизини, ўзимиз билан олиб кетишимизни сўраб ёлворган эди, негаки у харидорларига жинсий хизмат кўрсатгунича, қизча каравотнинг тагида яшириниб ўтиришга мажбур эди. Life Outreach, Жеймс ва Бэтти Робисонларнинг хизматидан миннатдорман, улар бу болани қутқаришди, онаси эса кўркув ва ночорликка тўла ҳолда фоҳишахонада қолиб кетди.

ШАМОЛНИНГ СЎЗЛАРИ

Мен кўпинча эшитганларимдан лол қоламан.

Нима учун? Чунки кўпинча эшитмаганинг ва кўрмаганинг яхшироқ. Аксарият кишилар хавотирга соладиган овоз ёки манзарадан тезда диққатини бошқа нарсага ўгириши бежиз эмас. Сайёҳлик билан бирга жинсий қуллик тараққий этаётганининг сабаби ҳам айнан мана шунда. Тайландда чет элликлар, улар кўриб турган нарсалар, шунчаки қизиқарли вақт ўтказиш ҳисобланади дегандек ўзларини тутишади. Мен бир америкалик тадбиркор билан гаплашганимда, у ўзининг бузуқликлари, Тайланд иқтисодиётини мустаҳкамлаяпти деб, ўйлашини айтди.

“Кимнинг эшитишга қулоғи бўлса, эшитсин!” (Матто 11:15).

Исо Масих, Инсон Ўғли Самога кўтарилиб, Худонинг Ўғли сифатида ҳуқуқий жойини эгаллаганда, юқоридаги мактуб ўзгармади. Ваҳий Китобида У яна эшитиш учун етарли даражада мард бўлиш зарурлиги ва бу одамлардаги энг катта танқислик эканини айтган.

“Рух жамоатларга нима деяётганини кулоғи бор эшитсин...”
(Вахий 2:7).

Биз Унинг саволига жавоб беришимиз зарур: бизнинг кулоқларимиз очикми? Азизларим, биз нафақат эшитиш, қолаверса эшитганларимизга итоат этиш жараёнидамиз. Мен ичимда уйғонаётган бир пайтда, сиздан ҳам шу нарсани сўрамоқчиман: “Сиз бу овозни эшитяпсизми?”

Афсуски, биз ўзининг мухташам ётоғида у ёқдан, бу ёққа ағдарилиб, кимирлаб, уни уйғотмоқчи бўлган ҳар қандай овозни эшитмасликка уриниб, ёстиғига кўмилиб олаётган, уйкудаги келинга ўхшаймиз деб кўрқаман. Биз туриб, тўлиқ уйғонишимиз учун, замонамиздаги ваҳима қанчалик даражада баланд бўлиши керак?!

Яраланган дунёнинг кулокни тешиб ўтадиган кичқириғига кўшимча сифатида, бизга мурожаат этаётган бошқа овоз ҳам бор. Бироқ бу кичқириқ эмас. Бу овозни шовқин орасида эшитиш учун бироз ҳаракат қилиш лозим. Бу Муқаддас Рухнинг хотиржам ва секин овозидир. Биз бу овозга эътибор берган сари, у баландроқ бўлиб бораверади.

Менга “Шамолнинг Сўзлари” деган ибора ёқади. Худо шамолларга Ўз Сўзини берган. Муқаддас Рух шамолга, ҳаво оқимига таққосланган, у ҳаёт ва кучга эга бўлган сўзларни шивирлайди. Биз шамолни кўра олмаймиз, лекин унинг намоён бўлишини кўрамиз. Шамолда сизнинг ҳаётингизга нимадир олиб келадиган ёки ундан ниманидир учуриб юборадиган куч бор. Унинг қудрати кемаларни ҳаракатлантиради ёки уларни осонликча кирғоққа чиқариб ташлайди. Шамолнинг кучи денгизларни силкитади ва тоғларни кўпоради. Рўпарадан эсадиган шамоллар бор, улар ҳаракатни секинлаштиради, ҳамроҳ шамоллар бор, улар олдинга юришга кўмаклашади. Шамол баъзида тез, баъзида эса майин тарзда доим бутун ер бўйлаб айланиб юради. У бир жойдан бошқа жойга Худонинг шивирлашини олиб боради.

Кўпинча атрофимиздаги сохта шовқинларнинг суқулиши, Шамолнинг – Рухнинг Сўзларини диққат билан эшитиш қобилиятимизни заифлаштиради.

Бизнинг эшитиш қобилиятимизга тўсиқ бўладиган бошқа нарса ҳам бор. Бу сиз эшитиб юрган нарсаларга ўрганиб қолганингиздир. Биз бирор нарсани қайта ва қайта эшитганимизда, бу овозни ўчириб кўйишимиз ва унга эътибор беришни тўхтатишимиз мумкин.

Бирор киши бизга айтаётган гапларини, биз биламиз деб ҳисобласак, уни эътиборсизлик билан эшитамиз. Бир неча йил аввал Муқаддас Китобни ўқиганимда, ўзимда буни сезиб қолдим. Ёзувнинг айрим таржималарини шуқадар яхши билиб олган эдимки, уларни ўқиганимда, давомида нима дейилганини олдиндан билардим. Эҳтимол, сиз билан ҳам шундай нарса содир бўлгандир. Бу мени Худонинг Сўзига нисбатан болаларча қизиқиш билан ўқишни йўқотишга олиб келди. Ўзимнинг бепарволигимга қарши туриш учун Ёзувнинг ўзгача ифодаланган тури бўлмиш, *The Messagени* чуқур ўрганишни бошладим.

Нега? Мен яна ҳайратланишни истар эдим. Шу боис мен *The Massagedан* матнлар келтираман, токи сиз ҳам мана шундай таажжубни бошдан кечиринг. Мен Ёзувни унинг бошқача тарзда ёзилган турига алмаштирмайман – шунчаки уни замонавий тилда ўқийман ва унга кўшимча ахборотларни қўшаман. Сиз ҳам Муқаддас Китобни ўзингиз кўпроқ ёқтирган таржимада ўқишдан уялманг.

Бундай қилганимнинг боиси, мен ҳам сизга ўхшаб, чиндан ҳам эшитишни истайман. Бизнинг қулоқларимиз очиқ бўлганида, бунга ўзимизнинг овозимизни қўшишдан бўлак, бошқа иложимиз қолмайди.

“Оғзингни гунг учун ва барча етимларнинг ҳуқуқи учун оч. Оғзингни одил ҳукм учун ва бечоралар-у қашшоқларнинг ҳуқуқи учун оч” (Ҳикматлар 31:8-9).

Ушбу оятларда Сулаймоннинг онаси Бетшаба ўз ўғли бўлмиш, шоҳга, адолатсизлик юкидан эзилганлар учун ўзининг улуғвор овозини кўтаришни сўраяпти. Бу эзгулик қилувчи аёллар ҳақидаги оятларда ҳам битилган (Ҳикматлар 31:10-31 га қаранг). Биз ҳам Сулаймоннинг онасига ўхшаб, ўз жамиятимиздаги эркакларни, овози ўчириб қўйилганларни ҳимояси учун сўзлашга ундаймизми? Биз Худойимизнинг қаршисида шоҳ ва олийруҳонийларга айландик. Шунинг учун бошқалар жим ўтиришда давом этсалар ҳам, биз ўз оғзимизни очишимиз зарур.

Буви сифатида: менинг ўғил-қизларим мерос қилиб оладиган нарсалар, ҳақиқатдан ҳам муҳим нарсалар эканига амин бўлишни истайман. Жаҳон доирасидаги изланишлар бир овоздан, жинсларнинг тенглиги қашшоқлик ва ҳатто, қўпоровчилик ҳаракатларини олди-

ни олишдаги қўлдан бой берилган бўғин эканини такрор ва такрок таъкидламоқда. 2001-йил Умумжаҳон банки: “Хуқуқ, манба ва овоз беришда тенглик орқали эркак ва аёлларнинг муносабатларини ривожлантириш” номли муҳим мавзуда изланишлар олиб борди. Унда жинсларнинг тенглиги дунёдаги муҳтожликлар билан курашишда муҳимлиги таъкидланди. “Қизларнинг таълим олишига маблағ сарфлаш, ривожланаётган дунёда самарадорлиги энг юқори бўлган инвестиция бўлиши эҳтимолдан холи эмас,— деб ёзган, ўша вақтдаги Умумжаҳон банкининг бош иқтисодчиси Лоренс Саммерс.— Гап улар ўзларига бу учун маблағ сарфлашга рухсат бериш, бермаслигида эмас, гап улар, яна қанча қизларни ўқитмасликка йўл қўйишида”. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳам ривожлантириш Дастури доирасида изланишлар ўтказди ва қуйидагича хулосага келди: “Аёлларнинг хуқуқларини ва имкониятларини кенгайтириш иқтисодиётнинг даражасини кўтарилишига олиб келади”.

Замонавий кўпорувчилик ҳаракати, хавфсизлик ташкилотлари ишчиларини, жинслар орасида кузатувлар ўтказишга ундади. Мана, улар нимани аниқладилар.

Мусулмонлар яшайдиган ҳудудлардаги гуруҳлар кўплигининг сабаби,— дейди улар,— Қуръон билан эмас, ўша давлатларда аёлларнинг иқтисодиёт ва жамиятдаги соғлом иштирокининг етишмаслиги билан боғлиқ... Аёлларнинг хуқуқларини кенгайтириш, бир қатор харбийларнинг фикри бўйича, кўпорувчиларни ўз таъсиридан маҳрум қилиши мумкин.

Бу жорий, чуқур ва кенг изланишларга кўп куч сарфланган. Одамларнинг тадқиқотлари, бизнинг диққатимизни Худо бошида айтган сўзларга қаратишидан доим ҳайратда қоламан. Жаҳон миқёсидаги муаммолар пайдо бўлишидан анча аввал, жаҳон миқёсидаги ечим аллақачон бор эди: аёл.

“Кейин Раббий Худо: “Одамнинг ёлғиз бўлиши яхши эмас, унга муносиб ёрдамчи яратаман”,— деди (Ибтидо 2:18).

Эркак кишига ёлғиз бўлиш яхши эмас эди. Ҳозир ҳам, ўша пайтдагидек, ҳаётни мувозанатлаштиришдаги аёл кишининг иштироки

эркакларга, аёлларга, болаларга ва биз яшаётган жамиятга эзгулик олиб келади ва уни кўпайтиради.

Берк ҳаёт “ёмон” нарсаларни ўзига тортади. Одамлар бир-бири билан муносабатлар учун яратилган. Шунга қарамай, фақат эркаклардан ташкил топган иттифоқ амалга ошадиган фожеа учун замин яратмоқда. Ибтидо Китоби ва замонавий тадқиқотлардан биз шундай хулосага келишимиз мумкин, яъни ҳокимиятни эркаклар белгиладиган маданиятлар кўп соҳаларда носоғлом ҳисобланади.

Сиз тобе бўлиш учун яратилганингиз йўқ, сиз ҳамвориссиз. Аёл – бу Худо берган жавоб. Аёллар овозининг кўшилиши болаларнинг таълим олиш имкониятини оширади, иқтисодни рағбатлантиради ва кўпуровчилик хавфини ҳам камайтиради.

Аёлларнинг жавоби нимани билдиради?

Мен ўзимдаги аёллик хислатини аниқлаб, уни баҳолаганимда, мен иккинчи даражали ғоя бўлмаганимни тушуниб етдим. Мен қиз, хотин ва она сифатида муаммоларнинг ечимиман. Агарда мен жавоб бўлсам, атрофимдаги опа-сингиллар ҳам жавоб ҳисобланади. Биз Худонинг кўзларида иккинчи даражали фуқаролар эмасмиз. Азизам, сизда инсониятнинг муаммоларига тирик ва нафас берадиган жавоб бўлиш кучи бор.

Мен хизмат сафарларида бу оддий ҳақиқатни ёш ва кекса аёлларга эълон қилганимда, уларда таърифлаб бериш мушкул бўлган таъсир уйғонади. Аёллар менинг мактубимни нафақат юрагида титроқ билан тинглайдилар, қолаверса буни овоз чиқариб айтадилар ва бунга ишонадилар.

“Мен жавобман”.

Улар учун бу вақт ҳам ваҳий, ҳам машқ қилиш пайти бўлади. Уларнинг кўзлари ўзига бошқа томондан қараб, ўз аёллик нафосатини кўришни ва Худо уларга доим қарагандек..., ўзларига тўлдирувчидек қарашни бошлайдилар.

Аммо бу тушунча – фақат бошланиши.

Биз аёллар, иқтисодга биргаликда таъсир кўрсата олишдан кўпроқ нарсаларга қодирмиз. Биздаги қарор қабул қилиш қобилияти билан бирга янги саволлар туғилишни бошлайди. Биз ҳуқуқларда янги низомларни ёзамиз, бу низомларда аёллар инсониятнинг дўсти

ҳисобланади. Биз дунёни режалаштириш учун биргаликда йиғиламиз, бу дунёда аёллар ва болалар кимларнингдир мақсадлари учун фойдаланилмайди, балки улар қувонч билан қабул қилинади.

Мана, самовий қизлар ҳақида мен билган нарсалар:

У гўзал, заковатли ва истеъдодли.

Унинг ҳаёти хилват эмас, балки бирлашган.

Худо уни севади, шайтон эса ундан нафратланади.

У ҳамма жойда сирли ва кўринарли равишда ситамга чидамоқда.

Бироқ шундай савол бор: борди-ю у рағбат ва мақсадга эга бўлганда, жамиятдаги ўрни қандай бўлар эди?

ҚАНДАЙДИР ШИДДАТЛИ НАРСАНИ УЙҒОТ

Менда ҳам, ҳамкорим Life Outreach сингари, одамларнинг юрагига кириб боришга қодир ишончли воқеалар тарихини етарли даражада тўплаш учун, Осиёнинг Жанубий-Шарқида ва Ҳиндистонда бўлиш имтиёзи бўлди. Мен Камбоджа, Тайланд ва Мумбайга саёҳатим давомида, қашшоқлик азобини ва жинсий қулликнинг қабиҳ ишларининг гувоҳи бўлдим. Шунингдек, одамлар сахийлик билан қўл чўзганида ва ташкилотлар биз билан ҳамкорлик қилишни бошлаганида, тикланишга имкон ва умид борлигини ҳам кўрдим.

Бутун дунё бўйлаб ҳамкорлик ва ҳаракат қилишга ўта кучли эҳтиёж бор. Мен Украинада бўлганимда, бир дугонам билан ресторанда нонушта қилаётганимизда, у ерга бир латофатли ёш аёл кириб келди. Украина гўзал аёлларга бойлиги учун, бу одатдан ташқари ҳолат эмасди, бироқ бу аёл олтмишларга кирган эркак билан бирга эди. У очиқ кийимда ва туфлисининг пошналари баланд эди, юзидан эса ёши ўн саккиздан ошмаганлиги кўриниб турарди. Уларни бизнинг қаршимиздаги столга ўтқизишди. Ёши катта эркак нонуштасини паққос тушургунича, унинг ёш жазмани ўзича ойнадан ташқарига қараб, қора кофе ичиб ўтирганини кузатдим. Бар таянчининг ортидаги ёш йигит қиз томонга қараб, нимадир деб пичирлаганини ва хиринглаганини кўрдим. Бир лаҳза ўтмасдан, яна ҳам ёши каттароқ бўлган эркак келиб, уларнинг ёнига келиб ўтирди. Мен йиғлаб юборишимга сал қолди. Қиз бола шуқадар ёлғиз ва ўзида йўқ кўри-

нар эди. Бу “чақирув бўйича келадиган қиммат қиз” эканлиги маълум эди. Бизга эса у ҳаётини хароб қилаётган иккита шахватпараст эркакнинг ўртасида ўтирган ва шунга монанд кийинган, севгига чанқоқ қиз бўлиб кўринарди.

Мен аввал жинсий қулликда бўлган айрим опа-сингилларимиз билан шахсан суҳбатда бўлганман. Ҳа, улар энди бизнинг Масихдаги опа-сингилларимиз! Фоҳиша бўлишни уларнинг ўзлари танламаган; улар қурбон бўлган ва ҳаёт учун мардонавор курашувчилардир.

Ҳиндистонда, бир узоқ булутли кунда, Life Outreach хизматининг кичкина уйида йиғилган ёш ва кекса аёллар айтиб берган, парчаланган юракларнинг ҳикояларини эшитиб ўтирдим. Уларнинг ҳаммаси ўз ҳаётини ўзгача сўзлади – айримлари кўз ёшлар билан, бошқалари эса ҳеч қандай ҳиссиётсиз.

Улар мен нега уларнинг ҳаётидаги воқеаларни эшитишни истганим ҳақида ўйлаганига аминман. Мен уларга ачиндимми? Уларни ҳукм қилдимми? Мен уларни умуман тушуна олдимми? Улар учун бирорта бўлса ҳам жавоб топа оламанми?

Бу жасур аёлларнинг бири, онасидан кўнгли қолган ва орзуларга тўла кичкина қизча бўлганини эслади, у Непалнинг унчалик катта бўлмаган қишлоғидан эди (унинг исмини Сэма деб атайман). Бир куни Сэманинг амакиси, у онаси билан урушаётганини кўриб, уни бир четга чақирди. У қизни ўзи билан Мумбайга олиб кетишни таклиф қилди, ўша ерда унда таълим олиш ва орзуларини амалга ошириш учун кўпроқ имкон бўлишини айтди.

Бундай таклифдан воз кечиб бўлмас эди.

Тонг саҳар Сэма амакиси билан ўзининг кичкина қишлоғидан “қочиб кетди”. У Непалдан Ҳиндистонга ўтиш учун узоқ ва хавфли йўл босиб ўтди. Мумбайга келганларида амакиси уни дам олиши учун бир меҳмонхонанинг эскириб кетган хонасида қолдирди. Қиз ухлаётганида амакиси уни сотиб юборди.

Сэма ўзини йўқотиб қўйган ҳолда бегоналарнинг қуршовида уйғониб кетди. Унинг амакисига тўланган пулларни тўлаш вақти келган эди.

Қизчани маҳаллий фоҳишахонага юборишди ва ўша ерда уни қоронғу хонага қамаб қўйишди. Энди у ўзи билан нима бўлишини

умуман билмас эди. Сэма ҳатто, у ернинг тилида гапира олмас эди. Эшик очилиб, хизмат кўрсатишларини кутиб турган харидор кирди. Қиз қаршилиқ кўрсатишни бошлаганида, уни зўрлагунича тўртта хотин уни маҳкам ушлаб туришди.

Сэма ўшанда ўн уч ёшда эди.

Вақт ўтди. Сэма тилни ўрганиб олди, ўз қарзини ишлаб тўлади ва шу вақтгача у чаққон ишбилармон аёлга айланди. Унинг борадиган жойи ва бошқа иложи ҳам йўқлиги учун, фоҳишахонада мансаби ошиб бориб, идорачига айланди. У кичкина қизчаларни сотиб олар ва уларни пуллар эди, унинг буйруғи билан бу қизларни қамаб ўтиришарди. Сэма зулм ўтказадиган ташкилотни бошқарар ва ўсмир қизлар то рози бўлмагунларича, уларни калтаклашни буюрар эди.

Сэманинг айтиб берганларини тинглаб, буларнинг ҳаммаси ҳақиқат эканига ишонгим келмасди. У энди фоҳишахонанинг хўжайини эмасди; у вазмин ўрта ёшли аёл эди. Кимдир унга Худонинг севгиси ҳақида бўлишган ва у масиҳий бўлган. Қочиб кетиш имкони туғилганида, Сэма ўша ерни қолдиришга жазм қилган. У бир пайтлар қизларни ўзига бўйсундиришга мажбурлаган бўлса, энди шунга ўхшаш қизларни қутқариш йўлида тинимсиз меҳнат қиляпти.

Мен Сэма билан суҳбатлашиш чоғида, нега у фоҳишахонанинг идорачиси бўлишга қарор қилганини билишни истадим. Наҳотки у ўша ўн уч ёшли кўрқоқ қизча бўлиш қандайлигини унутган бўлса? Мен ундан сўрадим: “Сэма, сен қандай қилиб, ёш қизларни ўғирлаб, уларни зўрлашига ва уришига қараб тура олардинг?”

У хўрсинди ва бошини тебратиб, деди: “Биз кун кўриш учун буларни қилишга мажбур эдик”.

Кўпчилик учун кун кўриш – уларнинг охириги илинжи ҳисобланади.

Менга худди вулқон отилган тоққа чикқандек туюларди. Мен бу ифлос кўчалардан юриб, омонат ва тўкилиб турган кулбаларнинг ёнидан ўтар эканман, бу деворлар ортидагилар умидсизликда яшашлари сезилиб турарди. Ташқи кўринишимни ўзгартириб, фоҳишахоналарга кўз ташладим. Мен ғарбда ҳаётда мақсадсиз, ачинарли тарзда фаолиятсиз яшайдиган аёлларни кўрганман. Мен қай тарзда манбалар қуруқ ҳавога, бефойдага сарфланганини кузатганман, чунки улар кимлигини унутиб қўйишган. Бу муаммоларни ўз кўзларим

билан кўриб, жон-жаҳдим билан уларнинг ечимини ҳам кўришга умид қилиб қоламан.

Куйида “Самонинг Ярми” номли китобдан руҳлантирадиган ва ундайдиган ҳаяжонли чорлов келтирилган:

Тарихий равақ аёлларни эшак арава ва жинсий ўйинчоқ бўлишдан, етук шахсга айлантиради. Иқтисодиётда аёлларга ҳуқуқ тақдим қилиш имтиёзи шуқадар кўламдорки, миллатни мана шу йўналишда ҳаракат қилишга замин яратади. Жуда яқин келажакда жинсий қуллик, “оиланинг шаъни учун” ўлдириш ва газли куллардан фойдаланиш, худди оёқни бинт билан ўрагандек оддий ҳолат ҳисобланиб қолади. Гап шундаки, бу ўзгаришлар яна қанча вақт давом этади ва буларнинг бари тугагунча яна қанча қизлар фоҳишахоналар учун ўғирланади,— шунингдек, биз ҳам бу тарихий ҳаракатнинг бир қисмига айланамизми ёки фақат четдан туриб, кузатувчилар бўлиб қоламизми.

Бу савол ҳар биримизга тааллуқли.

Мен буни сизни бу ваҳийга бағишлаш учун ёзаяпман. Сизнинг ичингизда яширинган қандайдир шиддатли нарса уйғониши учун астойдил ибодат қиламан. Сиз шернинг кучи билан ўрнингиздан турасиз ва қаерга борманг, ўша ерга Худонинг мўъжизасини олиб келасиз деб умид қилиб қоламан. Мана шунда биз сиз билан бирга дунё ҳали кўрмаган ҳаракатчан кучга айланамиз. Менинг шер опа-сингилларим, ўқишда давом этинг ва уйғонинг!

Уйғоқ ва хавфли

“Нозикой” аёллар тарихда камдан-кам из колдирадилар.

Лорель Тэтчер Ульрих

Мен шерлар хақида кўпроқ билишга уриниб, китоб ва мақолаларни ўқишни, DVD, илмий-оммабоп фильм ва хатто, You Tubедан клиплар кўришни, уларнинг турли вазиятларда ва ҳаётининг турли даврларида ўзини қандай тутишини кузатишни бошладим. Бир марта Африканинг сафарасида бўлганимга қарамай, менинг шерлар хақидаги америкаликларга хос тасаввурим анчагина чекланган эди. Ҳатто, ҳозир ҳам ўзимни шерларни ўрганиш борасида мутахассис деб эмас, бор-йўғи завқли табиатшунос деб ҳисоблайман.

Бир илмий-оммабоп фильмда, арслон ва иккита она шернинг Жанубий Африканинг янги ҳудудига кўчиб ўтиши ёритилган эди. Тўданинг раҳбари бўлмиш арслон, бу икки шернинг ёрдамида муваффақият билан янги ерда ўз салтанатини ўрнатди. Бу учови жанубий-африка кенгликларидаги улкан ҳудудда ҳукмронлик қила бошладилар.

Тўданинг бошқа жойга кўчишини ва унинг воқеалар тарихини пойлаш учун, бу арслоннинг бўйнига электрон бўйинбоғ тақишди. Икки йилдан сўнг бўйинбоғни ечиш вақти келди, негаки энди бу ҳайвонларнинг ортидан кузатишнинг ҳожати йўқ эди. Бунинг устига бўйинбоғ

арслоннинг ёли мавжланиб ўсишига халакит берар ва унинг ёли куюк бўлиб ўсиши учун ечиш зарур эди (арслоннинг ёли катталигига қараб, ўз рақибининг “тоифасини” аниқлайди. Шу билан бирга ўзининг ушбу худуддаги устуворлигини исботлаш ва у билан жангга киришиш керакми, йўқлигини ҳал қилади. Агарда рақибнинг ёли ўта даражада катта бўлса, арслон ўз рақибни бўйнининг атрофида оғзини жипслай олмайди).

Олимлар бўйнига бўйинбоғ таққан арслон энди олдингидек ёш, бўйсинувчан ва қўрқоқ эмас эди. Энди у ҳайвонларнинг қудратли шоҳи эди. Она шерларнинг ёрдами билан у осонгина янги ерда ўрнашиб олди, уларнинг хавфсизлигига тажовуз қилганлардан ўз подасини қўриқлади ва кўп марта ўзининг ҳимоячи эканини исботлади. Энди уни тутиш осон бўлмайди, чунки у ёввойи, жасур ва эркин ҳаётнинг қоидаларини ўзлаштириб олган эди. Бўйинбоғни ечиш учун, кузатувчилар уни ухлатиб қўйишга мажбур бўлдилар. Бунинг учун улар ҳайвоннинг турган жойини аниқлаб, унинг ҳаёти учун хавфсиз бўлган уйку дорини найза билан унга отдилар. Биринчи ўқ уни фақат тинчини бузди холос; у бироз сесканди ва ўзининг тилло нигоҳи билан улар томонга қараб қўйди. Улар яна ўқ узишди. Арслон қалқиб кетди-да, секин ерга ётди. Кузатувчилар ишга тушишди; уларнинг машинаси ўсиб кетган буталар ва ўнқир-чўнқир йўллар бўйлаб, ерда ётган ҳайвон томон йўналишни бошлади. Ниҳоят улар ерда ётган салмоқли сариқ тананинг ёнига яқинлашишди.

Улар арслондан бўйинбоғни ечиш учун ўзларининг “жипи” дан чиқмоқчи бўлиб турган бир пайтда, ким пайдо бўлди деб ўйлайсиз. Арслонимизнинг биринчи шери ва у одамларнинг барча режасини чиппакка чиқарди. Ҳайвонларнинг атроф-муҳит билан бирлаша олиш қобилияти туфайли, то у ўзини кўрсатишга қарор қилмагунича, ўргатувчилар уни пайқамадилар. Улар шер ўша ердалигини билмаганлари, шер у ердаги одамларнинг ҳузурини сезмаганини билдирмайди. Арслон йиқитилганини кўриб, шер ўз туйнугидан чиқди ва одамларнинг қаршисида пайдо бўлди. У бу ўргатувчилар гуруҳига ўзининг довуораклигини билдириб қўйди. Шер қимирламай ётган арслон ва ҳамма нарсага тайёр одамларнинг ўртасида, у томондан бу томонга юриб, таҳдидли ўқирарди. Унинг қулоқлари локатор сингари тикрайиб, юнги чўзилиб турарди – у бор вужуди билан норозилигини кўрсатарди.

Уйқу дори ўз кучини йўқотишигача, ўргатувчилар арслонга яқинлашиб, бўйинбоғни ечиб олиши учун, санокли дақиқалар қолган эди. Аммо шернинг борлиги буни амалга оширишнинг имкони йўқлигини билдирарди. Одамларда фақат бир ҳисса дори қолган эди. Арслонга яқинлашиш учун, шерни ухлатиш зарур эди! Мерган қуролни кўтарди ва эҳтиёткорлик билан шерни кўзлади. Дорили ўқ шернинг танасига тегди ва дарғазаб жонвор одамлар томон отилди, бироқ танаси билан ўқни ерга босган ҳолда, қулади. Ўрганувчилар қимирламай ётган арслонга яқинлашганларида, ҳавода безовталиқ ҳукм сурарди. Арслон ҳам, шер ҳам қимирлай олмас эдилар, аммо уларнинг хуши жойида эди ва унинг кўзлари одамларнинг ҳар битта ҳаракатини диққат билан кузатар эди.

Ўргатувчилардан бири пичирлаб гапириб, арслоннинг орқасидан борди ва ўткир пичоқ билан бўйинбоғни кесди, шунингдек ҳайвоннинг танасидан иккита уйқу дори солинган ўқни чиқариб олди. Сўнг улар арслондан тезгина узоқлашиб, шерни кўздан кечиришни бошлашди. Бу улкан мушукларнинг биттаси ёки иккиси ҳам ўзига келиб қолмагунларича, имкон қадар тезда у ердан кетиш зарур эди. Шер ёнбош ётган эди, унинг сут безлари шишиб турарди, бу унинг хомиладорлигини билдирарди. Унинг танасининг орқа қисмини эҳтиёткорлик билан авайлаб кўтариб, ўқни тезда суғуриб олишди.

Бу вақтгача арслон ириллар ва туришга уринарди, бироқ ҳали оёқда туришга қодир эмасди. Ўргатувчилар орқасидаги шерларга бошқа қарамай, машиналарига шошилдилар. “Жип”нинг мотори ёнди ва улар енгиллашиб, нафас олишди. Дастурни олиб борувчи, шу дақиқাগача овозидаги ҳукм сурган зўриқишни олиб, шундай деб изоҳлади: “Уйғоқ шерларнинг яқинида бўлиб қолишдан, даҳшатлиси бўлмаса керак!”

УХЛАТИБ ҚЎЙИЛГАН МАСИҲИЙЛАР

“Хавфли” ва “уйғоқ” сўзлари менинг диққатимни тортди. Агарда биз ҳам шерларга ўхшаб, хавфли ва уйғоқ бўлсак, нима бўлади? Шунда ва фақат шундагина биз кўплаб одамларни куликда ушлаб турган зулмат кучлари учун хавф сола оламиз.

Азизларим, душман биздан ақл бовар қилмас даражада кўрқинишни англаб етишимиз учун ибодат қилиб қоламан. Шунинг учун

у бизни тўхтатиб туриш учун, қўлидан келган ҳамма нарсани қиладди. Агарда биз уйғоқ ва тирик бўлсак, у бизга яқин келолмаслигини, бизни қўлга туширолмаслигини ва кишанлай олмаслини биларди. Бизга зарба бериш учун у бизни ухлатиши зарур, токи биз Худо даъват этган нарсаларни амалга оширишни бас қилайлик. Лекин биз ёруғликда бу дунёнинг душманига қарши туришимиз учун, менинг тушимдаги шерга ўхшаб, уйғонишимиз, ўрнимиздан туришимиз, кимлигимизни эслашимиз зарур.

КУНДАН-КУНГА ТИНЧЛАНИБ БОРИШ

Худони унутиб, вақтнинг ҳисобини йўқотиб ва йўл-йўлакай ухлаб қолиш даражасида кундалик ташвишлар ва вазифилар билан, шуқадар кўмилиб ва ҳолдан тойиб кетмайсизлар деб умид қилман. Тун яқинда тугайди, ҳа демай тонг отади. Уйғонинглар ва Худо қилаётган ишларга тайёр бўлинглар! Худо биз имонга келган пайтдан бошланган нажот лойиҳасининг якуний ишларини амалга оширмоқда. Биз бир дақиқани ҳам йўқотишга ҳаққимиз йўқ, кўзимизга кўринган ҳар нарсага чалғиб ва жанжаллашиб, қимматли кунларни бефойда нарсаларга ҳамда уйқудаги ва паршонхотир ҳолатимизда шахсий хирсларимизни бажаришга ўйламай сарфлай олмаймиз. Ётоғингиздан тулинг ва кийининг! Юмушсиз санғиб юрманглар ва охириги дақиқагача, вақтни беҳудага йўқотманглар! Масихга бурканинглар, ҳозирланинглар ва тайёр бўлинглар (Римликлар 13:11-14 га қаранг)!

Ушбу огоҳлантиришнинг қуйидаги қисмларига эътибор беринг: кундалик ташвишлар ва вазифилар билан шуқадар кўмилиб ва ҳолдан тойиб кетманглар. Улар сизнинг вақтингизни ўғирлаши, натижада сизни уйқуга солиши мумкин. Ёзувдаги бу матн бизни ўрнимиздан туришга, уйғоқ бўлишга ва Худо амалга ошираётган нарсалар учун тайёр бўлишга чорламоқда. Худо қилаётган ишлар учун тайёр ва уйғоқ бўлсангиз, сиз нима қилишингиз зарурлигини билиб оласиз! Вақтни беҳудага сарфлаб юрган пайтларимиз тугади. Ҳозирланиш ва жангавор ҳолатда туриш вақти келди. Соат аллақачон жиринглади!

Мен охирги марта дугонам билан гаплашиш давомида, яхшилаб силкитилишга ўзимда эҳтиёж борлигини яна бир бора англадим. Дугонам у ва унинг хўжайни бир машхур раввин билан тушлик қилганини айтиб берди. У америкадаги ибронийларнинг аянчли аҳволдан ғамгин эканини айтиб, юрагини уларга тўкиб-солди. Бу раввин давлатимизнинг барча синагогаларида ва анжуманларда таълим беради ва Америкада яшайдиган яҳудийларни, америкалик масихийлар бирлашиб, ўз кучи ва таъсирини тушуниши учун ибодат қилишга чақиради. Бизнинг давлатимизда яҳудийлар камчиликни ташкил этади, шунинг учун улар ўзларини ҳимоя қила олмайдилар – масихийлар эса яҳудийларга ва масихийларга қарши кўтарилаётган муносабатдан, уларни ҳимоя қилиши ва қўллаб-қувватлаши мумкин.

Кўпчилигимиз умидсиз, ҳаракатсизмиз ёки – ундан ҳам ёмони, жаҳонда нималар содир бўлаётганини умуман тушунмаймиз. Эҳтимол, бунинг сабаби узоқ вақт давомида ўзимизни тинчлантирадиган, атиги бир-неча кишини, ҳалок бўлаётганларни қутқариш учун руҳлантирадиган, ҳақиқатдан йирокдаги Хушхабарни эшитганимиздир? Балки ҳаракатнинг ва руҳий машқларнинг етишмаслиги, бизни уйкуга ва нимжон ҳолатга олиб келгандир? Эҳтимол, диний сиёсат ёки гуноҳга сабрли бўлиш бизнинг ҳаракатларимизни тўхтатиб, атрофдаги нарсаларга бўлган муносабатимиз ва ҳиссиётимиз ўтмаслашиб қолгандир? Биз ўрнимиздан туриб, “хавфли ва уйғоқ бўлишимиз” учун Худо бизни ҳушимизни келтиришга уринаётгандир? Борди-ю бу шундай бўлса, демек бундай ҳолат биринчи марта бўлмаяпти.

Исроилнинг болалари керагидан анча ортиқ вақт давомида чўлда кезиб юришган. Улар қўйларнинг катта подасига ўхшаб, мақсадсиз айланиб юрганлар. Баъзида улар йўлидан оғиб, норозилик билдиришни бошлашган. Баъзида кундузи булутнинг ортидан итоат қилиб боришган ва тунда оловли устуннинг тагида гуруҳларга бўлиниб ётишган. Улар чўпони Мусога гоҳида кулоқ солар эдилар, гоҳида унга қаршилиқ кўрсатардилар. Лекин улар ваъда қилинган ер билан чегарадош Моаб адирларида гуруҳларга бўлинган пайт, уларни ҳамма кўришди. Атрофдаги барча халқлар уларнинг келганини билиб олишди. Чўлда саргардон бўлиб юрган, жанг қилишга ўргатилмаган халқ, ўша ердаги аҳолига қудратли қўшин бўлиб кўринди.

Энди бу эзилган куллар оломони эмас эди. Исроилликлар шоҳнинг авлодиданлиги ҳақида яна ваҳий олдилар (“Исроил” сўзи “Худонинг шахзодаси” деган маънони билдиради). Кўп йиллар чўлда кезиб юргандан кейин улар ўтроқ ҳаётда яшашга тайёрланишни бошладилар. Худонинг фарзандлари хозиргига ўхшаб, ўша пайтларда ҳам, маҳаллий шоҳлар, Балаам пайғамбар, уларни қуршаб турган душман халқлар учун аниқ-тиниқ кўриниб турган нарсаларни тушунмас эдилар. Улар энди мусофир эмас, балки Худонинг саждакорлари ва жангчилари эди.

Афсуски, улар аслида кимлигини, уларни ўраб турган душман халқларга қандай муносабатда бўлишни билмагани учун Худонинг фарзандлари ўзларининг мақсади ва вазифасини қўлдан бой бердилар. Улар олдинги ўзини тута билиш сифатини йўқотдилар ва шум хатога йўл қўйдилар. Ваъда қилинган ерга киришдан аввал, улар аҳмоқлик қилиб, бир нечта бетавфиқ иттифоқ тузишди. Уларнинг хатоси бугун биз учун огоҳлантириш ҳисобланади: агарда уйғонганимизда кимлигимизни унутсак, бизни катта хатар пойлаб туради.

Қисқача айтганда, халқ чўлда йўлдан озиб кетди. Исроилликлар уларнинг шийпонига Балаам пайғамбар юборган моаблик аёллар билан зино қилишни бошлади (Чиқиш 25:1-2; 31:16; Ваҳий 2:14). Аёллар ибронийларни ўзларининг маъжусийча сиғиниш маросими бўлмиш, шахвоний айш-ишратига таклиф қилишди. Натижалар ёмон тус олди: Худонинг одамлари қанчадир вақтга гумроҳликка йўлиқдилар. Буларнинг бари тугашидан аввал қаҳатчилик келди, жонкуяр руҳоний кўтарилди, кучли душман бўлмиш – мадианликлар пайдо бўлди. Худо Мусога халқни санаб чиқишни буюрди, шундан сўнг, халқ янгидан ташкил топди.

Шундай бўлса-да Исроилнинг душманлари уни ишғол қила олмадилар. Исроилликлар итоатли бўлганида, ғалаба қозонар эдилар. Аммо улар Худонинг амрларидан четга чиққанида, шу заҳоти уларнинг бошига кулфат ёғиларди. Улар тавба қилишди – ва Худо уларга ўз қаҳрини тўкишни бас қилди, бироқ шу вақтгача Худонинг қаҳридан йигирма тўрт минг киши ҳалок бўлишга улгурган эди.

Бу воқеадан қандай дарс олиш мумкин? Борди-ю душманамиз бизни осойишта, фаолиятсиз ва кўнадиган ҳолда – уйқу ҳолатида ушлаб ўтира олмаса, унда бизни булғанишга, жирканч ва ахлоқсиз сиғинишда иштирок этиш учун васвасага солади. Уйқудаги масиҳийларнинг кўриниши қандай бўлади? Уларнинг имони қуйидаги нарсаларга ишонади:

- “Дунё пастликка қуламоқда... Умид қиламанки, Худо бизни буларнинг баридан қутқариш учун, тез орада Самога олиб кетади”.
- “Нега мен ва менинг турмуш ўртоғим билимга эга бўлиш учун бошқа эр-хотинларнинг жинсий алоқаси олинган видеоларни кўрмаслигимиз керак?”
- “Мен кўрқаман! Шунинг учун яхшиси мен кўзларимни юмаман (эснайди), энди кўзларим юмук тарзда бироз ухлаб оламан”.
- “Худо мен оддий одам эканимни ва менда турмуш ўртоғим қондирмаётган жинсий эҳтиёжларим борлигини билади. Мен бундай қилмаслигим кераклигини биламан ва охир оқибат, Худо мени кечиради...”
- “Мен бу раҳбар учун овоз бермаганман. Шу боис, мен у учун ибодат қилмайман”.
- “Жинсий қулик ва одам савдоси – бу катта фожиа. Бироқ бу бошқа давлатлардаги муаммо, шундай эмасми?”

Гаити ва Чилидаги одамлар ер кимирашидан ҳалок бўлгани нақадар ачинарли. Лекин ўша одамларга ёрдам бериш учун машхур юлдузлар хайрия қилгани ажойиб, тўғрими?

Баъзида мен кимлигимизни унутиб қўйганимизни ўйлаб, даҳшатдан йиғлагим келади. Биз ўзимизга эмас, Худога тегишлимиз. Биз муқаддас кишилармиз, У учун ва Унинг мақсадлари учун ажратиб олинганмиз. Биз қийинчиликлар билан олишиб яшайдиган, етим бўлиб қолган қочоқлар, гуноҳга энгиладиган, Худо борлигига умуман амин бўлмаган кичик тарқоқ гуруҳча эмасмиз. Биз Масих Танасида бирмиз ва Унинг танаси сифатида тантана, ғалаба, мўъжиза ва аломатлар учун яратилганмиз. Опа-сингилларимизнинг ҳаммаси ҳам бу ҳақда билмаслиги, ачинарли!

СИЗ – МУАММО ЭМАССИЗ, УНИНГ ЕЧИМИСИЗ

Мен 2005-йили “*Аёл сифатида қураш*” деб номланган китобимда бу ҳаракатчан куч ҳақида ёзган эдим. Ундаги фикр шундаки, “*Сиз муаммо эмас, балки муаммонинг ечими бўлган, Худонинг қизисиз*”. “Шерларнинг уйғониши” китобини ёзишни тугата туриб, “*Самонинг ярми*” номли долзарб ва мароқли китоб устида мулоҳаза юритдим. Унинг муаллифи ҳам “*Аёл киши муаммо эмас, балки муаммонинг*

ечими” деб айтган. Ушбу китобни матбуотчиларнинг Пулитцер мукофоти совриндорлари бўлмиш, эр-хотин Николас Д. Кристофор ва Шерил Вуданнлар ёзган. Унинг мақсади – катта муаммо ҳисобланадиган, аёллар ва эркакларнинг тенг ҳуқуқлилик мавзусига, аёл кишининг таълим ва иқтисодиёт соҳасидаги аҳамиятига жамиятнинг диққатини қаратиш ва уйғотишдир. Худога шукурки, бу китоб актёрлар, артистлар ва оммавий ахборот воситаси орасида жўшқин муносабат уйғотди.

Мен бу мавзунини қайта кўтаряпман, негаки жамоат жинсларнинг тенг ҳуқуқли эмаслиги каби масалаларни ечиш бўйича олдинда эмаслигидан дилим хира. Бу биз, жамиятдаги бошқалар бор жасоратини йиғиб, зўрайган тўфонга бардош беришга жон-жаҳди билан курашаётган бир пайтда, кеманинг пастки қисмида хотиржам ухлаб ётган Эски Ахддаги Йонах пайғамбарга ўхшаймиз. Биз жамиятимизнинг осойишталигига хавф солаётган чидаб бўлмас адолатсизликка нисбатан Худодан жавоб излайдиган одамлар сифатида доим биринчи бўлиб олдинда чиқишимиз зарур. Аммо Йонах пайғамбардан фарқли ўларок, бизнинг бошимизга, ёлғиз кемани океан тўлқинларига отадиган тўфон атиги бир марта ҳам тушмаган. Табиат офатлари ерга ёғилганида, молиявий касодлар жаҳон иқтисодиёти барқарорлигига путр етказганида бутун дунё ларзага келади. Адолатсизлик бутун дунёни тебратади ва иккилантиради. Хавотир ва хавф кучайганда дунё шундай савол билан масихийларга мурожаат қилади: “Нега бундай бўлди?” Қамал қилинган, яраланган ва ташлаб кетилганлар биздан қуйидагича сўрайди: “Сизлар кеч бўлмасидан, Худога илтижо қилиб, У вазиятга аралашинини сўраб ибодатда бўлишининг ўрнига, қандай қилиб, ухлаб ётибсизлар?” Бироқ жамоатдаги аксарият кишилар вазиятларга уларни ухлатиб қўйишига йўл қўяди ёки беҳуда тортишувлар билан шуғулланиб ўтирадилар.

Йонах пайғамбар вақтида, Худо уни итотсизликдан қайтариш ва нотўғри йўлдан кетаётган Нинивея халқи ҳақида эслатиш учун тўфон юборди. Худо ҳеч қачон одамларни фалокатда қолдирмайди, бироқ Йонах пайғамбарда бу қадимий шаҳарга келаётган вайронагарчиликни олдини олиш учун ҳеч қандай истак йўқ эди. У кеманинг пастки қисмига яшириниб олди ва Худо унга бор деган ердан карама-қарши томонга сузиб кетди. Пайғамбар уйқуга кетганида, Худо шуқадар кучли тўфонни юбордики, қочоқ сузиб кетаётган кема парча-парча бўлишига оз қолди. Нега у қочиб кетди? У нолайик деб ҳисоблаган ки-

шиларни қутқаришни истамади. Унинг ўзи ва шаҳар қутқарилгандан сўнг, Йонах билан Худонинг суҳбатига эътибор беринг:

Йонах ғазаб отига минган эди. Ўзини бутунлай йўқотиб, Худога қичқирди: “Худо! Шундай бўлишини билардим. Мен ҳали уйда-лигимда, ҳаммаси айнан шу тарзда амалга ошишини билардим! Мана, нима учун мен Фарсисга қочиб кетдим! Сен – эзгулик ва шафқатнинг Ўзи эканингни билардим, Сени ғазаблантириш осон эмас, Сен севгига бойсан, Сен ҳеч тебранмай, Ўз режангни ўзгартирасан ва жазонинг ўрнига кечирим қуясан!”

(Йонах 4:1-2, Message таржимаси)

Йонах Худо шаҳарни ҳукм қилишини ва жазолашини истаган эди, Раббий эса Ўз инояти ва шафқатини тўқишни истарди. Кўп аҳолилик шаҳар қирғин бўлиш хавфи остида экани Йонахни қизиқтирмас эди, бироқ у соясида куёшдан сақланаётган дарахт қуриб қолганидан ўлгудек бўлиб, кўнгли хиралашди.

“Худо эса Йонахга: – Бир ўсимлик учун сенинг шундай жаҳлинг чиқиши яхшими? – деди. У эса: – Ҳа, жуда жаҳлим чикди, ҳатто ўлишга ҳам тайёрман,– деди. Шунда Раббий деди: – Мана, сен бир ўсимлик учун шунчалик ачинапсан. Сен у учун меҳнат қилмагансан, уни ўстирмагансан; у бир кечада ўсди ва бир кечада йўқ бўлди. Мен ичида ўнг қўлини чап қўлидан фарқлай олмайдиган юз йигирма мингдан ортиқ одам ва жуда кўп ҳайвон бор бўлган буюк шаҳар Ниневех учун ачинмайинми? Омин”. Йонах 4:9-11

Ҳой! Биз ҳам Худога муҳим бўлган нарсаларни тушуниш қобилиятини, худди шу тарзда йўқотмаяпмизми? Эҳтимол биз Худога қимматли бўлган нарсалардан кўра, шахсий қулайлигимиз ва хавфсизлигимиз ҳақида кўпроқ қайғураётгандирмиз? Самодаги Қудратли Худони, келиши мумкин бўлган қирғинлар бутунлай қувонтирмайди. У ноҳақ йўлдан кетаётган одамларни қутқаришга чанқоқ! Келинг, Худо қутқармоқчи бўлган одамларнинг ҳеч бирини умидидан маҳрум қилмаймиз. Худога ичингиздаги шерни уйғотишига имкон беришингиз учун ибодат қилиб қоламан, токи сиз масъулиятни қўлга олинг ва уларнинг ҳаётини барбод қилишга шайланиб турган ёвузлик учун одамларни ҳукм қилманг, уларни қутқаринг.

Худонинг чорловига бўйсуниб вақти келди. У бизга бутун дунё бўйлаб Хушxabарни ёйишни топширган. У биз бир-биримизни севишимизни амр этган. У бизга бевалар, етимлар, мусофир ва қашшоқларни ишониб топширган. Ҳозир ҳам У Ўз қизларини – ёш ва қари аёлларни – жаҳон муаммоларининг ечими бўлишга ундамоқда. У ўзимиздаги фарқларни бир четга суриб қўйишни ва Худонинг ишини бажаришда биргаликда заҳмат чекишни таклиф этапти.

Айримларимиз ҳалигача бир-бирига яхши муносабатда бўлиш устида меҳнат қилмоқдалар. Бошқалари эса қўлдан бой берган нарсалар устида йиғи-сиғи қилиш билан овора. Жуда кўп кишилар Масих Танасидаги бошқаларни айблаб, таълимотдаги аҳмоқона фарқлар учун урушмоқдалар.

Севиклиларим, бизнинг рухий уйғонишга чорловимизнинг нархи Йонахга ўхшаб, денгизга ташланиш ёки Исроил халқига ўхшаб, чўлда саргардонлик бўлишини истамайман! Келинг, дунёда бўлаётган ёвузликка нисбатан кўзларимизни очамиз ва бу манзара бизни ларзага солишига ҳамда бизни уйғотишига имкон берамиз. Мен ўз руҳимда, ёнаётган ва дунёни ўзгартиришга тайёр бўлган одамлар кўтарилаётганини кўряпман.

СИЗНИНГ ШАХСИЙ МИСОЛИНГИЗ

Бу китобни ёзиш жараёнида, муҳаррирларим, уйқудан тўлиқ уйғонган аёлларнинг гувоҳликларини келтиришга ундадилар, токи сиз уйғоқ аёллар нималарга эришишини кўра олинг. Аммо мен бунгача кўрган мисоллар билан чекланиб қолишни истамайман, чунки “уйғоқ ва хавфли” ҳикояси ҳали ёзилмоқда. Дунё алоҳида ва биргаликда ёвузлик кучларига хавф соладиган ҳамда ухламайдиган масиҳий аёллар ҳаракати нимани билдиришини ҳали кўриб қўйишига ишончим комил.

Худо мени икки марта масиҳий аёлларнинг ўртасида уйғониш жараёнини бошлашни топшириш учун мурожаат этган. Биз тўлиқ уйғонганимизда нималар бўлишини билмайман, аммо бу зулмат учун хавфли ва кун ёруғида шарафли бўлишини биламан. Бу ҳақда фикр юритишда давом этиб, масиҳий аёл ўзини жасур ва ёввойи шерга таққослай олиши, ҳали шаклланиш поғонасида деган хулосага келаман.

Шунингдек, мен одамларга нима қилишни айтишингиз, бу уларга ёқишини ҳам тушуниб етдим. Бирок нимани қандай қилиш кераклиги ҳақидаги маслаҳатлар бизни Худонинг ҳали ўрганилмаган мўъжизаларидан маҳрум қилиши мумкин, шу боис менинг мактубларим “қандай” деган саволга жавоб беради. Мен сизнинг уйғонишингизни – ичингиздаги шерни уйғотишингизни ва ўзингиздаги ноёблик юзага чиқишига изн беришингизни истаيمان. Ичингиздаги шер тўлиқ уйғонганида, у қандай бўлишини сиз ва Худо белгилай олиши мумкин.

Мен яқинда ташкилотимиздаги ишчилардан, шер деганда уларнинг тасаввурига қандай тимсоллар ва сўзлар келишини айтишни сўрадим. Улар жавобан, “латофат” ва “назокат” сўзларини “шиддат” ва “жасурлик” сўзлари билан бир қаторда айтганларидан умуман хайрон қолмадим. Бу уйғонишнинг натижаси мана шундай кўп қиррали ва кенг кўламли бўлиши мумкин.

Ёзувни ўрганиб чиқиб, Худо Ўз одамларига ёки пайғамбарларига кўпинча оқибатини аниқ тушунтирмай – бирор жойга боришни, бирор нарса қилишни ва бирор нарса айтишни буюришини кўрдим. Жумладан, Элиша бева аёлга деди: “Шунда у: – Боргин, ташқаридан, ҳамма кўшнилариңдан ўзингга бўш идишларни сўраб олгин, кам олмагин. Ичкарига кириб, ўзингнинг ва ўғилларингнинг ортидан эшикни беркит; сўнг бу барча идишларга мойдан қуйгин, тўлганларини четга қўй» (4-Шоҳ 4:3-4). Бу сўзлар унчалик равшан эмас. Бу бева қарзларини узолмагани учун, унинг ўғилларини олиб қўйишни дўқ қилаётган одам муаммосини қай тарзда ечиши мумкин? Аммо бева аёл унга буюрилган ишни қилиб бўлганида, яна Худонинг одамининг олдига келди ва пайғамбар аёлга нима қилишни айтди: “Бориб, ёғни сотгин ва қарзингни тўлагин, қолганига эса ўзинг ўғилларинг билан бирга яшайсизлар,– деди” (4-Шоҳ 4:7).

Биз биринчи қадамни қўймай туриб, иккинчи, учинчи ва тўртинчи қадамларни билишни истаганимиз боис, қанчадан-қанча таъминот мўъжизаларини қўлдан бой беришимиз, лол қолдиради. Шунинг учун бу китобга “ўқиб, ибодат қилиб ва Худога сиз Унинг олдига олиб келган идишларни тўлдиришига имкон бериш” керак деб қаранг. Худо сизнинг онгингизда, сизни руҳлантириш учун фойдаланмоқчи бўлган шернинг тимсолини (унинг сифатларини, шаклини, ички дунёсини) акс эттиришини сўранг.

Исони арслонга, ўзингизни эса шерга қиёслашдан қўрқманг! Бу Исонинг чўпон сифатидаги тимсолига ва Унинг бизга нисбатан Ўзининг қўйларидек муносабатда бўлишига оид эмас. Биз асл маънода Унинг қўйлари ҳисобланамизми ёки Худо биз қўйлардек, Унинг ортидан эргашишимиз ва Унга ишонишимизни истайдими? Бунга ўхшаш мисол тариқасида, Исо – бизнинг Қуёвимиз, бизлар эса Унинг келини эканимизни олиш мумкин. У бизнинг Ўзи ҳақидаги тасаввуримизни кенгайтиришни исташидан ҳайронмисиз? Сиз бу китобга ўз шахсий тушунчангиз, кучингиз ва таъсирингиз билан фикр билдиришингизни хоҳлайман.

УЙҒОТИШ МАЖБУРИЯТИ

Мен олийгоҳда ўқиганимда, бизнинг қизлар ётоқхонамизда ухлаш учун пешайвон бўларди. Билмадим нега уни “пешайвон” деб атарди, чунки у уйнинг ташқи томонида жойлашмаган эди ва унга кириш учун алоҳида эшикка ҳам эга эмас эди. Бу иккинчи қаватдаги икки қаватли каравотлар қўйилган узун ва қорунғу хона эди. Бир қанча каравотлар девор бўйлаб қўйилган, бошқалари эса – қорайтирилган ойналарга нисбатан перпендикуляр тарзда териб чиқилган эди.

Битта хонада кўпчилик яшагани учун, бизга уйғониш учун соатдан фойдаланиш руҳсат берилмас эди. Бунинг ўрнига биз кетма-кет навбатчилик қилар, яъни мен энг ёмон кўрган ва истамайдиган – бошқаларни уйғотиш мажбурияти бўларди. Опа-сингиллар ётишдан аввал, ўз исмлари билан бирга, қачон уйғониши зарурлиги ёзилган тахтачани махсус қутичиларга қўяр эди. Бу нарса навбатчини ҳар бир киши қаерда ухлашини билишга мажбурларди. Бошқаларни уйғотиш учун белгиланган навбатчи, алоҳида хонада жиринглайдиган соат билан ухлаши керак эди. Менинг навбатим келганида, биринчи кишини уйғотишдан аввал, ювиниб олишга улгуриш учун соатни ярим соат олдинга қўярдим. Навбатчи учун ҳаммадан биринчи бўлиб ювиниш, ягона имтиёз эди.

Туриш вақти келганида, мен хонани айланиб чиқардим ва кейинги икки-уч соат давомида ҳар 15-30 дақиқада қизларни уйғотардим. Кийинаман ва нонушта қиламан деб, мен доим қорунғу хонада йиқилиб юрардим. Мен қайта ва қайта эҳтиёткорлик билан пешайвонга кирар, эшикни ёпар ва ухлаётганларни уйғотиб юбормаслик учун,

коронғуда уйғотишим керак бўлган кишини топиш учун каравотларни санар эдим. Зарур опани ёки опа-сингилларни топганимда, мулойимлик билан, лекин қатъий уйғотишим керак эди.

Навбатчида катта масъулият бўларди, негаки ҳар битта опа-сингил уни вақтида уйғотиш-уйғотмаслиги навбатчига боғлиқ эди. Улар машғулотларга, тест ва имтиҳонларга шошилар – ва албатта, ҳеч ким йигити билан учрашувга ҳам кечикиб қолишни истамасди.

Бир марта мен навбатчилигимда ҳаммага панд бердим, чунки ўта даражада мулойим, журъатсизлик билан уйғотар, баъзида ўзимдан катта опа-сингилларни уйғотишдан кўрқардим. Улар менга жавобан минғирлар, мен эса улар уйғонди деб ўйлардим, аслида улар шунчаки тушида гапирган бўлиб чиқарди. Кейинроқ ўшалардан бири тушлик вақтида танбەх берди ва менинг масъулиятсизлигим унга жуда қимматга тушганини бор вазоҳати билан кўрсатди. Мен ҳам, сиз ҳам тақрорлашни истамайдиган хатолар мавжуд. Шунинг учун мен ўзимга дарс олдимки, айримларни уйғотиш учун яхшилаб силташ, бошқаларга оҳиста тегиб ўтиш керак, учинчиларини эса шу заҳоти ўрнидан туриши учун қулоғига исмини шивирлаш кифоя. Уларнинг айримлари менга раҳмат айтар, бошқалари эса уйқусираб, менга тўнғилларди, ҳатто мени қувиб юборарди.

Энг ёмони шундаки, опамиз туриб, сенга ҳатто: “Яхши, яхши, мен уйғондим”, дейди-ю, кетганингдан кейин яна қаттиқ ухлаб қолади. Мен яна бир дарс олдим, бундайлар билан каравотидан турмағунича олдида ўтириш керак экан.

Тўсатдан бошқа кишини уйғотиб юбориш хавфи ҳам бор эди. Мен бор кучим билан шовқин кўтармасликка ва эҳтиёткор бўлишга уринсам ҳам, баъзида юқорида ётган ёки ён каравотдаги опани уйғотиб юборар эдим. У туриб, қўлимдан ушлаб: “Ҳой, мен уйғониб кетдим! Менинг исмимни рўйхатингдан ўчир ва бошқа мени безовта қилма” – дейиши мени даҳшатга соларди.

Тан олишга уяламан, лекин ўзимни уйғотганларида, мен ҳам тўнғиллар эдим ва мени каравотдан турғизиш жуда қийин бўларди. Қарийб доим мени иккинчи марта уйғотиш керак эди. Ўзим навбатчи бўлиб кўрганим учун, тартиб-қоидаларни яхши билардим. Агар сени икки марта уйғотган бўлса-ю, сен каравотингдан турмасанг, учинчи марта уйғотишга келишмайди. Шу боис, бу охириги имконият экани-

ни билиб, иккинчи уринишга жиддийроқ қарайсан. Опа-сингиллар уйғониб, фаол тарзда кийинишни бошлаганларида, мен уларга бошқа масъул эмас эдим. Мен уларни ҳаракатга келтирдим, энди мен ўзимни тартибга олишим зарур эди.

Бизнинг сахий Худойимиз, менинг талабалар ётоқхонасидаги қоидаларга риоя қилмайди. У бизни охириги дамгача уйғотишдан мамнун бўлади, шундай бўлишига қарамай, бизни тезкорлик ва муҳимлик ҳисси тарк этмаслиги зарур. Айрим аёллар атрофидаги бошқаларни уйғотиш чорловини қабул қилаётганини ҳис этяпман.

ЖАСОРАТНИ УЙЎТИНГ

Қизиғи шундаки, менимча, ҳаётимнинг ҳозирги даврида ҳам, бошқаларни уйғотиш учун навбатчиликда турибман, фақат энди қурда жиддийроқ масалалар турибди. Баъзида қоронғу хонадаги каравотлар орасида юриб, опа-сингилларни уйғонишини кутиб, сабр билан, мулойим уйғотаётгандек бўламан, баъзида эса – агарда омадим келса, улар уйғониб, ўрнидан туриши учун шунчаки уларнинг исмини шивирлаб айтсам кифоя.

Бошқаларни уйқудан уйғотиш вазифасини бажараётган битта мен эмаслигимни биламан, ахир Худонинг ҳар битта қизини уйғотишнинг турли хил йўллари, услублари ёки рағбат омиллари мавжуд. Жумладан, менга сизнинг қаршингизда хатарли қоидалар ва хайратли тимсолларни очиб бериш топширилган.

Енгиб бўлмас улуғворлик ва куч ҳақидаги бу ваҳий сизнинг ичингиздаги жасоратни уйғотиши учун ибодат қилиб қоламан, токи сиз тўлиқ уйғониб, нима қилишни билиб олинг.

Дилбар шер опа-сингиллар, дунё сизнинг уйғонишингизни кутмоқда, дунё сизнинг шунчаки уйқудан туришингизга эмас, сизга Худодан берилган жасоратни кўрсатишингизга муҳтож. Масиҳий учун ботирлик нимани англатади? Бу чинқириб бақириш ва фарёд қилишни, тирнашни ва тепишни билдирадими? Буларнинг ҳам ўз вақти бор. Борди-ю менинг фарзандларим ёки набираларимга кимдир пўписа қилаётган бўлса, бу мен мана шундай ёки бундан ҳам баттарроқ муносабатда бўлар эдим. Айтганча, Худо пайгамбар Хосеянинг

китобида она-айиқ ва шернинг ҳолатини мисол келтирган ва Хосеяни Ўзининг шахсий ҳолати билан таққослаган.

“Мен уларга болаларидан айрилган айиқ каби ташланаман ва уларнинг юраклари жойлашган кўксиларини ёриб ташлайман. Мен уларни ўша жойда шер каби еб битираман, ёввойи ҳайвонлар уларни тилка-пора қиладилар” (Хосея 13:8).

Уҳ-ху! Бу оят шак-шубҳасиз ботирликнинг ашаддий, шафқатсиз томонини кўрсатмоқда, аммо бу қудратли сўзда шунчаки ваҳшийликни намоен қилишдан кўра каттароқ аҳамият жойланган. Ботирлик сўзини тўлдирадиган бошқа сўзлар, булар “*шиддатли*”, “*кучли*”, “*қудратли*”, “*жўш урадиган*”, “*ҳаракатчан*”, “*иштиёқли*” ва “*тажовузкор*”. Менинг ичимда қайнаётган ҳисларни бошқа аниқроқ сўзлар билан таърифлаб бера олмайман. Шубҳасиз, менинг ичимда қандайдир шиддатли нарса уйғонди, бу менга ўзи билан бор қудратини йиққан тўфон каби куч ва янада кўпроқ аниқлик олиб келди.

Бу куч сизнинг ҳаётингизга саросима олиб келмайди, балки диққатни жамлашга ёрдам беради. Аниқ мўлжалга эга бўлиб, олдин эътибор ҳам бермаган нарсаларга нисбатан чанқоқроқ бўлиб боряганимни тушундим.

Бу уйғонишнинг кўп дамлари мени ғафлатда қолдирди. Бир марта шундай дамларнинг бири 2007-йил, октябр ойининг охири ва ноябр ойининг бошида келди. Мен ҳаммомда (яна қаерда ҳам бўлсин!) журнал ўқиб ўтирган эдим. Саҳифани варақлаб, Тайланддаги даҳшатли жинсий қуллик ҳақида илк бор билиб олдим. Мақолани тугатгач, бир неча қисмларини қайтадан ўқидим ва ўқиганларим ҳақиқат эканига ишона олмай турдим. Наҳотки одамлар шу қадар бешафқат? Наҳотки бундай нарсалар содир бўляпти-ю, мен эса бу ҳақда билмай юрибман? Мен тўғри, ҳаммомда (яна қаерда ҳам бўлсин!) йиғлашни бошладим, сўнг шундай деб ибодат қилдим: “*Художон, агар бу муаммога нисбатан бирон нарса қила олсам ёки айта олсам, мен бунга тайёрман*”. Бу ибодат билан мен уйғондим ва ҳаётимда нималардир содир бўлишни бошладим.

Бир неча ҳафта ўтиб, Life Outreach ташкилотидан кўнғироқ қилишди ва дейишди: “Лиза, биз одам савдоси ва жинсий қуллик муаммосига жамиятнинг диққатини жалб этиш ва моддий маблағ излаш учун Тайландга борадиган гуруҳ тузямиз. Сенга ҳам манашу гуруҳ

билан боришни таклиф этамиз”. Мен уч ой ўтгач, Life Outreach ташкилотининг одам савдосига қарши йўналтирилган илк лойиҳасининг бир қисми сифатида Тайландга бордим.

Мен ўша куни ибодат қилмаганимда нима бўларди? Мен шунчаки йиғлаб қўйиб, бошимни чайқаб, журнални варақлашда давом этганимда нима бўларди? Мен давом этиб, пардоз-андоз соҳасидаги энг охирги ютуқларни, модадаги янгиликларни, ориқлаш сирларини ўқиган бўлардим. Ибодат қилишнинг ўрнига, мен шунчаки журнални ўқишда давом этганимда эди, ўша куни ухлашга ётишдан аввал, самога овозимни кўтармаган бўлардим. Бу муаммо ҳақида бошқа сафар эшитганимда эса, бор-йўғи шундай деб айтиб кўярдим: “Ҳа, бу ҳақда эшитганман... Журналда ўқиган эдим... Бу нақадар ачинарли!”

Бироқ сиз уйғонсангиз, бунга эътиборсиз қола олмайсиз. Уйғониш ва хафа бўлиш – тушунчаларини алмаштирманг. Агар нимадир сизнинг кайфиятингизни тушурса, сиз бир қанча вақт буни ҳис қиласиз, лекин нимадандир хафа бўлиш ҳисси сизни журнални варақлашда давом этишдан тўхтатиб қолмайди. Сизнинг кўнглингиз бузилиши, аммо уйғонмаслигингиз мумкин. Сиз тўлиқ уйғониб, дунёда мавжуд бўлган муаммо ҳақида билиб, индамай, қўл қовуштириб ўтира олмайсиз. Мана нима учун қизлар ўғирланиб кетаётгани ва фоҳишахоналарга сотилаётгани ҳақида ўқиганимда, мен бу ҳақда ибодат қилишим, бу ваҳшийликка қарши нимадир қилиш учун Худо истаган ҳамма нарсага тайёрлигимни Худога айтишим зарур эди. Менинг ибодатим туғилган имконни қўлдан бой бермаслик учун замин яратди. Менга бошқа имкониятлар ҳам учраши мумкин эдими? Балким, лекин мен манашу имкониятни қўлдан чиқарган бўлардим.

ХУДО СИЗНИ ЧЕКЛАШ УЧУН ҚУТҚАРМАГАН

Худо кейин бизни чеклаш учун Ўзининг бепоён эканини очмаган. Аксинча, У бизга Ўз юрагини жойлашни истади. Менинг дугонам Кристина жуда соз қилиб айтган: “Худо сизни чеклаш учун қутқармаган!”

Худо ўзини масиҳийдек тутадиган одамларни изламайди. У бизнинг масиҳий бўлишимизни истади! “*Масиҳий*” сўзи “мойланган”

ёки “Масихга ўхшаш” бўлишни билдиради. Исо фақат “эзгу” бўлиш учун келмаган; У “эзгу ишлар қилган” ва мазлумларни озодликка чиқарган. У сизни нималар учун мойлаган?

“Раббийнинг Руҳи Менинг устимда, чунки қашшоқларга хушхабарни эълон қилиш учун, дили эзилганларга шифо бериш учун, асирларга халос бўлишларини, кўрларга кўзлари очилишини воизлик қилиш учун, азоб чекканларни озодликка чиқариш учун, Раббийнинг илтифот йилини воизлик қилиш учун У Мени мойлаб юборди” (Луқо 4:18-19, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Агар Исо юқоридаги ишларни қилиши учун Раббийнинг Руҳи Унда бўлса, биз ҳам Ўша Руҳдан туғилганмиз, унда биз ҳам шундай яшашимиз лозим: қашшоқларга хушхабар айтиш, эзилганларни озодликка чиқариш ва “Раббийнинг илтифот йилини эълон қилиш” учун! Аминманки, ҳар битта йил – ҳаракат қилиш учун Худо марҳаматлаган йил ҳисобланади ва У ҳали ҳам биз Унинг номидан ҳаракатланишимизни кутмоқда.

Бу топшириқ учун Худога, куни билан пишириқ тайёрлаш билан овора ва ўзини яхши тутишни ўрганиб ўтирадиган, “уйга ўргатилган” аёллардан ташкил топган гуруҳ керак эмас. Пишириқ тайёрлашнинг ёмон жойи йўқ, аммо биз бундан бошқа ишни қилишни билмасак, Худо тарихни ўзгартириш учун биздан фойдалана олмайди.

Бу ибора кўпларингизда эътироз билдириши мумкин. Мен биринчи марта бу иборани ўқиганимда, бу менинг ҳам эътиборимни тортган. Бу ўзимизни ёмон тутишга ундов эмас, балки кўпинча одатий бўлиб қолган нарсалардан норози бўлганимизда, ўзгаришлар келишини тушунишга чорлов.

Роза Паркс автобуснинг “ранглилар” учун белгиланган орқа ўриндиқларига бориб ўтирганида, ўзининг “жанубий” маданияти ва автобус ширкати кўзида яхши хулқ бўлиб кўринмаган. Битта аёлнинг ўз эътиқодини маҳкам тутиши ва ўз жойидан қўзғалмаслиги бутун миллатни ирқчиликка бўлган дунё қарашини ўзгартирди. Фақат вақт ниятларни ва қарорларнинг нати-

“Нозикой” аёллар тарихда камдан-кам из қолдирадилар.

— ЛОРЕЛЬ ТЭТЧЕР УЛЬРИХ

жаларини очиш кучига эга. Эҳтимол, Роза унга Худо томонидан берилган инсоний лойиқликни топташлари ва хўрлашларидан шунчаки чарчагандир.

Деборах, Йаэл, Тамар, Эстер, Бетшаба, Абигал, Раҳоба ва ҳатто, Марямлар ҳақида нима деймиз? (Бу фақат Муқаддас Китобдан олинган мисоллар, бундай мисолларнинг сони мингта).

Деборах зулмкор ҳукмронга қарши халқни кўтарганда ва эркакларнинг ўрнига жанг қилганида, у нозикой бўлган дейиш мумкинми? Унинг вақтидаги раҳбарлар, уни бундай деб ҳисобламаганлар. Унга қарши бутун бошли кўшин оёққа турди, лекин барибир уни енга олмади. Худо томонидан танланган Барак шубҳаланиб ўтирганда, Деборах Худонинг бошқарувига садоқат кўрсатди ва кўлидан келганича ҳаракат қилди.

Йаэл ҳақида нима деб ўйлайсиз. У ўз душманини бошини болға ёрдамида миҳ билан қоқиб ўлдириб, тўғри иш қилдими? Душман ухлаб ётган пайти, уни ҳокимият кўлига топширса бўлмасмиди? Балки шундай қилса бўларди, бироқ у бундай қилмади. Худо эса унинг қарорини маъқуллади ва ҳамма жойда унинг довюраклигини куйлаш учун унинг шарафига кўшиқ тўқишди.

Тамарни ҳам эсланг. Икки марта бева бўлиб қолиб, фоҳиша кийимини кийдида, бева қайнотаси, яъни бобокалонимиз Яхудо билан қовушди. Унинг иши одамни ҳар томонлама ҳижолатга солади. Худо уни бундай қилишга ундаган дейишга бирор бир сабаб йўқ. Унинг ўзи шу йўлни танлади. Аммо бу тиришқоқ аёлнинг ўғли Масихнинг шажарасидан ўрин олди, ўзи эса ҳақ киши деб аталди.

Эстер эса шохнинг ҳузурига, фақат чақирилган пайтда кириш мумкин, деган қондани бузди. Ахашверошнинг биринчи хотини Астин ўзининг итоатсизлиги туфайли шохнинг уйдан қувилган эди. Эстер бу ҳақда ҳаммадан яхши билар эди. Бу мард аёлнинг шоҳона одоб-ахлоқни бузиш қарори, иброний халқини қирғин бўлишдан сақлаб қолди.

Бетшаба эрига бўлган садоқатини бузди, аммо энг доно шох Сулаймоннинг онаси бўлди. Раҳоба фоҳиша эди, у ўз шохини алдаб, душман айғоқчиларини ўз уйида яшириб ўтирди. Аммо унинг бу имон ҳаракати Йерихон деворининг қулаш вақти нафақат унинг ои-

ласини сақлаб қолди, қолаверса унинг ўғли шоҳ Довуд ва Исо Масихнинг шажарасидан ўрин эгаллади. Абигал ўз эрини алдади. Бу билан у ўз уйини қутқариб қолди ва бўлажак шоҳ Довуднинг юрагини забт этди.

Марям “никоҳдан ташқарида туғилган” болани кўтариб юриши ва Худонинг ўғлини туғиши зарур эди. У шундай дейиши мумкин эди: “Тўйдан олдин ҳомиладор бўлиш – бу даҳшат-ку! Мен одамларнинг кўзида ахлоқсиз бўлиб кўринмаслигим учун, Худо мен турмушга чиқишимни кутиб тура олмайдимиз?”

Бу аёлларнинг қарорини фақат тарих оқлади. Уларнинг юраклари уйғонган ва ёниб турган эди.

Сиз хавfli ва уйғоқ ҳолда бўлганингизда, қандай муносабат билдирган бўлар эдингиз? Тарихда нимани яратасиз? Уйқудан уйғониб, ўз оиласи, жамияти ва дунёни ҳимоя қилиш учун кўтариладиган ботир шерга ўхшаш бўласизми? Сиз уйғондингизми? Сизнинг юрагингизда ҳозир нима ёниб турибди?

Қўрқув ва ҳайрат

...мен ажойиб яратилганман. Сенинг ишларинг
ажойибдир...

Саюлар 138:14

Шерлар кучли ва олийжанобдилар. Уларнинг ҳаракати мақсад томон йўналтирилган, мушаклари торайган бўлади, улар ўзларининг ва болаларининг ҳаёти, улардаги қобилият ва кучнинг жамланмасига тўлиқ боғлиқлигини тушунадилар. Уларнинг ёли юрганида ялтирайди. Биздан фарқли ўлароқ, улар териси шалпайганми ёки думи ўта ўсиб кетганми, бундан хавотирга тушмайдилар. Улар ҳатто, бир-бирига ўхшашлигидан ҳам ўйланмайдилар. Улар ўзининг ташқи кўринишидан бутунлай мамнун.

Шерлар ажабланарли!

Улар эркинликда юрганини қузатиб, улар буни ўзлари тушунадилар деган хулосага келдим. Агарда шерлар ва одамлар гаплаша олганларида эди, биз ўзимизга бўлган муносабатимиз ва улар ўзларини қандай қабул қилишининг ўртасида катта фарқ борлигини кўрган бўлар эдик. Келинг, қандайдир лаҳзага шер билан суҳбатлашаётганимизни тасаввур этиб кўрамиз.

– Шер, сен ҳайратлисан!

– Биламан. Нимага қодирлигимни кўрсатишимни истайсанми?

– Ҳа,– деймиз биз, қизиқиб.

– Менинг панжаларимга кара,– дейди у.– Дикқат билан кара.

Биз шер чангалини юқорига кўтариб, тирноқларини чиқарганини кўриб, ҳайратда қоламиз.

– Мен бу чангаллар билан болаларимни ҳамда тўдамизни боқиш учун антилопани ерга йикитишим мумкин. Энди эса кара! – У тирноқларини йиғиб олади ва унинг панжалари яна бахмалдек юмшоқ бўлиб қолади:– Ўз панжаларим билан болаларимни ўйнатаман ва уларга кучли бўлишни ўргатаман.

Биз маъқуллаб, бошимизни чайқаймиз ва лакдан ёрилиб кетган тирноқларимизга тикиламиз.

– Менинг тишларимга нима дейсан?! – давом этади шер.

Унинг ўткир тишларини кўриб, орқага тисариламиз.

– Мен тишларим ёрдамида ўзимни ҳимоя қила оламан, ўлдираман, ейман, шунингдек, шу тишларим билан боламни бир жойдан, иккинчи жойга олиб ўтаман ва унга ҳеч қандай зарар етказмайман.

Бу ҳайратомуз қарама-қаршиликка жавобан бошимизни тебратамиз.

Шу пайт шер ўзининг ажойиблигига хулоса қилиб, мамнун хўрсиниб дейди:

– Мен ақл бовар қилмас даражада ҳайратли қилиб яратилганман!

Биз чиндан ҳам: у ҳам даҳшат ва ҳайрат туйғусини уйғотишини тан олишимиз мумкин.

Лекин бир дақиқа... худди шундай сиз ҳам.

...мен ажойиб яратилганман. Сенинг ишларинг ажойибдир...

(Санолар 138:14).

Буни шерлар ҳақида билиб олганларингиздан келиб чиқиб, баланд овоз билан айтишга ундаб қоламан. Азизам, ишонинг, сиз ҳам атрофингиздаги эркак ва аёллар сингари, Худонинг ажойиб мавжудотисиз. Жуда кўпларимиз биз онамизнинг қорнидан чиққанимизда ажойиблигимизни йўқотиб қўймаганимизни умуман унутиб қўйганлар.

Қачон охирги марта бирорга аёл билан, бизнинг шер билан бўлган суҳбатимизга бироз ўхшаб кетадиган суҳбат қургансиз?

Ҳойнаҳой иккита аёл ўртасидаги суҳбат қуйидагича юз беради:

– Кўринишинг ажойиб!

– Раҳмат, лекин умуман олганда, мен ҳали охирги ҳомиладорлигимдан сўнг йиққан ортиқча вазнимдан қутула олганим йўқ.

Ҳар битта, ҳеч бўлмаса бир марта бола туққан (ёки бошқани туққанини кўзатган) аёл, биз ажиб ва гўзал қилиб яратилганимизни англаши лозим. Биз негадир бу ҳақда унутиб қўйганмиз, аммо шерлар буни унутмайдилар. У ўзининг чиройи ундаги куч орқали намоён бўлишини билади. Бу унинг ташқи кўринишида эмас, танасининг имкониятларида мужассамлашган. Унинг жозибакорлиги равшан, ахир ҳеч ким унинг кучига шубҳаланмайди. У ўз танасининг ҳайратомуз имкониятларини билади ва бундан завқланади. Шернинг завқланиши Яратувчисига шараф олиб келади. Кучли ва ақлли шер ўз тўдасидаги ёш шерларни машқ қилдиради.

Биз куч ва ҳаракат гўзаллигининг муҳимлигини ёдда тутишимиз муҳим. Мен бу билан жисмоний келишган бўлиш ҳақида айтмаяман. Мен жисмонан ва руҳан боҳабар ва зийрак бўлишни – диққатимиз жамланган – ва бунинг натижаси сифатида Худо бизга бермоқчи бўлган ҳар қандай вазифага тайёр бўлиш ҳақида айтяпман. Агарда биз ҳақиқий шер бўлишни истасак, биз кучли бўлишимиз лозим. Яқиндагина мен бизга жойланган кучни паст баҳолаб қўйишимиз нақадар осон эканини англаб етдим.

НОТЎҒРИ “ШИШИРИШ”

Менинг бир ҳафталик янглишишларим қандай бошланганини сўзлаб бераман. Мен Австралиядаги хизматдан сўнг ҳорғин ҳолатда эдим. Бешта хизмат тугади, якшанба кuni кечки вақт, кун охирида бораётган эди. Анжуманни ташкиллаштирганлар, тиришқоқлик билан меҳнат қилган хизматчилар гуруҳи билан вақт ўтказишга таклиф қилишди. Биз ҳаммамиз қувончдан ўзимизда йўқ шод эдик ва бир-биримиз билан ҳазиллашардик. Бизнинг бундай завқимиз бир неча омилларнинг қоришмаси эди: уйқунинг камлиги, овқатнинг мўллиги ва Худонинг эзгулиги.

Мана шундай ҳордиқ чиқараётганимизда, хизматчилардан бири ўзининг хулоса ваҳийлари билан бўлишди: “Биласизми, ҳамма мен қандайдир нарсаларни аниқ сезиб қолиш қобилиятим борлигини ай-

тишади. Бугун эрталаб якшанба хизматида сен кимга ўхшашингни усталик билан аниқладим”.

– Кимга? – деб сўрадим.

У ҳеч иккиланмай шарт этиб айтди:

– Сен қуйиб қўйгандек Сара Коннорга ўхшайсан.

Мен эшитганимни ҳазм қилишга урингунимча узоқ жимлик чўкди.

– Шошма... унинг сочлари сариқ эмасми? – бу мени ишонтирмагани учун унга жавобан эътироз билдирдим.

– Ҳа, ҳа, лекин мен унинг сочини назарда тутмаяпман.– У бошини тебратди ва қўлини силтади.– Мен унинг юзи тузилишини, қолатини, унинг... қандай айтсам экан... шиширилган қолатини,– у ҳавода унинг юз тузилишини чизиб ва ваҳимали қолатини тасвираб тушунтирди.

У чиндан ҳам ҳозиргина “шиширилган қолат” ҳақида айтдимми?

Гап ҳаётдаги инсон эмас, бор-йўғи фильмдаги қаҳрамон ҳақида борарди, лекин у менинг диққатимни тортди. Қиёслов аҳамиятли даражада кўпиртирилган бўлишига қарамай, энди менга Сара Коннорга ўхшаш истаги келди. Мен маъқуллаганимни билдириб, бошимни чайқадим, мени мушакли аёл ролида тасвирлаган бу ғояни ёки тимсолни ўзимдан ҳайдагим келмади. Мен бу ҳақда ўйлай бошладим ва Штатларга қайтганимдан сўнг, бу мушакли аёлни “*Терминатор*” фильмида кўришга қарор қилдим.

Бир куни медиа-дохий ўғлим Алекга вазифа бердим.

– Сара Коннорнинг кўриниши қандайлигини менга топиб бера оласанми? Мен уни кўришим керак. Одамлар, мени унга ўхшатыпти,– дедим мен.

У бунга шубҳаланди ва Сара Коннорнинг майкада, унчалик катта бўлмаган қуёшга қарши кўзойнақда, қўлида милтиқ ушлаб турган расмини топиб берди. Жуда асосли! У шафқатсиз, мушакли ва спортчилардек кўринарди. Унинг оналик сифатлари бирдан кўзга ташланди деб айта олмайман (мен болалар тарбияси ва оналик мавзуларида воизлик қилиб юрганим сабабли, бу мен учун муҳим эди.) Шундай бўлса-да, оналик сифати ҳар хил вазиятларда турлича намоён бўлмайдами?

Кучли, мушакли ва ҳаётдаги юмушинг – ўғлингни робот-жосуслардан ҳимоя қилиш керак бўлган бир пайтда, қурол ишлата оладиганлардан ҳам яхшироқ “она бўлиш” мумкинми?

Алек мен учун видеоклиплар тўпламини тузиб берди. 1980-йилга хос оммабоп монтаж мени тўлик ўзига жалб этди! Сара Коннор бу кадрларда мотоциклда ўтирар, битта қўлида ўқланадиган куролни ушлаб турар ёки рухий касалликлар шифохонасидаги хонадаги чаппа қилиб қўйилган каравотига тортинар эди. Бу пайт мен ўзимни у деб ҳисоблай бошладим!

Мен бу ақлни шоширадиган фикрларга ўша лаҳзанинг ўзида чек қўйишим мумкин эди, агар мен ўзимга қуйидаги оддий саволни берганимда: *“Лиза, сен ҳаётингда ҳеч бўлмаса, бир марта тортинганмисан?”*

Бундай қилмадим! Бунинг ўрнига, тасаввурим киришиб кетишига йўл қўйдим. Сара Коннор тортинаётганини кўрганимда, худди менинг ҳам қўлларим шундай кучли эканини тасаввур қилдим ва бу менда худди Сарадек осонгида тортина олишимга имон уйғотди. Табиийки, мен ўз тасаввуримда, қарийб худди Сарадек “шиширилган” эдим. Мен мактаб даврларида, жисмонан энг яхши бўлган пайтларим ҳам, жисмоний тарбия дарсидан имтиҳонда атиги бир марта тортина олганимни умуман унутиб юборибман (ўшанда мен пастда крокодиллар юрганини тасаввур қилганим учун, бироз осилиб тура олар эдим).

Мен қандайдир тарзда, иккита елкам ҳам шикастланганини унутиб қўйибман – бири музда учганимизда, иккинчиси шунақа аҳмоқона сабабга кўраки, бу ҳақда айтишга ҳам арзимади.

Шунчаки ўйлаб кўринг, мен бирор марта тортинмаганман! Аммо буларнинг бари муҳим эмас эди! Ўша пайт мен Сарра қила олган нарсани мен ҳам уддасидан чиқаман деб ҳисобладим.

Энди мен нафақат унга ўхшаш бўлишни истар, балки ўзимни ундек тутишни бошладим. Нега супер-аёлнинг биринчи уриниши муваффақиятли бўлди? Унинг ҳаракат қилиш вақти келганида, у ўғлини кутқариш ва ҳимоя қилиш учун кучли ва тайёр эди. Қаранг-а! Менга ҳаётидаги кийин даврларни куч орттириш учун фойдаланадиган аёллар ёқади. Сара ва мен? Нимаси ёмон, ахир биз қарийб опа-сингилмиз!

Бу хаёлларнинг бари келиб турган вақт, мен илгари ҳеч қачон қилмаган ишни қилдим: Gold’s Gym фитнес-клубига кўнғироқ қилдим.

Менга ажойиб мураббий ҳақида айтганлари ва мен унинг исмини сўраганим ёдимда. Фитнес-клубнинг котибаси бизни у билан улади.

Мен ўзимни қувончдан йўқотиб, Робертдан, бугуннинг ўзида мен учун бўш вақти бор-йўқлигини сўрадим. Мен аллақачон бир нечта шахсий машғулот ва машқларни кўз олдимга келтирдим. Учта ёки тўртта машғулотдан сўнг – биз Сара билан опа-сингил эгзаклар бўламиз. Ҳа, эгзаклар... сочларимиз ҳар хил рангли бўлади, чунки мен ўзим учун сочимни сариққа бўямайман деб қарор қилган эдим, аммо бизнинг мушаклари бўртиб турадиган қўлларимиз бир-биримизни ойнадек акс эттириши учун, меҳнат қилишга шай эдим.

Роберт менинг қобилиятларимни баҳолаш учун бир неча соатдан сўнг мен билан учрашишга рози бўлди.

Баҳолаш сўзи мени ҳушимга келтириши керак эди, бироқ бу нарса содир бўлмади. Мен гўшакни қўйдим ва Алекдан мен учун шўх ва шодон қўшиқларнинг тўпламини тузиб беришини илтимос қилдим. У буни тайёрлагандан сўнг, мен дедим: “Мен спортзалга кетяпман. Ким мен билан?”

Ўғилларимдан иккитаси лол қолган ҳолда, менинг таклифимга рози бўлишди ва биз спортзалга бордик. Яқиндагина қўшиқлар билан тўлдирилган iPodим билан ўзимни юқорида ҳис этардим. Эҳтимол, кейинги сафар, мураббий мендаги Сара Коннорни яхшироқ таний олиши учун майка кийиб оларман!

Мана шундай кўтаринки кайфиятда спортзалга белгиланган вақтдан сал эртароқ келдим ва узоқдан ўзимнинг бўлажак мураббийимни кўрдим. У ўзининг янги шогирди билан танишганида мамнун бўлди. Шубҳасиз, шундоқ ҳам мақсадга яқин турган кишини шуғуллантираётганини билиб, бахтиёрликдан боши еттинчи осмонга етади.

Нима бўлган тақдирда ҳам мен буни шундай тасаввур этган эдим!

Роберт бошқа шогирдини шуғуллантираётган эди, у менга узоқдан югуриш йўлагига чиқиб, танамни қиздириб туришимни айтди. Югуриш йўлаги бурчақда турган эди, мен мураббийимнинг шогирди тахминан менинг ёшимдаги аёл эканини кўрдим. Мен шу вақтгача ўзимда тасаввур этган нарсаларни... бу аёлда кўрдим!

У нафақат мушакли эди, қолаверса қорайган ҳам эди. У ўзининг ҳарбий тасвирдаги майка ва трикосида Сарага ўхшайдиган навбатдаги аёл бўлиб кўринарди. Манашу пайт ичимда биринчи марта унчалик яхши бўлмаган ҳис қимир этди. Мен спортзалнинг кундузги

ёруғлигида баҳоловчи нигоҳ билан ўз қўлларимга қарадим ва улар шалвираган, рангсиз ва хатто, бироз кўкаргани кўрдим.

Бир сония! Мен қўрқувга берилишни истамайман!

Менинг ҳам иш вақтим унчалик тиғиз бўлмаганда эди, мен ҳам қорайган бўлардим. Мен бу талабга жавобан югуриш йўлагининг тақсимини бир неча даражага кўтардим. Менинг мушакли тана шаклим энди туш эмас эди ва ҳа демай у юзага чиқади. Бир нечта машғулот, бир неча дақиқа куёшда тобланиш – ва мен манашу аёлнинг ўзгинаси бўлиб қоламан! Бундай олиб қарасак, Сара шифохонага қамаб қўйилган вақтида шуғулланмагандир?

Мен нигоҳимни бошқа жойга олиб, ИРОдимни қўшдим ва астойдил равишда юришни бошладим.

Тез орада мураббий келди ва мени руҳлантирадиган тарзда жилмайиб, деди: “Яна ўн беш дақиқа давом эттиринг, кейин учрашиб, олдимиздаги мақсадни муҳокама қилиб оламиз. Мен эса ҳозирча бошқа шогирд билан ишлайман”.

Ўн беш дақиқа? У жиддий айтяптими? Мен қаердадир, етти дақиқа керагидан ҳам ортиқ эканини ўқиганим эсимда. Аммо мен биринчи кундан мураббийнинг кўнглини қолдиришни ёки уни тузатишни истамасдим, шу боис, қулиб қўйдим ва машғулотни давом эттирдим.

Ўн беш дақиқадан сўнг мен югуриш йўлагидан базўр тушиб, тарозини топиш учун аёллар кийинадиган хонага бордим. (Мен вазнимни ўлчашни унутибман, бу ахборот эса мураббийга керак бўлиб қолиши мумкин.) Тарозига бориш, ўша ҳақиқий мушакли аёлнинг олдидан ўтишни билдирарди. Мен унинг олдидан нафасим ҳарсиллаб ўтиб кетаётганимда, у мендан сўраб қолди:

– Ҳой, сиз ҳам Роберт билан машқ қиласизми?

Мен бошимни ирғадим ва шишамдан беғамлик билан бир култум сув ичдим.

– Унинг машғулотларида ўлиб қолай дейман! – у зинадан чиқишга ўхшайдиган тренажерда базўр нафас олиб, юришда давом этарди.– Мен оғир машғулотларга ўрганиб қолдим, лекин Робертнинг даражаси бошқаларникига ўхшамайди.

Мен тўхтадим.

– Сиз кучли ва мушакдор бўлишга эришибсизку...

У гапиришга холи йўқдек, фақат бошини тебратиб қўйди.

Роберт мени залнинг бошқа бурчагидан чақирди ва унинг офиси-га киришимни кўрсатиб, қўлини силтади. Мен у ерга кирганимда, спортзалга келганимдаги дадиллик камайган эди.

– Мен шунчаки вазнимни ўлчамоқчи эдим – деб мингирладим мен.

Бироқ уни менинг вазним умуман қизиқтирмас эди. Роберт менинг қанчалик кучли эканимни билишни хоҳларди.

– Сен ўзинг билан сочиқ олдингми? – деди у.

– Йўқ,– машғулотлар пайтида камдан-кам терлайман деб жавоб бердим.

Ҳозир ўша суҳбатимизни эслаб, чинакам машғулотларда камдан-кам бўламан деб жавоб берсам, тўғрироқ бўларди деб ўйлайман.

ОЗҒИН-ТЎЛА

Мен ўша барча хўрлик жараёнини аниқ эслолмайман, лекин ўша воқеаларни ёдга олишга уриниб кўраман. Мураббий мени спортзалнинг тўғри ўртасига олиб борди, мени баҳолаш қандайдир алоҳида жойда бўлиб ўтади деб янглишган эканман. Биз холироқ жойни топганимизда, Роберт менга “ўнта” бажаришни айтди.

Мен гап ўнта жим ҳақида кетяпти деб ўйладим, аммо уни айнан қай тарзда қилиш кераклигига амин эмасдим.

– Сиз ўриндикқа суяниб бажарадиган, қизлар учун жимни назарда тутаяпсиз, тўғрими?

– Йўқ, оддий жим – ўзининг планшети ва қалами билан таҳдидли ўқталиб, совуққонлик билан деди.

Мен ўнта суст, лиқилдоқ ва қийшиқ жимларни қиламан деб, ерга чўзилиб қолдим.

Шундан сўнг, бирдан “Лиза, баракалла!” ёки бироз дам ол дейишнинг ўрнига, у қўшимча қилди:

– Энди йигирма беш марта чапак билан сакраймиз.

Мен ҳаяжонланиб қолдим. Чапак билан сакраш унчалик ҳам қийин машқ эмас, лекин уларни қандай бажариш ёдимда йўқ эди.

– Мен бошимдан юқорида қачон чапак чалишим керак? – деб сўрадим.

Роберт эса жавоб бермади.

Мен ўзим билганимча, чапак билан сакрадим. Беўхшов сакраётиб, аста-секин спортзалдаги ҳамманинг назари менга қаратилганини сезиб қолдим. Ҳатто менинг ўғилларим мен томонга қараб, бошини чайқар ва куларди.

– Энди полга ва яна ўнта,– деди Роберт.

Нафасим бўғзимга тикилиб ва яна вақтни чўзиш учун ундан сўрадим:

– Сиз жимни назарда тутяпсизми ёки сакрашними, ёки бошқа нарсани назарда тутяпсизми?

– Жим,– ҳеч қандай ҳиссиётсиз деди у.

Мен ерга ётдим, бу сафар янада оғирроқ бўлди. Қўлларим қалтирарди. Мен танамни бор кучим билан тепага кўтариб, кейин пастга тушуришим ачинарли ҳолат эди.

Роберт гап қўшди:

– Яна йигирма беш марта чапак билан сакраш.

Бу сафар ҳаммаси тўғри бўлиши учун, қайта сўрадим:

– Чапакни бошимни тепасида чалайми?

Кутилмаганда менинг овозим зўриқиб чиқди.

– Бу муҳим эмас... Бошладик! – буюрди у.

Аммо бу мен учун муҳим эди! Ва бу менинг ўғилларим учун ҳам муҳим эди, улар онаси бутун спортзалдагиларнинг кўз ўнгида ўзининг чапак чалиб сакраши билан шарманда бўлаётганда, уялганидан ер ёрилиб, ернинг тагига кириб кетай деб турардилар.

Аммо буларнинг бари менинг укубатларимнинг бошланиши эди, холос. У мени яна бир одам гавжум жойга юбориб, ўтирган ҳолда оёқларимни кўтаришни айтди. Бу сафар эса буни қандай қилишни билар эдим.

Мен тренажерга чиқдим ва йўл-йўриқни кутиб турдим.

– Ўн беш марта оёқни кўтарамиз.

Менинг қоматим олқишга лойиқ деб ҳисоблаб, тиззаларимни белимгача кўтардим.

– Йўк, бундай эмас! – деди Роберт.– Сизнинг оёқларингиз тўғри туриши... ва уларни манашу баландликкача кўтаришингиз зарур. (У кўли билан белимдан ҳам юқори нуқтани кўрсатди.)

Мен кучим борича оёқларимни юқорига силкидим, лекин унинг кўлига етказа олмадим.

– Баландроқ,– далда берди у.

Бу ҳазилми? Ўн беш марта? Мен ҳатто, бир марта ҳам буни қила олмадим. Оёқларимни унинг қўлига атиги бир-неча марта – йўқ, балки нул марта теккиза олдим! – менга у ҳар сафар қўлини баландроқ кўтаравергандек туюлди!

Менимча, ундан кейин гантелларни кўтариш керак эди, бу ҳақдаги хотираларим ғира-шира.

Роберт мен учун гантелларни танлаётганда, курсига бироз ўтирдим. У бир ярим килолик гантеллар билан қайтиб келди. Мен жилмайдим. Бу сафар мен уни ўз кучим билан лол қолдираман.

– Роберт, мен одатда олти килолик гантелларни кўтараман,– деб тушунтирдим мен.

– Кел, бошида шулардан фойдаланамиз,– деди у жавобан.

Мен ўзимнинг қалтираётган ва нам қўлларим билан гантелларни ушладим.

– Уларни бундай кўтар.

Мен биламан дегандек бошимни чайқадим.

Уларни осонликча кўтардим.

– Йўқ, ундай эмас. Бундай кўтариш керак,– деди у ва менинг қўлларимни сал бошқа томонга йўналтириб қўйди.– Уларни шу ҳолатда ушлаб, кўтариб-тушир.

Ҳеч нарсани тушунмадим! Мен бу гантелларни бир неча сантиметрдан юқорига кўтара олмадим. Эҳтимол, бунинг сабаби жимдир, чунки менинг қўлларим ҳаракатлана олмай қолди. Мен яна бир марта уриндим, барибир бир неча сантиметрдан юқорироққа кўтара олмадим. Даҳшатга тушиб, Робертга қарадим, бироқ у аллақачон енгилроқ гантел топиш учун бурилиб кетган эди. Тўғрироғи, у бу залдаги энг енгил гантелни излашни бошлади. Бу нима деган гап?

– Ростдан ҳам мен одатда олти килолик, баъзида етти килолик гантелларни кўтарардим,– деб минғирладим мен.

– Сиз уларни нотўғри кўтаргансиз,– деб хулоса қилди у.

Менинг жафоларим ниҳоят тугаганида, Роберт мени яна офисига чақирди. Менинг кўкрак қафасим ҳарсиллар, оёқларим титрарди, ўзимни Сара Коннорга ўхшатган тасаввурларим эса бутунлай йўққа чиққан эди!

Мен имтиҳон пайтидаги машқларнинг бирортасини яхши бажара олмадим.

Роберт маънос гап бошлади. У менинг вазнимни сўради ва уни ёзиб қўйди. Мен жароҳат олган, олмаганим билан қизиқди ва бунини “қад” – яъни “умумий” катакларига ёзиб қўйди. Мен унга ўнг тиззам ва чап елкам билан муаммо борлигини айтдим. Менинг шикастли аъзоларим сўровномада белгилаб қўйилди. Сўнг у мен учун ашаддий душманимни – *Nintendo* жойстигидан ҳам беозорроқ кўринган қўл мосламасини берди.

– Бунини икки қўлингиз билан олдингизда тутиб туринг,– деб йўл-йўриқ берди Роберт.– У сизнинг танангиз бўйлаб электр токини йўналтиради ва ёғнинг аниқ фоизини аниқлайди.

У “қўшиш” тугмасини босди ва экранда сонлар пайдо бўлгунича бироз кутиб турди.

Мен унчалик ҳам ҳайрон қолмадим, аммо Роберт менинг организмдаги ёғнинг ҳажми нақадар баландлигини кўриб, қотиб қолди.

– Эҳтимол, мен мосламани нотўғри ушлаб тургандирман,– деб сўрадим.

Биз қайтадан текширдик, қандайдир тарзда, яна битта сонга кўпайди.

– Эҳтимол, у бузилиб қолгандир ёки мен сувсизланиб кетгандирман.

Шу пайт офисга ўғлим Алек кириб қолди.

– Мен ҳам ўзимни ўлчаб кўрсам майлими? – деб сўради у.

Ажабо! Унинг ёғ фоизи 5,2 ни кўрсатди.

– Ойи, сизнинг фоизингиз неччи чиқди?

Мен жавоб бермадим ва офисдан чиқиши учун қўлимни силтадим.

Роберт бошини чайқаб, иккита расм туширилган бир варақ қоғоз олди. Қоғоздаги расм кўндаланг кесилган бифштексга ўхшар эди. Бир қисми ориқ, иккинчи қисми семиз. Мен бунинг иккинчи қисми эдим.

– Биз сиздайларни мулойим тарзда “озғин тўла” деб атаيمиз,– деди у.

Бу мени даҳшатга солди ва фаол ҳаёт тарзи олиб боришим ва ҳатто, ўта банд инсонлигим учун бундан норози бўлдим. Мен бу спортзал офисининг пластмасса стулида ўтириб, менга уйда ўтирадиган дангаса деган лақаб қўйишларига, индамай қараб ўтириш ниятим йўқ эди.

Роберт ҳамма нарсани тушуниб, бошини тебратди.

– Сиз доим ва фаол тарзда оёқда юрганингиз учун, эҳтимол, сизнинг танангизга керакли бўлган қувватни таъминлаш учун етарлича

протеин ололмаяпсиз. Шу боис, сизнинг танангиз, ўзига зарур бўлган қувватни олиш учун ёғни эмас, мушакларингизни кемиряпти.

Менинг ҳайратимни кўриб, давом этди:

– Бу одамлар бифштексни қандай ейишига ўхшайди. Сиз одатда нима қиласиз? Ёғни кесиб ташлаб, гўштини ейсиз. Тана билан ҳам шундай нарса содир бўлади. У гўштни ейди, яъни мушакларни; сиз мушакларингизни йўқотганингизда – кучсизланиб қоласиз. Буни ортга қайтаришнинг ягона йўли – бу доимий машғулотлар орқали мушакларингизни тиклашингиз зарур.

У менинг ярамга туз сепаиб, спортзалдаги мендан анча тўлароқ бўлган аёлларни кўрсатиб, уларнинг ёғи меникидан кўпроқдек кўринса ҳам, аслида ҳаммаси аксинча эканини айтди! Шунингдек, у мендаги ёғнинг кўп қисми белимнинг агрофида ёки сонимда эмас, кўлларимда эканини аниқлади (мен бундан бутунлай хавотирга тушиб қолдим)!

Афсуски, танамнинг энг мускулли деб ўйлаган қисмлари, энг заиф экани билинди!

Сара Коннор билан биргаликда тортиниш ҳақидаги хаёлларим узоқларга учиб кетди! Энди менинг қаршимда ҳақиқий танлов турар эди. Мен мушакларимни кемиришда давом этиб, бу тарзда келажакдаги соғлигим ва кучимга путр етказаманми? “Озғин тўла” ёки “мушаклари қуриган” деган лақаблардан қониқиб яшайманми, ёки чинакамига кучли бўлиш учун қарор қабул қиламанми? Бу бор шармандалик ва уятни ҳис этиб, куч йиғишни танладим! Бу мен учун шунчаки кийимнинг тагидан гўзал кўринишга эга бўлиш эмасди. Негаки “озғин тўла” бўлиб ҳам бу мақсадга эришганман. Бу кўпроқ заиф жойларимни аниқлаб, танамнинг энг кучсиз қисмларини қувват ва куч манбаига айлантиришни билдирар эди.

Мен вазнимни камайтиришим керак эмас, куч йиғишим зарур эди.

Менинг вазним организмнинг соғломлигини ва ҳолатини аниқламаслигини англаб етдим. Мен нимадан таркиб топган эдим? Синовлар пайтида дош бериш учун кучли ларзага қарши менда етарлича куч борми? Мен баландликка кўтарилиш керак бўлмаса, қисқа масофаларга югура олардим. Борди-ю кўшимча масофа ёки қандайдир тўсиқ пайдо бўлса, мен чарчаб қолардим. Нега? Чунки кўшимча оғирликнинг юқини кўтариш учун ўта даражада заиф эдим.

Мен фақат енгил гантелни кўтара олар, бироқ уни ҳар қандай ҳолатда ушлаб тура олмас эдим. Мана нима учун Роберт менинг танамни ўзимга қулай бўлган ҳолатдан бошқа ҳолатга ўзгартирганида, гантелларни кўтара олмадим.

Мендаги жуда кам ишлатилгани учун кучсиз ва заиф бўлиб қолган мушакларимга юк тушганида, танам мени шарманда қилди.

Менинг вазиятимда ҳаммаси шуқадар тубдан ўзгариб кетдики, ҳатто, ҳозир китобни ёзаётиб, машғулотга югуриб кетиш истаги билан курашишимга тўғри келяпти. Мен спортзалга “нимжон” деган лақабни эшитиш учун эмас, балки мушакли ва кучли эканимга амин бўлиш учун бордим. Менга ўзим ҳақда эшитганларим ёкмади. Лекин ҳақиқатни билиш ажойиб, бу заиф жиҳатларингни кучли томонга ўзгариши учун ҳаракат қилишга имкон беради! Мен кучли бўла олишим учун, менда ўз заиф томонларини аниқлашни истайдиган қисм бор.

Ҳаётимнинг заиф томонларини ўзим мустақил равишда аниқлай олмайман. Менга мураббийнинг ёрдами керак, демак бу учун катта пул тўлаш зарур бўлади ва бу анчагина оғриқли кечади.

ЕНГИЛМАС ОДАМЛАР

Ушбу учрашувдан сўнг, атрофимда жисмоний эмас, балки рухий – “озгин тўлалар” қанчалик кўплиги ҳақида фикр юрита бошладим. Биз ташқи томондан таранг кўринамиз, ҳаётимизга озгина юк қўшилса – буни кўтара олмаймиз. Биз текис йўлдан хотиржам бир маромли қадамлар билан юрганимизда, биз билан ҳаммаси жойида. Бироқ ҳаёт – бу биз назорат қилишга қодир бўлмаган югуриш йўлаги ҳисобланади. Биз Худо билан йўл юрар эканмиз, мен қиялик ва тезлик кундан-кунга ошиб бораётганини сезяпман.

Нега мен буларни сизга айтяпман? Чунки Масиҳнинг Танаси ўзининг тўлиқ ўзгариш чўққисиди турибди ва шиддат билан юқорига кўтарилмоқда. Лекин буни мен тўқиб чиқарганим йўқ. Худо шундай деган:

Сионнинг қизи, тур! Қотмалардан тозалан, ўзингни чори қилиб янчгин. Мен сизларни енгилмас одамлар қиламан (Миках 4:13, Message таржимаси).

Худо бизни “кўринмас одамлар” қиламан демаётганига эътибор беринг. У “енгилмас одамлар” қиламан деган! Бу ерда унинг қизлари қудратли кучга эга бўлиши лозим. Сиз ўзингизни ҳар доим енгилмас сезасизми?

Эҳтимол, сиз қадим-қадим замонларда кичик қизча бўлиб, ўйнагансиз ва югургансиз. Сиз қочиб кетиш умидида қоронғуликда яшириниб яшаш учун яратилмагансиз. Сиз нур ва умид олиб юриш учун яратилгансиз. Сиз Сионнинг енгилмас, қўзғалмас, тебранмас кизи бўлиб яратилгансиз. Ҳатто, ҳозир ҳам мен қуйидаги сўзларни эшитяпман: “Сионнинг кизи, тургин, оёғингга кўтарил! Худо сени енгилмас қилишни истайди”.

Аксарият ҳолларда бизни поклаб, янчганларида, биз ўзимизда рухий кучни ривожлантирамыз. Микаҳ китобидаги тўртинчи бобда бу босим нимага ўхшашини тушунишимизга ёрдам беради:

“...Ўша ерда сен қутқариласан, ўша ерда Раббий сени душманларинг қўлидан қайта сотиб олади. Энди эса кўп халқлар сенга қарши йиғилиб: “У ҳаром бўлсин ва бизнинг кўзимиз Сионга қараб тўйсин”,– демокдалар. Лекин улар Раббийнинг фикрларини билмайдилар ва Унинг маслаҳатларини фаҳмламайдилар. Зеро У бу халқларни бугдой боғламларини ғарамга йиққандек йиғди” (Микаҳ 4:10-12).

Бу ваъда менга ёқади. Сиз тушқунликка тушганингизда, сизни ўлдириш учун душманингиз яқинлашиб келаётгандек туюлган пайтда, Худо сизни олтин сингари тозалашни бошлайди. Худо Ўз қизларини пок, қимматбаҳо ва матонатли қилиш учун синовлардан қурол сифатида фойдаланади.

Оммавий ахборот воситалари ёки қандайдир алоҳида одамлар масихийларни танқид қилганида, уларнинг гапида қисман жон бор. Биз бу танқидларда қандай ҳақиқат борлигини ўрганишимиз, уларга ижобий қарашимиз зарур. Агар кимдир бизни қўпол, танқидчи, севишни билмайдиган деб атаса, бировнинг биз ҳақдаги фикрдан қочишнинг ўрнига, ўзимизни Худонинг Сўзи билан солиштиришимиз зарур. Биз ўзимизни текшириб кўришимиз, агар зарур бўлса, узр сўрашимиз керак.

Аммо, бундан ташқари бизнинг душманимиз, шайтон томонидан бизга нисбатан ҳақоратли айбловлар ҳам мавжуд. Баъзида унинг ҳамлалари очиқ-ойдин ёлғондан иборат бўлади (масалан, Раббимиз-

ни ёмонлаганларида). Бошқа сафар унинг хужумлари – турган-туриши ёвузлик бўлади, жумладан Худонинг фарзандларига, Раббийдан воз кеч, бўлмаса сени ўлдирамыз дейишади (қийноқ замонларини тасаввур этиб кўринг). Шайтоннинг бундай ташланишларини таҳлил қилиб ўтирманг, уларга дадиллик билан ҳақиқатни ва Худонинг сadoқатини эълон қилинг. Бунинг мисолини Ваҳий Китобида кўрамиз:

“Улар Кўзининг қони ва ўзларининг гувоҳлик сўзи билан уни енгдилар. Улар ўз ҳаётларини то ўлгунча севмаган эдилар” (Ваҳий 12:11).

Микаҳ пайғамбар китоби 4:13 ни ўқиб, Худо шундай деб ҳайқираётганини илғадим: “Етар! Сен менинг халқимни барбод қилдим деб ўйладинг, бироқ бу ундай эмас. Бунинг ўрнига сен уларни тайёрладинг!” Исроил биз учун намуна ҳисобланди. Исроилликлар ҳақ йўлдан озганларида, уларнинг душманлари уларга қарши куч билан кўтарилдилар, лекин бу оғир синов уларни тозалади. Душман ғалабани кўлга киритмоқчи бўлиб турганида, Худо Ўзининг янгиланган ва ғалабакор – халқини ўртага чиқарди.

БАНДЛИК БИЛАН КЎР БЎЛГАНЛАР

Хуллас, кучни кўлга киритишни нимадан бошлаш зарур? Келинг, бизнинг умумий ва шахсий руҳий ҳолатимизни самимий баҳолашдан бошлаймиз. “Озгин-тўла” ибораси бизнинг Мураббийимиз – Исо Масих сўзларининг олдида унчалик ёмон эшитилмайди. Сиз Ваҳий Китобида У қандай баҳолаганини ўқиганмисиз? Еттита жамоатдан атиги иккитаси Унинг қаттиққўл имтиҳонидан ўта олишди. Имтиҳондан ўта олмаганлар учун бир нечта танбех бор:

«Сардисдаги жамоатнинг фариштасига ёзгин! Худонинг етти руҳига ва етти юлдузга эга Бўлган шундай дейди: “Сенинг ишларингни биламан: сен «тирик» деган номга эгасан, аслида ўликсан. Бедор бўлгин ва ўлимга яқин қолган нарсаларни мустаҳкамлагин, чунки сенинг ишларинг Худойимнинг олдида мукамал эканини топмадим. Қабул қилган ва эшитган нарсангни ёдга олиб асрагин ва тавба қилгин. Агар бедор бўлмасанг, Мен ўғридек бостириб келаман ва қайси соатда устингга келишимни билмай қоласан” (Ваҳий 3:1-3).

Худди шундай, жисмоний фаоллик менинг мушакларимни кучли қилишнинг ўрнига, уларни заифлаштирганидек, руҳий бандлик ҳам руҳий кучни ривожлантирмайди. У бизни Худонинг топширигидан чалғитади ва бизни ҳолдан тойдиради. Исо Масих, яна жамоатнинг тараққиётига баҳо берапти:

“Сенинг ишларингни биламан. Сен на совуқ, на қайноқсан. О, қани эди, сен ё совуқ, ё қайноқ бўлсанг эди! Аммо сен қайноқ ҳам, совуқ ҳам эмас, балки илиқ бўлганинг учун, мен сени оғзимдан тупуриб ташлайман, чунки сен: “Мен бойман, бойиб кетдим, ҳеч нарсага муҳтож эмасман”,– дейсан. Аслида сен бахтсиз, бечора, қашшоқ, кўр ва яланғоч эканингни билмайсан” (Ваҳий 3:15-17).

Бу нима? Худо тирик одамларни ўликлар, бойларни қашшоқ ва бечора деб атаётими? Бу икки гуруҳ ўзига бошқача кўз билан қараган эди, бироқ Исо Масих уларнинг ҳақиқий ҳолатини очиб, уларни уятда қолдирди. Нега бизнинг Яхши Чўпонимиз шуқадар... кўпол бўлган? Бу саволга Унинг Ўзи жавоб берапти:

“Кимни севсам, ўшани фош қиламан ва интизомга соламан. Шунинг учун рашкли бўл ва тавба қил” (Ваҳий 3:19).

Худо бизнинг руҳий ҳолатимиз борасида ҳаққоний, чунки У бизни севади. У биз юқори даражада яшашимиз учун, бизни машқ қилдиради. Ушбу ўзгаришлар амалга ошиши учун, Исо Масих бизнинг чинакам ҳолатимизни кўрсатиб, бизни уялтиришга ҳам тайёр. Бу огоҳлантиришга ҳижолат, айбдорлик ва маҳкумлик ҳисси билан жавоб беришнинг ҳожати йўқ. Аксинча, келинг, оёққа турамиз, буриламиз ва Худонинг ортидан жон-жаҳдимиз билан югурамиз.

ОҒИРЛИКНИ ТЕНГЛАШТИРИШ

Мен юқорида чап елкам ва тиззам жароҳатлангани ҳақида айтиб ўтган эдим. Баҳолаш пайти бунинг сабабини тушуниб олдим: ҳар доим хизмат сафарига отланиб, сумкани нукул чап томонимга осиб олар эканман. Чап томонимга дам берганим туфайли, елкам ва тиззам тузалиб кетди, машғулотлар шарофати билан эса – менинг чап тара-

фим кучга тўлишни бошлади. Сумка ва компьютеримни осииш учун икки елкамни ҳам ишлатиб, танамни мувозанатини тенглаштирдим. Юк ёки оғирликни танамизнинг бир томонига осиб, руҳан касал бўлиб юрганлар қанча? Бу Масихнинг Танасида эркаклар ва аёллар икки елкада юк кўтариб юришини акс эттирибгина қолмай, шунингдек, ҳар биримиз шахсан ўзимиздаги – руҳ, жон ва танамизни мустаҳкамлашимиз зарур. Ўзимизнинг эски жароҳатларимизни авайлашни бас қилиш ва Худо билан ҳаракатланишни бошлаш вақти келди!

143-Санода Худо Унинг ўғиллари ва қизлари биргаликда қандайдир юкни, вазифани олиб юришининг ажойиб манзараси чизилган.

Ўғилларимиз ёшликлариди – гуркираган ниҳоллардек, қизларимиз – саройдаги нақш ўйилган устунлардек бўлсинлар (Санолар 143:12)!

Муқаддас Китобнинг *New Living Translation* таржимасида шундай дейилган: “Бизнинг ўғилларимиз ёшлигида гуллаб-яшнасинлар” (муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган). Ўғиллари гуллаб-яшнайдиган авлодни бир зумга тасаввур этиб кўринг, бу улар ёшлигидан мустаҳкам бўлади ҳамда зафар, яшнашга эришадилар ва ҳатто, улар Худонинг эзгулиги билан мақтанадилар. Бу биз кўришга ўрганиб қолган ҳолатга нақадар зид: эркаклар балоғат ва ўсмир ёшида ўз кучини ва ёшлик кувватини ўйламай беҳуда нарсаларга сарфлайдилар.

Қизлар бу ерда устунларга қиёсланган. Мен “устун” сўзининг таърифини топдим ва бу иккита маънога эгаллигини билиб олдим: биринчиси “мадад” тизими деб таърифланган (масалан, устун, ўзак, суняч, тиргак, лангар); иккинчи маъноси “раҳбарлик”ни билдиради. Бу тушунча юқорида санаб ўтилган барча сифатларни ўз ичига олади.

Худо бу матнда Ўз уйининг кўринишини таърифлаётганига аминман. Биз аёллар, биздан шунчаки безак сифатида эмас, янада кўпроқ нарсалар учун фойдаланишига тайёрмизми? Худо уйининг томини ушлаб туришга тайёрмизми?

Бу саволлар бизни машғулотларга қайтаради ва мақсадга эришиш учун зарур бўлган кучга тўлишга ундайди.

Ғалаба қозониш учун югуринг! Зўр спортчиларнинг ҳаммаси кийинчилик билан шуғулланадилар. Улар эскириб ва хираланиб кетадиган олтин медал олиш учун тиришадилар. Сиз эса мангу турадиган олтинга эга бўлиш учун ҳаракат қиласиз.

Сизларни билмадим-у, бироқ мен маррага қараб жон-жаҳдим билан югурияпман. Мендаги боримни тикаяпман. Дангаса ҳаёт мен учун эмас! Мен доимий жангга тайёр ва яхши ҳолдаман. Ўзимга уйкусираган ҳолатда бўлишга йўл қўймайман, бошқаларни тўғри яшашга ўргатиб, ўзим бу ҳаётдан маҳрум бўлишни истамайман (1-Коринфликларга 9:24-27, Message таржимаси).

АВВАЛГИ ЧЕКЛАНИШЛАРНИ УЛОҚТИРИНГ

Мен ҳеч қачон зўр спортчи бўлмаганман. Катта синфлигимда сузиш билан шуғулланганман, чунки сувни, кезиб юришни, кечалари бўладиган базмларни ёқтирардим. Лекин ҳеч қачон ғалаба қозониш учун беллашмаганман. Мен маррага етиб олиш учун сузардим. Мени учинчи ёки тўртинчи ўринлар ҳам қониқтирарди. Охири бўлмасам бўлди, дердим. Мен сузиш бўйича беллашувларни шуқадар ёмон кўрардимки, оқибатда ҳар битта мусобақадан олдин мазам қочиб қоларди. Ўзимни бир илож қилиб қўлга олиш учун, ўзимга шундай дер эдим: *“Мен бир дақиқа гайрат билан сузсам кифоя. Кейин ҳаммаси тугайди ва мен дўстларимнинг олдига қайтишим мумкин”*.

Афсуски, мен ҳеч қачон жамоамга кераклилигимни англамаганман. Мен фақат ўзимни ўйлаганман – ўзимнинг кўркувларим, кучсизлигим ҳақида ўйлаганман. Жамоам мени умуман қизиқтирмагани учун ҳеч қачон ўзимни олдинга урмаганман. Мен ҳеч қачон ғалабага интилмаганман, шу боис ғалаба қозонмаганман. Мен жамоа учун қимматли ўйинчи бўлмаганман; мен уларнинг елкасидаги оғир юк бўлганман. Ўша вақтларни эслаб, ўйлайман, мен ютқишишдан ҳам кўра, ютишдан кўрқар эдим, чунки бир марта ғалаба қозонсанг, доим ғалаба қозониш талаб этиларди, мен эса жонимни койитишни хоҳламас эдим. Бор кучим билан ҳаракат қилсам-у, лекин барибир яхши натижаларга эриша олмасам, кўнглим ўксишидан кўрқардим, шу боис, фақат 70-80% кучимни ишлатиб юрар эдим. Ўшанда нега бундай қарор қилганимни ростдан ҳам билмайман, бироқ ҳозир аниқ биламанки, ҳуркиш менга маъқул эмас – айниқса рухий соҳада. Мен уйғониб, ҳаёт нукул битта мен арзанданинг атрофида айланмаётганини англаб етганимдан сўнг, ўзимни олдинга итаришни ва аввалги чекланишлардан кутулиш учун куч ишлатишни бошладим.

Ўзингизда шерни уйғотиш учун сиз ҳам шундай қилишингиз зарур. Эҳтимол, кучингизни ривожлантириш учун биринчи уринишда мағлубиятга учрарсиз, бироқ бу машғулот жараёнининг бир қисми, холос. Мен бирор бир машқни биринчи мартадан аъло даражада ба-
жарган бирорта инсонни билмайман.

Петъорнинг иккинчи мактуби 3:1, 7 (Message таржимаси) да ай-
тилган:

Ўз онгингни бутунлай тайёр ҳолда сақла... Худо тайёр, У Ўз Сўзи-
ни қайта айтиш учун тайёр, белги бериш учун тайёр.

Эътибор беринг, ўз онгингизни тайёр ҳолда сақлашга – сиз масъулсиз. Сизда ҳар куни танлов бор: эътиборли ва мақсадга дикқатни жамлаган бўлиш ёки шалпайган ва паришонхотир бўлиш мумкин. Ҳозир биз бутунлай жанг учун ҳозирланган ҳолатда бўлиш вақти, чунки бизнинг Раббимиз тайёр. У бу дунёдаги барча нотўғриликларни тўғирлаш учун тайёр. У жазавага келиб, ғалаба қозонишга тайёр. Бизнинг Сарвари Коинотимиз белги берганида, сиз шер сингари кучли, чакқон ва хужумга тайёр бўласизми?

Муқаддас Рухга кучингизни Худонинг Сўзи нурида баҳолаши-
га имкон беринг, сиз синовлардан ўтиб, енгилмас бўлиб етишишин-
гизни билиб, синовлар сизни шуғуллантиришига имкон беринг. Ху-
донинг Сўзи, Муқаддас Рухнинг чиниқтириши ва машқлари сизни
жонлантиришига ва ҳаётингизнинг заиф ёки дарз кетган жойларини
тиклашига имкон беринг. Дикқатингизни ташқи кўринишингиздан
олиб, ички дунёнгизга, руҳингизга қаратинг. Боз устига, ўз кучин-
гиздан кўрқманг! Шер сифатида, бу билан Худони шарафланг. Бутун
дунё кўрқув ва довдираш билан тўлиб-тошган бир пайтди, ер-у ос-
мон Худоси, бор мавжудотнинг Яратувчиси, Унинг ҳайратли мўъжи-
заларини намоён қилиш учун сизни чақираётганини унутманг.

Сиз шунга ишонасизми? Сизда бошқаларни ҳайрон қолдирадиган
жиҳатларингиз борми? Юрагингиз зехнлими? Багафсил режа тузиш
қўлингиздан келадими? Сиз ғоялар ва ижодкорлик билан ошиб-тош-
ганмисиз? Сиз онамисиз ёки ўқитувчимисиз? Сиз анжуманлар ташкил-
лаштира оласизми ёки бузилган оилаларни қайта тиклаш қўлингиздан

келадими? Тартибсизлик ҳукм сураётган хонани гўзал жойга айлантира оласизми? Ёки сиз тўлдиришларини қутаётган тоза саҳифадирсиз?

Ўзимизни бошқаларга куч бағишлайдиган шахс сифатида англаб етмагунимизча, ҳеч биримиз ўз орзуларимизни амалга ошира олмай-миз. Севикли шер опа-сингилларим, бизга сизларнинг шиддатингиз керак! У чиндан ҳам ажойиб ва мўъжизакор!

Хизмат учун куч

Ҳар биримиз ўз яқинимизни яхшиликка барпо қилиш учун унинг кўнглини олишимиз керак.

Римликларга 15:2

Шерларнинг ёввойи оламида ақл бовар қилмас осойишталик ҳукм суради, биз буни бошқа бирор бир жойда кўра олишимиз амри маҳол. Мен буни илмий-оммабоп фильм кўрганимда эсладим, у ерда йирткич мушуклар Африканинг жанубий ҳудудларига кўчиб ўтиши ва янги ерлар билан танишиши ёритилган. Фильмнинг бошида шарҳловчи кўриқланадиган ер билан танишган икки гуруҳ шерлар ҳақида умумий тушунча берди. Биринчи гуруҳ иккита ёш она шер ва битта ёш арслондан ташкил топган эди.

Бу учта жонивор олдин кичкина ёпиқ каталакда яшаган. Улар яшаган жой кўриқланадиган бепоён ва ҳар томонлама электрлаштирилган панжара билан ўралган ҳудуд билан чегарадош эди. Кўриқланадиган ҳудуднинг кўриқчилари панжаранинг бир қисмини олиб кўйдилар ва шерларга бепоён, улар учун номаълум ва ўрганилмаган ҳудудни очиб бердилар. Кутилмаган ўзгаришлардан ҳадиксираган шерлар содир бўлаётган вазиятларга қандай муносабатда бўлишни билмас эдилар.

Кўриқчилар улар ўзларини шундай тутишини тахмин қилиб, ёш шерларни уларнинг қаршисида очилган янги ҳудудни эгаллашга ун-

дайдиган режани ўйлаб топишди. Улар шерларнинг иштаҳаси ўзлари ўрганиб қолган жойдан янги уйига тортиши учун, уларга бир неча кун овқат бермадилар.

Мен бу кўриқхонанинг ўргатувчилари катта ёшли антилопанинг нимталанган танасини юк машинасидан тушуриб, уни “шерларнинг уйи”га эмас, шерлар учун тайёрланган янги ерга ташлаганларини қизиқиб томоша қилдим. Йиртқичлар бу воқеларни диққат билан кузатиб, бошини кўтардилар ва ўлик антилопанинг ҳидини сездилар.

Ёш шерлар оч бўлсалар-да, эҳтиёткорликни сақлар эдилар. Арслон ўзининг бежавотир жойини қолдириб, Африканинг тўқайзорларига кетиб қолмади. Арслон иккита шер панжаранинг ўймасига боришини ва бир-бири билан тўқнашиб, иккиланиб, гоҳ олдинга, гоҳ ортга кетишини кузатиб турди. Ҳайвонлар худди электр панжарани қайта тиклашни хоҳлаётгандек туюларди. Улар ҳавони, ерни ҳидладилар, яна қайтиб, ўйманинг олдида туриб қолиш учун, панжарадан ортга тисарилдилар. Улар нима содир бўлганини, нега уларнинг олдида бу ўйма пайдо бўлганини тушунишга уринаётгандек туюларди. Эҳтимол, бу қандайдир тузокдир?

Ниҳоят, бир шер журъат этди. Очлик унинг шубҳаларидан устун келди. У қатъийлик билан чегарадан ўтди ва антилопанинг танасига яқинлашди. Йўлнинг ярмида у опасини ўзига қўшилиш учун таклиф қилаётгандек ва уни панжарадан чиқишга чақираётгандек, унга қараб қўйди. Иккинчи шер бир мунча вақт кимираммай турди, сўнг сингисига етиб олди. Улар биргаликда бориб, ҳаммаси жойидалигига ишонч ҳосил қилиш учун антилопани ҳидлай бошладилар. Лекин арслон жойидан силжимади. У кузатиб турган бир пайтда, шерлар эҳтиёткорлик билан гўштнинг таъминини тотдилар. Ўлжа мазали ва айнамаган эди, улар овқатга ташланишнинг ўрнига, бир қизиқ нарса қилдилар. Шерлар панжалари билан антилопанинг бўйни ва оёғидан тутиб, арслон ҳам улар билан баҳам кўриши учун, уни панжара билан ўралган худудга судрашни бошладилар. Уларнинг бу ҳаракати мени ўйлантириб қўйди. Улар иккиланаётган арслонни егуликка таклиф қилиши менда ўчмас таассурот қолдирди. Улар арслонсиз овқатланишни истамагини менга ёқиб қолди.

Аёллар қандай йўл тутишни билиши нақадар ажойиб!

ИККИЛАНАЁТГАНЛАРГА МАДАД БЎЛИНГ

Шер-опаларимизнинг олийжаноблик намунаси, бизни мана шундай ишларга, муносабатларга, жавобан таъсирга руҳлантиришига изн берамизми? Биз ҳам Худо томонидан Унинг қизлари олдида очилган янги худудларда топган марҳаматларни бошқалар билан бўлишиш учун вақт ажратадиган ва куч ишлатадиган бўла оламизми?

Ҳа, тушунаман, бошқаларни кутиб туриш учун қайтсангиз, бу сизнинг ғайратингизни сусайтиради – бироқ бошида шундай бўлади. Сиз онгли равишда эзгулик, сахийлик ва донолик олиб борганингизда, бу охир-оқибат ғалабага олиб келади. Худо Ўз фарзандларига янги ҳаётни пуркаганида, буни бир турдаги имонлилар қувонч ва умид билан қабул қиладилар, бошқалари эса иккиланиб, бироз кутиб туришга ва кейин нима бўлишини кўришга қарор қиладилар. Бунга қарши турадиган имонлилар ҳам топилади.

Худонинг барча қизлари кўтарилиши, Отамиз томонидан ҳозирлаб қўйилган эркинлик ва даъватга киришларига умидворман ва бу учун ибодат қиламан. Токи кучлироқ, эркинроқ, ҳақиқатда мустаҳкамроқ бўлганлар, кейинги қадамни қўйишга иккиланаётганларга мадад бўлишини ва уларни олдинга боришга руҳлантиришини тилаб қоламан.

Бу фикр Римликларга Мактубда қай тарзда ёзилгани менга ёқади:

“Биз кучлилар ўзимизнинг кўнглимизни олмасдан, заифларнинг ожизликларини кўтариб юришимиз керак. Ҳар биримиз ўз яқинимизни яхшиликка барпо қилиш учун унинг кўнглини олишимиз керак” (Римликларга 15:1-2)

Кучли ва лаёқатлилар заифларни қўллаб-қувватлаши ва иккиланаётган, ўзига амин бўлмаган, беқарор ва журъатсизларга ёрдам қўлини чўзиши лозим. Менга бу қандай содир бўлаётганини кузатиш ёқади. Кўплаб ёш ва қари аёллар, уларнинг ичида қандайдир каттарок нарса борлигини сезадилар. Улар олдинга ҳаракатланишни ва янги худудларни забт этишни истайдилар. Улар янги нарсанинг остонасида туриб, Худо ундаётган ўрганилмаган томонга қарайдилар, бироқ ўз шубҳаларини енгиб ўта олмайдилар.

Яқинда хизматдан сўнг бир гўзал, самимий ёш қиз ёнимга келди. Унинг ичидаги илоҳий мақсад шуқадар улкан эдики, у бизнинг қисқа учрашувимиз давомида юрагидаги нарсаларни айтиб беришга улгур-

мади. Шу боис, уйига келганида электрон почта орқали асарга ўхшаган катталиқдаги батафсил хат ёзиб, менга юборди, у бу хатда ўзининг барча ҳисларини ёритган эди. (Кейинроқ у бундан ўзини ноқулай ҳис этди, лекин ҳижолат тортишнинг ҳожати йўқ эди.) Хатни ўқиб, ундаги хавотирни тушундим. Унинг кечинмалари менинг шахсий кечинмаларим билан ҳамоҳанг эканидан лол қолиб, мен уникага ўхшаш ўсиш босқичларидан ўтиб, ҳис этган нарсалар ҳақида унга айтиб бердим.

Баъзан бизга кимдир шу кўприқдан ўтгани ва бошқа томонга хавфсиз етиб олганини билишнинг ўзи кифоя. Баъзан иккиланаётганлар, зарур жойга етиб олган опа-сингилнинг нигоҳи билан тўқнашиши керак. Бу нигоҳ шундай дейди: “Ҳой, синглим! Мен бу ердан, бу ерда нафақат хавфсиз... бу ер жуда соз!”

ЕЛКАНГИЗДАН ДИНДОРЛИК ЮКИНИ ОЛИБ ТАШЛАНГ

Кўпинча аёлларни қатъиятсизлик тўхтатиб қолади. Кўпроқ ва кўпроқ аёллар Худо улар учун тайёрлаб қўйган озодликни қўлга киритаётган бўлишига қарамай, диндорлик юкидан йиқилаётганлар ҳам учраб туради. Фақат охирги ўн йил ичида аёлларни биродар ва опа-сингилларга воизлик қилиш учун таклиф қиладиган бўлдилар. Жамоатлардаги аксарият аёлларга бу эркинликни қабул қилиш ҳали ҳам мушкул. Мен ҳам ҳаётимда шундай қийинчиликларга дуч келганман.

Мен Худонинг қизларига дадиллик билан воизлик қилсам ҳам, тингловчиларнинг орасида бир-иккита эркак киши топилиб қолса, ҳаяжондан муболағасиз ҳароратим кўтарилиб кетарди. Хато қилиб қўйишдан қўрққанимдан, асабийлашишни бошлардим. Лекин бир куни мени воизлик қилишга таклиф қилган чўпон ва ботир дугонам бу қўрқувни ўзимдан улоқтиришга ёрдам беришди.

– Нега сен аёлларнинг олдида ўзингни қандай тутсанг, эркакларнинг олдида ҳам шундай тута олмайсан? – деб эътироз билдиришди улар.

– Тўғриси айтсам, ўзим ҳам билмайман...– дедим самимий.

– Бунинг сабабини тезроқ тушуниб ета оласанми? Биз сен ўзингни бундай қатъиятсиз тутишни бас қилишингни истаймиз!

Уларнинг сўзлари мени пичоқсиз сўйди. Жамоат соғлом бўлиши учун унинг ҳам эркак, ҳам аёл овози бўлиши зарурлигига аминман.

Менинг шубҳаларим, мохиятан, бу эътиқодни барбод қилар эди! Мен ўзимнинг овозимни қудрат билан кўтармаётган эдим. Аксинча, мен Ёзув ҳақида эмас, балки аёл эканимни ўйлаб, эркакларнинг олдада ўзимни оқлаётгандек бўлиб қолар эдим. Менга буни ўзим ўзгартиришни истамаётганимни айтганларида, шу заҳоти бу қотмани ёриб ўтишни бошладим.

Мен ҳали ҳам аёлларга воизлик қилишни афзал кўраман, лекин эркакларга хизмат қилишни топширганларида, бунинг учун энди кечирим сўрамайман. Ўз тажрибамдан келиб чиқиб, айтаманки, эркак киши сиздан гапиришни сўраса, у сиз бутун борлигингиз билан буни бажарашингизни истайди. Сизни қўллаб-қувватласа, руҳлантирса, тўғриласа, кейин ҳаракатга ундаса, бу одамлар сизнинг чинакам дўстларингиз эканини билиб қўйинг. Афсуски, аксарият ҳолларда бунинг тескараси содир бўлади.

“Шундай қилиб, улар оғир ва кўтаришга ноқулай бўлган юкларни боғлаб, одамларнинг елкаларига юклайдилар. Ўзлари эса ҳатто бармоқлари билан уларни силжитишни хоҳламайдилар” (Матто 23:4).

Исо Масиҳнинг даврида диний раҳбарлар, одамлар уларнинг ўйлаб топган қонун-қоидалар юки остида эгилаётганини кўриб, хурсанд бўлишган. Улар ўзларини нега бундай тутган деб ўйлайсиз? Бу раҳбарлар йўлга қўйган қоидалар оғирлигини кўтариб юрган одамлардан, улар ўзларини устун сезишган. Бу нарса одамга ўз кўзларида ҳақроқ ва Худога яқинроқ бўлишга замин яратган.

Юқорида келтирилган матндан ўта муҳим хулоса чиқариш мумкин. Худонинг Қонунлари оғир юк эмас, балки зиёфат бўлиши зарур эди. Егулик куч беради, оғир меҳнат эса ҳолдан тойдиради. Биз ерда Худони акс эттиришга чақирилганмиз; У амалга оширадиган ва таклиф қиладиган барча нарсалар – бу ҳар битта инсон иштирок этиши мумкин бўлган зиёфат саналади. Биз Худо эзгулигининг тўқинчилигидан бошқаларга хизмат қилишимиз лозим. Бунинг учун биз Худонинг ўғил-қизларига орқалаб қўйилган диний юкдан қутулишимиз зарур.

Эҳтимол, сиз мен уйланмаган ва турмушга чиқмаган бўлсам ҳам, хизмат ва воизлик қила олишим мумкинлигини назарда тутаётган-

дирсиз? Ҳа! Келинг, ҳар қандай кераксиз юкни улоқтирамыз. Сиз Масих Танасида хизматкор бўла олишингиз учун уйланган ва турмушга чиққан бўлишингиз шарт эмас. Повул уйланмаган эди. Келинг, аёлларга болалар билан ишлашни топшириш мумкин, бироқ катталар билан эмас, деган жамадонларни очамиз. (Бизни аслида, болаларимизга ким таълим бериши кўпроқ кизиштириши керак эмасми?) Биз Худонинг ваъдаларини эълон қилиш ҳуқуқини қўлга киритишдан аввал, бекам-кўст бўлишимиз шарт деган ёлғонни фош қила оламизми? Ҳеч биримиз мукамал эмасмиз. Юзаки ҳақликни бас қилиш керак! Келинг, ўз хатоларимизни тан оламиз, улардан дарс чиқарамиз ва Исони улуғлаб, олдинга ҳаракат қилишда давом этамиз!

Биз ўзимиздаги эркинликдан, диндорлик одамларга асоссиз равишда бўйнига осиб кўядиган юкни қулатиш учун фойдаланишга тайёрмизми? Худо бизни янги ҳудудларни эгаллаш ёки нотаниш ерга оёқ босишга – қандайдир янги нарсага чақирганда, биз қоқинишни ва йиқилишни бошлаймиз. Охириги ўн йил давомида жамоат кўп соҳаларда янги даражага кўтарилди ва бу қувонарли, аммо ҳали ҳеч ким зарур бўлган чўққига ета олгани йўқ. Худо олдин ёпилган эшикларни очиш билан шуғулланади ва одамлар ўз кўрқувини енгиб, олдинга бориши учун уларнинг юрагида чанқоқлик уйғотади.

Яқинда бир аёлдан e-mail орқали хат олдим, у уч ёки тўрт йил илгари, менинг, Худога бағишланган, мойланган аёл Худонинг Уйида овозга эга бўла олади ва шарт деган воизлигимни эшитган экан. Бу фикр опамизни саросимага солиб қўйган, негаки у барча эшитган нарсаларига қарши бўлган.

У воизликдан эсанкираб, менинг сўзларимдан ҳаяжонланиб уйига кетган. Вақт ўтиб, у Ёзувни ўрганган ва ибодат қилган, Худо эса бу ҳақиқатни унинг юрагида таъкидлашни ва унинг қаршисида янги эшикларни очишни бошлаган. Ўшанда у менинг воизлигимдан кейин вужудга келган ички кураш Худодан бўлганини тушуниб етган. Бу ноқулайлик Худо унга айнан манашу масала бўйича мурожаат этганини исботлайди. Ўшанда мен айтган сўзлар, бу аёлнинг ҳаёти учун уруғ бўлган, бу уруғ мана энди биринчи ҳосилларини беряпти.

Биз ҳақиқатни севги билан гапиришимиз ва шундай яшашимиз керакки, токи бизнинг ҳаётимиз бошқаларни ушбу саёҳатга кўши-

лишга таклиф қилишга айлансиз. Биз уйқудан уйғониб, нимжон ва оч ҳолда қолиб кета олмаймиз.

Эзекил пайғамбар китоби 19:2 да шундай савол кўтарилган: “Сенинг онанг қанақа шер? Шерлар орасида ётади...”

Ушбу сатрларни ўқиб, ўйладим: “Бу нимани англатади?” Ваҳий олиш ниятида Эзекил пайғамбар Китобининг 19-бобини тўлиқ ўрганиб чиқдим. Бу жойда иккита фарзандини ўстираётган шер ҳақида ёзилган, у уларнинг кучли ва қудратли арслонлар бўлишини истайди. “Мен ҳам арслонларнинг ичидаги шер бўлишни истайман!” – деб ўйладим. Сизнинг ҳаётингиз ва қарорингиз кучли ўғил-қизларни ўстириш кучига эга бўлса, ким ҳам бундай аёл бўлишни истамайди! Кўп аёллар мени илиқ кутиб олиши мен учун бахт, бироқ эркакларнинг ҳаётида ҳам бу ҳақиқатни бўлишиб, ўзимнинг қимматли ҳиссамни кўшишни истайман. Мен барча журъатсиз, заиф ёки мусибатга учраганларни кўтаришни хоҳлайман. Ва биласизми нима? Сиз ҳам буни исташингиз мумкин. Худо Ўз қизларида бошқаларни кўтариш истагидан ип қилиб, чойшаб тўқиган.

УМИДСИЗЛИККА ТУШГАНЛАР УЧУН УМИД

Баъзан қоқилган кишига ёрдам қўлини чўзиш, уларга умид бағишлаш билан баробар. Life Outreach ташкилоти билан охириги марта Камбоджага борганимизда, кечаси фоҳишалик қиладиган қизлар билан гаплашдим. Бу “кечки капалакларга” қачон яқинлашмай, уларни бошқа одамлар кўриқлаб турар ва борди-ю, улар мен билан гаплашса, ҳеч муболағасиз уларни ҳақоратлай бошларди.

Ҳар сафар битта ёки бир гуруҳ қизларнинг ёнига борганимизда, ҳар сафар айнан шу нарса такрорланар эди ва бу катта заҳархандалик билан амалга ошарди. Аёллар менинг саволларимга, бир-бири билан кулишиб, қисқа, бир оғиз жавоб қайтарар эдилар. Аминманки, улар ўрта ёшли оқ танли америкалик аёл улар билан гаплашишга уринишини тушунолмас эдилар. Агар суҳбатимиз давом этса, улар нималар ҳақида орзу қилишини сўрардим.

– Ҳаётда нимага эришишни истайсан? Борди-ю сен ўзинг истаган инсон бўлсанг, истаган нарсангни қила олсанг, нималар қилган бўлардинг?

Улар орзу қилиш таклифини олганида ва уларнинг ҳаёти ҳозиргидан яхшироқ бўлиши мумкинлигига умид туғилган лаҳза, уларнинг юз ифодаси ўзгариб кетарди. Наҳотки бу тунги даҳшатнинг орасида уларга орзу қилишни таклиф этадиган одам бўлса? Кутилмаганда мен томонга саволлар ёғилишни бошлар ва мен уларга таржимоним улгурадиган даражада тезлик билан жавоб берардим.

– Мен соч турмаклашни истайман!

– Мен эса – ўзимнинг ресторанимни очаман.

– Мен бозорда чиройли нарсалар сотиш учун ўз растам бўлишини хоҳлайман.

– Мен одамлар мендан жирканмасликлари учун бошқа ҳар қандай иш қилишга тайёрман.

– Мен уйимдаги яқинларга юбориш учун, кўп пул ишлаб топишни хоҳлайман.

Қизларни тўхтатишнинг имкони йўқ эди. Улар бир баҳяга ўзларининг васвасага соладиган туришини қолдириб, бир неча қисқа лаҳзаларга ёш ўсмир қизчаларга ўхшаб, асл ҳолларига қайтиб қолардилар. Бу қизлар, улар турган қафаснинг эшиклари очилса, нима қилишни билар эдилар! Имкон туғилди дегунча, уларга бу “қамокхонадан” қочишни таклиф қилар эдик ва айримлари бизнинг кўмагимизни қабул қилар эдилар. Бироқ уялишни енгиб ўтганларигина, олдинга ҳаракат қилишга қодир бўлардилар. Уларни ва уларнинг қўшмачилирини уят ва айбдорлик ҳисси қуликда ушлаб турарди.

Мана шундай мушкул вазиятда бўлганда, бирор нарса ҳақида орзу қилиш ҳам имконсиз. Аксарият ҳолларда алданган ва синган одамлар, уларнинг қаршисида эшиклар кенг очилса ҳам, ўзининг қамокхонасининг ичида яшириниб ўтиришда давом этадилар.

Шу боис, биз бу қизларга мажбуран ушлаб турилган фоҳишабозликдан қутулишни таклиф қилиш билан бирга, уларга Худонинг эзгулигини ҳам тушунтирардик. Уларни Исо билан таништирар, У ҳақида сўзлаб берар, Исо улар томондалигини ва ёлғиз У тушкунларга умид эканини айтар эдик. Улар Исони ўз юрагига ва ҳаётига таклиф қиладиларми? Уларнинг ўзи буни қарор қилишлари зарур эди. Мен ва сиз бошқаларни қўллаб-қувватлаб, уларни олдинга боришга руҳлантириб, ёнида боришимиз мумкин, аммо охир-оқибат, яқуний қарор уларнинг қўлида.

ШЕРНИНГ ҲАҚИҚАТИ

Келинг, бир зумга ушбу бобнинг бошида тилга олган, шерлар ҳақидаги илмий-оммабоп фильмга қайтамиз. Нега улар антилопанинг танасини арслон ҳам ейиши учун унинг олдига судраб келишди, ахир уларда бошқа йўллар ҳам бор эдику? Шер ҳам уларнинг зиёфатига қўшилиши учун, улкан егуликни орқасидаги панжараланган ерга судраб келиш улар учун қийин эди. Улар ўзларини улушини еб, арслон чиқишни истаса, унинг улушини қолдирсалар, анча осон бўларди. Ёки улар ўзлари тўйиб олиб, қолдиғини арслонга таклиф қилиши мумкин эди. Антилопани бутунлигича эмас, балки бир қисмини судраб бориш анча осон бўларди. Уларнинг ҳаракати жунгли қонуни ҳақидаги бизнинг тасаввуримизга зид. Борди-ю ҳайвонот олами фақат кун кўриш қонуни билан бошқарилса, нега унда бу шерлар бундай саҳий? Охир оқибат, ўз ўлжасини оч арслон билан бўлишиш, уларнинг ўзига овқат кам қолишини билдиради-ку?!

Эҳтимол, бу шерларнинг, биз унутиб қўйган нарсани билар. Улар ёш ва ёр бўлишига қарамай, ич-ичидан ўзларининг ва болаларининг келажаги ва жон сақлаб қолиши тўғридан-тўғри уларнинг арслонга бўлган муносабатига боғлиқлигини билади. Улар буни арслоннинг ҳаётида янги босқич бошланганда, у поданинг сардори бўлганида, уларнинг бу иши ёдида қолиши учун шундай қилдилар. Улар ҳозир буталарнинг орасида яшириниб ўтирган бўлса-да, бир куни қудратли арслон бўлиб етишадиганни эъзозлар эдилар. Шундай кун келади – у қудратли, ботир арслон бўлиб етишади. У ёш ва ўзига тегишли нарсани талаб қилиш учун журъатсиз бўлган чоғларда, шерлар унга овқат олиб келганини эслаб юради. Шундай кун келадики, арслон бу шерга ишониш мумкинлигини тушуниб етади ва ўз ҳаётини улар билан қуради. Бу шерлар ички туйғуси бутун бошли тўдага мадад бера олиши ва унинг раҳбарини ўзига боғлай олиши мумкин.

Қай биримиз шундай муносабатни намоиш эта оламиз?

Ёки биз кун кўриш қонуни деб аталган, мардоналикнинг чаппасини қўллаймизми? Бизнинг муносабатимиз қуйидагича бўлади-ми: “Эҳ, орқада қолиб кетганлар, сизларга ачинаман! Бизда бу ерда ажойиб нарсалар содир бўляпти! Худо ўз қизларига ҳақиқий базм

тайёрлаган. Борди-ю сен бизга қўшилишни истамасанг, ўзингнинг пана жойингда қолавер ва истаганингдек яша!”

Бир ҳақиқатни эслаб қолиш учун бизга донолик етармикан: агар сен бугун камроқ олсанг, келажакда ҳам камроғига эга бўлишингни билдирмайди. Ҳурмат кўрсатиш ҳамма учун ва ҳамма тилда тушунарли.

Куч бизга мансаб учун эмас, балки хизмат учун берилган (Римликларга 15:2 га қаранг). Қизиқ, агарда дунёдаги ҳар битта киши манашу қондани билиб, унга амал қилса қанчадан қанча муаммоларнинг олди олинган бўларди. Бизнинг кучимиз заиф, журъатсиз, иккиланувчиларга хизмат қилиш учун берилганини билсак, нималар бўларди? Ҳаммаси кўнгилдагидек бўларди! Мен аминманки, ҳаётимизнинг охирида Исо Масихдан шундай сўзларни эшитган бўлардик: “Яхши, эзгу ва содиқ кул”.

ХИЗМАТ УЧУН ЎЗГАЧА ТАРЗДА КЎТАРИЛ

“Хизмат” сўзининг маъноси турлича тушунилиши мумкин. У ҳам феъл, ҳам от бўлиб келиши мумкин. “Хизмат” сўзи инглиз тилидан “таъмирлаш, текшириш, созлаш, синаб кўриш” маъноларини англатади. Исо Масих Ўз қурбонлиги орқали бизни Муқаддас Худонинг қаршисида бош кўтариб тура олишимиз учун, аъло даражада “хизмат қилди”. У бизни тиклаш учун “синган” эди. “Хизмат” сўзи от сифатида “маросим, марака ёки илоҳий ҳаракат” деган маъноларга эга. Биз бир нарсани: жамоатда хизмат қилиш – Худога ва бир-биримизга хизмат қилишни ўрганиш эканини баъзан унутиб қўйишимиздан даҳшатга тушаман. Нотўғри нарсаларни кутиб, бирга йиғиладиган масиҳийлар тўлиб-тошиб кетган. Улар Худо уларга хизмат қилишини эшитиш учун келадилар. Келинлар, жамоатнинг ичидаги ва жамоат маросимларимизнинг ташқарисидаги одамларга эришиш ниятида бирга йиғилайлик.

Бизнинг қаршимизда очилаётган эркинлик, эзгулик ва янги имкониятлар ҳақидаги ваъдаларга эга бўлиб, келинлар, бирор киши ортда қолмаслигини назорат қилиб, Худо биз учун тайёрлаган йўлдан ҳаракат қиламиз. Менга қуйидаги топшириқ ёқади:

“Бизни боримиздан ортиқ равишда раҳбар деб ҳисобламанглар. Биз Масиҳнинг жаноблари эмасмиз, биз Унинг хизматчиларимиз. Биз хавфсизлик хизматига ўхшаб, Худонинг ҳикматли сирларининг қўриқчилари эмасмиз, балки Худонинг ҳикматли сирларига олиб борадиган йўлни кўрсатиш учун тайинланганмиз. Яхши йўл кўрсатувчидан – ишончли ва ҳаққоний билимга эга бўлиш талаб этилади” (1-Коринфликларга 4:1-2, Message таржимаси).

Биз хавфсизлик хизмати эмас, балки йўл кўрсатувчи бўлишимиз зарур. Биз одамларга Худонинг сирларини таниб-билишга тўсиқ бўлмасдан, уларни Худонинг Шоҳлигига таклиф қилишимиз лозим. Биз ҳақиқатни биладиган ишончли йўлбошчи бўлишга даъват этилганмиз. Худо очган эшиқдан киришдан аввал, келинг, тўхтаимиз ва агар керак бўлса, ортда қолганларни ҳам олиб келиш учун қайтамиз.

Биз Қудратли Худонинг қизлари сифатида, одамларга сахий ва олийжаноблик билан муносабат билдиришимиз лозим. Худо томонидан туҳфа этилган ҳаёт озод қилади, қонун эса елкамизга оғир юк бўлади. Сизни масиҳийликка “кўз учун кўз ва тиш учун тиш” деб қарашдан халос қилишди. Шундай бўлишига қарамай, Масиҳнинг Танасида ҳали-ҳануз қисман “кўзсиз” ва “тишсиз” қолган масиҳийлар кўпчиликни ташкил қилади.

Сиз кучли, қудратли, ботир, қайноқ, ишончли, вазмин, хотиржам эканингизни ҳеч қачон унутманг. Худо кўп оятларда Ўзининг шоҳона фарзанларини забардаст арслон ва шерларга қиёслаган.

“У энгашиди, у шер ва арслон каби ётибди, ким уни кўтаради?...”
(Сонлар 24:9)

Борди-ю сиз ўзингизнинг қайноқ ва ботир табиатингиз ҳақида унутиб қўйсангиз, сиздан ҳимоя ва бошқарувни кутиб турганларнинг бари хавф остида қолади. Масиҳнинг Танаси уйғониб, қаршисида улкан майдонлар очилганини англай олган, олийжаноб, кучли ҳимоячилардан ташкил топган.

Азиз опа-сингиллар, шерлар ва дугоналарим...

“Эй, коринфликлар, оғзимиз сизлар учун очик, юрагимиз эса кенгайтирилган. Сизлар бизнинг ичимизда сиқилган эмассизлар,

аммо сизлар ўз ичингизда сиқилгансизлар. Энди эса сизлар ҳам бунга жавобан ўзингизни кенгайтиринглар, буни мен фарзандларимга айтгандек айтаяпман” (Коринфликларга 2-мактуб 6:11-13).

Сиз бу сўзларни эшитяпсизми? Биз Худонинг очиқ турган ёввойи кенгликларига таклиф этилганмиз. Бу ҳозир ва манашу ерда сахий ҳаётда яшашга чорлайди. Сиз Самонинг кучини ерда кўриш учун, Самога боришни кутиб туришингиз шарт эмас. Худо сизни хилват жойда яшириб ўтириш нияти йўқ.

Бироқ шерлар ўзидаги очлик то хавфсиз жойни қолдириш истагидан ўзиб кетмагунича, ўзларининг пана жойидан чиқмадилар. Худди шундай вахий ёки арзигулик нарсага бўлган очликнинг йўқлиги, бизни чеклайди ва ёввойи ҳамда ўрганилмаган томонга қадам қўйишдан бизни ушлаб туради. Бизнинг ўзимиз, дунё ва Худо ҳақидаги тасаввуримиз бизга ёки куч беради, ёки бизни кишанлаб туради. Борди-ю биз дунёни қорунғу ва даҳшатли жой деб тасаввур этсак, “узоклардаги” дунё бизни қўрқитиши мумкин.

Кўзларингизни очинг ва сиз қаерда пайдо бўлманг, ўша ердаги зулматни қувиб юборадиган – олтин чирок эканингизни эсланг. “*Чунки ичингизда Бўлган бу дунёда бўлгандан устундир*” (Юҳаннонинг 1-мактуби 4:4). Сизнинг ичингиздаги Рух, сиз бу дунёда тўқнашишга тўғри келадиган кучдан анча устунроқ! Сарвари Коинот сизни тўсиб қўйилган жойдан чиқиш учун чорлаяпти. Сиз ўлимдан ҳаётга, қамал бўлиб ётган жойингиздан бепоён мангу кенгликларга ўтишингиз учун Худо Ўз Ўғлини хочга, ўлиш учун юборди. Сиз ҳали биринчи нафасингизни олишингиздан аввал, У сизни куликдан чиқариш учун ҳамма нарсани амалга оширди. У Ўзини бизнинг чигитдай бўлган гуноҳкор дунёмиз билан чеклашга қарор қилди, токи сиз Унинг Шоҳлигидаги эркинликнинг тўлиқлигида Унга қўшила олинг.

У ҳозирнинг ўзида ҳар биримизни чақиряпти: “*Чизикни кесиб ўт ва Менинг олдимга кел!*”

Бизнинг мақсадимиз битта

Биз аёлларни халос қилганимизда, бу билан эркекларни халос қилган бўламиз.

МАРГАРЕТ МИД

Шерларнинг оламида жинсларнинг орасидан чалкашлик йўқ. Арслонлар она шер бўлишга, она шерлар арслон бўлишга уринмайдилар. Турли жинсга мансуб жонзотлар бир-бирига ўхшаш бўлишга ёки тўдадаги бир-бировининг вазифасини бажаришга ҳаракат қилмайдилар. Уларнинг ҳар бири ўзини шахсий танасида қулай ҳис этадилар ва ўзларининг жинсига мансуб бўлган ноёб кучли томонлари билан фахрланадилар. Тўдада эркек ва аёл жинсига тегишли вазифаларга қўшимча равишда, альфа-эркек, ёки бош арслон ва альфа-аёл, ёки бош она шерлар мавжуд, бироқ бу қоида асосан овқат танаввул қилиш пайтида намоён бўлади.

Шерлар мушуклар туркумидаги ягона равшан ва кўринарли фарққа эга жинс соҳиблари ҳисобланади. Бу фарқни аниқлайдиган тушунча – жинсий диморфизм дейилади. Аниқроқ қилиб айтганда шерларда жонзотни жинсини билиш учун бир нечта белгилар мавжуд.

Арслоннинг ёли – узун бўлади, бу унинг бўйни ва тумшугини хошиялаб туради. Бу ёл тўдадаги муҳим ўринни эгаллайдиган шернинг махсус ролини кўрсатади ва Африка саваннасидаги ҳайвонлар

шоҳига вазоҳатли туркни шакллантиради. Шерларда ёлнинг йўқлиги уларнинг рангларидаги кескинликни яшириб туради, бу у ўлжага яқинлашаётганини қарийб билдирмасликка ёрдам беради. У ўзида қўшимча оғирлик – ёл олиб юрмаслиги учун – узок йўлларда подадан орқада қолмайди ва кучини йўқотмайди.

Соғлом арсон ва шерлар бир-бирига муҳтожлигини биладилар. Улар бир-бирисиз яшай олишини умуман ҳаёлига келтирмайдилар. Уларнинг оламида бирининг кучи, бошқасиникидан кам эмас. Арслон ҳимоя қилади; шер таъминлайди. Бу муҳим мувозанат, соғлом, кучли альфа-аёл шерлар ўз ҳаётини бир гуруҳ бошқа шерларсиз қуришга уринмаслигини билдиради. Шерлар оламида эркаклари урғочиларининг диққатини жалб қилиш учун курашадилар ва шу аснода уларнинг майдонига кириб олишга эришадилар. Нима учун? Қариндошчилик билан боғланган урғочи шерлар ўз ерини бошқарадилар. Тўдани ўзининг ортидан эргаштираётган бош арслонлар иттифоқи ҳар икки-уч йилда ўзгариб туради, урғочи шерлар гуруҳи эса ўзгармайди.

Альфа-арслон гуллаб-яшнашни истаса, (шунчаки кун кечириб юрмай) урғочи шерларнинг кўзида ўзини кўрсатиши зарур. Агар унинг авлоди подасининг ҳудудини сақлаб қолишини истаса, унга кучли, лаёқатли урғочи шерлар керак бўлади. У ўзига бўйсунилганга мажбурлаш ниятида, нимжон ва суст шерлар билан атрофини ўрамайди. У шерлар гуруҳи билан ҳамкорлик қилишга тайёр ва қобилиятлисини излайди.

У урғочи шерларнинг кўмагини бажонидил қабул қилади ва айнан чидамлиликни кўрсатган, овлашни эплайдиган ва болаларини қўриқлай оладиганини танлайди – ва шу аснода ўз ҳудудини ҳимоя қилади ва кенгайтиради. У кучлисини излайди, чунки бундайлардан келажакда тўдаси учун энг яхши таъминотчи ва ўз болаларини тарбиялай оладиган она чиқишини билади. (Гап уларнинг эркаклари шуқадар ғамхўр эканида эмас; улар умуман унақа эмас.) Бунга қўшимча равишда, соғлом, кучли шерлар, кўпайиш жараёнида кўпроқ иштиёқ билан иштирок этадилар, бу эса арслонга бундай шер билан қовушиб, кучли наслни дунёга келтириш имконини беради.

Урғочи шер болаларининг барча эҳтиёжларини қондира олмаслигидан ёки душманлардан ҳимоя қила олмаслигидан қўрқса, арслон билан қовушмайди. Шунинг учун арслонлар заиф шерларга эмас, балки кучли альфа-шерларга интиладилар. Бош арслон ёки энг

муҳим арслонлар (кўпинча бу ака-укалар гуруҳи) она шерлар тўдага кўрсатадиган ғамхўрлик, куч ва таъминотдан завқланиш ҳуқуқини қўлга киритиши зарур. Улар бу имтиёзга арслонларнинг бошқа гуруҳидан кучлироқ эканини очиқ намоён этиш орқали эришадилар.

Кучлироқлари заифроқ арслонларни қувиб юборса, кураш тугайди. Баъзан альфа-арслон унга эътироз билдиришга журъат этган арслонни ўлдиради. Борди-ю заиф арслон омон қолса, уни тўдадан ва шунингдек, тўданинг майдонидан қувиб чиқарадилар. Бу унинг биринчи овлаш ҳуқуқидан маҳрум қилади. У ёки урғочи шерларнинг бошқа гуруҳини излаб, кезиб юради, ёки ўлакка ва қолдиқларларни ейиш билан чекланади.

Урғочи шерлар арслонларнинг жангини томошабин сифатида кузатадилар. Улар ўз болаларининг отаси энг қудратли арслон бўлишини ва у тўдани кўриқлашини истайдилар. Шундай ҳолатлар ҳам маълумки, улар ҳатто, бир арслонни иккинчисига иғво қиладилар, бу билан тўқнашувда энг кучли арслон енганига амин бўлиб, сўнг уларнинг олдига келишига руҳсат берадилар. Яккама-якка жанг, худудга эга бўлиш ҳуқуқини қўлга киритиб, унинг насли энг юқори ва фақат унинг авлоди саваннанинг барча бешафқатликларига дош бера олишига кўпроқ ишонч борлигини исботлайди.

Ким зўрлиги аниқланганда, бу арслон урғочи шер билан яқин бўлиш шарафига эришади. У тўдадаги қолган барча эркак шерларни қувиб юбориши мумкин. Альфа-арслон ўз улфатларидан воз кечишга тайёр, бироқ ҳеч қачон ўз жуфтларидан воз кечмайди. Улар фақат кўпайишни ўйлаб бундай қилмайдилар. Айнан она шерлар арслонни овқат ва ёқимли жамоа билан таъминлайди. Она шерларнинг гуруҳи қанча кучли ва ҳашаматли бўлса, ҳайвонларнинг улуғвор шоҳи шунча мухташам ва ўзига дадил бўлади.

Сени атрофингиздагилар, сен уларни ҳимоя қилиш учун ҳамма нарсасига тайёрлигингни билса, ўзингни кўрсатишнинг ҳожати йўқ. Арслоннинг қудратлилиги шерлар учун ҳам, уларнинг болалари учун ҳам хавфсизликни билдиради. Фақат ўзининг таъсирини ишончи қомил бўлмаган киши, бошқаларнинг устидан куч билан ҳукмронлик қилишни истайди.

Ўз ҳолатини ўрнатган қудратли арслон, ўз кучини намоён этиш учун бошқа шерларни эзмайди. У яна нимани исботлаши керак? У

ғалаба қозонди. Ким ундан устунман дея олади? Бизнинг Шоҳимиз – Яхудо қабиласининг Шери ҳам – устунлигини исботламайди; У бошқаларни кўтаради.

БИЗНИНГ МАҚСАДИМИЗ БИТТА

Арслон шерларни ўз муҳофазасининг соясида ором олишга чакиради, ургочи шер эса унинг илтифотидан завқланишга ва ундан дунёга келтирган наслдан мамнун бўлишга чакиради. Арслон ҳимоя қилади, шер эса уни авлод билан таъминлайди.

“Итоат” сўзи ҳақида бир дақиқага фикр юритиб кўринг. Бу сўзни эшитганингизда сизга қандай тасаввур келади? Эҳтимол, Эфесликларга Мактуб 5:22 да хотинлар эрларга бўйсунуши кераклиги ҳақида ёзилгани эсингизга тушар. Қизик, аксарият масиҳийлар бу оятни олиб, унга тор маънони бериб, бўрттириб юборганлар. Менимча, “итоат” сўзининг маъноси шуқадар бузилганки, Худо бу сўзга бошида берган мазмун йўқолиб кетган. Кўпчилик масиҳий аёллар, уларнинг энг муҳим иши эркакларга хизмат қилишдан иборат деб ишонадилар. Уларнинг жамоатга мурожаат этиш, ўз фикрларини илтифот билан билдира олиш қобилияти ёки қандайдир вазифаларни бажариши ҳам – хизмат эканини тушунмайдилар.

Бир марта мен “итоат” сўзининг таърифини (“бўйсунуш” сўзининг синонимини) эшитдим. Бу таъриф нафақат турмуш ўртоқлар учун, балки барча масиҳийлар учун белгиланган Худонинг режасига мос равишда келтирилган ва қиёфалаштирилган эди. Қуйидаги нарса ҳақида фикр юритиб кўринг: кимгадир ёки нимагадир “бўйсунуш”нинг, яна қандайдир топшириқ ёки мақсад учун масъул деган маъноси ҳам бор. Бу маъноларни бирлаштириб, “бўйсунуш” сўзи “битта топшириқ ёки мақсад остида бўлиш”ни билдиради деган хулосага келамиз. Масалан, биз Жон билан битта мақсад учун бош қўшганмиз. Биз ўзимизни болаларимизни имонли қилиб ўстириш ва соғлом, мукаммал оила қуришга бағишлаганмиз. Бизнинг жамоатдаги мақсадимиз чўпонларни кўллаб-қувватлаш ва одамларни мустаҳкамлашдан иборат.

Аммо қуйидаги саволни ўйлаб кўринг. Ахир ҳар биримиз адашганлар учун юборилган Худонинг вакиллари – яъни яраштириш учун юборил-

ганлар эмасми? Қуйидаги иккита оят Худонинг эркак ва аёл элчилари сифатидаги вазифамизнинг мазмунини тўлиқликда таърифлайди:

Худо гуноҳларни кечириш орқали дунёга янги бошланиш бериб, дунёга Мойланган орқали Ўзининг қаршисидаги тўғри ҳолатни қайтарди. Худо барчамизга Унинг ишларини эълон қилиш вазифасини берди. Биз Масихнинг вакилларимиз. Худо бизни аёллар ва эркаклар, ўз бахсларини қолдириши ва Худонинг иши – У ва одамлар ўртасидаги муносабатларни тиклаш учун, бирлашишга чақиришимиз учун ишляпти (Коринфликларга 2-мактуб 5:19-20, *Message таржимаси*, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Хулоса: агар биз бир-биримизни севsak ва бир-биримиз билан ҳамкорлик қилsak, одамлар Исонинг – ҳақиқий Худо эканини билиб оладилар. Бу барча эркак ва аёлларнинг – турмушга чиқмаган ва уйланмаган одамларнинг, хизматчиларнинг ва оддий жамоат аъзоларининг умумий мақсадига айланиши лозим. Гуноҳнинг кучи барбод бўлган. Худонинг шафқати ҳаммага беминнат таклиф қилиняпти. Унинг қурбонлиги барчамиздан айбдорликни соқит қилгани учун, айблашга ҳожат йўқ. Биз ҳаммамиз – аёллар ва эркаклар – Унинг ишларини эълон қилишимиз зарур. Биз эса бунинг ўрнига, бир-биримизга қандай ҳуқуқимиз бор ёки йўқлигини айтиш билан ўта даражада бандмиз.

У аёллар ва эркаклар (ҳар қандай мавзудаги) бахсларни қолдириб, Унинг иши учун уларни бирлашишга кўндиришимизни, руҳлантиришимизни, ишонтиришимизни ва уларга таъсир этишда бирга меҳнат қилишимизни истайди. Бу топшириқ – келишмовчиликларнинг ечими – муносабатларнинг ва одамлар орасидаги ўзаро ҳамкорликнинг ҳар битта соҳасига тегишли бўлиши зарур. Бу нафақат жинс масаласи, қолаверса бу ирқчилик ёки бир миллатга тегишлилик, ижтимоий-иқтисодий ва бизнес дунёси, жамоат, оиладаги ўрин доирасидаги ривожланишлардир. Худо ҳар биттамыз ярашишимизни истайди!

Энди биз ичимизга қараб, мана нимани кўрамыз: Мойланган билан ҳар қандай бирлашув, янгидан туғилиб, янги бошланишга эга. Эски ҳаёт ўтиб кетди; янги ҳаёт гуллаб-яшнамоқда! Бунга қаранг! Бунинг ҳаммаси Ўзи ва бизнинг ўртамиздаги нуқтаи назарни олиб ташлади, бу бизни ўзаро муносабатларни яхшилашга чақирган Худодан келмоқда (Коринфликларга 2-мактуб 5:17-18, *Message таржимаси*)!

Ушбу оятда келтирилган “ҳар қандай” сўзи... аслида “ҳар қандай” маъносини билдиради. Худо билан бирлашадиган ҳар қандай аёл, ҳар қандай эркак, ҳар қандай бола янги бошланишга эга бўлади. Эски ҳаёт ортда қолади. Юқорида келтирилган матнда “гуллаб-яшнаш” сўзи менга баҳорги гулларни эслатади. Улар қорнинг тагидан ёриб чиқиб, кўпаяпти, тез ўсиб кетади ва олдин муз ва ҳосилсиз турган ернинг қисмида гуллайди. Масихдаги бизнинг янги ҳаётимиз – бир нарсани бошқа нарсага айлантириш каби оддий тушунчадан кўра кўпроқ. Бу – ҳар битта инсонга тегишли бўлган, ичкаридан кўпаядиган ҳаёт.

Арслонлар ва шерлар ўзларининг ўртасидаги муносабатларни яхшиладилар. Шерларнинг мақсади арслонларники билан бир хил эканини англаб етдилар. Уларнинг мақсади нима? Куч ва меросга эга бўлган шерларнинг янги авлодини вояга етказиш. Бунга эришиш учун улар болаларини пухталиқ билан катта қиладилар, кўриқлайдилар ва барча зарур нарсалар билан таъминлайдилар. Уларнинг ҳар иккисидан – арслонларда ҳам, шерларда ҳам – бу мақсадда ўз роли бор, ҳеч бири бошқанинг ролига тажовуз қилмайди.

Мен табиий бўлган нарсалар ҳаддан ошириб юборилишига кўп мисолларнинг гувоҳи бўлганман. Бир тарафдан бўйсундириш йўлида аёлларни эзадилар. Бошқа тарафдан – айрим аёллар ўз аёллик нафосатини илоҳийликка кўтариб юборишади. Бу ҳақда кейинроқ батафсил гап юритамиз. Бироқ аввал бўйсунуш тушунчаси нақадар ўзгариб кетганининг мисолларини келтирмоқчиман.

TWITTERДАГИ НОТЎҒРИЛИКЛАР

Twitter деб аталадиган ижтимоийтармоқнинг жуда лўнда шаклидан ўзингиз фойдаланганингиз ёки ҳеч бўлмаса, бу ҳақда эшитганингиз турган гап. Бу алоқа тури қисқа ахборот билан алмашиш учун қулай ва ёзаётган кишининг ҳаёти ва фикрлари ҳақида кўпи билан, атиги узук-юлуқ тасаввур беради.

Бир марта мен “*Аёл каби қураш*” номли китобимда батафсил ёритилган мавзунини, ўз *Twitter’*e да бир қисмини ёзиб қўйдим. Бу бошқарувчилик ҳақидаги фикр эди: “Эркак кишини ундаги жинснинг ўзи раҳбарликка яроқли қилиб қўймайди, шу билан бир қаторда, аёл киши ҳам раҳбарликка яроқли эмас деб ҳисобланиши учун унинг фақат аёл

экани асос бўлмаслиги зарур. Инсоннинг яхши фазилатлари эркакни ҳам, аёлни ҳам лойиклигини кўтаради”. Илтимос, мен раҳбарлик иборасини жамоатга қўлламаганимга ва унинг ҳаракатини фақат оилавий муносабатлар билан чеклаб қўймаганимга эътибор беринг. Мен фақат яхши фазилатлар, у эркак ёки аёл бўлишидан қатъий назар, ҳар қандай инсон учун муҳим бўлган сифат эканига урғу бердим.

Мен буни *Twitter*’да ёздим ва мосланган қоида бўйича бу ибора автоматик равишда *Facebook*даги саҳифамда ҳам пайдо бўлди. Шундан сўнг, ўз ишларим билан машғул бўлдим, менинг ёзганларим баҳсларни келтириб чиқариши эса хаёлимга ҳам келгани йўқ. Мен бу табиий нарса деб ҳисоблагандим ва менинг ёзганларим бунақанги тўс-тўполон кўтаришини, ҳатто, тасаввур ҳам этмаган эдим.

Юзтадан ошиқ изоҳларни ўқиб, кўпларни қийнаётган масалани кўтарганимни тушундим. Мен ўз ишларим билан бўлган бир пайтда, *Facebook*да музокаралар бошланиб кетибди. Бир нечта масиҳий аёллар дарғазаб бўлган.

“Сиз қандай қилиб, хотин киши ўз эри учун раҳбар бўла олади деб айтаяпсиз, ёки у ўзини яхши фазилатларга бойроқ деб ҳисоблайдими?” – деб ёзибди бир аёл.

Ҳой-ҳой!.. Наҳотки мен шундай деган бўлсам?

Бошқалари мени Ёзувда жамоатда фақат эркак киши оқсоқол бўла олиши ҳақида ёзилган оятларни тан олмаётганликда айблаган. Ахир, мен жамотдаги оқсоқоллар ҳақида бир сўз ҳам айтганим йўқ-ку? Кейин, раҳбарлик умуман олганда муҳокама қилина бошлади. Айрим аёллар менинг *Facebook*даги одамларга, аёллар ҳеч қачон раҳбарликка чақирилмаганлигини тушунтира кетишди.

Бир ёш қиз аниқлик киритиш учун шундай деб савол берди: “Яъни айтмоқчисизки, жамоатдаги бош чўпоннинг рафикаси ҳам – раҳбар эмасми?” Жавобан момақалдироқдек жавоблар эшитилди: “Йўқ, у раҳбар эмас! Унда фақат ўз эрига ёрдамчи бўлиш имтиёзи бор, холос”.

Мен буткул чалкашиб кетдим! Одамларнинг фикрлари дарё бўлиб оқарди ва баҳслар аста-секин бўйсунуш мавзусига ўтди. Баъзилар мен уларнинг раҳбари эканимни таъкидлар; бошқалари эса – мен аёл киши эканим учун, уларнинг раҳбари эмаслигимни айтар эдилар. Кейин менга бироз енгиллик беришди: мен ўз эримга бўйсуниб яшаётганим учун, унинг розилиги билан мен ҳам раҳбарман.

Келинг, бироз тўхтаб, бу ҳақда биргаликда ўйлаб кўрамиз. Нега жинслар ҳақида гап борганида, аёл кишининг эркакка бўйсунушига тўхталиш керак? Агар мен раҳбар бўлсам, демак Худо мени раҳбарлик қобилиятлари билан яратган. Ҳаммаси жуда оддий: раҳбарнинг – издошлари бўлиши лозим. Айримларимиз бизни раҳбар этиб тайинлаганми, йўқлигимизга қарамай, аллақочон раҳбармиз. Шундай экан, одамларга ўз намунамиз билан хизмат қилишимизда Худо бизга ёрдам берсин. Бунга ойдинлик киритиш учун келинг, Повул Тимотийга йўллаган мактубда раҳбарга қўйилган талабларни ўқиймиз:

“Лекин нозир бенуксон, битта хотиннинг эри, хушёр, ақли соғлом, одобли, меҳмондўст, таълим беришга қобилиятли бўлиши керак. Шунингдек, у майхўр, урушқок, ғаразгүй эмас, балки мулойим, жанжалкаш ва пулпараст бўлмаган, ўз хонадонини яхши бошқарадиган, фарзандларини бутун обрўйи билан итоатда сақлайдиган одам бўлсин. Чунки агар одам ўз хонадонини қандай бошқаришни билмаса, Худонинг Жамоатига қандай ғамхўрлик қилади? Нозир эндигина имонга келганлардан бўлмаслиги керак, токи мағрурланиб, иблис билан бирга маҳқум бўлмасин. У ёмон гап-сўзга ва иблиснинг тузоғига тушмаслиги учун Жамоатдан ташқаридагилар томонидан ҳам яхши гувоҳликка эга бўлиши керак. Шунингдек, Жамоат хизматчилари ҳам обрўли, иккиюзламачи бўлмаган, шаробга эҳтирос қўймаган, беғараз ва имон сирини пок виждонда сақлайдиган одамлар бўлсинлар. Бундайларни эса аввал синаб кўриш керак, агар бенуксон бўлсалар, шундагина хизматга тайин қилиш керак” (Тимотийга 1-мактуб 3:2-10).

Юқоридаги оятларда Повул эркак-раҳбарларга қўйилган талабларни санаб ўтмоқда. Кейин шундай деган:

“Аёллар учун ҳам ҳеч қандай истисно йўқ – уларга ҳам худди шундай нарсалар талаб этилади: жиддий, ишончли бўлиш, тили ачиқ бўлмаслик, ичкиликка ружу қўймаслик. Жамоат хизматчилари ўз турмуш ўртоқларига содик, фарзандларига эътиборли ва ўз ҳаётини бошқариш масалаларида ғайратли бўлишлари керак. Чунки яхши хизмат қилганлар ўзларига олий мартаба ва Исо Масихда бўлган имонда буюк жасорат тайёрлайдилар” (Тимотийга 1-мактуб 3:11-13, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Агарда аёлларда раҳбарлик ҳуқуқи йўқ бўлса, нега унда Повул аёллар учун талаблар рўйхатини келтирган? Биз Жон билан ташкилотимиз учун ишчиларни танлаётганимизда, талабнома рўйхатини тузамиз. Борди-ю талабгорлар бизнинг талабларимизга жавоб бермаса, улар эркак ёки аёл бўлишидан қатъий назар, уларни ишга олмаймиз. Повул агар инсон – эркак киши бўлмаса, уни бошқарувчилик лавозимига тайинлаш мумкин эмас демаган. У аёл ёки эркак белгиланган талабларга жавоб бермаса, уларни бошқарувчи қилиб қўймаслик керак деб айтган. Повул ўзининг талабномасидаги рўйхатга урғу берган. У аёллар учун ҳеч қандай истисно бўлмаслиги лозим деган; улар ҳам худди шундай талабларга мувофиқ бўлиши лозим. Эҳтимол, сиз сўрарсиз: Унда оқсоқол битта хотиннинг эри бўлсин деган аниқ-тиник буйруққа нима дейсиз?” Жуда оддий: ўша пайтларда аёллар бир вақтнинг ўзида бир нечта эркакка турмушга чиқмаган, эркаклар эса бир вақтнинг ўзида бир неча хотинга эга бўлган, шу боис бу талаб фақат эркакларга қўйилишининг сабаби ҳам шунда.

Тимотийга биринчи мактуб 3:11-13 да Повул Тимотийда бошқарувчи аёлларга қандай талаблар бўлишининг йўл-йўриғини берган, кейин жамоатдаги бошқа хизматчи ёки ёрдамчи аёллар ҳақида гап борган. Мен буни қаердан олдим? Келинг, биринчи ва иккинчи оятларни ўқиб, эркак раҳбарларга қўйилган талабларни гапиришдан аввал, Повул аслида нима деганини кўриб чиқайлик.

“Бу сўз тўғри: агар ким Жамоатнинг нозирини бўлишни истаса, хайрли ишни истаган бўлади. Лекин нозир... бўлиши керак” (Тимотийга 1-мактуб 3:1-2).

“Агар ким” деган иборани кўряпсизми? Айрим манбаларда бу ибора “кимдир”, яна бошқаларида “ким бўлишидан қатъий назар” деб таржима қилинган. Ҳарҳолда бу оятда “агар эркак киши...” дейилмаган.

Нега аёл киши жамоатдан бошқа истаган жойда раҳбар бўла олиши мумкин? Агар аёл кишига бошқарувчилик ҳолатини гуноҳга йиқилишдан аввал ҳам, кейин ҳам Худонинг Ўзи берган бўлса, нега кутқарилишдан сўнг бунга қаршилиқ қиламиз?

Бир пайт Facebookдаги тортишувлар шуқадар авжига чиқиб кетдики, бир эркак киши гапга қўшилиб, шундай деб айтишгача борди: “Сиз, аёллар, нега бир-бирларингиз билан баҳслашасизлар? Бизга сиз-

ларнинг иштирокингиз муҳим, сизлар эса бирингиз бошқангизни тўхтатиш билан оворасизлар!” Унинг гапи ҳақиқат эди. Бир-биримизни қўллашнинг ва Масиҳнинг хизмати учун руҳлантиришнинг ўрнига, биз кўпинча бир-биримизни сиғдирмаймиз ёки камситамиз, натижада, аёл ва масиҳий аёл сифатида ҳеч нарсага ярқисиб бўлиб қоламиз.

ЖИНСГА ҚАРАБ ТАНЛАШ

Американинг жамоатларида одамларни жинсларга ажратиш одати ҳақида гапирмаса ҳам бўлади, деб ўйлагим келади. Ҳа, мен бу масалада атайин ўз давлатимга алоҳида урғу бермоқчиман. Бутун дунё бўйлаб юриб ва турли хил маданиятларни кўриш имкониятига эга бўлиб, бу масалага америкадаги аёлларнинг иштирокисиз қурилган анъанавий ёндошишимиз – бошқа давлатларда долзарб эмас, деган хулосага келдим. Айрим жойларда, борди-ю аёллар бўлмаганида эди, жамоатлар ҳам умуман бўлмас эди.

Худо яратган ҳамма нарса – яхши ва буни миннатдорчилик билан қабул қилишимиз зарур. Ҳеч нарсанинг устидан мазах қилиш ва бирор нарсани ташлаб юбормаслигимиз лозим. Худонинг Сўзи ва бизнинг ибодатларимиз ҳар бир мавжудотни муқаддаслантиради (Тимотийга 1-мактуб 4:4-5 Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Агарда Худонинг барча мавжудотлари яхши бўлса ва улардан фойдаланишимиз, уларни қарши олишимиз ва миннатдорлик билан қабул қилишимиз зарур бўлса, унда биринчи навбатда барча одамларни қабул қилишимиз керак эмасми? Эркак ҳам, аёл ҳам, бирдек яхши.

Худо томонидан яратилган бирорта нарсанинг устидан мазах қилмаслигимиз ва уни ташлаб юбормаслигимиз жоиз. “Мазах қилиш” ибораси “нафратланиш, таҳқирлаш, унга манманлик билан қараш ёки бирор нарсанинг устидан қулиш” маъносини англатади. Бу ҳаракатларнинг бари инсонни ёки нарсани, шунингдек унинг аҳамияти ва иштирокини қадрсизлантиради.

“Ташлаб юбориш” сўзи ўз-ўзидан маълум, лекин келинг, унинг маъносидаги бир нечта нозик томонларини кўриб чиқамиз. Бу сўзнинг “улоқтириш, отиб юбориш, ташлаш” каби шунчаки жисмоний маъно-

сидан ташқари, “ташлаб юбориш” сўзи “рад этиш” мазмунига ҳам эга. Афсуски, жамоатларда айнан мана шу нарса аёлларга нисбатан кўпинча юз берадиган ҳолат. Уларни итардилар ва қабул қилмайдилар, шу боис уларнинг жамоатдаги овози, кадр-қиммати ва ҳиссаси бўлиши керак бўлган соҳалар бўм-бўш бўлиб қолаверади. Иккала жинс вакиллари ҳам бўйсунмиш номи остида бунга йўл қўйдилар.

Бинобарин, оқибатда аёллар ҳам, эркаклар ҳам ақл бовар қилмас микёсда йўқотишлар билан – яъни кадр-қимматни қўлдан бой бериб яшайдилар. Табиийки, эркаклар аёлларга қараганда жамоатдаги юқори ўринлардаги раҳбарликни эгаллаганлар, лекин баъзида доно аёлларнинг маслаҳатидан фойдалана олмаслиги туфайли, боши берк кўчага кириб қоладилар. Биз эркакларни ҳам кадрлаймизми? Худо қарагандек, биз ҳам уларга – яхши деб қараймизми?

Ёки биз уларнинг ҳаракатларини мазақ қиламизми? Мен яхшиликча биргаликда кулиш мумкин эмас демаяпман. Чунки баъзида одамлар шуқадар кулгули ишлар қиладики, кулишга мажбур қиладилар. Бизнинг тириклигимизни ўзи, Худода ҳазилкашлик ҳисси юқори даражада эканининг исботи. Аммо ҳозир мен сизни бир жинс вакиллари бошқа жинс вакилларининг устидан масҳара қилиш ва ерга уриши ҳақида айтяпман. Бу сиз ўйлагандан кўра анча кўпроқ ҳолларда учрашига шубҳам йўқ. Вақтичоғлик тизими доим эркакларни шарманда қилади ва аёлларни шахвоний мавзу қилиб кўрсатади.

Биз жинс ажратишнинг фаолияти, ёллар ўзларини қадрсизлигини сезиб, эркаклардан нафратланишигача олиб келишига йўл қўйдик. Энди биз нима қилайлик? Афсуски, бунга жавобан кўпчилик аёллар даҳшатли равишда чегарадан чиқиб кетишди.

АЁЛ ТАБИАТИДАГИ ИЛОҲИЙЛИК

Мен бу китобни ёзганимда, беихтиёр Amazon сайтида менинг аввалги китобларимнинг ёнидаги рўйхатда турган иккита китобга кўзим тушди. Уларнинг иккаласи ҳам “аёл табиатидаги илоҳийлик – аёл жинсидаги санамларга ишониш ёки аёллар ўзини илоҳага айлантириши” тарафдорлари томонидан ёзилган эди. Худо менга: “Бу икки китобни сотиб ол ва уларнинг овозини қай тарзда йўқотиб қўйганимизни билиб ол” – деб шивирлаганини эшитдим.

Бу китобларнинг саҳифаларини варақлаб ва у ерда келтирилган таъкид ва саволларни ўқиб, уларда алам ва синган юракларнинг овозини эшитдим. Бу китобларнинг муаллифлари бир пайтлар жамоатдан кучли даражада озор чеккан ва ундан кўнгли қолган обрўли ва нуфузли аёллар эди. Масиҳнинг Танасида уларнинг мислсиз қобилиятлари қўлдан бой берилганлигидан, фарёд қилгим келди.

Нега улар Худонинг уйидан ташқарида, қандайдир санамларга сажда қилиш ғоясидан бошқа йўлни топа олмадилар?

Уларнинг саволлари жамоат анъаналарига зид даражада, ўткир ёки очиқ эдими? Ёки бу аёллар шу қадар ақлли бўлгани учунгина жамоатдаги раҳбарларда тўлиқсизлик ҳиссини уйғотдимиз? Уларнинг овозини Жамоатдаги ҳаддан ошиб кетган бўйсунуш таълимоти ўчириб қўйганми ёки қайта сотиб олинмиш нотўғри тушунтирилганми?

Бу аёллар шунчаки ўзларининг саволлари билан эркак ва аёлларни қўрқитиб юборганига аминман.

Эҳтимол, сиз улар бошидан кечирган изланиш кураши ва ҳафсаласи пир бўлиш билан тўқнашмагандирсиз, бироқ мен бунисини ҳам, унисини ҳам ўз елкамда синаганман. Бундан ўтган битта мен эмас. Мен кўплаб хат, e-mail' ва саволлар оламан, уларда бир хил нарсалар қиёфа бўлиб эшитилади: “Мен нега Худонинг қизи сифатида қадр-қимматга эга эканимни, яна бир марта тушунтириб беринг”.

Сью Монк Кидднинг “*Ўзгача фикрлайдиган қизларнинг рақси*” номли китобидан бир парча келтирмоқчиман. У ҳаммамизга аёл сифатида таниш бўлган хушxabар жамоатларида дунёга келган кечинмаларни ўз сўзлари билан таърифлаган.

“Аёл киши биринчи бўлиб гуноҳ қилган, лекин иккинчи бўлиб яратилган”,– дейди у. Кейин Ҳаво эркак киши учун яратилгани ҳақида гапириб, у ҳеч қандай яхши нарсага ярамайди, чунки Худога итоатсизлик қилди ва Одам Атога тақиқланган мевани берди... деган. Менинг юрагим сиқилиб кетди. Агар мен ўз ҳисларимни сўзларим билан айта олсам: “Художон, нега бундай қилдинг?” – деган бўлардим”.

Бу китобнинг муаллифи давом этиб, ўзининг Худо ҳақидаги фикрини Жамоатнинг фикрига мослаш қийин бўлганини айтган. Мен унинг фикрига қўшиламан. Худо ҳеч қачон – хоҳ аёл бўлайлик, хоҳ

эркак бўлайлик, бирортамиз ҳақда бунақа асоссиз ва ноумид ҳукм қиладиган умумий хулосага келмайди.

Ҳаво ва унинг қизларини йўлдан оздириш осон, шунинг учун аёл кишини бошқарувчиликка йўлатмаслик керак дейдиган бўлсак, унда Одам Ато ва унинг ўғилларига ҳам йўлни ёпишга тўғри келади. Ахир у атайин гуноҳ қилди ва Худонинг ишончини сотди.

Одам Ато ва Ҳавонинг ҳаракатларидаги фарқни, бирор нарсанинг таъсири остида ёки билиб туриб, атайин одам ўлдириш жинояти билан таққослашимиз мумкин. Ҳаво ғафлатда қолган; Одам эса гаровга нима қўйилаётганини билиб турган.

Билмай гуноҳ қилсанг, Худо буни ҳисобга олади. Борди-ю тўлиқ англаган ҳолда гуноҳ қилсанг, қилаётган ишинг – бу умуман бошқа нарсани билдиради (Римликларга 2:12, Message таржимаси).

Ҳақиқатни изловчи зеҳнли аёллар бизнинг ҳовлиларимизда ўз саволларига жавоб топа олмаса, биз ўзимизга қандай турдаги диний доирамизни ясаб олдик? Агарда биз уларнинг эътирозларини қабул қилмасак ва саволларига жавоб бермасак, бу саволларни беришга ҳадди сиққан қизларимиз билан эртага нима бўлади?

Эй, Худо, борди-ю шу тарзда давом этадиган бўлсак, эркакларни Ўзинг асрагин! Аёллар оғизларини юмиб юргани туфайли эркаклар кучли ва мустаҳкам бўлиб қолмайди. Биз ўз овозимизни уларнинг овози билан бирлаштирганимиздагина, улар кучлироқ бўладилар, негаки аёллар бераётган саволлар эркакларни янада эркинликка олиб чиқиб, янги поғонага кўтаради. Аёлларнинг мулоҳазалари эркакларни чиниқтиради ва тозалайди, қолаверса бу аёлларнинг ҳам тараққиёти учун замин яратади.

“Аёл табиатидаги илоҳийлик” фалсафасининг муаллифлари ўртага қўйган бирорта ҳам савол мен учун қутилмаган бўлмади. Улар ўз саволларига жамоатдан маъносиз жавоблар олганидан юрагим сиқилди.

Аёлларнинг денгиз-денгиз кўз ёшлари бизни худди икки томонга ажратиб тургандек. Мен уларни бошқа томондаги қирғоқда кўраман ва бундан ҳасратга тўламан. Бу аёллар ўзларини имондан қайтганлар ва илоҳалар деб атайдилар, бироқ мен уларни бундан ҳам каттароқ фахр билан, Қудратлининг қизлари ва менинг дугоналарим деб ата-

ган бўлардим. Уларнинг норозиликлариди, жамоат уларга берган жавобдан кўра кўпроқ ҳақиқатларни топганим учун, уларнинг айбловлари қулоқларимда жаранглаб туради.

Бу китобларнинг саҳифаларида кўплаб аччиқ воқеаларни ўқидим. Уларнинг бири доя-гинекологнинг оғзидан чиққан сўзлар, у кўп марта тукқан аёллар, қиз болани дунёга келтиргани учун эрларидан кечирим сўраганини эшитган. Тўртта ўғилнинг онаси сифатида бундай муносабат мен учун ақл бовар қилмас туюлади. Худога шукурки, менинг хўжайним аёлларни ҳурмат қиладиган тилло одам. У ҳар битта ўғлимиз туғилганида хурсанд бўлган бўлса-да, қачондир қизимиз ҳам туғилишини кутганди. Унга юқоридаги воқеаларни сўзлаб берганимда, у даҳшатга тушди. Агарда бизда қиз туғилганда эди, у биз учун сеvimли ва қадрли бўларди!

Ўз саволларининг қадрини ёки жамоат ичида ўз хиссаси учун жой тополмагани учун, бу аёллар ўзлари учун бошқа соҳани ва уларнинг олдида эркаларнинг зулмидан муҳофазага айланган сажда мавзусини ўйлаб топдилар. Улар меҳрибонроқ, юмшоқроқ бўлган аёллар, маликалар ва илоҳалар шоҳлигидек туюлган, ўрмон ва дарёларнинг қирғоқларига кетишди.

Тинчланинг! Мен сизларни улардан ўрناق олишга чақирмаяпман. Мен уларнинг маликасини ҳам ва бугун дин гавдалантираётган ёвуз шоҳнинг ҳам томонида эмасман. Мен Яратувчимиз, Қудратли Худомизни танлайман.

ХУДОДАН КЕЛАДИГАН ДАЪВАТНИ ИЗЛАШ

“Аёл табиатидаги илоҳийлик” фалсафасининг тарафдори Мэриэнн Вильямсон томонидан битилган “Аёл қадри” деган китобда келтирилган бу умидсиз чорловни тинглаб кўринг:

Мен: “Бор, Марям билан гаплашиб кўр”, деганимда, мен айнан шу нарсени назарда тутаман: жамоатга бор, шамни ёқ, жамоатдаги ўриндиклардан бирига ўтир ва бунга жиддий муносабатда бўл. Унга: “Марям, мен аёл, она ёки қиз сифатида кимман ўзи. Мен чинакамига аёл киши бўлишни истайман. Менда ҳам сендагидек бенуқсонлик, поклик ва юқори зеҳн бўлишини истайман. Менинг

ташки кўринишимдан кўра, борлигим кўпроқ аёллик нафосатига тўлсин” – деб айтинг.

Сиз ўзингиз истайдиган аёл бўла олиш учун ибодат қилишнинг – ёмон жойи йўқ. Бироқ гап у кимга ибодат қилишни бизга таклиф этаётганида. Вильямсон ўзини католик жамоатларида ноқулай ҳис қиладиганлар учун қўшимча қилди:

“Марямга гапириш сенга ноқулай бўлса, ҳечкиси йўқ! Ўзингни тенглаштира оладиган бирорта юнон санамини ёки ҳинд илоҳасини, ёки умуман бошқа аёл илоҳни топиб, у билан муносабатлар қуришни бошла”.

У билан муносабатлар қуриш? Шундан сўнг, бирдан у ўз ғазабининг сабаби билан бўлишган:

“Бу дунёга сенинг аёллик нафосатингнинг қизиғи йўқ. Сени заифа деб ҳисоблайди, сенга жинсий эҳтиёжини қондириш асбоби деб қарайдилар. Сенинг болалар туғишдан бўлак, ҳеч нарсага лаёқатинг йўқ. Ёш бўлганингда – сен қадрлисан, қариганингда эса – ҳеч кимга керак эмассан. Дунёда ўзинг учун мадад ҳам, аёллик хусусиятларингни ҳам излаб юрма, уларни дунёдан топа олмайсан. Дунё сендан нафратланади. Худо эса сени севади!”

У ўз сўзларини Худо бизни севиши тўғрисидаги ҳақиқат билан тугатганидан бошим осмонга етди. Аммо унинг ичидаги аламни ҳис этмасликнинг имкони йўқ. У аёл кишидаги илоҳийлик деган қандайдир ғояга чирмашиб олган. У шуқадар адашиб қолганки, бизга юнон санамига мурожаат этишни маслаҳат берапти, токи ўчмас аёллик гўзаллиги ва кучи ҳисобланган қандайдир илоҳий тимсолга ибодат қилиш билан, ўзининг муносабатларида танқис бўлган нарсани топадигандек. У ўзи излаётган ҳақиқатни топишини Худодан сўраб қоламан.

Мен аввал католик жамоатининг аъзоси бўлганим учун, бу аёлнинг таклифидаги мазмунни тушундим. Мен ҳеч қачон Марямга сиғиниш ғоясини қўллаб-қувватламайман, бироқ протестант жамоатлари Марямга илоҳ сифатида сиғинишни бекор қилиш билан бирга (аслида бу ундай эмас), шунингдек, уни бошқа аёллар ўзини қиёслай оладиган мисол сифатида ҳам олиб ташладилар.

Марям илоҳа эмас, лекин у Худо танлаган аёл. Унга шам ёқишлари учун қўйилган санам эмас, бироқ унинг намунаси бизнинг йўлимизни ёритиб тура олади. У келиши лозим бўлган нарсанинг – Худо ўз қизлари билан ҳамкорликда ҳаракат қилиши ва Унинг қизлари ўз ҳаёти билан Исо Масихни намоён этишининг даракчиси эди.

Мен – Исо Масих дедимми? Қизиқ фикр! “Аёлнинг қадри” китобини варақлаб, унда Марямнинг Ўғли, Исо ҳақида қарийб бирор марта ҳам ўқимадим. Марям Исосиз қандай қимматга эга? Бу давватнинг ҳақиқий мазмуни нимада?

Унинг мазмуни тўғридан-тўғри Марям, Афина ёки Афродитада эмас. Гап ўзимиз яратган номсиз руҳ ҳақида боряптими?

“Аёл табиатидаги илоҳийлик”нинг тарафдорлари Худо ва илоҳлар, дин ва эркак киши ҳақида жуда кўп гапиради, бироқ Худонинг Ўғли Исо Масих, улуғвор Нажоткорни – камдан-кам тилга олади. Улар малика, сеҳргар ва оналар ҳақида кўпроқ гапириб, ўлимдан тирилган Худо ҳақида умуман гапирмайдилар. Нега оналарга Худонинг Ўғли ҳақидаги ваҳийдан қочишлари керак? Улар Исо Шахсиятининг атрофида айланиб юрадилар десак ҳам бўлади, ҳатто Унинг сўзларини ўзлаштирадилар, аммо шу билан бир қаторда Унинг исми-ни ҳеч ҳам тилга олмайдилар.

Умуман олганда, бундан ҳайрон қолмаса ҳам бўлади! Мен ўзимни илоҳа даражасига кўтараётган бўлсам, менга Нажоткорнинг нима кераги бор?

Илоҳанинг ҳолати шунчаки қудратлилик ҳолати эмас; у ўзига сиғинтиришни кўзда тутди. Бироқ биз эркакка ҳам, аёлга ҳам ёки бирорта мавжудотга ҳам сиғинмаслигимиз зарур. Биз ёлғиз Худога сажда қилишимиз даркор. Борди-ю аёл ва Худо бошида белгилаган жамиятдаги роли унинг ҳақидаги ҳақиқат воизлик қилинишни бошласа, ҳеч кимда аёлларни қимматини оширадиган аёл илоҳа яратиш эҳтиёжи бўлмайди.

Ер-у осмоннинг Худоси, Қудратли Раббимиз, Ўзининг кутқариш режасида аёл кишининг роли ва аҳамияти ҳақида очик эълон қилган. Худо Ўз ўғлини эркакнинг уруғисиз яратди. Юсуфга фақат Марямни ва у олиб юрган Муқаддас болани ҳимоя қилиш топширилган эди.

Худонинг Руҳи ёш, бироз чўчиган иброний қизнинг ичида ҳаёт яратди. У энди атрофидаги ҳаммага мен – илоҳаман деб, мадҳия-

лар куйлаб юргани йўқ. Марям Худо учун ҳамма нарсага тайёр эди, фақат унга юкланган вазифани амалга ошира оламанмикан деб бироз кўрқарди! Келинг унинг сўзларини қайтарамиз ва келинг, уларни ўзимизнинг сўзларимизга айлантирамиз. *“Самовий Ота, Сенинг сўзларинг ҳаётимда амалга ошсин; биз ишонамиз: Сен ваъда берган нарсалар амалга ошади. Ердаги хўрланганларни кўтаргин ва бизнинг ҳаётимиз орқали Ўз Ўғлингни намоеън қилгин”*.

Агарда биз ичимиздаги илоҳани юзага чиқариш мақсадида, ўзимизни эркаклардан устун қўйсак, ҳаётимиздаги Худонинг даъватини излаш мақсадимизда муваффақиятга эришмаймиз. Эркаклар аёлларнинг устидан ҳукмронлик қилиш йўли билан ҳеч қачон чинакам куч ва эркинликка эришмаганлар. Аёллар эса унга мансаб берганларида, ўзининг бузилган ва ҳаддидан ошириб юборилган таълимоти билан самарали бўлмаганлар. Иккала жинс вакиллари ҳам ўзаро иттифоқ ва бир-бирининг душмани-ю худоси эмас, балки ҳимоячиси бўлиши лозим.

Сиғинадиган илоҳа бўлишни исташ синови ҳар биттаимизнинг бошимизда бор. Айнан манашу синовдан Люцифер ҳам ўта олмаган эди. Ҳокимиятга эга бўлиш истаги нотўғри эмас; ҳар биримизга (аёлларга ҳам, эркакларга ҳам) ўз миқдорида имон, ҳокимият ва нуфуз берилган.

Одамлар мутлақ ҳокимиятни бажара олмайдилар. Бундан ўта қийин масъулият ёки вазифани ҳатто фаришталар ҳам қийинчилик билан бажаради ва Худонинг Ўғли, Исо Масих ҳам ўз манфаати йўлида Худо билан тенглигидан фойдаланишга ботинмаган. Филиппликларга Мактубда Повул бизга, ҳокимиятга маъжусийлар сингари муносабатда бўлманглар деб маслаҳат бермоқда:

Ўзларингиз ҳақида, Исо Масих Ўзи ҳақида ўйлагандек ўйланглар. У Худо билан тенг эди, бироқ У бу мансабнинг фойдасини кўзлаб, ҳар қандай нарх билан тиш-тирноғи билан чирмашиш даражасида, Ўзи ҳақида юқори ўйламади. Ундай эмас! Ўз вақти келганида, у Худого тегишли бўлган имтиёзлардан воз кечди ва қўлнинг ҳолатини қабул қилди, инсондек бўлди! Инсон бўлгач, инсонлигича қолди. Бу ундан ҳаддан зиёд камтарликни талаб этарди. У қандайдир алоҳида имтиёзларни талаб қилмади. Аксинча, ўзидан кечган ҳолда итоатли ҳаётни яшаб ўтди ва ўзидан кечган ҳолда итоат билан ўлди – яна дунёдаги энг даҳшатли ўлим билан – хочдаги ўлим билан ўлди. Мана шундай итоати учун Худо Уни ҳаммадан ва ҳамма нар-

садан юқорига кўтарди ва хурматга сазовор қилди, токи осмондаги ёки ердаги, – ҳатто, аллақачон ўлиб, кўмилганлар ҳам – Унинг, Исо Масихнинг қаршисида сажда учун тиз чўксинлар ва мактов билан У – коинотнинг Раббийсига, Ота Худонинг шарафли шонига ҳай-қирсинлар (Филиппиликларга 2:5-11, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Бу дунёга хизматчилар керак. Бошқаларни юқорига кўтариш учун, Ўзини паст олган Раббимиз – бизларнинг айримларимизга ўхшаб, шуқадар қаттиққўл бўлганини тасаввур этиш менга жуда мушкул. Афсуски, баъзида биз Шоҳимизни нотўғри тасвирлаймиз. Бундай бўлмаганда эди, нега тинчлик ҳаракатининг айрим етакчиларининг сўзларида шунча ҳақиқат бор: “Агар масихийлар бўлмаганида эди, мен масихий бўлар эдим” – даганлар ёки Махатма Ганди шундай деб айтган: “Менга сизларнинг Масихингиз ёқади, бироқ менга сизларнинг масихийларингиз ёқмайди. Улар сизнинг Масихингизга умуман ўхшамайдилар”.

Сиз жонбозлик билан ҳақиқатнинг изловчилари бўлиб кўтарилишингиз муҳимлигини ва даъватни эшитяпсизми? Биз аянчли самарасизлик доирамиздан чиқиб, муҳтож ва йўқолганларга ёрдам қўлини чўзиш орқали севги кўрсатишни мақсад қилиб қўйишимиз керак.

Борди-ю жамоат сизга бундай имкониятни тақдим этмаётган бўлса, Худонинг севгисини олиб, уни барча йўлларга ва йўл-ёқаларига олиб боринг. Жамоатнинг ташқарисида сиз бефарқ бўлиб қолмаганингиздан боши осмонга етадиган, ҳаёти барбод бўлган муҳтож одамлар ҳаддан зиёд. Ўз доирангизга, уйсизларга, касбдошларингизга, бирга ўқийдиган одамларга... ёрдам қўлини чўзинг.

Сизнинг ҳаётингиз шуқадар буюк ва ёрқин бўлсинки, токи уни ҳеч нарса енга олмасин!

Бошқаларни ортидан эргаштира оладиган намунали одам бўлиш вақти келди.

Биз ҳозир нима қилишимиз зарур? Худо аллақачон ҳаммасини тақдирга ёзиб қўйибди деган музокараларни давом эттирамизми? Биз бўйсунмиш ёки “аёл табиатидаги илоҳийлик” мавзуларида чегарадан чиқмаслик учун ўз онгимизни тартибга оламизми? Эркакларни хурмат қилишни бошлаймизми? Келинг, биз заиф, тобе жонзот ёки ғазабали илоҳа сифатида эмас, балки арслон ва урғочи шердек турамиз ҳамда улардан намуна оламиз.

КУЧЛИ АЁЛЛАРНИНГ ҚАДРИЯТИ

Мен китоб ёзганимда ҳам, *Twitter* ва *Facebook*да ўз фикрларимни жойлаганимда ҳам – қаерда бўлишимдан қатъий назар (йиғинларда ва Интернетда), ҳар қандай имкониятдан фойдаланиб, аёлларнинг қадрияти ҳақида гапиришга уринаман. Мен дунё уларнинг овозига, жамоатдаги ҳиссасига, жамоат ташқарисига, маҳаллий ва дунё миқёсига уларга муҳтожлик борлигини атайин эслатиб тураман. Улар бунга шунчаки ишониб, ёки буни шунчаки қабул қилиб қўйишлари эмас, балки шундай яшашлари учун ибодат қилиб қоламан.

Мен воизликларимдан сўнг, одамлар мендан доим шундай деб сўрайдилар: “Сиз эркакларга ҳам шу гапларни айта оласизми?” Улар буни мендан очиқча гапиришни илтимос қилишга ҳадди сикқанини кимдир эшитиб ёки билиб қолишидан хавфсираб, ҳадиксираб, секин овозда айтадилар.

Олдинлари фақат аёлларни руҳлантиришнинг ўзи кифоя деб ўйлар эдим. Мен доим қулай, хавфсиз муҳитда аёлларга мурожаат этиш имконини қадрайман. Худонинг қизлари ҳаракати ривожланган сари, фақат аёлларни руҳлантиришнинг ўзи камлигини тушуниб етдим, бу ҳам худди танганинг бир томонига путр етган бўлса, унинг қадри камайишига ўхшайди.

Охирги бир неча йиллар давомида менинг таъсир кўрсатиш доирам кенгайди ва турли жамоатларнинг якшанба хизматидаги кўп одамлар менинг овозимни эшитишга улгурдилар. Ва албатта, эркаклар ҳам уни эшитди. Мен иккала жинс вакиллари ҳам ўтирган йиғинларда гапиришни бошлаганимда, мен аёллик ажойиблиги ҳақида айтаман.

Камдан-кам ҳолларда эркаклар буни рад этади. Мен атайин эркак киши ҳам ажойиблигини айтаман! Охирги бир неча йил давомида мен кўпинча эркакларнинг кўзига ёш келганини кўрдим. Мен эр-хотинлар қай тарзда рақобатни тўхтатиб, бир-бирини қабул қилишни бошлашгани кузатдим. Улар ҳокимиятга эга бўлиш учун ўзларининг аҳмоқона жанглари учун кечирим сўраганини томоша қилишни жуда ёқтираман.

Азиз шер опа-сенгилларим, бизнинг муаммомиз эркаклар эмас. Муаммо анча чуқурроқда ётибди. Бизнинг душманимиз ва иккала жинснинг ҳам қийматидан маҳрум қилган ёлғончи – шайтондир. Эркаклар муам-

монинг бир қисми бўлмаса-да, улар муаммо ечимининг бир қисми бўлишлари лозим. Эркак киши ўзига юкнинг бир қисмини олиб, аёл киши билан биргаликда бутун дунёга инсоннинг қиймати ва кучини тиклашни бошлаганларида хайратли нарсалар содир бўлишни бошлайди.

Баъзида сизнинг овозингизни эшитишни бошласалар – масаланинг ярми ҳал бўлган ҳисобланади. Сизнинг атрофингиздаги эркаклар сизнинг овозингизни эшита олиш имконига эга бўлишлари зарур. Улар эркак ва аёлларни руҳлантираётган бошқа овозларни ҳам эшитиши ва биргаликда ўрнидан туришлари лозим. Жамиятимизда ўзгаришлар бўлишни бошлаши учун ҳаммамиз битта гапни гапиришимиз керак. Келинг, инсониятга Худонинг муносабатини гапирадиган акс-садо бўламиз.

Бунга эришиш учун Коринфликларга 1-мактуб 11-бобни синчиклаб ўрганиб чиқишимиз зарур. Мен уни ҳар бири аниқ бир фикр-ни етказадиган, бир нечта алоҳида қисмларга бўламан ва охирида хулоса келтираман:

“Айтганча, аёл ва эркакларни рамзий маънодан кўра, кўпроқ фарқини изламанглар” (10-оят, Masege таржимаси).

Повулнинг сўзлари жинслар ўртасидаги фарққа унчалик ҳам катта аҳамият бермасликка ва буни бўрттирмасликка қарор қилган одамларни кўнглини кўтаради. Ҳа, бизнинг ўртамызда фарқ бор, аммо улар бизни ажратмаслиги керак. Улар бизни бирлаштириш учун яратилган.

“Агар кимдир ўзини устун қўйса ёки яққа ҳолда аёл ҳам, эркак ҳам бу йўлдан ўта олмайди” (11-оят, Masege таржимаси).

У буни айтганда, жинслар ўртасидаги боғлиқликни таъкидламоқда. Агар икки томон ҳам бир-бирига боғлиқ бўлса, унда эркакка ҳам, аёлга ҳам биринчилик берилмайди.

“Эркак киши Худонинг ёркин, ажойиб тимсоли сифатида биринчи бўлиб яратилгани – ҳақиқат! Бироқ аёлнинг боши, эрининг бошидан гўзаллик ва нурда юқорида туради” (11-оят, Masege таржимаси).

Эркак киши Худони акс-эттириш учун яратилгани – ҳақиқат! Кейинчалик эса битта “аммо” туғилди. Аёлнинг чиройи эркакнинг чиройидан ошиб тушди.

Қуйида фақат эр ва хотинга айтилган гапларга қаранг.

“Ҳа, биринчи аёл эрқакдан келиб чиққан, аммо ўша вақтдан бери эрқак аёлдан дунёга келмоқда!” (12-оят, *Massege* таржимаси).

Яна бир бор ҳақиқатни ўқидик, биринчи аёл бўлмиш Ҳаво эрқакдан, Одам Атодан келиб чиқди. Бу ерда ҳам ўша пайтдан бошлаб, энди эрқак аёлдан келиб чиқиши ҳақидаги ҳақиқат билан ҳамма фикрларни тенглаштириш мақсадида, Повул “аммо” деган боғловчини ишлятапти.

“Ҳамма нарса шундоқ ҳам Худодан келиб чиқиши туфайли, келинг, “ким биринчи” деб номланган, бир жойда айланиб юрадиган, чексиз музокараларни тўхтатамиз” (12-оят, *Massege* таржимаси).

Мана энди тарозининг икки томони ҳам тенглаштирилганда, Повул ирсий ғавғодан юқорида туриб, Худонинг нуқтаи назарини кўрсатаяпти: ҳамма нарса Худодан келиб чиқади, шундай эрқак кимнинг устунлиги ҳақида баҳслашишни бас қилинглар! Бу кўп саволларга барҳам бериши зарур. Ёлғиз Худо биринчи ҳисобланади. У ягона – муқаддас, адолат, севги, ҳақиқат, йўл, ҳаёт, боши ва охиридир.

Худо бизнинг йўналишимиздаги қонун-қоидалар билан бошқарилади деган фикрни ҳаёлингизга ҳам келтирманг. Бизнинг нимага руҳсат бор-у, нимага руҳсат йўқ деган интизомларимиз ва имон эътиқодларимиз Уни ҳайратлантирмайди. Худо ер бўйлаб ҳаракатланади ва ўзаро тўғри муносабатларга эга бўлган ва Унинг бошқаруви остида яшайдиган кишиларни кўрганида, уларни марҳаматлайди.

“Опа-сингиллар ва биродарларнинг ўртасида дўстлик ва тинчлик бўлса қандай ажойиб!.. Худо айнан ўша ерда марҳаматларини ва абадий ҳаётни амр этган” (Санолар 132:1, 3 *Massege* таржимаси).

Жамоат тарих давомида манашу масалада бўлиниб келган, бироқ мен мана шундай давом этишини истамайман. Бироқ менинг фикрларим ва ҳисларим – Худонинг бу қандай содир бўлиши ҳақидаги қарорларининг олдида ҳеч нарса эмас. Ҳамма нарса ўзгаради.

“Мана, охирги кунларда шундай бўлади,– дейди Худо,– Мен Ўз Рухимни ҳар бир вужуднинг устига ёғдираман. Сизларнинг ўғил-

ларингиз ва сизларнинг қизларингиз башорат қиладилар, сизларнинг йигитларингиз ваҳий кўрадилар, сизларнинг мўйсафидларингиз туш кўрадилар. Ўша кунларда Мен Ўз Руҳимни қулу чўриларим устига ёғдираман ва улар башорат қиладилар. Юқорида осмонда мўъжизалар ва пастда ерда аломатлар, қон, олов ва тутуннинг бурқираб чиқишини кўрсатаман” (Хаворийлар 2:17-19).

Худо охири кунларда Ўз Сўзини айтади. Бу қон, олов ва тутуннинг бурқирашининг тимсоли, қадимда ибронийлар ўзларининг қурбонликларини олиб келган қурбонгоҳга ўхшайди. Одамлар Қудратли Худо қурбонликларни қабул қиладиган жойга йиғилар эди. Уларнинг қурбонликлари ёниб, тутун билан Осмонга кўтариларди.

Янги аҳд вақтида содир бўладиган тимсолда қурбонгоҳда сўйиладиган қўйлар, бузоқлар ёки буқалар ҳақида гап бормаяпти. Бунинг ўрнига, биз Худонинг қизлари ва ўғиллари, ёшлар ва қарилар – Қудратлининг қуллари, қай аснода донолик ва пайғамбарлик руҳида, овозларини юқорига кўтараётганини кўрамыз. Бизни Унинг Руҳи қамраб олганида ва олдинга етаклаганида ичимизда олов ёнади.

Олдинлари жинслар ўртасидаги муаммолар ҳақида очикчасига гапиришдан қўрқардим. Энди эса, керак бўлса одатдаги доирадан четга чиқишга ҳам тайёрман. Менинг хўжайним мендаги кучдан кўркмайди – у буни қабул қилади. Менинг ўғилларимни заиф, овози чиқмайдиган, хўрланган аёлларнинг тимсоли ўзига жалб қилмайди. Менда мана шундай мадад борлиги, бошқаларда эса буни йўқлиги тўғрими? Дунё ҳар жойда мазлумлар учун овозини кўтарадиган аёлларга муҳтож. Бу биз нима учун яратилган бўлсак, шу нарсани амалга ошириш учун ийманмаслигимиз, балки буни ўзаро бирлашган ҳолда бажариш зарурлигини билдиради.

Жинсларнинг фарқларини бир четга суриб қўйиш ва бизни кучимиздан маҳрум қиладиган зиддиятларга берилмаслик учун вақт келди. Уйғониб, Худо бизни қандай мақсадда яратган бўлса, мана шу мақсад учун яшаш вақти кели. Худо бизни – Унда кучли бўлиш, эркакларнинг ёрдамчиси ва бутун дунёдаги юз ўтирилган ҳамда муҳтож одамлар учун оқлаш овози бўлиш учун яратди.

Қарши олиш ва мулозамат

Лабларингизнинг гўзаллигини сақлаб қолиш учун яхши сўзлар гапиринг. Кўзларингизнинг гўзаллигини сақлаб қолиш учун одамларнинг яхши томонларини изланг. Қоматингизнинг гўзаллигини сақлаб қолиш учун овқатингизни корни очлар билан бўлишинг. Сочларингизнинг гўзаллигини сақлаб қолиш учун болангизга ҳеч бўлмаса, бир кунда бир марта турмагингизни ўйнаб, бузишига рухсат беринг. Гавдангизнинг гўзаллигини сақлаб қолиш учун, сиз ёлғиз эмаслигингизга амин бўлиб юринг.

СЭМ ЛЕВЕНСОН

Шерлар бир-бирини ялаши, улар қарши олишининг бир қисми ҳисобланади. Эркаланининг бундай кўриниши уларда туғилганидан бошланади. Янги дунёга келган шер боласи онасининг ўпичларидан нари кета олмайди. Бирорта ҳам болача ялаб қўйилмаган ҳолда юрмайди. Мен буни шундай тасаввур қиламан: кичик шерлар ёши катта шерларнинг қизиқарли овини томоша қилиб бўлгач, тўдасидаги уй муҳитига қайтиб келадилар. Улардан бири тўсатдан, бир баҳяга иккиланиб, ўйлайди: Оҳ, йўқ! Мана, яна холам келяпти! У мени яна ялаб, сўлаги билан бор тумшуғимни ҳўл қилиб ташлайди!” Бу италиядан меҳмонга келган хола-лар билан тўла хонага жияни кириши ҳолатини эслатади, тўғрими?

Тумшукни тумшукқа қўйиб қарши олиш – нафақат шер болачалари учун белгиланган. Бир она шер, бошқа она шер билан учрашганда ҳам, шу ҳолат содир бўлади. Бизга барча она шерлар бир-бирига ўхшаш туюлганидек – она шерларнинг ўзларига ҳам шундай туюлади. Шу боис ҳидидан – бу бошқа шер эканига – у бегона эмас, балки тўданинг бир аъзоси эканига ишонч ҳосил қилиш мумкин. Ҳамма-

мизга маълумки, ташки кўриниш бизни алдаши мумкин, ammo хид ҳақиқатни айтиб туради.

Ҳар битта она шернинг кўзлари устида тўданинг хидини чиқариб турадиган безлар бор. Она шер бир гуруҳдан бошқасига ўтганида, уларнинг ўртасида ўта яқин муносабат юзага келади – улар бошларини тўқнаштириб, юзларини бир-бирига ишқалайдилар. Танишув – бу “Мана мен кимман. Сен эса кимсан?” деган маънони билдирадиган биринчи учрашув ҳисобланади. Она шерларнинг бир-бирини қарши олиши ўзаро боғлиқликни мустаҳкамлаш, иттифоқ битимини муҳрлаш ва тўдадаги бегонани топишга қодир.

Она шерлар олдин ҳидлайдилар, сўнг танийдилар. Одамлар эса аввал танишадилар, кейин ҳидлашадилар. Ҳаётий мисол келтираман: яқинда хўжайним мени аэропортда кутиб олди. Мен унинг машинасини кўриб, кўлимни кўтардим, бироқ у машинадан чиқиб, мени кучмагунича унинг хидини сезмадим. Мен унинг атирини ҳис қилганимда, “сендан яхши хид келяпти” – дедим.

Аксинча тартибда бўлганида, уни таний олмасдим: яъни мен машинадан тушиб, менинг олдимга келаётган бир эркакни кўраман. Унинг олдига яқинлашиб, эримнинг хиди келаётганига ишонч ҳосил қилиш учун уни ҳидлаб кўраман, фақат шундан сўнг, уни эрим деб қабул қиламан.

Она шерларнинг хид билиши бир нечта мақсадлар йўлида фойдаланилади. Қарши олиш, яъни мулозамат одати, бирорта бегона тўдага суқилиб киришини табиий йўл билан аниқлашга замин яратади. Бундан ташқари, она шерлар саломлашиб, бир-бирини ялаганларида (мулозамат кўрсатганларида), бу билан улар қабул қилинганлик ва мансублик ҳиссини намоиш этадилар. Биз ҳам Худонинг кизлари сифатида, ўз яқинларимиз ва танишларимиз билан шундай қилишимиз лозим.

ФАРЗАНДЛАРИНГИЗНИ ҚАРШИ ОЛИНГ ВА УЛАРГА “МУЛОЗАМАТ КЎРСАТИНГ”

Шерлар болаларини кўриши билан, уларни ялаши қуйидагиларни англатади: “Сен бизнинг гуруҳимиздансан. Сен бу ерда хавфсизликда бўлишинг, ўзингнинг кучли жиҳатларингни ривожлантиришинг ва бизнинг орамизда ўсишинг мумкин. Бу ерда, бизнинг тўдамызда таъминот

ва ҳимоядан ғам чекмасанг ҳам бўлади”. Қолаверса, у боласи қаерда бўлганини билиш учун ҳам, қарши олиш ва мулозаматдан фойдаланади. Унга тумшугини қўйиб, боласи қаерга бориб келганини аниқлайди, кейин: “Нега сендан сиртлоннинг ҳиди келяпти?” – деб сўрайди.

Менинг ўсмир ўғилларим кечки пайт ўйнаш учун чиқиб кетганларида, қайтиб келганларидан сўнг, менинг хонамга кириб, мени ўпиб қўйишларини айтгардим. Бу тунги ўпич бир нечта мақсадларни кўзда тутарди. Даставвал, мен ўғилларимни ўпиб қўйишни ёқтираман. Иккинчидан, улар кечаси неччида уйга келибди деб, ухламай кутиб чиқмайман. Учинчидан, бу менга уларни ҳидлашга имкон беради.

Бизнинг ўзаро муносабатларимиз қуйидагича кечарди. Агарда бирор-та ўғлим, уйга қайтганида, мендан ниманидир яширмоқчи бўлса, у менинг хонамни очиб, шундай дер эди: “Ойи, мен уйдаяман, хайрли тун!”

Мени ухлаётганимни билиб, тезгина эшикни ёпиб қўярди. Мен эса унга: “Яхши бориб келдингми, кир, мени ўпиб қўй” – дер эдим.

Агар у иккиланиб турса, мен ҳар хил шубҳага борардим.

Агарда у ёнимга келганида, ундан кучли ялпиз ҳиди келса, у ножўя иш билан шуғулланганини билиб олардим. У менга яқинлашганида, уни бағримга босиб, у билдиришни истамаган ҳидни нима-лигини билиб олардим. Охир-оқибат, ҳар бир она ўз ўғлининг ҳидини яхши билади.

Борди-ю биз бошидан ҳар куни кучоқлашиб кўришишни уйимизда одат қилиб қўймаганимизда, ўғилларимни шу тарзда кечки текширувдан ўтказиш имконсиз бўларди. Биз ҳар куни бир-биримизни кучоқлаб қўямиз. Биз кун давомида ҳам, кейин ётишдан олдин ҳам бир-биримизни бағримизга босиб қўямиз. Биз доим бир-биримиз билан жисмоний алоқада бўламиз: бу ака-укалар ўртасидаги олишиш беллашувлари, ошхонани йиғиштириш пайтидаги бир-бирини туртиб юбориш ёки бирор жойга кетаётганимизда бир-биримизни кучиб қўйиш кўринишида содир бўлади. Бундай мулозамат фарзандларим ҳали ёш бўлганида бошланган бўлиб, бу ҳозиргача давом этмоқда. Сизнинг уйингизда ҳам шундайлигига эътирозим йўқ: сиз уйқудан олдин, уйдагиларни ўпиб қўясиз, кўришганингизда кучасиз, елкасига қоқасиз, сочларини силаб қўясиз, ўриндикда ўтирганингизда, бир-бирингизга тикиласиз...

Кейинчалик, катта ўғлим уйланиб, биздан алоҳида яшашни бошлаганида, унинг мен олдин билмаган қилмишлари ҳақидаги гапларни эшитиб қолардим. Шунда мен ундан: “Сен буни қачон қилган эдинг? Нега мен бу ҳақда билмайман?” – деб сўрардим. У эса: “Сиз сафарга кетган кечада” ёки “Бу нарса дўстимнинг уйида ётиб қолганимда бўлган эди” – деб уялиб жавоб берарди.

Агар мен уйда бўлганимда, у нимани дўндирганини бирдан сезган бўлардим! Оналарнинг болаларини қарши олиши, боласи ножўя жойларда бўлган, бўлмаганини билиб олишга имкон беради. Бу биз қачон мулойим гапиришимиз, қачон – жиддий гапиришимиз, ҳатто жазолашимизни билиш учун ёрдам беради. Борди-ю сиз оилангиздагилар билан доимий равишда кучоқ очиб саломлашмасангиз, буни бошлашга чақириб қоламан. Бошида сизнинг фарзандларингиз бунга қаршилиқ қилиши мумкин, лекин сиз таслим бўлманг. Сизнинг кучоғингиз болага нафақат сиз уни севишингизни англатади, шунингдек боладаги сизнинг уйингизда бегона бўлган ҳидларни сезишга ёрдам беради. Олдинлари сизни кучоқлайдиган фарзандингиз, энди бундан қочишни бошласа, буни сабабини аниқлаш зарур. Фарзандларингиз жисмоний масофа сақлашни ўрганиб қолишига йўл қўйманг.

Болаларингиз каттариб қолганда ҳам, уларни кучоқлаб, ўпиб қарши олишда давом этинг. Сизнинг жисмоний яқинлигингиз, улар шу уйнинг бир қисми эканини эслатиб туришга хизмат қилади. Бу катта ҳаётга ўтиш ва ўз оиласини қуриш даврида ўзини беҳавотир сезишга ёрдам беради.

БИР-БИРИНГИЗНИ ҚАРШИ ОЛИНГЛАР

Она шерлар бир-бирини қарши олганларида шундай дейдилар: “Биз сен билан – битта оиламиз. Сендан менинг опа-сингилларимнинг таниш ҳиди келяпти. Мен ҳар доим сени қўллаб-қувватлашга тайёрман ва сен ҳам мени ёлғиз қолдирмаслигингни биламан”.

Биз бу жиҳатдан шер опа-сингилларимиздан катта фарқимиз йўқ. Бошқаларнинг илиқ қаршилаши қуйидагиларни англатади: “Биз билан ўтир. Марҳамат, биз сенга ишонамиз!” Расмий ва босиқ тарзда саломлашиш шуни билдиради: “Сенинг бизга нисбатан ҳолатинг ҳали ўрганил-

япти. Биз сени ҳали яхши билиб олмагунимизча, қандайдир тавсифлардан ўзимизни тиямиз”. Бундай ҳолларда қарши олинаётган кишига ҳам, қарши олаётган кишига ҳам ноқулай бўлади. Агарда сиз билан саломлашмасалар, бу – “ташриф буюрувчи, эҳтиёт бўл”, деганини билдиради!

Повул коринфликларни бир-бири билан қандай саломлашишга ўргатгани ҳақида ўқинг:

“Бир-бирингиз билан муқаддас ўпич билан саломлашинглар. Барча муқаддаслар сизларга салом йўллаяптилар. Раббий Исо Масихнинг инояти, Отамиз Худонинг севгиси ва Муқаддас Рухнинг мулоқоти сизларнинг ҳаммангиз биландир. Омин” (Коринфликларга 2-мактуб 13:12, 13).

Сиз имонли опа билан саломлашганингизда, уни опа сифатида кучиб қўйинг. Агар сиз хизматчи опа билан саломлашсангиз, унга хурмат билдирган ҳолда қарши олинг, кучиб қўйинг. Қийналаётган опани кўрганингизда ғамхўрлик билан опа-сингилларча саломлашинг. Баъзида ҳатто, сўзлар ҳам керак эмас. Йиллар ўтган сари “салом” деб қўйишдан кўра, кучиб қўйиш аҳамиятли даражада энгиллик келтиришини тушундим.

Повул ўз қарамоғидаги жамоатларга мактубларида усталик билан, саломлашишни жойига қўйган. Агар Повул учун ўз хагларида яхшилаб саломлашиш муҳим бўлган бўлса, боз устига биз учун шундай йўл тутиш муҳим.

Келинг, унинг Коринфликларга йўллаган саломларини ўқиймиз:

Мен буни сизларни уялтириш ва ўзингизни ёмон ҳис этишингиз учун ёзмадим. Мен буни сизларга ота ўз ўғилларига йўллагандек ёздим. Мен сизларни севаман ва сизлар инжиқ бузғунчи эмас, яхши одамлар бўлиб ўсишингизни истаيمان. Атрофингизда сизга бирор нарсани нотўғри қилганингизни тушунтириш учун битта ҳам имконни қўлдан бермайдиган одамлар тўлиб кетган,– сизлар ўсишингиз учун вақт ажратиб, куч сарфлайдиганлар эса жуда оз (Коринфликларга 1-мактуб 4:14-15, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Повул Коринфликларга унинг хати нимани англатиши ва нимани – англатмаслигини тушунтирган. Повул уларни айблаш учун ҳукм

қилмаган, балки уларга бўлган муносабатини – улар Повул учун ким эканини аниқлаштирган. У ота, улар эса фарзандлар. Сўнг Повул тунтирганки, Коринфдаги имондилар қоқинишларини кузатиб, кутиб ўтирган одамлар кўплигига қарамай, у улар муваффақиятли бўлишлари учун ота сифатида ўзини уларга бағишлаган. Унинг саломлашиши хатни йўллаганларга нисбатан кимлигини ва улар Повул учун кимлигини ифодалайди; Повул уларга нимани негалигини, улар эса Повулга нима учун қулоқ солишлари кераклигини айтган. У Мактубнинг асосий қисмига ўтмай туриб, ҳамма нарсага ойдинлик киритган.

БИР-БИРИНГИЗНИ ҚАРШИ ОЛИНГ ВА МУЛОЙИМЛИК БИЛДИРИНГ

Она шерларнинг бир-бирини қарши олиши муваффақиятли кечса, улар тезда бир-бирини эркалаш ва мулозамат билдиришга ўтадилар. Бу ўзаро мулозамат она шерларнинг ва катта бўлиб қолган шер болаларининг ўртасида мустаҳкам ришта яратади ва бу гуруҳнинг яқин алоқаларини ва бутунлигини сақлашда ёрдам беради.

Аксарият ҳолларда она шерлар бир-бирининг боши ва бўйинини, яъни ҳайвоннинг мустақил равишда қўли етмайдиган жойларини ялайдилар. Шерларга хос бўлган, тилининг ғадир-будур устки қисми билан, улар бир-бирининг юнгидаги қон ва кирларни тозалайди, шу билан бир қаторда улардаги кана ва болахўрларни олиб ташлайди. Сизнинг танангиздан нимадир қонингизни ва озуклантирадиган моддаларни сўриб ўтурса, бу аста-секин, лекин қатъий равишда ҳаётингизни ўғирлайди. Сизнинг танангиздан қон ва кирларни олиб ташласа қандай яхши, шу билан бир қаторда сиздаги кана ва болахўрларни чиқариб ташлайдиган холалар учун ҳам Худога шукур!

“Кўнглини олиш, мулозамат, парвариш қилиш” сўзи инглиз тилидан “тозалаш, тартибга келтириш, тайёрлаш, тараш ёки чўтка билан тозалаш, яхшилаш, безаш, силлиқлаш”, қолаверса “йўл-йўриқ кўрсатиш, шуғуллантириш ва маслаҳат бериш” маъноларини билдиради. Манашу аниқловлар билан мен ўз тишларимни, ошхонамни тозалайман ва болаларим алгебра тайёрлаган пайтларида, уларни парвариш қила оламан ва шундай қилишим шарт.

Парвариш қилишни босқичларга бўлиб чиксак, уларнинг биринчи босқичи “тозалаш” деб белгиланади. Исо Петъор билан “парвариш қилиш” кўрсатилган тозалаш шаклидаги суҳбат ўтказган. Исо Петъорнинг оёқларини ювмоқчи эди, у эса бундан бош тортди. Шу боис, Исо шогирдига тушунтирди, агарда у оёғини ювишига рухсат бермаса, унда Петъор Исонинг ишларида иштирок эта олмайди. Петъор ҳозиргина йўл қўйган хатосининг ўрнини тўлдираман деб, бироз ошириб юборди ва Исодан нафақат унинг оёқларини, балки бутун танасини – бошдан оёқ ювишини сўради. Бизнинг ҳайратли Раббимиз бунинг маъносига қайтади:

“Исо деди: “Агар сен эрталаб ювинган бўлсанг, энди фақат оёғинг-ни ювинг керак – шунда бошингдан оёғинггача тоза бўласан. Бу ҳам шунга ўхшайди” (Юҳанно 13:10, Message таржимаси).

Биз Исога тегишли эканимиз учун, биз тозамиз. Шунга қарамай, кун давомида бизнинг оёқларимиз кирланиши мумкин ва баъзида қарерда бўлганимиз ёки нима қилганимиз, қандай оёқ кийим кийганимизга қараб, оёқларимиз ҳатто кўланса хид таратиши мумкин. Ҳаёт давомида юриб биз ифлосланган жойлардан ўтиб қолишимиз мумкин – масалан менда шундай эҳтимол бор. Куннинг охирида эса йўлда тўпланиб қолган чангни оёқларимиздан ювиб ташлашимиз зарур.

Мана нима учун Исо давомида айтган:

“Демак, Мен Устоз ва Ҳазрат бўла туриб, оёқларингизни ювган эканман, сизлар ҳам бир-бирингизнинг оёқларингизни ювингиз керак. Чунки Мен сизларга намуна кўрсатдим, токи Мен қилган ишларни сизлар ҳам қилинглар. Ростини, сизларга ростини айтаман, қул ўзининг хўжайинидан улуғроқ эмас ва элчи уни юборгандан улуғроқ эмас. Агар сизлар буларни билсангиз, унда шуларни бажарганларингизда бахтлисизлар” (Юҳанно 13:14-17, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Исо шогирдларининг оёқларини ювган, бизни ҳам шундай қилишга чорляпти. Менинг хўжайиним тўғридан-тўғри ҳар куни кечга менга мини-педикюр қилиши кераклигини Исо назарда тутган деб ўйламайман (аммо бу ёқимли ва севимли бўларди!) Эҳтимол, бу бир-биримизни янгилаб, тозалаб туришимизнинг рамзи ҳисобланар, айниқса ўтишимиз зарур бўлган йўллардан ифлосланиб қолган пайтларимизда.

Мен бир неча марта жуда ноқулай “оёқ ювиш хизматларида” бўлганман, айниқса, хизматга чиқиш учун колготки кийиш шарт бўлган замонларда. Биз ҳозир одамларни кучиб, ўпиб саломлашганимиздек, Исонинг даврларида сизнинг уйингизга келадиган одамларнинг оёғини ювиб қарши олиш табиий ҳол бўлган.

Мен оёқ ювишни қайта йўлга қўйишни таклиф қилмаяпман. Биз асфалт ётқизилган йўлларда ва ёпик оёқ кийим кийиладиган замонда яшайпмиз, Исонинг шоғирдлари эса чанг кўчаларда чориқ кийиб юришган. Сизга дўстингизнинг ёки жамоатнинг остонасини ҳатлаб ўтганда, кун давомида ўтириб қолган чангларни қоқиш ва ўзаро муносабатлар қуришга ўзингизни бағишлашга аҳамият беришни таклиф қиляпман. Биз она шерларга ўхшаб, бир-биримиздан кирларни, каналар ва болахўрларни тозалаб туришимиз муҳим.

“Борди-ю сиз бир неча ҳафта ювинмаган бўлсангиз, ўзингизни басавлат ва гўзал деб хаёл қилманг. Ўзингизни бошқалардан яхшироқ деб ўйламанг ва керилманг. Бўриларга ўхшаб, оч, шафқатсиз ва тошбағр бўлманг, қашшоқларнинг бўйнини чайнаманг ва уларнинг ҳисобидан айш-ишрат қилманг, муҳтожларни бир четга улоқтириб юбориш учун, уларни ажратиб қўйманг. Зулукнинг икки қизи бор – бу эгизларнинг исмлари “Бер” ва “Бер-Бер” (Ҳикматлар 30:12-15, Message таржимаси).

“Бер” ва “Бер-Бер” – бизнинг озиқлантирувчи моддаларимизни кемирувчи ва ҳаётимизни ўғирловчи болахўрлардир. Хасислик ва ўз хирсларини қондириб яшаш қонхўрлик ҳисобланади. Биз бир-бирини “ялаб туриш” ёқимли бўлган жамоатнинг бир қисми бўлганимизда, бир-биримизга ҳаётимизни покликда сақлашга ёрдам берамиз.

Яқинда бир раҳбарликнинг белгиларини жиддий тарзда намоён қилаётган ва мен жуда ҳурмат қиладиган ёш биродарнинг ҳаётига таъсир ўтказа оламанми, ёки йўқми, буни ўзим учун аниқлаб олишим керак бўлди. Ўзимда унинг ҳаётидаги Худонинг даъватини ҳимоя қилишга уриниш борлигини сезиб, унга ҳаётидаги бир нарсани тўғрилашини таклиф қилишни истадим. Лекин бундан аввал, у менга кулоқ соладими, йўқми, шуни тушуниш учун у билан ўртамизда қандай турдаги муносабат борлигини аниқлашим зарур эди. Шу боис, ундан: “Жамоатда сен мени ким деб ҳисоблайсан?” – деб сўрадим.

У ҳеч иккиланмасдан: “Мен сизни раҳбар деб ҳисоблайман” – деб жавоб берди.

Унинг муносабати, унинг ҳаётига таъсир ўтказишим мумкинлигини, у мен айтадиган гапни тўғри қабул қилишини кўрсатди. Борди-ю у бошқачароқ жавоб берганда эди, мен ўз маслаҳатларимни ичимда сақлаб қолган бўлардим.

Бундай оёқ ювиш йўли икки томонлама ишлайди. Биз нафақат бошқаларга таъсир ўтказишимиз, қолаверса бошқа одамлар бизнинг ҳаётимизда ўз ҳиссасини қўшиши учун эшикларимизни очиб қўйишимиз зарур. Менинг бир дугонам бор, у мен учун катта опамдек бўлиб қолган. У Худонинг қизларини бирлаштиришда катта тажрибага эга бўлган ажойиб чўпон. Биз анчадан бери яқин дугона бўлганимиз учун, у менинг ташқаридан қараганда қандай кучли ва заиф жиҳатларим борлигини билади. Яқинда менинг ҳаётимдаги “парвариш қилиш” жараёнида унинг иштирокини атайин илтимос қилишим муҳимлигини тушундим. Биз қаҳва ичиб ўтирганимизда унга дедим: “Сен мени тузатиб туришинг зарур. Агарда менда бирорта аҳмоқона нарсани кўрсанг ва эшитсанг, ёки чегарадан чиқаётганимни сезсанг, илтимос, бу ҳақда менга айтиб тур. Мен руҳий маънода Олимпнинг чўққисига чиққанман ёки тузатишлардан устунман деб ўйламайман, лекин ҳаётимни донолик билан йўналтирадиган, буни етарли даражада уддалай оладиган кишига муҳтожман”.

У менинг ҳаётимдаги хунук соҳаларни “ялаш” йўли билан “парвариш қилиш” га бажонидил рози бўлди. Бу нарса чинакамига амалга ошиши учун мен у билан яқин муносабатларга эга бўлишимиз лозим. Мен у билан яқинлигимизни атайлаб қўллаб-қувватлайман ва унинг китобларини ўқиш, маслаҳатларини эшитиш орқали ўғитларига қулоқ соламан. (У аллақачон ҳаммага эшиттириб айтган гапларини, мен учун алоҳида такрорлаши шарт эмас). Унинг мен юзимни булғаб қўйдиммикан, йўқми деб пойлаб юриш учун – мени назорат қилиш нияти йўқ! “Парвариш қилиш” махсус ҳаракатнинг бир қисмига айланиб, шуни тушунишни бошлаймиз; бизнинг поклигимиз бошқа опа-сингилларга ҳам ўтади.

Сиз жамоатга бориб, у ерда сиз билан саломлашадиган одамни ва яқин муносабатлар қуриш имконини топа олмасангиз, унда сиз мулоқот ва ўзаро ёрдам бор бўлган жамоатни топишингиз керак деб

коламан. Дўстона муносабатлар ва яқин алоқа ҳамда ўзаро муносабатларга эга бўлмаган жамоатлар сизни Худонинг мақсадларига тайёрламайди. Бизни кимдир “ялаб” кўйишига муҳтож бўлганимизда бу нарса очиқ-ойдин кўринади. Мен ўзимнинг чўпон дугонамдан мени тузатиб туришини сўраганимнинг сабаби, мен “парвариш қилиниш”га муҳтожликни сездим. Мен ўзимни ажратиб кўйилган ва ҳеч ким мени тушунмаётгандек сездим. Менда унчалик ҳам яхши бўлмаган нарсалар борлигини ва улардан тозаланиш ҳамда уларни ҳаётимдан олиб ташлаш учун кўмакка муҳтож эканимни билардим.

“Парвариш қилиш” жараёни сиз учун туташининг энг юқори чўққиси бўлиши мумкин. Бизнинг улкан мушуклар оиласига кирувчи дўстларимиз баъзида, биз одамлар тушунмаганимиз учун катта нарх тўлаб юрадиган нарсаларни, ҳис этадилар: одам ўзини тозалаши хавфли натижаларга олиб келиши мумкин.

ТАНА ТОЗАЛИГИ ЭМАС, МУҚАДДАСЛИК

Петъор оёқ ювишга қай тарзда қарши тургани, Исо унга бу даражада инжиқ бўлишнинг ҳожати йўқлигини тушунтирганидан сўнг, тўлиқ покланишни истаб қолгани ёдингиздами? Исо унга деди:

Мени тана тозалиги эмас, балки муқаддаслик қизиқтиришини тушунишинг лозим (Юҳанно 13:10, Message таржимаси).

Исони қизиқтирган нарса – яъни муқаддаслик бизни қизиқтириши керак, тана тозалиги эмас. Охир-оқибат бу бизга юкланган масъулият ҳисобланади. Дикқат марказда нуқул ўзимизни кўрсак, унда очкўзлик ва заиф томонларимизнинг истакларини қондиришни тўхтатиб бўлмай қолади. Айрим масиҳийлар муқаддас бўлиб кўринишга муккасидан кетган ва шу билан бир қаторда бошқаларнинг нопоклигини топиш билан овора. Исо айнан манашу нарса ҳақида айтган:

“...сизлар коса-ю лаганнинг сиртини тозалайсизлар, аммо уларнинг ичи ўғрилиқ ва баднафсликка тўла” (Матто 23:25).

Биз буларнинг орасида энг муҳимини назардан четда қолдирмаслигимиз зурар: муқаддаслик ташқи тозалигимизнинг ўлчови эмас,

балки юрагимизнинг ўлчовидир. Бизнинг кундалик ҳаётимиз қўлларимизни ва оёқларимизни булғаш мумкин, бироқ у ёлғиз Худо поқлай оладиган томонимизни булғай олмайди. Раббий Худо, – фақат У бизни муқаддаслайди!

Биз яхшилик яратишдан кўра, ёвузликдан қочишга кўпроқ диққатимизни қаратганимизда чигалликлар бошланади. Бундай ҳолда бизнинг бўш ҳаётимизни чақирилмаган йиртқич ва ямлаб ейдиганлар босиб олади. Исо нуқул ёвузликдан қочиб юрмаган, балки яхшилик қилиш билан ҳам шуғулланган. Гуноҳнинг қарама-қарши томони – бу эзгу фазилатлар.

Ёвузликни яхшилик енгади. Ёвузликни қоидалар билан йўқ қилиб ёки ундан яшириниб бўлмайди. Ҳа, биз чиндан ҳам чегараларга риоя қилишимиз зарур ва бунинг учун бизда донолик бўлиши керак. Ҳа, биз зулмат ишларида қатнашмаслигимиз лозим. Бироқ биз ювиб тозалаб бўлмайдиган нарсаларни ювишга уринмаяпмизмикан? Келинг, умуман ҳожати йўқ нарсалардан ўзимизни ҳам, бошқаларни ҳам тозалашга тиришмайлик. Хасислик ва ҳирсларимизни қондиришдан покланиш учун Исо кўйидагиларни маслаҳат берган:

“Яхшиси, ўзингизда боридан хайр-садақа бериб, ичкаридан покланинглар, шунда ҳамма нарса сизлар учун пок бўлади” (Луқо 11:41, NLT нинг инглизчадан таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган)

Худони бизнинг ички поқлигимиз қизиқтиради. У мени – қўлларимизни булғаб ва кийимларимизга доғ тушуриб бўлса ҳам, ҳаддан зиёд озода уйларимиздан ташқарида бўлган одамларга ёрдам бериш учун вақт келди деб – Жамоатга – Масихнинг Танасига воизлик қилишга ундамоқда.

Шимон фарзий бу дарсни уқиб олиши зарур эди.

ТОЗАЛАНИШНИНГ ЮҚОРИ ДАЛОЛАТИ

Исони Шимон фарзийнинг уйда тушлик қилиш учун таклиф этишди. У жойга маҳаллий фоҳиша бостириб қирмагунича, бу “поқизалар”нинг йиғини эди. Бу аёл ўша ерда Исо бўлишини эшитиб,

келган эди. У жойдаги ҳамма нарсани расво бўлиши учун ўзи келгани етарли эмасдек, устига-ушак ўзи билан қимматбаҳо атир тўла шиша ҳам олиб келди. У Исонинг қаршисида тиз чўкди ва кўз ёшлари билан атирни Унинг оёқларига тўкди! Бечора Шимон! У бор-йўғи Исо ва Унинг шогирдлари билан одоб сақлаган ҳолда овқат танаввул қилишни истаган эди – бундай нарса содир бўлишини ким ҳам билибди! Бунинг барини кузатиб, Шимон ўзича деди: “Агар У пайғамбар бўлганида эди, Унга тегинаяётган аёлнинг қимлигини билар эди, чунки бу гуноҳкор аёл”,– деди.

Шунда Исо Шимонга савол берди. У қарзи кечирилгани учун ким кўпроқ миннатдор бўлишини билмоқчи эди: қарзи кам бўлган одамми, ёки улкан қарзга эга бўлганми? Шимон тўғри жавоб берди: кўпроқ кечирилган, кўпроқ миннатдор бўлади.

Исо кутилмаганда, ҳамма бор кучи билан эътибор бермасликка уринаётган фоҳиша томонга бурилди:

“Шимон жавобан деди: – Ўйлайманки, кўпроқ қарзи кечирилган киши бўлса керак. Исо унга: – Сен тўғри мулоҳаза қилдинг,– деди. Шунда Исо аёлга ўгирилиб, Шимонга сўзини давом эттирди: – Сен бу аёлни кўряпсанми? Мен уйингга кирдим, сен оёқларимни ювгани сув бермадинг. Лекин у ўзининг кўз ёшлари билан оёқларимни хўллаб, сочлари билан артди. Сен Менга ўпич бермадинг, бу аёл эса Мен келганимдан бери оёқларимни ўпишдан тўхтамаяпти. Сен бошимни ёғ билан мойламадинг, у эса Менин оёқларимга атир мой суртди. Шунинг учун сенга айтаман: унинг кўп гуноҳлари кечирилмоқда, чунки у кўп севди. Кимки оз кечирилса, у оз севади” (Луко 7:43-47).

Юқоридаги оятларда – Исонинг диний уламоларнинг ҳузурда манашу аёл ҳақида айтган сўзлари битилган, аммо Унинг аёлга қарата айтган сўзлари янада кўпроқ аҳамиятга эга.

Шундай қилиб, Исо аёлга: “Сенин гуноҳларинг кечирилди”,– деди. Шунда У билан бирга ёнбошлаганлар ўз ичларида: “Гуноҳларни ҳам кечираётган бу ким экан?” – дея бошладилар. Исо эса аёлга: “Имонинг сени қутқарди, хотиржам боравер”,– деди (Луко 7:48-50).

Диққатга сазовор жиҳати шундаки, Исо тушликка чақирилмаган ягона кишининг гуноҳларини авф этди. Нима учун? Негаки Шимондан фарқли ўлароқ, аёл Исони қарши олди ва Унинг оёқларини ювди. Шимон эса Исонинг қаршисида ўзини паст олиши учун димоғдорлиги йўл қўймаган, – бироқ аёл эса унга ўхшамас эди.

Шимон ҳам ўз гуноҳларидан кечирим олиши мумкинмиди? Албатта! Ўша ерда ўтирганларнинг ҳаммаси кечирим олиши мумкин эди. Исо сўзлаб берган ҳикмат орқали жуда кўп нарсани тушунтирди, аммо Шимон ўша пайти буни англамаган ёки ёлғиз Исо унинг юрагини поклай олишини тан олмаган.

Биз ўз юрагимизни поклашимиз зарур деб ҳисобламаганимизда, бошқаларни ҳукм қилишга ўтамиз. Бошқаларни ҳукм қилганимизда, уларни ҳам ўзимиз муҳтож бўлган нарсадан маҳрум қиламиз. Шимон билан ҳам айнан шундай нарса содир бўлди. У мойланишдан юзага келадиган шифога муҳтож эди. Лекин ўзини ушбу эҳтиёжлардан устун қўйгани учун, уйига келган биророрта ҳам меҳмонга қарши олиш ва мулозамат кўрсатиш маросимини таклиф этмади.

ФАХРИЙ ЎРИН

Ушбу сатрларни ёзар эканман, менда қуйидагича савол туғилди, Исо ҳозир бошини аёллар томонга буриб, шу билан бирга раҳбарларга – замонамизнинг қонунчиларига мурожаат этиб, шундай демаяптимики: “Сизлар аёлларнинг гуноҳи шуқадар буюклигидан, сизнинг иқрорингизни қозониши керак деб, уларни менсимаяпсизлар. Сиз Менинг Хушхабарни эълон қилиш – топширигим уларга унчалик ҳам тегишли эмас деб ҳисоблайсизлар. Аммо манашу аёлнинг намунасида, Мен барча аёллардан маҳқумликни олиб ташладим. Сизлар Ҳавонинг гуноҳи Одам Атоникидан оғирроқ бўлгани, шу боис унинг қизларига Менинг базмимда иштирок этишни тақиқлайсизлар, аммо унутмангки - кўпроқ кечирилган одам, кўпроқ миннатдор бўлади. Бу қизларим базмга Менинг оёқларимни ювиш ва мойлаш орқали кирсалар ҳам, улар учун фахрий жойлар мавжуд”.

Гўзал она-шерлар, Худоимизга биз билан фахрланиши учун қайта имкон беришимиз зарур бўлган вақт келди. Бу амалга ошиши учун

мен кимнингдир оёғини ювишим ва менинг оёқларимни ҳам кимдир ювишига имкон биришим зарур. Келинг, Исо биз томонга қараганда хурсанд бўлиши учун қаерга бўлса, борамиз, нима қилиш керак бўлса, бажарамиз. Шимон бу енгилтак аёл Исога суйкалиб, У учун ноқулайлик туғдирипти деб ўйлади, – Исонинг Ўзи эса унинг беўхшов уринишларини ажойиб деб атади. Борди-ю бошида сизнинг ҳам ҳаракатларингиз қовушмаса, ҳижолат бўлиб юрманг. Бошлаш учун шунчаки ўзингизни бағишланг. Келинг, биргаликда Исода шунақа таассурот қолдирайликки, У бизга қараб: “Улар Менга кўрсатган севгидан бошим осмонга етди” – дея олсин.

Келинг, Раббимиз учун қандайдир ақл бовар қилмас даражада аҳамиятга эга бўлган нарсани амалга оширайлик. Биз сахийлик билан севги улашганимизда, бошқаларга ғамхўрлик кўрсатиб, уларни қабул қилганимизда, биз Унга бор муҳаббатимизни тўкиб-сочган бўламиз. Келинг, Унинг келишига ва тирилиш кунимизгача бир-биримизни мойлаймиз. Келинг, кўз ёшларимиз билан бўлса ҳам, бир-биримизнинг оёқларимизни ювайлик. Улар Жамоатнинг оёғидаги чанг ва кирларни ювиш учун етарли даражада очик оқсин. Келинг, ўзимизнинг гуноҳларимиз учун ва бутун дунёда содир бўлаётган аёллар ва болаларга нисбатан адолатсизлик учун фарёд кўтарайлик. Сизга билдирилган шафқат кўзингизга ёш келтириш учун етарли бўлмаса, бугун кўпчилик аёллар фожеали аҳволга тушиб қолгани буни тўлдирсин. Сизнинг кўз ёшларингиз бошқаларнинг оёқларини ювади ва Раббимизни кўкларга кўтаради.

Қарши олиш ва мулозамат кўрсатиш, бизнинг бир-биримизга нисбатан эътирофимизни ва тегишли эканимизнинг тимсолидир. Бизнинг бир-биримиз (чўпонимиз, дўстларимиз ёки шогирдларимиз) билан саломлашимиз, биз бир-биримиз учун кимлигимизни акс эттиради. Одамлар сизга қандай қараши, сизга қандай “мулозамат” билдиришини белгилайди. Шерларнинг мисолида, биз кимгадир мулозамат билдириб, унинг қадрини тан олишимиздан дарак беради. Бизнинг саломлашимиз шундай дейиши зарур: “Мен сени билман. Мен сени кадрлайман. Сен ўтган водийдан қолган чангингни эса тозалаб қўйишимга изн бер”.

Мен яқиндагина “она шерлар” билан икки ҳафталик учрашувдан қайтдим. Бундай учрашувларда доимий равишда иштирок этаман.

Биз учрашганимизда бир-биримизни бағримизга босамиз. Биз бир-биримизнинг ёнимизда ўзимизни қулай ва хотиржам сезамиз. Биз олтовимиз биргалиқда меҳмонхонанинг иккита хонасини эгалладик. Биз бирга ухлаб, бирга уйғондик. Кун давомида бир-биримизни латте-қахва ва овқатлар билан меҳмон қилдик. Кечалари тунги кийимларимизни кийиб олиб, биримиз иккинчимизга ғамхўрлик қилиш учун йиғилдик. Биз бир-биримизнинг қаршимизда очик бўлишга ва юрагимизни эркин тўкиб-сочишга ўргандик. Бу нафосатли дугоналаримнинг орасида юраги вайрон бўлган оналар ҳам бор; улар ҳали кўним топмаган сайёҳлар; ҳордан толган жангчи ва бир жойда ўтирмайдиган орзуманд аёллардир.

Биринчи кечни биз қарши олиш билан ўтказдик (Мен сени яхши кўраман! Мен сени соғиндим!) Кейинги куни эрталабдан ғамхўрлик жараёнини бошладик (Аҳволинг қандай?) Биз бир-биримизнинг кучли ва заиф томонларимизни биламиз. Баъзида бизнинг заиф томонларимиз бир-биримизникига ўхшаб кетишини ҳам биламиз. Бир-биримизга мураккаб саволларни берамиз. Биргалиқда куламыз, йиғлаймыз, ибодат қиламыз ва қўрққан нарсаларимизга, гуноҳ ва заифликларимизга иқроп бўламыз. Учрашувимизни бир-биримиз, болаларимиз ва келажагимиз учун ибодат билан якунлаймыз. Мен чарчоқ, лекин мамнун ҳолда уйга қайтаман: каналар териб ташланган, чанглар тозаланган, оёқларим ювилган ҳолда.

Мен ғамхўрлик жараёнидан завқланишга ўрганиб олдим, чунки бу шер опа-сингиллар мени севишини ва доим қўллаб-қувватлашини биламан. Улар мен учун, мен эса улар учун катта аҳамиятга эга эканимизни биламан. Баъзида биз баҳслашиб қоламыз, аммо бу энди биз алоқамизни узишимизни билдирмайди.

Сизнинг ҳаётингиздаги сиз қарши олишингиз зарур бўлган аёллар кимлар? Атрофингиздаги кимлар сизнинг ғамхўрлигингизга муҳтож? Сиз учун ғамхўрлик қилиш жараёнида иштирок этиш учун кимни таклиф эта оласиз?

Шерлар режа бўйича фикрлайди ва ҳаракат қилади

У судьялик курсида ўтирган шахс учун адолатли ҳукм руҳи бўлади, жангда душманларни дарвозаларгача қувиб чиқарадиганлар учун қувват бўлади.

Ишъаё 28:6

Она шерлар – саваннадаги энг кучли ҳайвон ҳисобланмайди, аммо улар ўзларининг етишмайдиган кучини режа бўйича ҳаракат қилиш ва юраги билан тўлдиради. Бизнинг шер опа-сингилларимиз режа бўйича ҳаракатланадиган жамоада бирлашган қариндошлар гуруҳи сифатида ўзаро ҳамкорлик юритадилар. Тўда чин опа-сингиллар, холалар, оналар, қизлар ва қариндош опа-сингиллардан ташкил топади. Уларнинг барчаси қариндошлик узвлари билан боғланган, шу боис бир-бирининг заиф ва кучли жиҳатларини биладилар. Овлаш жараёнида, йўқолган болани топиш ёки ёш авлодни ҳимоя қилиш ва таъминлашда тўдадаги ҳар битта урғочи шер ўз ролини ва ҳиссасини қўшади.

Келинг, аввал овлаш суръатини кўриб чиқамиз. Она шерлар ов қилганларида учта муҳим жиҳат кучга қиради: вақтни ҳисобини олиш, ўлжа кўзидан яшириниш ва масофа. Шер учун вақтнинг ҳисобини олиш нафақат муҳим аҳамиятга эга – у ҳамма нарсани ҳал қилади. У биз ўзлаштиришимиз керак бўлган малакага эга: вақт сизнинг иттифоқчингиз бўлишига имкон беринг. Шер овлаш пайти

вақтни яхшироқ аниқлаш учун, вақт ва ёруғлик омилларини ўзаро бирлаштиради. У атроф-муҳитнинг ҳолати ўзи учун яхшироқ бўлган пайтда, – қуёш ботаётганда ёки кун чиқаётгандаги ғира-ширада ов қилади. Ҳеч ким кун чиқарнинг ва кун ботарнинг вақтини тезлаштира олмайди ёки уни тўхтатиб туrolмайди, шу боис шер сабр-тоқат ва мақсадга диққатини жамлаб кутиб туради. Ғира-шира ўлжадан яширинишга ёрдам беради, шу орқали шерда ўз ўлжасига тобора яқинроқ бориш имкони туғилади. Ғира-ширада Африкаданинг саваннасидаги аксарият ҳайвонларнинг кўриш қобилияти пасаяди, бироқ шерларнинг кўриш қобилияти эса ўткирлигича қолади (бу ҳақда қуйида кенгроқ гапираимиз).

Ёруғлик шер учун қўл келадиган пайт, у хужум учун маъқул паллани ва жойлашув нуқтасини ҳисобга олади.

Шерлар аксарият ҳолларда очиқ жойда яширинадилар. Улар ҳеч нарса бўлмагандек куннинг қоқ ўртасида пайдо бўладилар ва ўз ўлжасидан қарама-қарши томонга кўниб оладилар. Шер ўзи учун энг қулай жойни аниқлаб, ерга ётиб олади.

Ҳайвонлар шерни кўрганида, ҳаловатини йўқотадилар. Унинг хузури адирдаги барча жонворларни титроққа солади, унга яқин бўлганлари эса ваҳимага тушиб, у ёқдан бу ёққа қочишни бошлайдилар. Кўркув қуршовида қолган жонворлар шер қувмаётганини кўриш учун ортига қараб-қараб қўядилар. Аммо шер жойидан жилмайди. Ҳали вақт бўлгани йўқ. У қимир этмай, товланаётган ўт-ҳашакнинг орасида қарийб сезилмай ётади. У кутиш пайти бироз мизғиб олиши ҳам мумкин, лекин уйқуси сергак бўлади. У ҳаракат қилиш учун тўғри келадиган фурсатни кутиб, шунчаки куч тўплаб туради.

Хуркиган пода тинчланиб, шер ҳақида унутиб қўядилар. Улар яна бошларини ҳам қилиб, ўт ямшалга тушадилар. Бир жойда ётган шер манзара билан ўзаро тутшиб кетади ва бўлажак ўлжа унинг борлигига ўрганиб қолади ва бундай қўшнига эга бўлиш хавfli эканини ҳаёлига ҳам келтирмай, ҳушёрликни йўқотади. Шер ўлжасининг беҳаловат ҳолатга тушишига эришди, у айнан шуни кутган эди. Энди шер ишга тушади.

Ғира-шира тушганда, шер ерга судралиб, билдирмай тобора яқин боришни бошлайди. Унинг улкан чангаллари овоз чиқармай юради.

У ўлжадан қанча масофада эканини баҳолаш учун тўхтаб, бошини ерга энгаштиради. Кутилмаганда ва аниқ ҳамла қилиш таъсири, муваффақиятли сакрашни ҳал қилувчи жиҳат ҳисобланади, чунки у югураётган антилопанинг тезлиги билан беллашишга қодир эмас.

Шер тўсатдан пистирмадан отилади. Антилопа даҳшатда жойидан қочади; унинг ортки оёқлари шернинг ўлжани чангаллашга тайёр ўткир қозиктишларидан зўрға чиқиб кетади. Қувлаш давом этади. Бехосдан келиб қолган шер туфайли, антилопа кўрққанидан пистирма томонга югуриб кетаётганини билмай қолади. Уни бошқа шер йўлини тўсади. Антилопа йиртқичдан қочиш учун ортга қайрилади, лекин унинг қаршисида яна бир ваҳший пайдо бўлади. Қотиллик тезлик билан ва қийноқсиз равишда амалга оширилади.

Биринчи шер қўлдан чиқардимиз? Ҳа дейиш ҳам мумкин, йўқ дейиш ҳам мумкин, бироқ битта нарса шубҳасиз – бу шер яхши ўйлаб чиқилган режанинг бир қисми эди. Шер – мушуклар оиласидаги ягона жамоа билан ов қиладиганлар турига киради. Сиртлонлар, қоплонлар, пантералар ва йўлбарслар якка ҳолда, лекин фақат шерлар – биргаликда ов қиладилар. Улар – ўта даражада мохир овчилардир. Ҳар битта шер ўз ҳолатини эгаллайди ва тўдадаги ўз опалари гуруҳида овчилик малакасини чархлайди. Шерлар биринчи дуч келганни қўлга киритиш ниятида, олдиндан ўйлаб ҳамла қилиши ҳаммага маълум. Охир оқибат, арслон – қонхўр қотил ҳисобланади. Аммо урғочи шерлар шошилмайдилар... улар рақсга тушадилар. Уларнинг яхши мувофиқлаштирилган овчилиги лол қолдиради. Шунинг учун она шерлар жасур овчиларнинг тимсоли ҳисобланади.

ЖАСОРАТ

Менга “жасорат” сўзи ёқади. Мен уни айтганимда ичимда юзага келадиган ҳисни ёқтираман. Келинг, буни айтиб кўраимиз... Жасоорааат!

Мен яқиндан бошлаб одамлар билан гаплашганимда атайин жасорат сўзидан фойдаланаман. Доим бу сўз ҳайратлантиради. “*Жасорат*” – сўзи ўтмишда қолмаган ва ундан ҳали ҳамма суви сиқиб чиқарилмаган, у бошқа кўп сўзларга ўхшаб, унинг дастлабки маъносини ўчириб ташлашга улгиришмаган. Она шер сингари, жасорат

сўзи ҳам бизда эҳтиромни уйғотади: бу харфлар қандайдир сирли таъсир билан қамраб олинган.

Мен билан бирга сафарларда юрадиган опа-сингиллар, бу сўзни бошқа сўзлар билан бирга ишлатишади ва қандай иборалар нишонга кўпроқ тегишини кўришни истайдилар. Улар саёҳатчиларга зарур жасорат ҳақида; ўз юкини самолётга топширадиган ҳар бир кишидаги жасорат ҳақида; нарсаларини сумкаларига жойлашдаги жасорат ҳақида; ибодатчиликдаги ва воизлик қилишдаги жасорат ҳақида гапирадилар. Биз “жасорат” сўзи янги оммабоп сўзга айланишини истаймиз.

Жиддий айтадиган бўлсак, “жасорат” сўзининг маъносида аёллар ўрганиши ва ўз ҳаётида намоён этишига арзийдиган бир қатор жиҳатлар бор, ҳеч бўлмаганда мен улар шундай қилишларини истаб қолар эдим. “Жасорат” сўзининг “овлаш” сўзи билан бирикмасидан ташқари (жумладан, шерлар – жасур овчиликнинг ажойиб намунаси дейишимиз мумкин), мен қуйидаги ибораларни учратишларини ҳам хоҳлардим: “*шиддатли жасорат*”, “*стратегик жасорат*”, “*ихтировий жасорат*”, “*болалар тарбиясидаги жасорат*”, “*услуглардаги жасорат*”, “*суҳбатдаги жасорат*”.

Юзага чиқиши мумкин бўлган вариантлар тумонат. Аммо шер жасорат ҳақида гапирмайди – унинг ўзи жасорат ҳисобланади.

Жасорат шаклга эга бўлганда эди, у мушукнинг шаклида бўлар эди. Мен итларни севсам ҳам, йоркшир терьеримни “жасорат” ибораси билан атай олмайман. Агарда жасоратнинг ранги бўлганда эди, у тилласимон бўлар эди. Тузилишичи? Тарам-тарам юнгли. Жасоратнинг қадам ташлаши мақсадга ўқталган, шу билан бирга кези келганида баъзур илғаб бўладиган сирпаниш ҳам бор. Жасоратни одам ўзидан мажбуран сиқиб чиқариб ёки ўзини жасоратлидек кўрсатишининг имкони йўқ, бироқ уни ривожлантириш мумкин ва бу шарт. Агар сизда жасорат бўлса, демак сиз унга эгасиз. Жасорат – шерни кучли қиладиган сифат. У ўз кучидан қўрқмайди. Аксинча, бу куч унга аминлик бағишлайди. Менинг компьютеримга ўрнатилган *Encarta* синонимлари луғатига кўра, “жасорат” (ингл. *prowess*) “чаққонлик, моҳирлик, ботирлик, билимдонлик, қобилиятлилик, эпчиллик” тушунчалари билан боғлиқ. Бундан ташқари *prowess* сўзининг ушбу иккита таърифи менга ёқади: 1) ғоят юқори даражада қо-

билиятлилик, моҳирлик ёки билимдонлик; 2) энг юқори даражадаги довиораклик ва ботирлик”.

Шерларда бўлгани каби сизда ҳам жасорат бор. Бу юқори даражадаги лаёқат, куч ёки довиораклик ҳаётингизда намоён бўлиш учун қулай фурсатни кутмоқда. Эҳтимол, у яширин ва ўзини очишни бошлаш учун мадад сўзларини кутмоқда, бироқ бу сизнинг ичингизда борлигига ҳеч қачон шубҳаланманг. Худо ичимизнинг туб-тубида қобилятлар ва истеъдодларни жойлаштирган. Бизнинг вазифамиз эса – уларни кўра олишимиз ва ривожлантиришимиз керак. Жасорат шундай дейиши мумкин: “Мен ҳамма нарсани билмайман ва ҳамма нарса қўлимдан келмайди, бироқ ўзим билган нарсани аъло даражада амалга оширишга интиляпман”. Кўпинча биз ўйин кўринишида – яъни ўйин ўйнаганимизда, спорт билан шуғулланганимизда ёки қандайдир ролларни ҳазилонга бажарганимизда жасорат намоён бўлади. Ичингизда юзага чиқмоқчи бўлган ва бошқаларнинг кўз ўнгида намоён бўлишни истган нарсалар борми? Эҳтимол, айнан манашу нарса сизнинг ичингизга жойланган жасоратнинг уруғи бўлиши мумкин ва сиз ўз мақсадига эришиш учун интиляётган ботир шерларни кўрганингизда, бу сизда хаяжон уйғотар. Улар ов қиладими, болаларини кўриқлайдими ёки шуғуллантирадими – ҳаммасини аъло даражада амалга оширадилар.

Нега шерлар жасоратли овчиларнинг тимсоли ҳисобланади? Улар бир-бири билан рақобатлашмасдан ҳамда мартаба ва ҳолат учун мусобақалашмасдан биргаликда ов қиладилар. Ҳар битта аёлнинг ҳиссаси ва улуши бир хил аҳамиятга эга. Сиз фақат ўзингизга ўхшашингиз зарур! Бошқаларнинг истеъдодига ўхшашга уриниш ҳеч кимга яхшилик олиб келмайди ва бу сизнинг ўзингизгиз учун энг кам фойда келтиради. Ўзига ҳослик таққослаш, бошқага ўхшаш бўлишга уриниш ёки рақобатлашиш орқали туғилмайди. Ҳар битта урғочи шер ўз қобилятларини ривожлантиради. Биз ҳам уларнинг намунасига тақлид қилсак ёмон бўлмасди.

“Худди шундай, биз ҳам кўпчилик бўлиб, Масихда бир танамиз, лекин алоҳида-алоҳида бўлиб, бир-биримиз учун аъзодирмиз. Бизга берилган иноят бўйича ҳар хил инъомларга эгамиз. Шунинг учун, кимда пайғамбарчилик бўлса – имоннинг миқдорига яраша пайғамбарчилик қилсин” (Римликларга 12:5-6).

Мен юқори даражадаги истеъдодга эга бўлган кишилар воизлик қиладиган анжуманларда бўлганман. Улардан кейин саҳнага чиққанимда, кўпинча ўзимда ишончсизликни сезганман. Мен синаб кўриш ва хатолар орқали энг тўғри йўл – бу ўзимнинг энг яхши нусхам бўлишим керак эканимни англаб етдим. Ёдингизда бўлсин, ҳеч ким сизни бировни кўрсатиб беришингиз учун таклиф қилмайди. Уларга сиз кераксиз.

Мен юқорида келтирилган оятдаги “биз ҳам кўпчилик бўлиб, Масихда бир танамиз, лекин алоҳида-алоҳида бўлиб, бир-биримиз учун аъзодирмиз” деган сўзларни ўқиганимда ёдимга “жасорат” ибораси келади ва сизнинг туғилишингиз, эъозланиш ва мўъжиза тушунчалари билан боғлиқ. Худо сизга қўрқув руҳини эмас, балки севги, куч ва донолик руҳини пуркаган (Тимотийга 2-мактуб 1:7). Сиз ажойиб қилиб яратилгансиз (инглизчадаги кўп таржималарда – “қўрқув ва титроқ билан эъозланиб яратилган” дейилган), сиз умуман қўрқоқ ёки ҳадиксирайдиган қилиб яратилмагансиз. Ажойиб синглим, ернинг ҳар тарафида қўрқув ҳукмронлик қилаётган бир пайтда, сиз Худойимиз, нақадар хайратли эканини намоён этиш учун дунёга келгансиз. Сиз “мўъжизавий равишда ҳаракатланаётган қисм” бўлишга чақирилгансиз, менинг фикримча бу ҳам жасоратнинг яна бир кўриниши.

Шерлар – ҳар бири ўз ўрнида ва ҳар бири ўз кучида бўлганидек, Худо бизнинг ҳар биримизни алоҳида ва ҳаммамизни ўз ўрнимизни эгаллашга чорламоқда.

Африканинг маданиятидаги кўп нарсаларда шернинг ов қилишдаги устуворлиги ўз аксини топган. Машҳур жангчи ёки овчиларга “шернинг ўғли” деган ном берадилар. Кўряпсизми, шер болаларининг эркакларини ҳам урғочиларини ҳам – айнан она шерлар ов қилишга ўргатадилар. Бу жараён ҳатто Муқаддас Китобда ҳам ёзилган:

Сенинг онанг қайси арслонларнинг орасидаги шер бўлган! У ёш арслонларнинг тўдасида бўй чўзган. Унинг болалари катта бўлиб етишди. У поллопонларининг ичидаги бир арслонни мустаҳкам қилиб ўстирди. У онасидан овчилик маҳоратини ўрганди (Йезекил 19:2-3, *Message* таржимаси).

Урғочи шерларнинг ташвиши нукул болаларига қараш билан чекланмайди; кўпгина бошқа ҳайвонлар ҳам шундай қиладилар. Урғочи шер-

лар бошқа ёши катта ва яраланган опа-сингилларига ғамхўрлик қилишни давом эттиради. Улар соғлом тарзда яқдилликда ҳаракат қилишга ёрдам берган ҳолда, елимга ўхшаб, тўдага бир бутун бўлиб ёпишадилар.

Шерлар – ўзларини кўрсатишдан кўркмайдиган, кўзга кўринарли жонзотлардир. Урғочи шерларнинг кучи эса, аксинча бошқаларнинг кўзидан қарийб тўлиқ йўқола олиш қобилиятидадир. Улар ов пайти ўзини билдириб ўтирмайди, чунки бу уларнинг мақсадига зид. Болаларининг таъминоти ҳақида гап кетганда сездирмаслик қобилияти, шубҳасиз катта аҳамиятга эга. Бироқ болалар учун хавф туғилса, бу умуман бошқа гап!

“Шерга ўлжани овлашни ўргатасанми ва уяда ўралиб ётган ёш арслонларни сен тўйдирасанми?” (Аюб 38:39, Message таржимаси).

Бу матн Худонинг Аюб билан суҳбатидан олинган, бу ерда шерларга ов қилишни, ўлжани овлашни ва унинг қайтишини кутиб ётган ёш арслонларни овқат билан таъминлашга айнан Худо ўргатиши ёзилган. Қизик, бу қандай содир бўлар экан? Бизнинг улуғвор Раббимиз шерларга қандайдир йўл-йўриқ берадими ёки доим ўз малакасини ошириб туриши учун ёрдам сифатида уларни туртиб турадими? Ёки коинот бизни Худони излашга ва бир-биримизни севишга ундаганидек, Худонинг нафасидан яратилган мавжудотдаги зарралар шерларни ов қилишга ва болаларини эмизишга ўргатадими?

ЖОН ҲОВУЧЛАБ ҚОЧИШ

“Овлаш” сўзидаги сизнинг тушунчангизни кенгайтиришни истардим, токи бу “ўлдириш, сўнг ейиш” маъноси билан чекланиб қолмасин. “Овлаш” сўзи инглиз тилида қувлаш, излаш ва ҳатто, қутқариш тадбири тушунчаларига ҳам эга. “Овлаш” феъли “изига тушиш, таъқиб қилиш, ушлаб олиш, пойлаб туриш” маъноларини англатади. Менга қизик туюлгани шундаки, биз ҳам Худони излашда шундай таърифлардан фойдаланамиз.

“Художон, Художон! Мен бор кучим билан сен томон югурипман, чунки менинг ҳаётим шунга боғлиқ; бу жон ҳовучида югуриш” (Санолар 7:2, Message таржимаси).

Бу тарздаги ов марокли! “Худонинг ортидан жон ҳовучлаб югуриш” тушунчасини ёқтираман, бу эрталаблари уйқусираб “Худо билан осойишта вақт” ўтказишдек, бизга таниш бўлган ҳолатдан бутунлай бошқача. “Жон ҳовучида югуриш” шошилинич, зудлик ва мақсадга йўналтирилган ҳолда излашни кўзда тутди. Бу оятга бошқа томондан қараш ҳам мумкин, яъни бирорта ёввойи ва хавфли нарсдан қочиш ёки ваҳший, адоватли жой орқали Худо томонга қочиш. Менга бу иккита вариант ҳам ёқади. Уларнинг иккиси ҳам қизиқарли, шундай бўлса-да мен Худонинг ортидан жон ҳовучлаб, хатарли югуриш ғоясини афзал кўраман. Раббий ҳам мана шундай жон ҳовучлаб менинг ортимдан қувиши ҳақидаги фикрни ҳам ёқтираман. Баъзида, бизнинг уйимизнинг орқасидаги тоғдан тушиб келаётган ариққа ойнамдан қараб, шундай деб пичирлайман: “Художон, Сен Кимсан? Мен ўзимни Сенинг қудратинг ва кучинг нурида таниб-билишни истайман!”

Албатта, Худонинг ортидан қувиб, Уни тутиб олиш мумкин димоқчи эмасман. Бунга ўхшаш нарса ҳақда ўйлашнинг ўзи беъманитарчилик. Аммо биз баъзида Унинг шарпасини тутиб олишимиз мумкин. Мен излаётган ҳамма нарса Унда яширинган. Азизам, мен ҳали ҳеч қачон бундай тезкорлик билан овга чорловни ҳис этмаганман. Худонинг ортидан шиддат билан югуришнинг ҳозир айни вақти.

Урғочи шер кутиш вақтида ором олганидек, вақтинча кутиб туриш – Худонинг ортидан қувишимизнинг ажралмас бир қисми. Саночи шундай деб ёзган:

“Раббий, эрта тонгдан овозимни эшитгин! Ҳар куни Сенга ўз илтижоларимни айтаман ва умид билан кутаман” (Санолар 5:2, NLT нинг инглиз тилидан таржимаси).

“Овлаш” шунингдек, “излаш”ни ҳам билдиради. Бу келтирилган маънолар юқорида айтиб ўтганларимизни такрорлайди.

Биз Қудратли Худонинг қизлари сифатида саволларимизга жавоб, донолик ва куч излаймиз. Худо бизни тутиб олиши учун, биз Унинг ортидан қувамир; У бизни ушлаб олганида, биз Унинг нури ва ҳаётини бошқалар учун акс эттирамир.

“Ҳаётимнинг барча кунларида эзгулик ва шафқат менга эргашсин, ва мен тоабат Раббийнинг уйида бўлайин” (Санолар 22:6).

Донолик ва маслаҳатни нафақат ўзлари Худонинг ортидан қувган, қолаверса Худо уларнинг ортидан қувишини ҳам бошидан кечирган аёлларнинг жамиятида топиш мумкин. Бундай нотабий уйғонишни ҳис этган ҳар битта аёл, Худонинг севгиси ва меҳрибонлигининг бир қисмини бошқалар билан улаша олади. Дунё Худонинг гўзаллиги ва севгиси аёллар жамиятини нафақат қамраб олиши, шунингдек сафарбар қилишини кўриш имкониятини кутиб турибди. Азизам, сиз бу дунёга керакли жавоб бўладиган ҳақиқат ва ваҳийларни излашга юбориладиган сафарнинг бир қисмисиз. Худо томонидан режалаштирилган сафаримиз учун ҳамкор опа-сингилларимизни топиб, бизнинг Шеримиз – Исо Масих ҳақидаги ваҳийни топиш учун йўлга отланамиз. Фақат саволларни фақат аёллар тури бера олади. Худо фақат бизга очишни топширган, дунёга керакли жавоблар мавжуд. Бу режанинг амалга ошишини кўриш учун, биз биргаликда йиғиламиз.

Бизнинг шер опа-сингилларимиз овни бошлашидан аввал, биргаликда йиғиладилар. Биргаликда дам оладилар, оч ўтирадилар, чўзиладилар ва биргаликда турадилар. Улар биргаликда овдаги ўз жойини эгаллайдилар, ҳаммаси бўлиб ўтгандан сўнг эса – биргаликда базм қиладилар. Кейин бу жараён яна қайтарилади. Шерларнинг эгаллайдиган ҳолати ўзгариши мумкин, бироқ улар барибир биргаликда қоладилар!

Ажойиб маданиятшунос ва антрополог Маргарет Мид, кўп йиллар давомида турли хил маданиятларни ўргангандан сўнг қуйидагича хулосага келди: “Опа-сингиллар ўртасидаги ўзаро муносабатлар, оилавий муносабатлар орасида энг рақобатчиси десак бўлади. Бироқ улар улғайиб, катта бўлганларида, бу муносабатлар энг мустаҳкам муносабатларга айланади”.

Бу сўзларни ўқиб, мен шу заҳоти шундай деб ўйладим: “Мана, аслида нима содир бўлар экан! Биз улғаямиз ва катта бўламиз!”

“Аёл ғамхўрлигининг кучи” номли китобимга маълумот йиғатиб, Ёзувда Худонинг мақсадларини стратегик тушунчадан келиб чиқиб, биргаликда ҳаётини қурадиган имонли аёлларнинг мисоллари қарийб йўқлигини кўрдим. Мен биттаси бошқаси учун дугона ва ишончли шахс бўлган аёлларнинг мисолини қаердан изласам экан деб ўйлаб, бироз қайғурдим ҳам. Мен қайси мисолдан намуна оли-

шим кераклигини жон-жаҳдим билан билишни истардим. Кўриб тўрганингиздек, Муқаддас Рух бизни то махсус жараёндан ўтказмагунча, биз шерларга ўхшаб, кўтарила олмаймиз.

Ўзим учун мисол излаб, Ёзувни ўрганаётимиз, Муқаддас Рух шундай деб шивирлаганини сездим: “Худонинг қизлари ҳақидаги боб энди ёзилапти. Менинг қизларимга айтгин, улар буни аёло даражада ёзсинлар!”

Сизнинг ҳиссангиз қарор қабул қилишда қанчалик муҳим ва ажралмас қисм эканини айтмасдан, хавф остига қўйишни истамайман. Бу нимани билдиришини тушуняпсизми? Ҳар биримиз шахсан ва биргаликда ўз ҳаёти тарихини аёло даражада ёзишни ўйлаб қўйган ва бирорта сўз, бирорта, ҳаракат ва бирорта қарорни беҳуда сарфламайдиган, қариндошлик узвлари билан боғланган опа-сингиллар гуруҳи бўлмиш, Худо қизларининг тарихини ёзипмиз. Мана шундай йиғинда Худонинг шерлари шиддатли куч, латофат ва эпчиллик билан кўтарилаётганини кўряпман.

АДОЛАТПАРВАРЛИККА ИНТИЛИШ

Биз нафақат Худони таниб-билиш ва Ундан жавоблар олиш йўлида бирлашамиз – шунингдек, бизга адолатни ҳимоя қилиш учун кўтарилиш вақти келди. Бунинг учун ҳуқуқшунослик маълумотига эга бўлиш шарт эмас. Бизнинг давлатимизга адолатсизликнинг вайрон қиладиган оқибатларидан бошпана сифатида асос солинган. Бизнинг ҳуқуқ тизимимиз ҳақиқатни ҳимоя қилиши шарт бўлган муқаддасгоҳ сифатида судни ўрнатди. Бироқ яқин кунлардаги суд қарорлари, муғомбир ҳуқуқшуносларнинг актёрлик ўйинларига айланиб кетмадимикан деб ўйлангириб қўяди.

“У судьялик курсида ўтирган шахс учун адолатли ҳукм руҳи бўлади, жангда душманларни дарвозаларгача қувиб чиқарадиганлар учун қувват бўлади” (Ишаъё 28:6).

Ушбу оят ҳайратли ваҳийни ўзида мужассамлаган. Адолат – қонунлар мажмуасини бажаришдан бошқа нарса эмас. У мулоҳаза ва ҳаракатни ўз ичига олади. Судьялар ва суд ҳайъати халқни ва унинг ҳаракатларини адолатсизликдан узоқлаштириб – адолатни амалга

оширишга йўналтирадиган ҳукмларни тасдиқлаш учун бизга ваҳий донолиги зарур. Адолатни ҳақиқат билан ушлаб турилиши, кучли ва биринчи даражали ҳуқуқшуносларга муҳтож.

Шундай вақт бўлган эдики, “адолатпарварлик” бизнинг давлатимизни ажратиб турадиган сўз сифатида ишлатилган. Ёшлигимда мен ёқтирадиган бир қаҳрамоннинг шиори шундай сўзлардан иборат эди: “Ҳақиқат, адолат ва америка тутган йўл”.

“Суд яна адолатга асосланади ва юраги эзгуларнинг ҳаммаси унга интиладилар” (Санолар 93:15, NLT нинг инглизчадан таржимаси).

Биз адолатни қайта уйғотишимиз зарур. Бизнинг ҳуқуқ тизимимизда ҳаққоний суд ҳисси қолганига шубҳам бор. Ҳаққоний юраклар адолатга интиладилар. Сизнинг юрагингиз тартибда бўлса, адолатсизлик сизда нафратни уйғотади. Мен ҳозир нафақат суд тизими ҳақида айтяпман – бу ҳаётимизнинг ҳар битта соҳасига тегишли бўлиши лозим. Биз давлат, жамоат ёки яна кимдир адолатни тиклайди деб ўтирар эканмиз, дунёда аёллар ва болалар ўлиб кетяпти. Адолатга интилиш болаларни уларга зиён етказадиган нарсалардан қутқаришни ҳам ўз ичига олишини, қандайдир даражада ҳаммамиз тан оламиз деб ўйлайман.

Урғочи шерлар ўзларининг моҳирлиги ва жасоратини ишга солиб, тўдадаги болаларини ҳимоя қилишда жамоа бўлиб ҳаракат қиладилар. Агарда болалари хавф остида бўлса, она шер стратегик жангчига айланади. Мен бир фильмда кобра, қандай қилиб шерларнинг тўдасига сукулиб кирганини кўрган эдим. Уларнинг орасида ҳалокатли душман турган бўлса ҳам, шерлар хотиржамликни сақлар эдилар. Уларнинг ҳаракатлари хотиржам, тартиблаштирилган ва болаларини зудлик билан хавфсиз жойга кўчиришга қаратилган эди. Ҳар битта урғочи шер яқинида турган болани юнгидан тишлаб, захарли илондан нарироққа тезлик билан олиб кетдилар. Битта шер бошқа опа-сингиллари уяда қолганларнинг ортидан қайтиб келмагунича, илоннинг ҳаракатларини кузатиб туриш учун болалар билан қолди.

Шерлар болалари ёнида экан, кобра билан курашиб ўтирмаслик кераклигига ақли етганидан лол қолдим. Аксинча бўлса эди, болалари нафақат хавф остида қолар, қолаверса халақит ҳам берган бўларди. Болаларини хавфсиз жойга олиб бориб қўйгач, шерлар энди

кобрани қувиб юбориш ёки уни янчиб ташлашга киришишлари мумкин эди. Улар ғайри ихтиёрий равишда жанг олиб бориш стратегиясини чуқур тушуниши кўзга ташланди.

Она шер тўдадаги барча болаларни химоя қилиш учун ўзини қурбон қилишга ҳам тайёр. У ўзининг боласини ҳам, бошқанинг боласини ҳам хавф остига қўймайди. Урғочи шерлар нафақат бирга ов қиладилар, қолаверса, болаларини ҳам биргаликда тарбиялайдилар. Шу аснода биз ҳам, ер юзидаги барча болаларни, уларнинг ҳаёти ва соғлиғига хавф солаётган нарсалардан асраш учун ўзимизни бағишлашимиз зарур. Фақат ўзимизнинг болаларимиз учун ғамхўрлик қилиш етарли эмас. Биз уйда ҳам, кўчада ҳам бир хил жанг олиб боряпмиз. Келинг, ёнимиздагиларнинг ва узоқдагиларнинг химояси учун кўтариламиз.

Шерларда химоя қилишга интилиш шуқадар кучлики, улар ҳатто бола туғишдан олдин бунга тайёргарлик кўрадилар. Худо табиатда тартиб-қоида ўрнатгани шарофати билан? Она шерлар бир-бири билан қайтариладиган жараёнларни мувофиқлаштиришга кодир. Шу тарзда улар бир вақтда ҳомиладор бўлиб, бир вақтда туғадилар.

Бунинг натижасида бутун тўда бир вақтнинг ўзида ҳомиладор бўлади. Шерлар агар уларнинг болалари бир хил ёшда бўлса, уларда омон қолиш учун кўпроқ имкон борлигини тушунадилар, чунки улар бир хил миқдордаги озуқага ва машғулотларга эга бўладилар. Агар бу тилло рангли полопонлар ҳар томондан юмалаб юрган бўлса, демак эмизадиган оналар ҳам етарлича. Тўда қариндош урғочилардан ташкил топгани туфайли, улар бир-бирининг болаларини ўргатадилар ва эмизадилар. Тўдада бир ёшда ва бир хил ҳажмда катта бўлаётган ака-ука ва опа-сингилларда кўплаб имтиёзлар бор. Бу улардаги услубларида ва жанглари ўрганишдаги суръатда, овқатланиш, дам олиш ва ўйнашда ўхшашлик бўлишини кўзда тутаяди, бу беихтиёр бир-бирининг малакаси ва билимларини тўлдиришни ривожлантиришга, шунингдек боланинг нафақат ўзи, балки бўлажак тўдасини жон сақлаши учун замин яратади.

Она шерлар болаларида тўғри одатларни шакллантириб, уларни машқ қилдиради. Ёввойи табиатда хато қилишга қарийб имкон йўқ. Борди-ю шервачча махсус малакаларнинг тўпламини ўзлаштирмаса, у шахсий ҳаётини ва тақдирини хавф остига қўяди.

Ёш урғочи шерлар ўйин йўли билан овлашни ўргандилар. Улар ёшлигидан овлашнинг таркибий қисмларини ўзлаштирадилар. Она шер ёнидаги болаларнинг сакраши ва ўйнашини кузатиб ётади. Оналар уларнинг ўйинига қўшилишлари ҳам мумкин. Она шерлар нафақат болалари билан олишадилар, балки бир-бирлари билан олишиб ҳам ўйнайдилар. Улар болаларига ўз кучини ҳис этишига имкон берадилар, улар йиқилган пайти уларни чангаллаб ушлаб оладилар ва думалайдилар. Агар ўйин авж олиб кетса, ҳаддидан ошиб кетган полопонни ириллаб ёки енгил зарба бериб, ҳовуридан тушириш учун она шер доим ёнида туради.

Бу ўйинлар белгиланган мақсадларга эга – яъни тўдадаги ҳар битта шернинг кучли томонлари юзага чиқиши учун ёрдам бериш. Биз ўйин-кулгу уюштиришимиз ва ҳордиқ чиқаришимиз Худога ёқади. Фаол тарзда дам олиш ва куч тўплашга қўлланиладиган “ҳордиқ” сўзини “қайтадан яратиш” деб таърифлаш мумкин – биз қандайдир маънода яратиш жараёнига қўшилаемиз.

“Сен менга доим ёрдам бериб келишинг боис, югуриш ва ўйнаш учун эркинман” (Санолар 62:8, Message таржимаси).

Шерлар болаларини биргаликда эмизиш ва тарбиялаш учун бир вақтда ҳомиладор бўлиб, бир вақтда туғишини илк марта билганимда, Муқаддас Рух менга шивирлади: “Лиза, ҳар бир бола жон сақлаш учун тенг ҳуқуққа эга. Ҳар битта бола ҳимоя, озикланиш, таълим олиш ва таъминотга муҳтож”. Бизнинг вазифамиз – болаларнинг фаровонлигидир. Биз адолатсизлик муаммосини ечимига стратегик томондан ёндошишимиз зарур.

ЗЎР ЖАВОБ

Боз устига, Homo sapiens (ақлли одам) туридан бўлган она, ўзи туғмаган бошқа болаларга қай даражада кўпроқ ғамхўрлик қилиши ва уларни қутқариши керак?!

“Аёл ўзининг гўдак боласини унутадими, ўз қорнидан чиққан ўғлига раҳми келмайдими? Агар у унутса ҳам, Мен сени унутмайман” (Ишаъё 49:15, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Она ўз боласини ташлаб кета олиши ҳақидаги фикр нақадар ақлга сиғмаслиги учун Худо шундай деяпти: “...агар у унутса ҳам...”. Аёл киши табиатига кўра ўз боласини ташлаб кетишга ёки уни хафа қилишга қодир эмас. Афсуски, биз ақл бовар қилмас нарсалар воқеликка айланган замонларда яшаймиз. Биз ўз фарзандларининг соғлиғи ва фаровонлигини гиёҳванд моддалар, ароқ ёки пулга алмаштираётган оналар ҳақидаги хабарларни борган сари кўп эшитяпмиз.

Яқиндагина матбуотда бир эр-хотин томонидан иккита қизча (бир-биридан алоҳида равишда) ўғирлаб кетилгани ҳақидаги мақола пайдо бўлди. Уларнинг бири ўн саккиз йил давомида қамаб қўйилган, у шу орада иккита қизча туғиб, уларни эмизиб, катта қилган. Бошқа қизни эса ўз уйидан ўғирлаб кетишган ва тўққиз ой давомида яшириб қўйишган. Икки қизни ҳам конхўр йиртқичлар дейишдан бошқасига ярамайдиган кишилар, зўрлашган ва золимларча хўрлашган. Икки ҳолда ҳам эрларининг жиноятига шерик бўлгани учун, уларнинг бола туғмаган хотинларига ҳам айблов билдирилган.

Ўғлим Алек, бу жиноятларга аёллар ҳам қўшилганини эшитиб, лол қолди. Аёллар болаларни қутқаришдан бош тортадиган дунёни ҳеч ақлига сиғдира олмай: “Нега бу аёллар ўша қизларни қутқармадилар?” – деб ҳайрон қолиб сўради.

Мен унга ўша аёллар носоғлом бўлган деб жавоб беришдан бошқа имконим йўқ эди. Уларда танлов бор эди, бироқ улар бирор нарса қилишни бўйнига олмадилар. Қандайдир сабабга кўра уларнинг иккисида ҳам оналик юраги уйғонмади.

Биз доим эркаклар аёлларни таҳқирлайдилар деб ўйлашга мойилмиз, бироқ бу ҳар доим ҳам шундай эмас. Бу аёллар уйларида содир бўлаётган нарсаларни билиб туриб, ҳеч нарса қилмадилар. Шу тарзда улар бу қизларнинг хўрланишини қўллаб-қувватладилар.

Бу икки зўравон бўйсунуш ғоясини чегарадан чиққан кўринишидан фойдаланиб, Ёзувни бузган ва шу йўл билан хотинларига ва қизларга хийла ишлатган. Бу хотинлар эрларига маъқул бўлишни истаб, жиноятнинг иштирокчиси бўлганидан бутун давлат ларзага келди.

Шерлар эса аксинча, болаларини ҳар қандай хавфдан асрайдилар. Мен арслонлар болаларга хавф туғдирган чоғда, тўдадаги она шерлар уларга қарши бирлашган воқеани биламан.

Биз мана шундай ўта муҳим вақтларда ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ Худонинг Сўзидан “тўғри таълим бериб (Тимотийга 2-мактуб 2:15 га қаранг) ва шунга мувофиқ тарзда яшаб, соғлом ақлга эга бўлишимиз зарур. Биз жинс, бўйсунуш ва оиладаги сўзсиз итоат масалаларига доно ва соғлом назарни ўрнатишимиз зарур. Худо бу қоидаларни бошқаларни хавф остига қўйиш учун қўлланилишини режалаштирмаган. Бу қоидаларнинг мақсади – соғлиқ ва фаровонлик бўлган.

Ёш ва ярадорларни ҳимоялашда биз масъулмиз. Шерларга ўхшаб, биз доим болаларни кутқариш йўлини излашимиз зарур. Шерларга Худо берган сезиш қобилиятидан фойдаланиб, улар айрим аёллар унутиб қўйган нарсаларни яхши тушунадилар, яъни она ўзи туғмаган болани ҳам кутқариши шарт.

Очиқ кўриниб турибдики, шунчаки бола туғиш аёлни онага айлантормайди. Америка бир неча ой илгари, бир она ўзининг қувноқ, ёқимтой беш ёшли қизини жинсий қулликка сотганини эшитиб, даҳшатга тушган эди. Қизчанинг жасади Шимолий Каролина штатидаги қишлоқ йўли яқинидаги ўрмондан топилган. Бу китоб босиб чиқилгунича, яна қандай янгиликларни эшитишимиз мумкинлигини ўйлаб, титраб кетаман.

Худо борлиги учун, оналик рефлексини ўчиб қўйиш мумкинлиги, кўпчилигимиз учун ҳали ақл бовар қилмас нарса ҳисобланади. Ёзув имонсизлар одамликдан чиқиши сабабли, қўрқинчли замонлар (Римликларга 1:26 га қаранг) келишини айтган. Инсон бўлиш Худога ўхшаш бўлишни ва инсофга ҳамда Унинг юраги бўйича қолибларга эга бўлишни билдиради. Ҳаёт қадрсизланаётгани, Унинг сурати ва сийратида яратилган болалар жинсий зўравонликка йўлиқаётганидан Худонинг қаҳри келмоқда. Бу муаммога Худонинг муносабатини билган ҳолда, биз ҳам иштиёқ ва севги билан ёндошишимиз зарур. Бирортамиз эшигимизни очиб, ташлаб кетилган ёки хатарга мубтало бўлган болаларни боқиб олишимиз керак. Биз сахий бўлишимиз ва бизга нотўғри туюлган нарсаларни қачон давлат тўғирлар экан деб кутиб ўтирмаслигимиз керак. Келинг, яқинларимизга бўлган севгимизни ишларимизда кўрсатамиз!

Борди-ю адолатсизлик ва ситамга индамай ўтираверсак, бир куни бу бизнинг бошимизга ҳам ёғилади. Одам савдоси ва жинсий қул-

лик масалаларидаги адолат учун курашда жамоат бош кўтаришини кўришни астойдил истаб қоламан. Бу икки муаммо доим онгимда ва бу ҳақда тез-тез гапириб тураман. Яқинда самолётда мен билан ўтирган бир ёш аёлга, бу икки муаммони ечишда ёрдам бериш учун, дунёдаги барча аёлларни ҳаракатга сафарбар қилишда иштирок этиш ниятим борлигини айтдим. У менга бурилиб, жаҳл билан сўради: “Ким сизга бу мавзуда гапиришга рухсат берди?”

Берилган саволнинг шиддати мени эсанкиратиб қўйди. Ўзимни йўқотиб, бир лаҳзага тилим айланмай қолди, лекин кейин жавоб бердим: “Индамай ўтиришим учун менга ким ҳуқуқ берди?”

У бироз оҳангини пасайтириб, менда бу соҳада қандайдир маълумот ёки мутахассислик малакаси бор-йўқлигини билмоқчи бўлганини тушунтиришга ҳаракат қилди. Мен унинг нигоҳини ўзимга қаратдим ва биринчидан, адолатсизлик билан курашиш қонун томонидан таъқиқланмаганини билишимни, иккинчидан кўрганларимдан ҳулоса қила оламанки, бу муаммони битта “қасб” эгалари баргараф этишга қодир эмаслигини таъкидлай олишимни тушунтирдим. Бу жинойтларнинг қўлами шуқадар улканки, бунга турли соҳадаги қасб эгалари ва мутахассислар жалб этилиши зарур.

Болаларни мурғакликдан маҳрум этиш ҳамда уларни катталарнинг бузуклиги ва ҳирсларининг қулига айлантириш – ўтакетган адолатсизлик! Қанчадан-қанча болалар шафқатсизликнинг тилсиз қурбонлари бўлиб қолаётган бир пайтда, бирортамиз бепарво бўлиб ўтиришимиз мумкинми?

Қандай қилиб бу муаммо ҳақида қичқирмаслик мумкин? Яна қанча мана шундай сўзларни эшитиш мумкин: “Ёвузлик ғалаба қозониши учун яхши одамлар бефарқ бўлиши етарли. Бунга биз нафақат ишонишимиз, шунингдек бу соҳада нимадир қилишни бошлашимиз зарур. Мен чет элга чиқиб, даҳшатга соладиган қашшоқлик ҳукм сурадиган жойларга борганимда, оналарнинг кўзларига қараб, улар нималарни ўйлаётганини тасаввур қиламан. Улар: “Наҳотки менинг фарзандим униқидан ёмонроқ бўлса?” – деб савол бераётгандир.

Улар шундай деб ўйлашига ўзимиз сабабчи бўлишимиздан Худо асрасин. Мен Жанубий-Шарқий Осиёда бўлганимда, икки марта оналар мен уларнинг болаларини олишимни таклиф қилдилар. Уларнинг

бири ҳатто болани менинг кўлимга бериб қўйди. Мен унинг боласини ушлаб турар эканман, у менга ўзининг тилида нималарнидир гапириб, кўллари билан тушунтирди. Бошқа онага, боласи қанчалар ёқимтойлигини айтганимдан сўнг, у таржимон орқали мендан, кизимни олиб кетишни истамайсизми деб сўради. Улар қанчалик умидсизликда яшаётганини тасаввур эта оласизми? Улар менга, ҳатто уларнинг тилини тушунмайдиган, умуман бегона одамга, ўз фарзандини бериб юборишга уриндилар. Эҳтимол, улар пул олиш илинжида шундай қилгандирлар, аммо мен ишонаманки, улар кўпроқ болаларининг келажagini ўйлаб, шундай қилмоқчи бўладилар. Ўз фарзандини сотиш бизнинг маданиятимизда ақлга сиғмайди, бироқ болангизга бериш учун ҳеч вақоингиз бўлмаса, сиз нима қилган бўлар эдингиз?

Болаларимизни дунё ва унинг манбалари, уларга ўша аёлларнинг болалари билан тенг ҳуқуқда бўлиниши кераклигини тушунадиган қилиб тарбиялаяпмизми? Мен ишонаманки, Худо айнан биз ўз оилаларимизга буни сингдиришимизни истайди.

БОЛАЛАРНИНГ НАЖОТИ

Инсон юрагини оғритадиган муҳтожликдаги давлатларда чидаб бўлмас қайғу ҳукм суради, аммо биз ўз уйимизда содир бўлаётган нарсаларга эътибор беришимиз зарур. Мен бу китобни ёзар эканман, бир қизиқ воқеа бўлди. Агар “стратегик фикрлайдиган жасоратни” бизнинг маҳаллий таълим тизимимизга қўлласак, бу қандай кўринишга эга бўлишини, кўз учидан назар солишга муваффақ бўлдим. Мен “кўз учидан” деб айтганимнинг сабаби, мен у ерга атиги бир марта бора олдим, бизнинг таълим тизимимизда астойдил ва фаол иш олиб бораётган ўша кўпчилик кишиларга миннатдорчилигимни билдириб қоламан. Ўта танқис маблағ доирасида, сифатли таълим билан таъминлашда чарчамай меҳнат қилаётган ўқитувчилар ва методистлар маъмурияти учун Худога шукур. Мана, нима учун уларга ҳозир бизларнинг кўмагимиз керак.

Бир куни кечга Арден ўғлим бир китобни ўқиб, ўқиш дарсидан уйга вазифани бажариш керак эди. У баскетбол машғулотларидан чарчаб келгани учун, мен унга овозда ўқиб беришимни илтимос қилди. У агар дарсни мустақил бажаришга уринса, ухлаб қолишдан

қўркаётганини айтди. Бошқалар катта хонада футбол кўриб ўтиргани учун, биз у билан менинг ётоқхонамга бордик.

Мен ўқиган сайин, китобнинг мазмуни мени хавотирга сола бошлади. Унда ўсмирлар ўз жонига қасд қилиши, жаҳолатчилик, турмуш ўртоқ ва фарзандлар билан бераҳмларча муносабатда бўлиш, зўравонлик, вояга етмаганларнинг спиртли ичимликларни истеъмол қилиши ва ароқхўрлик, ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум этиш ва ўғирлик мавзулари келтирилган эди. Бундан ёмонроғи бўлмайти деб ўйлаб турганимда, биз жинсий мавзуга оид, бутунлай очик кўрсатилган саҳнага ўтдик.

Ўғлим менга бурилиб, бу китобни ўқишни бошқа истамаслигини айтди. Сўнг, у ерда шунга ўхшаган бошқа ахлоқсиз нарсалар ҳам борлигини айтиб берди. Муаммо шунда эдики, бу китоб тўққизинчи синфларнинг ўқиш фанидан дастурга мажбурий равишда киритилган эди. Мен мактабга қўнғироқ қилиб, Арденга бошқа китоб ўқишни рухсат беришини сўрайман деб қарор қилдим. Эртаси куни мен унинг ўқитувчиси билан гаплашдим ва биз ҳамма нарсга ҳақида келишиб олдик. Мен ишлар ўз ечимини топди деб ҳисоблаганча телефон гўшагини олдим, бироқ бунинг учун кейинги ҳаракатларни амалга ошириш керак экан. Кейин аниқландики, бу китобнинг мазмуни мунозарали бўлгани сабабли, мактаб қонун-қоидаларига кўра бу китобни ўқиш учун ота-оналарнинг розилиги талаб этилар экан. Бошқа ота-оналар бу китобда нималар ёзилгани ҳақида ҳеч қандай тушунчага эга эмаслигини тушуниб етдим. Мен ҳам бу ҳақда тасодифан билиб қолдим. Арден илтимос қилмаганида эди, мен ҳам ғафлатда юрар эдим.

Бу китобнинг мазмунидан фақат ўз ўғлимни ҳимоя қилиш билан чекланиш тўғри бўлармиди? У романдаги порнография, жинсий аълоқалар, ота-она билан муносабат, ароқ, ўғирлик, зўравонлик ва ўз жонига қасд қилишга бўлган назарлар, синфдаги бошқа йигитларни қай тарзда шакллантиради? Бу китобнинг қанчалик хавфли эканини билиб, наҳотки индамай ўтираверсам? Бошқа болаларни ва шунингдек, уларнинг ота-оналарини ҳимоя қилиш менинг зиммамда эмасмиди?

Ўз блогим орқали бу китобнинг моҳияти ҳақида оммани хабардор қилдим ва шу аснода мактаб маъмуриятига бу дастурнинг мазмуни ёлғиз мени хавотирга солмаётганини етказиш учун қўллаб-қувватлаш гуруҳини йиғдим. Бир суткадан камроқ вақт ичида китобнинг мазмуни

бизга тўғри келмайди деб ҳисоблайдиган беш юзта одам мавзуга қўшилди (уларнинг кўпчилиги ўқитувчилар эди). Уларнинг орасида айнан манашу сабабга кўра фарзандини умум таълим мактабидан олиб кетиб, уларни уй шароитида ўқитишга қарор қилган оналар ҳам бор эди.

Мен бу китобни ёзган муаллифнинг ҳуқуқини шубҳа остига қўйдим. Бу китобни ўн тўрт ёшли ўсмирлар ўқиши шартлиги менда хавотир уйғотган эди. Бу китоб порнографияни рағбатлантирарди. Жинсий куликнинг илдизи порнография ҳисобланади. Носоғлом бўлган тимсоллар ёш йигитнинг аёллар ҳақидаги тушунчасини ақл бовар этмас кўламда бузиб ташлайди. Биз гап юритаётган китобда порнографияга мастурбация билан қўшилиб, ўн тўрт ёшли йигитлар учун нормал машғулот сифатида тақдим этилган. Порнография жинсий мақсадда одамларни (аёлларни ҳам, эркекларни ҳам) асоратга олиш, нормал ҳолат деган дунё қарашни келтириб чиқаради. Ўсмирларнинг онгига бундай тарзда аралашиб, уларнинг келажакдаги жинсий алоқаларида аёлдан нафратланиш, эмоционаллик ва жинсийликдан ўзини олиб қочиш, қолаверса бу жинсий тобеликка олиб келиши мумкин – буларнинг бари жинсий кулик саноатини гуллаб-яшнаши учун пойдевор яратади.

Бизнинг маҳаллий таълим тизимимиз ёш йигит-қизларда юқори даражадаги ахлоқий ҳолатни тарбиялашга уринаётганини биламан. Бу мақсадга эришиш учун белгиланган қоидалар аллақачон киритилди, бироқ бу китоб қандайдир равишда ҳамманинг кўзини шамғалат қилган. Мен мавжуд қоидалар бузилаётгани ҳақидаги омилларни билдириш учун мактаб директори билан учрашиб ҳақида келишиб олдим. Мен у билан мактаб дастурида, аёл киши жинсий эҳтиёжни кондиришга чиқарилган нарса, деб тасвирлангани борасидаги, ўз хавотир ва саросималарим ҳақида бўлишдим, чунки одам савдосининг оқибатларига ўзим гувоҳ бўлганман.

Бир ҳафтанинг ичида китоб дастурдан олиб ташланди. Маъмурият дарсликларни танлаш жараёнида йўл қўйилган хато тўғирланганидан хурсанд бўлди ва келгусида мана шундай ҳолатлар қайтарилмаслиги учун танлаш қоидаларига ўзгартиришлар киритилди.

Умум таълим мактабларида ўз ҳаётини болаларга билим бериш учун бағшида этган одамлар ишлайди. Улар ҳам бизга ўхшаб хатоларга йўл қўйишлари ва мулоҳазаларида янглишишлари мумкин.

Уларга хужум қилишнинг ўрнига, таълим жараёнида иттифоқчилар сифатида ўз ёрдамимизни таклиф қилсак ва нафақат ўз фарзданларимизнинг, қолаверса барча болаларнинг келажаги порлоқ бўлиши учун биргаликда заҳмат чексак яхши бўлмайдими?

Мен ўз хавотирларимни билдирганимдан сўнг, бу китоб барча тўққизинчи синфларнинг дастурига киритилган экани ва менинг ўғлим ўқиётган синф бу рўйхатда тасодифан биринчи бўлгани аниқланди. Мен вақтида ваҳима кўтарганим ва мактаб, ота-оналарнинг фикрини кўллаб-қувватлагани туфайли кўпчилик болалар ахлоқсиз манбаларни ўқишдан қутилиб қолган эди.

Бўлиб ўтган барча воқеалар жараёнида мен масихий эканимни эслатиб ўтирмадим. Мен ўқитувчилар ва мактаб маъмурияти билан жанжал кўтармадим. Мен уларнинг ўзлари томонидан ўрнатилган қоидаларга мувожаат қилдим. Бундан ташқари мен нафақат муаммони кўрсатдим, шунингдек мантикий таклифни ҳам киритдим. Мен бу жараённи ғалаба билан яқунлашга қарор қилганимни уларга билдирдим. Ҳар биримиз шундай йўл тута олишимиз мумкин.

ОВ ҚИЛИШ ВАҚТИ

Худо сизни ва мени ов қилишга чорламоқда. Худони излаш ва Унинг ортидан қувлашда биз донолик ва муҳим бўлган жавобларни топамиз. Ҳар томонга бўлиб ташлаётган ажралишлар ва эмоционал узилишлар бор дунёда, биз самонинг нафаси ифориб турадиган дўстона муносабатларга ва фарзандларимизни ўқитишга ва ҳимоя қилишга ёрдам берадиган стратегик ўзаро алоқаларга муҳтожмиз. Бу дунёдаги йўқолган ва хўрланган болаларни қутқариш учун биз Худо томонидан руҳлантирилган стратегия ва қарорларни ҳаётга тадбиқ этишимиз зарур. Четда туриб, бу менга тааллуқли эмас деб ўтиришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Бу барчамизга тааллуқли. Бундай фаолиятдан сиз қилаётган нарса менга, мен қилаётган нарса сизга таъсир кўрсатиши мумкин. Кучларимизни бир жойга жамлаб, оилаларимиз, жамоатларимиз ва жамиятимиздаги дастлабки воқеалар суръатини 180 даражага буриб юборишимиз мумкин. Бу алоқалардан эзгулик учун фойдаланиш ёки йўқлигини – биз танлаймиз.

Шерларнинг одатларини ўрганаётиб, улар – мушуклар жамиятидаги бир жамият бўлиб яшайдиган ягона ҳайвонлар эканини сезмай қолишимга сал қолибди. Битта шер заиф бўлган жойда, бошқаси кучли. Бири қокилса, бошқаси муваффақиятга эришади ва бу барча ўзаро алмашинадиган ва ўзаро кўмаклашадиган куч битта кудратли арслоннинг ҳимояси остида амалга ошади.

Агар бунга шу тарзда қарайдиган бўлсак, ўз-ўзича айланиб юрадиган мушукларнинг аҳволи ҳавас қиларли эмас. Қоплонларда ҳам, пантераларда ҳам, гепардларда ҳам бундай доиравий кафиллик йўқ. Ҳар сафар бу ҳайвонларнинг урғочилари озуқа излаб, овга кетганларида, уяга вайрона аҳволда қайтиб келиш хавфида бўлади. Бир илмий оммабоп фильмдан бир воқеа ёдимда сақланиб қолди: урғочи гепард уясига қайтиб келганида, болалари йўқлигини кўриб, ҳасратли увлайди. У болаларидан бирортаси ўлимдан қутилиб, қочиб қолишига умид қилиб, кечаси билан увлади ва уларни чақирди.

Сиз ҳам, мен ҳам ёлғизлик учун яратилмаганмиз. Бизнинг оила аъзоларимиз бўлмаса ҳам, бизнинг фарзандларимизга ўзларининг болаларидек ғамхўрлик қилишга тайёрлигини билдирган одамлар билан танишганимиз, менга қанчалик хотиржамлик ҳиссини олиб келганини тил билан таърифлай олмайман. Биз оиламизни ибодатда Худонинг тахтига кўтарадиган ва ҳимоя қиладиган одамлар билан марҳаматланганмиз. Биз учун ҳатто, ўзим танимаган одамлар ибодат қилишган,– биз бу ҳақда вақтлар ўтиб, билганмиз. Кўпчилик, ҳеч қачон кўзлари билан кўрмаган асрлар учун ва Хушхабар тарқалиши учун сахий қурбонлик қилганлар. Бошқаларнинг оиласига ғамхўрлик қилаётган одамларни само тўкинлик билан тақдирласин!

ДУШМАННИНГ НАФАСИНИ БУҒИБ ҚЎЙИНГ

Шер ўз ўлжасини топганида (кўпинча топади!), у уни йиртмайди ва қисмларга бўлмайди. У жониворнинг нафас йўлини ёпиб, уни буғади. Шу аснода, бизга ҳам душманнинг нафасини буғиш учун вақт келди. Биз амалга оширишимиз керак бўлган усуллардан бири – биринчи навбатда, ўз нафасимизни шайтонга хизмат қилиш учун бериб турмаслигимиз зарур. Биз бир-биримизга қарши чиқишни бас

қилиб, унинг кучига зарар етказишимиз керак. Келинг бунинг ўрнига ўз сўзларимиздан қуриш, насиҳат бериш, тўғрилаш ва руҳлантириш учун моҳирона фойдаланамиз.

Бу ов учун менинг кучли томонларимни тушунадиган ва заиф бўлган жойларимга ўз елкасини қўядиган аёлларга муҳтожман,– сиз ҳам шунга муҳтожсиз. Бунга эришиш учун мен нимада заиф бўлсам, шу нарсаларда кучли бўлган аёллар билан атрофимни ўраб олишга қарор қилдим. Мен ҳам ўз дўстларимни заиф томонларини қўллаб-қувватлай олишим учун жон-жаҳдим билан ибодат қиламан. Соғлом ва мувозанатлашган муносабатлар – бу ҳар битта иштирокчи ўз ҳиссасини қўша оладиган ва қўшадиган муносабатлар ҳисобланади.

Ҳар биримиз ўз фарзандларимизнинг хавфсизлигини таъминлаш билангина қониқиб қолмайлик, лекин ер-юзидаги барча болалар учун масъул эканимизни тушуниш ва англашда ўсайлик. Биз сергак туришимиз ва вақтида ўз болаларимизни хавфли жойдан олиб кетишимиз зарур. Келинг, маҳаллий даражадаги арзимас туюлган таъсир ҳам, сезиларли таъсирга эга эканини тушунайлик. Бирортамиз бизнинг ролимиз кичик ва аҳамиятсиз деб ҳисобламайлик. Ҳеч биримиз алданмайлик – бирортамиз якка ҳолда дунёни енга олмаймиз.

“Бирликда бўлинг, мақсадингизда яқдил бўлинг, одамлар бизнинг мактубимизга – Хушхабарга ишонишлари учун курашинг,– ўзаро курашиш томон бир қадам ҳам қўйманг ва орта чекинманг. Сизнинг довжораклигингиз ва яқдиллигингиз уларга нимага қарши қўтарилганини кўрсатиб қўяди: уларни мағлубият кутмоқда, сизни эса ғалаба,– у ҳам, бу ҳам Раббимиздан келади” (Филиппиликларга 1:27,28, Message таржимаси).

Биз биргаликда стратегик ҳаракатланишга қодирмиз.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Фосиқлар айбдорлик хиссидан ўзига ором топмайдилар ва ортидан ҳеч ким қувламаса ҳам, доим югуришга шайланиб турадилар; Ҳақ кишилар хотиржам, тебранмас ва шерга ўхшаб дадилдир.

ҲИКМАТЛАР 28:1, MESSAGE ТАРЖИМАСИ

Шерлар нафақат ўзидаги туғма қобилият ва маҳоратларини тушунишга эга, шу билан бирга улар етарли даражада оддий ҳаёт кечирадилар. Улар чарчаганда дам оладилар, ов қилдилар ва оч қолганда овқатланадилар. Қолган вақт асосан ўйнайдилар!

Балки бирор киши басавлат ва мудроқ ҳолдаги шер – дам олиб ётганини кўрган бўлиши мумкин. Баъзида улар қуёшнинг олтин нурларида ором олиб, ҳатто осмонга қараб ҳам ётадилар – бу худди қуёш билан ишлайдиган батареялар қувват йиғаетганга ўхшайди. Ҳатто атрофидаги сакраётган болалари ҳам дам олаётган онасини эътиборини базўр тортиши осон бўлмайди. Шўхлик қилиб юрган гўдакни, камдан-кам ҳолларда яқин орадаги шер эринчоқлик билан шаппатлаб кўяди. Бироқ уларнинг бирортаси зўриққан кўринмайди – улар бир кунда ўртача 20 соат мудрайди.

Дам олиб бўлгач, шерлар чўзиладилар ва иккинчи муҳим ҳолатга – тўлиқ жангга тайёргарлик босқичига ўтиш учун умумий ўйинга қўши-

ладилар. Ҳатто, жанг ҳолатида ҳам бу ҳайвонлар зўрикқан эмас, балки шунчаки диққатини жамлаган бўлади.

Бу диққат жамланган, бироқ шу билан бирга қулай ҳолат, биз Худонинг қизлари сифатида ўрганишимиз зарур бўлган, шерларга хос жасоратнинг яна бир муҳим жиҳати ҳисобланади. Ёзувдан олинган куйидаги матн бундай хотиржамлик нимага асосланганини чуқур тарзда тушунтиради.

“Фосиқлар айбдорлик ҳиссидан ўзига ором топмайдилар ва ортидан ҳеч ким қувламаса ҳам, доим югуришга шайланиб турадилар; Ҳақ кишилар хотиржам, тебранмас ва шерга ўхшаб дадилдир” (Ҳикматлар 28:1, Message таржимаси).

Аниқ таъриф келтирилган – хотиржам, тебранмас ва дадил. Одамлар кўпинча хотиржамлик ва ўзига аминликни дадиллик билан боғламайди, аммо Худо шундай қилади. Мен буни шерларда кўраман. У ўз вазоҳати билан шундай дейди: “Мен ким бўлсам, ўшаман. Мен кучли ва ўта эпчилман, ўйноқиман ва ўлгудай хавфлиман, ихтиёрим ўзимда, диққатли ва ғамхўрман”.

Ҳар қандай аёл сингари, она шер ҳам – зиддиятларнинг мажмуаси. Бу оятда арслонлар ҳақида гапирилаётган бўлса-да, икки жинс ҳам назарда тутилмоқда. Барча шерларнинг – эркаларининг ҳам, урғочиларининг ҳам – ҳаётий фалсафаси айнан шундай. Бу бизнинг ҳам фалсафамизга айланиши керак деб ўйлайман.

Шер ов қилмаган пайтда, панада ўтиришининг ҳожати йўқ. У ёруғликни ёқтиради. У ўз опа-сингиллари билан африканинг адирларидаги қуёш нур сочадиган кенгликларида очиқ осмон остида яшайди. Бу ҳайвонлар соя тушмайдиган жойда дам олади, ўйнайди, бир-бирини тозалайди, озиклантиради, болаларини тарбиялайди ва ҳатто, четга ўтмай, ўша жойда қовушадилар. Шерлар кимдан ҳам уялсин ёки яширинсин?

Саваннада уларни очиқчасига жангга чақирадиган бирорга ҳам ботир ёки кучли душман йўқ. Улар ҳеч кимдан чекинмайдилар (фақат филлар уларнинг еридан сурув бўлиб ўтаётганда, шерлар уларга йўл берадилар). Шер ов қилмаётганда ўзини яширишининг ҳожати йўқ. Шерлар ўз ҳудудларида, шак-шубҳасиз шоҳ ва маликалардир ва ўз майдонида озуқа занжирининг чўккисиде турадилар. Жуда иссиқ кун-

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

да шер сояда дам олиши мумкин, лекин яшириниш мақсадида эмас. Якка бўлиб яшайдиган ва ов қиладиган қоплон ва гепардлардан фарқли ўлароқ, шерлар дарахтга чиқиши ёки буталар ичида яширинишига ҳожат йўқ, лекин улар уни ҳам, буни ҳам уддасидан чиқа оладилар. Йўқ, бизнинг шерларимиз қўрқувсиз қуёш нурлари остида, оналари, холалари, туғишган ва қариндош опа-сингил, ака-укалари, фарзандлари ва албатта, ўз арслони орасида ором олади.

Ҳозирнинг ўзида шу сатрларни ёзар эканман, мен ҳам шундай ҳаётда яшашни орзу қиламан: ҳеч нарсадан қўрқмасдан, оналар, қизлар, туғишганлар ва қариндош опа-сингиллар, ака-укалар биргаликда ўз фарзандларимизга жилмайиб, мамнуният билан атрофимизда шикаст етказишга қодир бўлган бирорта киши йўқлигига ишонч ҳосил қилган ҳолда ором олишни истардим.

Бу манзарани Жон билан сафарда бўлганимизда кузатганман, биз она шер, унинг арслон боласи ва катта қизлари ортидан кузатганмиз. Бу оила бирор мўлжалсиз, куздаги ўсиб кетган ўтлар бўйлаб кезиб юрарди. Уларнинг қоринлари тўқ эди – мен ҳатто, уларнинг тумшуғидаги қонни сезмай қолишимга сал қолди. Улар яқиндагина тушлик қилган ва бироз ланж ҳолда кўринарди. Узоқда дарахтлар тўдасини кўриб, улар ўша томонга қараб йўл олса керак деб ўйладим. Аммо, йўқ! Жонворлар йўлни устида ерга чўзилиб олишди (бизнинг машинамиздан уч метрдан узоқ бўлмаган масофада), сал-пал “ювиндилар”, қуёшнинг ёрқин нуридан қочгандек, тилла рангли кўзларини юмиб олдилар ва беш дақиқа ҳам ўтмай, ширин уйкуга кетдилар.

Биз улкан “ҳар қандай йўлда юрадиган машина”мизда, қуролланган ҳайвон излайдиганлар билан бир гуруҳ одамлар, шерларда қўрқув у ёқда турсин, бу уларда заррача ҳам таассурот уйғотмади. Кундузги уйку вақти келди – қолган нарсалар эса уларни ўйлантирмас эди!

ЁРУҒЛИКДАГИ ҲАЁТ

Биз ёруғликда яшашимиз нимани билдириши мумкинлиги борасида менинг онгимга бир лаҳзада кўплаб гоё ва тимсоллар қуйилиб келди. Биринчидан, бу тўлиқ очиқликни билдиради. Сизнинг эшигингиз ва деразаларингиз оилангизга ва дўстларингизга нурни

киритиш учун катта очик туриши лозим. бизнинг уйда ошханамиз-нинг эшиклари доим очик туради, чунки эркаклар кўп, демак доим кимнингдир қорни оч бўлади. Бироқ бизнинг соғлиғимиз ва жон сақлашимиз учун юрагимиз нур билан тўлган бўлишидан бошқа муҳимроқ нарса йўқ.

“Ҳаётингизни очинг. Чегараларингизни кенгайтириб, очик ҳолда яшанг!” (Коринфликларга 2-мактуб 6:13, Message таржимаси).

Бу шуқадар оддий, шуқадар эркинлик олиб келадиган, лекин шу билан бирга баъзида шуқадар кўрқитадиган мактуб. Фақат биз ўзимиз очик ҳаётда яшашни танлашга қодирмиз. Аввал ўзимиз очиламиз, сўнг очик яшашни бошлаймиз – шунда бизнинг уфқларимиз кенгайишни бошлайди. Ўз ҳаётини очиш ва очик ҳолда яшаш – бу икки босқичли жараён. Биз ўз ҳаётимизни очишимиз, бироқ очик ҳаётда яшамаслигимиз мумкин. Мен айрим соҳаларда ва айрим муносабатларда ўзи ҳақида кўп нарсаларни очадиган одамларни биламан, бироқ улар очик ҳаётда яшаганларида эди, олдин яширин бўлган нарсалар аҳамиятли даражада кўпроқ юзага чиққан бўларди. Баъзи кишилар бир соҳани яшириш учун бошқа соҳани одамларга очади.

Менинг онгим Повулнинг сўзларини такрор ва такрор қайтаргани сари, унинг сўзларини рад этиб бўлмайди. У мени ўз ҳаётимга Раббий учун ҳали очилмаган совғадек қарашга чорлаяпти. Повулнинг сўзлари Худодан олган ваҳийларимиз ва юқоридан инъом этилган нарсаларнинг ҳаммасини қабул қилишга очик бўлган ҳаёт манзарасини чизаяпти. Ўз чегараларини доим кенгайтириб, очик ҳаётни яшаб ўтиш ҳақида айтяпти.

Сиз унумдор ҳаётни – ўсишни, мустаҳкамланишни ва сизни ўраб турган дунёнинг ҳар битта соҳаси билан тўғридан-тўғри алоқага киришган сари кенгайишни кўз олдингизга келтиринг.

“Энди сиз очик майдонга чиқдингиз. Масихнинг ёркин нури йўлингизни ёритмоқда, энди қоқилиб юриш етар. Олға! Эзгулик, ҳақлик, ҳақиқат – фақат мана шундай ҳаракатларга асосланган ва кундузги ёруғликка лойик. Масихга нима маъқул эканини аниқланг,– сўнг бунни амалга оширинг” (Эфесликларга 5:8-10, Message таржимаси).

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Сиз буни эшитдингизми? Сиз ҳам шерларга ўхшаб, энди очик майдонда яшаяпсиз. Сиз учун кўрқувни ифодалайдиган қоронғулик шоҳлиги мавжуд эмас. Энди сизнинг ҳаётингиз устидан ҳукмронлик қилиши мумкин бўлган уятли ва яширин жой йўк. Мен бу ҳаракатга чорловни ёқтираман! Йўл равшан – биринчи қадамни қўйинг!

Жуда кўп одамлар нимага чақирилганини билишни истайдилар. Бироқ келинг, Худо шуқадар оддий қилиб яратган нарсаларни ҳаддан ортиқ қийинлаштирмайлик. У бизни эзгу, ҳақлик ва ҳақиқат бўлган нарсаларни амалга оширишга чорламоқда. Бу ҳаракатлар рўйхати кундузги ёруғликка олиб чиқилса, биз уятда қолмаймиз. Биз нурнинг фарзандларимиз ва кундузги ёруғликка лойиқ ишларни қилишга чақирилганмиз. Биз панада содир бўлаётган турли-туман қилмишлардан нарироқда юришимиз лозим. Биз Худога маъқул ишларни билиб олиб,– сўнг уларни бажаришимиз жоиз!

Бизнинг ҳаётимиз кенгайишда давом этадиган ва Унинг шарафли нури ҳаётимиздаги зулмат пардаларини йиртиб ташлаган ҳайратли ондан олдинга ёйиладиган Масихнинг нурига ўхшайди. Ҳар битта ёй қуёш нури ва иссиқлигидан ёнган шуълага ўхшайди, у биз учун вақт қайтадан бошланган лаҳзада портлаган.

Мен ойналарни очиб, уйни шамоллатиш учун ташқари етарли даражада салқин ва илиқ бўлган кунлар жон-у дилим. Уйингиздаги эскирган ҳидларни чиқариб юбориб, уйга енгил шабада кириб келганида, уй бўйлаб енгил шабада эсиб, эски ҳидларни сиқиб чиқариши ва уйимиздаги муҳитнинг барча бурчаклари бўйлаб айланиб, уйни янги ҳаво оқими билан тўлдиришида мароқ бор. Шабада ёввойи табиатнинг ҳайратли ҳидини ичкарига олиб келади ва уйимиздаги ҳавонинг ҳажми кенгайгандек, ҳавонинг ўзига эса табиатнинг хушбўй ҳиди қўшилиб, ҳаёт ва ҳаракат билан тўлаётгандек бўлади. Янги ўрилган ўтларнинг, гуллаётган сирен, қарағайнинг елими ва ёмғир ювган ернинг ҳиди – буларнинг бари инсон даргоҳида битта гулдаста бўлиб қўшилади.

Тараққиёт муҳитига ёввойи табиатнинг аломатларини киритиш, нега мен шерга бунчалик кўп диққат қаратаётганимни тушунтиради: у ақл бовар қилмас қулайлик ва кучнинг, ўйноқилик ва жасоратнинг, ёввойилик ва хотиржамлик бирдамлигининг улуғвор ифодаси ҳисобланади. Бу бирдамликни Ёзувдаги кейинги матнда ҳам кўряпман:

“Сиз чарчадингизми? Ҳолдан тойдингизми? Ўз кучингизни дин билан қўллаб-қувватлашга уриниб, куйиб кул бўлдингизми? Менинг олдимга келинглар. Ўз машмашаларингиздан Менинг олдимга қочинглар ва ҳаётингизни қайта қўлга киритасиз. Мен сизларга ҳақиқий дам нималигини кўрсатаман. Мен билан юринглар, Мен билан меҳнат қилинглар – буни Мен қандай амалга ошираётганимни кузатинглар. Иноятнинг табиий маромига ўрганинглар. Мен сизга ҳеч қандай оғир юкни ёки сиз кўтара олмайдиган нарсани юкламайман. Мен билан суҳбатлашишда давом этинг – шунда эркин ва енгил яшашга ўрганасиз” (Матто 11:28-30, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Дин таълимини олиб катта бўлган қизлар, қайтадан Худо билан рақсга тушишни ўрганишлари зарур. Бизнинг фарзандларимизда маромни (ритм) ҳис этиш қобилияти бор, баъзида Жон билан биз маром ҳиссини йўқотиб қўйганга ўхшаймиз. Мусиқага нисбатан уларнинг таъсири бизникидан кўра табиийроқ, чунки бизда жамоатда ишлатилмайдиган ҳар қандай мусиқага бўлган таъсири, ўзимизда сўндириш ўргатилган. Бу бизни баъзида эгилмайдиган ва “ихтиёрий маромга” кўшилиб ҳаракатланмайдиган – руҳимиздаги Худонинг ғайритабиий ишларига табиий муносабатда бўлмайдиган қилиб қўяди.

Менинг азизларим, Раббий учун меҳнат қилиб, ошириб юбормадингизми ва ҳолдан тойиш даражасига етмадингизми? Балки сиз У билан бирга яшашнинг маъносини йўқотиб қўйгандирсиз? Баъзида ҳаммамиз шунга ўхшаш эслатмаларга муҳтожмиз. Сиз тўсатдан йиқилишга бир баҳя қолган ва зўриқиш қарига йиқилаётгандек хавfli ҳолатда эканингизни англаб қолган пайтлар бўлганми? Балки сизда бундай ҳолат юз бермагандир, мен эса буни бошимдан кечирганман. Бир марта уч ойдан кейин бўладиган учрашув учун хавотирланганман.

Ўз ҳасратим ҳақида дуғонам билан бўлишдим, у эса доно маслаҳати билан мендаги хавотирни тинчлантирди. У мени рухлантирди ва ўзингдаги атиги бир нечта нон ва балиқни олиб кел, хирмонимизнинг шарафли Раббийси уни ушатади ва бир талай қилиб, кўпайтиради деди. Мен У арзимас нарсани ҳам, кўпчиликка етадиган тарзда тақсимлашини кўп марта исботлаганини эслаб, енгил тортиб нафас олдим.

Келинг яна эркин ва енгил яшашни ўрганамиз. Ҳолдан тойиш ва зўриқиш гуноҳга йиқилишдан орттирилган улушимизга айланди,

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

аммо нажот топганимиздан сўнгги ҳолатимиз ички хотиржамлик, яъни ором бўлиши керак.

“Бу ҳали ҳаммаси эмас: биз ўз эшиқларимизни Худонинг қаршисида очамиз ва У аллақачон Ўз эшиқларини биз учун очганини гувоҳи бўламиз. Биз доим орзу қилган жойда – Худо инояти ва шарафининг кенг сайхонларида бўлиб қоламиз. Ўша ерда Унга мактов айтиб, бор қаддимизни ростлаймиз” (Римликларга 5:2, Message таржимаси).

Менга бу очик таклиф ёқади. Жуда узоқ вақтлар давомида биз томонимиздан ва биз учун кўплаб эшиқлар ва деразалар ёпиқ турди. Сиз, азизам, фақат сиз ўз ҳаётингиздаги эшик ва деразаларни очиш ҳокимиятига эгасиз. Айнан сиз қайси эшикни очиб, қайсисини – ёпишни қарор қиладиган дарвозабонсиз. Ўз худудини муҳофаза қилиш муҳим, бироқ Худони юрагингизга таклиф қилганингизда, сиз тўлиқ ҳимоя учун кафолатга эга бўлдингиз. Ўз ҳаётингизнинг эшиқларини У учун очиб, умид масканида... Худонинг инояти ва шарафи қуйилиши учун эркин ва очик бўлиб қолганингизни сезасиз. Ёзувдаги қуйидаги матн ҳам бизни очик бўлишга ундаяпти.

“Биз сир сақламаймиз – биз улар ҳақда айтамыз; биз ҳеч нарсани яширмаймиз – аксинча, биз ҳамма нарсани оммага олиб чиқамиз” (Марк 4:22, Message таржимаси).

Сиз бунда иштирок этишга ҳақлисиз. Ҳеч ким Худо эзгу экани ҳақидаги хабарни яшириб ўтирмайди. У сизни абадий севгиси билан севди ва эзгулиги туфайли Ўз уйига таклиф қилди. Худо сизга Ўз сирларини очганидек, сиз ҳам Унинг қаршисида ўзингизнинг сирларингизни очишингиз мумкин. Бирорта ҳам яширин гуноҳ ҳамда уялишга сабаб йўқлигини ва сизни кишанлайдиган диний тақиқлар йўқлигини билганингизда, бу сизни чинакамига озод қилади. Худо сизнинг ҳеч ким билмайдиган сирларингизни ва барча хатоларингизни билса ҳам, барибир сизга бўлган севгиси ҳақида эълон қилаётганини англаб етганингизда, кучга тўласиз.

Бунга жавобан биз ҳам Унга нисбатан шундай йўл тутишимизни истайди. Худо томонидан бизга ишониб топширилган мактуб шундан иборатки: Ота Худо севгидир, Унинг ягона Ўғли эса бизни У билан яраштириш учун ўлди. Бу мактуб шуқадар улкан ва сахийки,

бу ҳақда жим ўтира олмаймиз. Хушхабар сирли нарса эмас, бироқ Унинг севги мактуби ортида турган сир ҳайратланарли.

Биз киммизки, Самовий Ота бизга шуқадар эътибор қаратди ва мана шундай ажойиб ҳадяни берди? У бизга Ўзининг севги режасини очди ва ўзимиз қандай эркин тарзда унга ижозат олган бўлсак, худди шундай эркин ҳолда бошқалар билан уни бўлишишни сўради. Ҳар бир киши Худо севгиси ҳақидаги хабарни эшитишга лойик.

Худонинг барча сирларни очиш ҳақидаги таклифини ўқиб, эҳтимол, сиз ҳаётингизда ёпиқ соҳалар борлигини англаб етгандирсиз. Бу балки қўрқувнинг яширин жойлари ёки чуқур уят бўлиши мумкин. Балки бу сиз очишдан ҳадиксираётган эшик ёки дераза бўлиши мумкин. Мен сизни тушунаман.

Биз бутун оиламиз билан сафарга борганимизда, ёнма-ён жойлашган хоналарни буюртирамиз. Бу иккита эшик билан кўшилган ўзаро боғланган хоналар бўлади. Бу хоналарни бирлаштириш имкони бўлса ҳам, то иккала эшик ҳам очилмагунича, бир хонадан иккинчи хонага ўтиб бўлмайди. Одатда биз Жон билан, хонага кирган заҳоти эшикни очиб қўямиз, болаларимиз эса бироздан сўнг – жамадонларини очиб, кийимларини алмаштиргандан кейин очадилар. Икки эшик ҳам очик турганда, бир-биримизнинг хонамизга эркин кириб-чиқишимиз мумкин ва ҳаммамиз эркин ҳолда иккала хонага ҳам кириб юрамиз.

Азизам, эшикларингизни очинг. Бошқа томонда оилангиз сизни кутаётган нур тўла хона бор. Қўрқманг! Худо сиз учун эшигини ёпгани йўқ. Аввал очилган эшик ҳам сиз учун ёпилмайди. Унинг эшиклари очик. Шунчаки ўз томонингиздаги эшикни очинг.

Мен сизни ҳаётингиздаги оғриқни ҳис қилаётган ҳар бир соҳасини Унинг қаршисида очишга ундайман. Унинг ҳаёти ва нури ҳар қандай қоронғуликка ишорани қувиб юборишига рухсат беринг.

Сизнинг жонингизнинг душмани сиз панада қолишингизни истайди. Нурда оддий ва равшан бўлиб турган нарсаларни, қоронғулик мураккаблаштиради ва чувалаштиради. Худо биз шунчаки нурда яшашимизни истамайди; У бизни нур бўлишимизни истайди. Сиз ўз юкингиздан халос бўлган ҳолда ҳаёт йўлингизни давом эттиришингиз мумкин, боз устига буни ҳозирнинг ўзида амалга оширишингиз мумкин. Мана шу ибодатнинг қўрки ва кучи ҳисобланади.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Мен сизга ўз эшикларингизни очишга ёрдам берадиган бир неча сўзларни ёздим, куйидаги ибодатда эса чинакамига юрагингиз сизни бошқарсин.

Осмондаги азиз Ота,

Мен Сенинг қаршинга Исо Масих номи билан келаман. Мен сендан яшириниб юрганим учун мени кечиргин. Мен ёруғликка чиқишни истайман. Мен ҳар битта ёпиқ эшикни очаман ва Сенинг эзгулигинг ва севнинг нурига чиқаман. Миннатдорлик билан кечирим олиш ҳуқуқини қабул қиламан ва ҳақиқатда яшашга қарор қиламан, чунки фақат шу нарса мени озодликда мустаҳкамлайди. Мен Сеникиман. Мен ўзимни Сенинг севгингга топшираман ва бундан кейин Сенинг йўлларингдан юраман. Менинг йўлларимни ёритгин. Омин!

ТУНГИ КЎРИШ ҚОБИЛИЯТИ

Энди, нурдаги синглим, сизга шерларга хос яна бир сифатни айтиш фурсатини интизорлик билан кутяпман. Билиб олганингиздек, шерлар ёруғликда яшайдилар ва қоронғуликда ов қиладилар. Аммо улар қай тарзда тунда ов қилишнинг уддасидан чиқадилар? Ўткир ҳид билиш ёки ингичка эшитиш қобилияти шарофати биланми? Йўқ!

Бизнинг шер опа-сингилларимиз аслида қоронғуликда ҳам кўриш қобилиятига эга.

Қандай қилиб?

Шерларда ҳам бошқа мушуклар туркумига кирувчи ҳайвонларга ўхшаб, нурни қабул қилиб, синдириб, сўнг уни акс эттириш каби маҳсул хусусият бор экан. Улар кўра олиши учун ҳатто, энг кам миқдордаги ёруғликдан фойдаланиш қобилиятига эга. Бутунлай қорунғуликда, шерлар ҳам бизга ўхшаб, ҳеч нарсан кўра олмайдилар. Лекин зулматда нурнинг бир шуъласи тушиб турса ҳам, ундан фойдаланиб, буни кўра олиш ҳолатига келтиради. Ҳатто ойнинг зиёси ёки юлдуз нурининг узоқдаги шуъласи шерларга тунги кўриш қобилиятини беради.

Уларнинг кўзларига нурни ўтказадиган қорачиқлари бизникидан фарқ қилади. Бу уларга бошқалар ҳеч нарсани кўрмаган пайтда, назарини жамлашга замин яратади. Улар кўраётган нур, қандайдир маъ-

нода уларни ўраб турган атрофдан эмас, ўзларининг кўзидан чиқади. Мана нима учун мушукларнинг кўзлари тунда ёниб туради. Мушуклар уларга яқин бўлган ҳар қандай нурни йиғиб олиб, сўнг таркатадилар.

Наҳотки биз бу борада шерлардан ортда қолсак? Бу дунёдаги зулмат қуюқлашган сари, биз фойдаланишимиз мумкин бўлган, ташқи нур камайиб бораверади. Ичимиздаги нур манбаини ривожлантириш ва унга диққатимизни жамлаш вақти келди.

“Балки мени зулмат қоплар ва менинг атрофимдаги ёруғлик тунга айланар”,– десам, зулмат ҳам Сендан тўса олмайди. Тун ҳам кундуздек ёруғдир; қоронғилик ҳам ёруғлик ҳам бирдек” (Санолар 138:11-12).

Агар қачондир шердан ушбу истеъдодни ўзлаштиришимиз керак бўлса, буни ҳозир қилиш зарур. Кўпларимиз кундузи кўра оламыз, лекин мен қорунғуликда ҳам кўриш қобилиятимизни ривожлантиришни таклиф этаман. Шерлар кўришда ишлатадиган нур – бу аслида уларнинг кўзидан таралаётган нурдир. Агарда бизнинг юрагимизда олов ёниб турса, атрофимизда ҳукм сураётган зулматнинг куллигига тушиб қолмаймиз.

Бу бизга кенг ҳажмдаги яхшироқ кўриш қобилиятини беради, бизнинг нуқтаи назаримиз Худоники билан мос келади.

Худо нурдир. Унда қоронғулик йўқ. Бизнинг онгимиз бу ҳақиқатни сиғдиришга қодирмикан деб ўйлаб қоламан. Нур бор жойда – кўриш мумкин. Кўриш мумкин бўлган жойда, умид бор ва у жойда очиқлик қайта туғилади. Очиқлик бор жойда ваҳий бор.

Менга ваҳий бўлиб очилган Ёзувдан илк оят эсимда.

“...токи Раббимиз Исо Масихнинг Худоси, шуҳратнинг Отаси, Уни таниб-билишингиз учун сизларга донолигу ваҳий Рухини берсин ва фаҳлашингизнинг кўзларини ёритсин, токи сизлар Унинг даъватининг умиди нимадан иборат эканлигини ва муқад-

Худо мантиқий фикрлардан келиб чиққан фараз эмас, бироқ У ўз-ўзидан яққол кўриниб турган нурга ўхшаб, бевосита билимдир. У мантиқий тафаккур нури ёрдамида қоронғуликда излаш керак бўлган нарса эмас. Унинг Ўзи нурдир.

— АВРААМ ЖОШУА ХЕШЕЛЬ

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

дастар учун бўлган Унинг мероси шуҳратининг бойлиги қандай эканлигини билиб олинглар” (Эфесликларга 1:17-18, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Бу ибора менинг ҳар кунлик ибодатимга айланди. Мен ҳар тун ухлашдан олдин шивирлаб айтар, кейин кўзларимни юмиб, Худони тушларимга чақирар эдим. Куннинг ёруғида Ёзувни ўқишдан аввал, Унинг ваъдасини ўзимга қабул қилар эдим. Само менинг ҳаётимда акс этишини кўриш қобилиятига эга порлоқ кўзларга эга бўлиш ваъдаси ва мўъжизаси мени қамраб олган эди.

Сиз қараган нарсага ўхшаш бўлиб борасиз. Сиз кўрган нарсангизни ифодалайсиз. Раббий биз учун қай даражада ақл бовар этмас мўъжиза тайёрлаб қўйгани ҳақидаги тушунчани йўқотиб қўймадикмикан деб кўрқаман. *Художон, кўра олишимиз учун кўз бергин!*

Бу илтижога пайғамбарлик даъватида хизмат қиладиган одамлар эга бўлиши керак бўлган болаларча беғуборлик, поклик ва оддийлик акс этган. Бу садони Элий Шомуилга берган маслаҳатида эшитамиз.

“...Жойингга бориб ёт, У яна сени чақирса, сен: «Гапиравер, ё, Раббий, қулинг тинглаяпти», деб айтгин...” (1-Шоҳликлар 3:9).

Худонинг овози Шомуилни уйқудан уйғотиб, чорлаяпти. Бизнинг жавобимиз ҳам, уникага ўхшаган бўлиши зарур: “Гапиравер, ё, Раббий, қулинг тинглаяпти”.

Шомуил то жавоб бериб, Худодан гапиришини сўрамагунича, у Худо фақат унинг исмини айтиб чақирганини эшитди. У Раббийнинг номидан пайғамбарчилик қилишни бошлаган пайтгача, белгиланган вақт ўтиши керак эди.

Қанчамиз Худо бизнинг фақат исмимизни айтганини эшитганмиз, холос? Ишонинг, бу кечинманинг аҳамиятини ерга урмайпман, лекин бу фақат бошланиши. Келинг, ҳар биттамыз истайдиган каттароқ нарсаларга ўтамиз. Биз Худонинг режасини билишни ва У билан биргаликда меҳнат қилишни истаймиз, бу билан Унга биз орқали гапиришига имкон берамиз.

Худо Шомуилга деди: “Диққат билан қулоқ сол! Мен Исроилда ҳамманинг эътиборини тортадиган ва барчани ларзага соладиган бир иш қилишни ўйлаб қўйганман” (1-Шоҳликлар 3:11, Message таржимаси).

Шубхам йўқки, Худо ҳозир ҳам бизга шундай демокда: “Қизларим, диққат билан кулоқ солинглар! Мен ҳаммани ларзага соладиган ва бутун дунёнинг эътиборини тортадиган бир иш қилишга шайланиб турибман”. Худо дунёнинг эътиборини, Унга жалб қиладиган фарзандларга эга бўлишга чанқок.

Шомуил даврида Худо одамларга камдан-кам мурожаат этган, Унга сиғинадиган Худонинг қурбонгоҳи ва маъбаднинг улуғворлиги эса ҳаром қилинган эди. Маъбад жинсий айш-ишрат жойларининг бирига айланган эди! Элий ўғилларининг муртадлигидан охир-оқибат фойдага эга бўлгани учун уларни назорат қила олмас ёки назорат қилишни истамас эди.

Натижада Худо Элийнинг хонадонидан юз ўғирди ва ўзини Худога бағишлаган, Худо ишона оладиган ёш йигитни даъват этди. Ҳозирги замондаги гуноҳлар ўша пайтдаги гуноҳлардан унчалик ҳам фарқ қилмайди, Худонинг эса ҳозир ҳам уйғонаётган фарзандлари бор.

Ўсмир Шомуил ҳаётга тўла эди ва Худонинг марҳаматида ва халқнинг кўзида ҳурмат орттириб ўсишда давом этарди
(1-Шоҳликлар 2:26, Message таржимаси).

Мен айнан мана шундай кўринишга эга – ҳаётга тўла, Худонинг марҳаматига эга ва одамларнинг кўзида маъқул бўлган ёшларни кўрганман. Худо уларни бизнинг сафимизга қўшишни истайди, токи биз биргаликда Унинг ишларини амалга оширайлик.

Бу содир бўлиши учун, Худо амалга ошираётган ишларни кўриш, кулоқларимизга эшитиш қобилиятини берадиган пайғамбарчилик уйғониши келиши лозим ва бу Унинг сўзларини шуқадар ёрқин ва тўлиқликда очиб бериш истеъдодини ато қилсинки, токи у инсонларнинг юрагидаги тўсиқларни олиб ташласин.

Айтилганларнинг барига асосланиб, бу саҳифаларни пайғамбарлик назари сифатида қабул қилишингизни истардим, токи бу юрагингиз бурчакларидаги Худонинг мўъжизасини кутиб ёнаётган чўғларга мурожаат этишига руҳсат беринг. Билиб қўйинг, бу ерда келтирилган Ёзувдан олинган матнларни ўқиганингизда, улар сизнинг ичингизда Худонинг инъомини кўзғатишга ёки жонлантиришга қодир.

Бу Муқаддас Рух ҳаётингизнинг ҳажмини ошириши ва сизда эшитиш, кўриш ва тушуниш қобилиятини кўпайтиришидир.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Бир марта воизликни тугатганимдан сўнг, ҳаётида Худонинг кучли мойланиши бўлган ажойиб бир аёл ёнимга келди ва ўзининг қуйидаги кечинмалари билан бўлишди: “Ҳар сафар сизнинг воизликларингизни тинглаганимда, ичимдаги гўдак қимирашни бошлайди”.

У фарзанд кутмаётган эди – ҳар ҳолда, мен бу ҳақда билмас эдим. У ичидаги Худонинг қандайдир ҳаракати ҳақида айтиб, уни қандай тарзда ифодалашни билмас эди.

Эҳтимол, сиз ҳам ичингизда шунга ўхшаган ҳаракатни сезгандир-сиз. Лекин ҳалигача ўтириб, ўзингизни шунга ишонтиряпсиз: “Мен қандайдир пайғамбар эмасманку!” Мен уйда болалари билан ўтирадиган онаман ёки оддий ўсмирман, ёки мен доим ишда бўладиган аёлман, ёки мен бувиман. Балки сиз “пайғамбар” сўзини эшитганингизда онгингизга суяклари ёнаётганини ҳис этиб, зиндонда ўтирган Йермиях ёки китнинг ичида ўтирган Йонаҳ келар.

Сизнинг ҳаётингиз уларникидан жуда катта фарқ қилишига ишонманам. Эҳтимол, сиз пайғамбар ҳам эмассиз, бироқ бу пайғамбарчилик инъомида ҳаракат қила олмаслигингизни билдирмайди.

Пайғамбарчилик инъомида ҳаракат қилиш – сизга ниманидир олдиндан айтишнинг стратегик қобилиятини берадиган очикликни ва узоқни кўра олишга эга бўлишни англатади. Ҳатто, баъзида бизнинг ибодатларимиз пайғамбарчилик шаклига киради. Худо бизни эшитишини билганимиз учун, У бизга жавоб беришини, биз олдин билмаган ҳайратли ва буюк нарсаларни кўрсатишини биламиз. Биз келажакка умид билан қараб, ибодат қиламиз.

Исо Масих ерда юрган вақтларда, фарзийлар кўриш қобилиятини йўқотиб қўйган эдилар. Исонинг ҳаёти ва сўзлари доим уларнинг кўрлигини фош қилар ва улар бундан ғазабга тўлар эдилар. Юҳанно китоби 5-бобда Исо яна уларни аччиқлантиргани таърифланган – бу сафар шанба куни шифолагани учун. Бу уларнинг қонунини бузишга кирган. Аммо Исонинг ҳаракати Худонинг халқини шанбага риоя қилиш, шанбани унутмаслик ва уни муқаддасликда сақлашга чорлаётган Худонинг амрларига зид бўлмаганини тушунишимиз муҳим.

Чўлоқ кишини шифолашдан-да муқаддасроқ иш бўлиши мумкинми? Уларнинг кўзида ҳеч нарса қилмаслик, ёки Исо шифолашни истаб қолган бўлса, буни ҳафтанинг бошқа куни қилиши муқаддас-

ликнинг чўққиси ҳисобланган. Қонун ва қоидалар билан кўр бўлиб қолган фарзийлар қоқинар ва йиқилар эдилар.

“Исо эса уларга: “Отам ҳанузгача шундай ишларни қилмоқда ва Мен ҳам буни қилмоқдаман”,– деб жавоб берди. Шунда яҳудийлар Уни ўлдиришга янада кўпроқ ҳаракат қилдилар, чунки У нафақат шаббатга риюя қилмас эди, балки Ўзини Худо билан тенг қилиб, Худони Отам деб атар эди. Бунга Исо жавоб бериб деди: “Ростини, сизларга ростини айтаман, агар Ўғил Отасининг нима қилаётганини кўрмаса, Ўз Ўзидан ҳеч нарса қила олмайди. Чунки Ота нима қилса, Ўғил ҳам шуни қилади. Зеро Ота Ўғилни севади ва Унга Ўзи қилаётган ҳамма нарсани кўрсатади. Унга булардан кўра улуғроқ ишларни ҳам кўрсатадики, сизлар ҳайратда қоласизлар” (Юҳанно 5:17-20, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Шанба ҳақидаги топшириқ бизнинг ишимизни ҳисобга олмаган, балки Худо амалга ошираётган ишда тинчлик олишни кўзда тутар эди. Исонинг тўғридан-тўғри айтган гаплари қаршимизга биз жавоб беришимиз зарур бўлган саволларни қўяди:

- Сиз Худонинг қизимисиз?
- Отангиз амалга ошираётган нарсаларни кўришни истайсизми?
- Бу ишларнинг бир қисми бўлишни истайсизми?
- Нур олиб юришни истайсизми ёки кимнингдир қоронғулигини кўрсатиб юришними?
- Бошқалардан ёпик ҳолда яшаб, бахтиёр масиҳиймисиз?
- Сиз ҳолдан тойган, умиди сўнган, ҳалок бўлаётган, дарз кетган дунёга Унинг мўъжизаларини намоён этишни хоҳлардингизми?

Исо ҳеч қачон Ўзини ғалати тутмаган, бироқ қаерга бормасин, ҳамма жойда Худонинг мўъжизаларини кўрсатган.

Агарда Худонинг Ўғли, Исо Масиҳ ўзича ҳеч нарса қила олмаган бўлса, демак биз ҳам Муқаддас Рухдан маърифат ва фаҳмлаш қобилиятини олмай туриб, ҳеч нарса қила олмаймиз. Биз У қилган ишларнигина қилишимиз зарур. Худо бизга ёрдам бериши ҳақидаги ваъдага эгамиз. Буни таъкидлаб ўтиш учун, келинг, Ҳаворийлар Китобига яна бир бор назар ташлаймиз.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

“Мана, охирги кунларда шундай бўлади,— дейди Худо,— Мен Ўз Рухимни ҳар бир вужуднинг устига ёғдираман. Сизларнинг ўғилларингиз ва сизларнинг қизларингиз башорат қиладилар, сизларнинг йигитларингиз ваҳий кўрадилар, сизларнинг мўйсафидларингиз туш кўрадилар. Ўша кунларда Мен Ўз Рухимни қулу чўриларим устига ёғдираман ва улар башорат қиладилар. Юқорида осмонда мўъжизалар ва пастда ерда аломатлар, қон, олов ва тутуннинг бурқираб чиқишини кўрсатаман. Раббийнинг буюк ва шарафли куни келишидан аввал куёш қоронғиликка, ой эса қонга айланади. Шу тариқа, Раббийнинг номини чақирган ҳар бир киши нажот топади” (Ҳаворийлар 2:17-21).

Манашу охирги кунлар учун ҳали ҳам, Рухнинг шамолида олиб келинган ваъда сўзлари мавжуд. Ишонинг, бошида ўзим ҳам, нега Худо айнан бизни танлади деб ҳайрон бўлдим. Мен дунё бўйлаб сафарларда, содир бўлаётган воқеаларни кузатганимда, манашу одамларга ёки манашу вақтда, мен ўз рухимни қўймаган бўлар эдим деб ўйлаб қоламан. Мен ҳамма нарса бунчалик хира ва нотайин бўлмаган, ёқимлироқ, покроқ, хавфсизроқ вақтни танлаган бўлар эдим.

Мен маъқул вақт деб, Милодимизнинг эллигинчи йилларини, масиҳийларга нисбатан қувғинлар бошланган вақтни олган бўлар эдим. Лекин шундай бўлса, бу манзарада биз қаердамиз? Балки сиз Рухнинг қуйилишини истамассиз ёки Унга муҳтож эмассиз? Эҳтимол, сизнинг жамоатингизда бунга ишонмас. Аслида мен айтадиган гаплар ёки сизнинг истакларингиз аҳамиятга эга эмас. “Мана, охирги кунларда шундай бўлади,— дейди Худо,— Мен Ўз Рухимни ҳар бир вужуднинг устига ёғдираман”.

Менинг фикримча, Худо охир-оқибат Ўз халқига эга бўлади ҳам, нима деган бўлса, шу нарсалар амалга ошади ҳам. Ҳатто, шундай бўлганда ҳам, бу нимани англатади? Худо Рухининг қуйилиши қандай кўринишга эга бўлиши мумкин? Келинг, Рух қуйилишининг ҳаракатини ўрганиб чиқамиз ва бунга янада аниқроқ таъриф берамиз.

Тахминан икки минг йил илгари Исони кўрсатиш ва имонга келганларнинг юракларини янгилаш учун Муқаддас Рух ерга юборилган эди. Хуллас, биз Масиҳнинг Танасида, яъни жамоатда ҳаракатланадиган Муқаддас Рухга эгамиз. Бироқ ҳозир содир бўлаётган воқеаларни Рухнинг қуйилиши деб атамаган бўлардим.

Рухнинг қуйилиши қандай кўринишга эга бўлиши мумкин?

Буни ўрганиш учун, аввал “рух” сўзининг маъносини аниқлаб олишимиз зарур. “Рух” сўзининг тўртта аниқ маънолари бор. Биринчиси – бу “куч”. Бу фикрга “*дадиллик*”, “*ботирлик*”, “*кучли ирода*”, “*ҳаракатчан куч*”, “*қатъиятлилик*”, “*ахлоқий турғунлик*”, “*донолик*”, “*мақсадга интилиш*”, “*жасурлик*”, “*юррак*” ва “аланга” тушунчаларини киритиш мумкин. Ёзувдан олинган кейинги сатрларда, Рух дадиллик ва жисмоний куч тарзида қуйилганининг мисоли келтирилган.

“Унга Раббийнинг Руҳи тушиб келди ва у шерни улоқчани ёриб ташлагандек ёриб ташлади, унинг қўлида эса ҳеч нима йўқ эди...” (Судьялар 14:6).

Ҳа, бу кабутар кўринишида тушиб келадиган Рухнинг тимсолига ўхшамайдиган, қаттиқ мисол.

Мана Рухнинг донолик ва ахлоқий турғунлик сифатидаги тимсоли:

“Унинг устида Раббийнинг Руҳи, донолик ва англаш руҳи, маслаҳат ва қувват руҳи, билим ва Раббидан кўрқиш руҳи бўлади” (Ишаъё 11:2).

Ёки:

“Ё, Худо, менда тоза юрак яратгин ва менинг ичимда тўғри руҳни янгилагин” (Санолар 50:12).

Фаҳмлаш тарзида қуйиладиган Рух ҳам бор:

“Мен уни Худонинг Руҳи, донолик, фаросат, билим ва ҳар хил маҳорат билан тўлдирдим” (Чиқиш 31:3).

Ва ниҳоят, мана, Ёзувда Рухни юрак деб ифодалайдиган оят:

“Уларга ягона юрак бераман, уларнинг ичига янги руҳни соламан ва уларнинг таналаридан тош юракни олиб, уларга этли юрак бераман” (Эзекил 11:19).

Шунингдек, “рух” сўзининг иккинчи муҳим маъноси бор – уни “жон” сўзи билан таърифлаш мумкин. Бу фикрда “*менинг ички инсоним*”, “*ҳаётий куч*” ва “инсоннинг борлиғи” деган тушунчалар бирлаштирилган.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

“Инсоннинг руҳи унинг заифликларини кўтариб юради, аммо шикастланган руҳни ким қувватлай олади?” (Ҳикматлар 18:14).

“Қувноқ юрак чеҳрани ёқимли қилади, юрак қайғуси эса руҳни синдиради” (Ҳикматлар 15:13, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

“Руҳ” сўзининг кейинги маъноси – “шарпа, кўланка, арвоҳ, хаёл” (Бу маъноларни ўрганиб ўтиришимизнинг ҳожати йўқлигига аминман).

Ва ниҳоят, руҳ сўзи “умумий ҳис, муносабат, кайфият, майл, муҳит” деган мазмунларга эга. Эҳтимол, сиз одамлар қаердадир ўзини яхши ҳис этганида – “бу ернинг руҳи яхши экан” деганини эшитгандирсиз. Улар бундай деганларида арвоҳ ёки кабутарни назарда тутмайдилар. Улар муҳит ёки ҳамманинг ҳиссини қамраб олган нарса ҳақида гапирадилар (жумладан, кутиш ҳақида). Адашмасам, ҳамма бир жойда яқдилликда йиғилиб ўтирган, биринчи марта руҳнинг қуйилиши бўлган ўша болаҳонада ўзига хос муҳит, кайфият ёки руҳ бўлган – Худо амалга оширишни истаган нарсага нисбатан қарши олиш ва ҳурмат руҳи бўлган.

“...Раббийнинг Руҳи бор жойда озодлик бор”
(Коринфликларга 2-мақтуб 3:17).

Хуллас, бу ерда, қай тарзда Руҳ Худодан эркинлик муҳитини олиб келишини кўришимиз мумкин.

Эҳтимол, сиз “руҳ”ни номаълум тилларда гапириш инъоми сифатидан тасвирламаганимни сезган бўлсангиз керак. Номаълум тиллар – Муқаддас Руҳ ҳузурининг бир гувоҳлиги ёки кўриниши, аммо номаълум тиллар Муқаддас Руҳнинг тўлиқ намоён бўлиши эмас.

Муқаддас Китобдан Муқаддас Руҳ Ўзини турли тарзда намоён этишини кўрдик. Шамшон филистинликларнинг маъбадини кулатиши учун Руҳ унга ғайритабиий куч ато этди. Элиша шоҳнинг от араваларини қувлаб, ўзиб кетди. Гедионга Худонинг жасорати тушганида, у қуролсиз қўшинни йиғиб, душманни енгди. Чўлда яшайдиган ёлғиз аёл Дебора, Руҳнинг кучи билан Исроилнинг душманларига қарши қудратли баҳодирларни кўтарди. Руҳнинг кучи билан Исо қаерга борса, ўша жойда, йўлида учраган ҳар битта кишига гувоҳлик сифатида, Худонинг табиатини Ўзида акс эттирарди.

Мана энди биз ҳам. Муқаддас Китобда охирги пайтларда одамлар кўркувдан ҳолдан тоядилар деб айтилган. Бу фалаж қиладиган кўркувни қандай енгиш мумкин? Бунинг жавоби Худодан дадиллик қуйилиши деб ўйлайман.

Биз пайғамбарчилик қайта уйғонган вақтда яшаётганимиз учун, одамлар баъзида осмондаги нарсаларни кўриши, бироқ буни қайта кўролмаслиги туфайли, бу кўриниш ўйлаб топилган ёки ясамадек туюлиши мумкин. Баъзиларингиз, эҳтимол, ғалати ёки очикчасига ёлғон бўлиб туюлган пайғамбарчилик ҳаракатлари билан бирор марта дуч келгандирсиз.

Келинг, аниқлик киритамиз. Худога инсоннинг танаси ёки қандайдир унвонга эга бўлган одамлар тўдасидан каттароқ бўлган жой керак. Худога Унинг юрагига эга бўлган одамлар керак. Биз манашу вақтда туғилганимиз учун пайғамбарчилик инъомида ҳаракатланаямиз. Бирорта анжуманда қатнашганимиз учун эмас, балки Шомуилга ўхшаб, Худоимизга хизмат қилганимиз учун. Анжуманларнинг ёмон жойи йўқ; шунчаки гап анча каттароқ нарсалар ҳақида кетмоқда.

Худо пайғамбарчилик инъомларини одамларнинг кичик гуруҳигагина бериладиган қандайдир махсус, сара нарса деб режалаштирмаган. У инсониятга ҳамда пайғамбарчилик очикликларига ва овозларга, биз кўришимиз учун кўзимизни; эшитишимиз учун қулоқларимизни, гапириш учун оғзимизни ва қайғудош бўлиш учун юрагимизни очишни белгилаган.

Пайғамбарчилик инъоми масаласини ҳаддан ташқари содда-лаштиришга таваккал қилиб, менинг севимли пайғамбарим Ишаъё китобини ўрганиб, ўзим учун олган бир нечта қоидаларни таклиф этмоқчиман. Унинг руҳлантирадиган пайғамбарчилик мактубидан қуйидагиларни билиб оламиз:

“Биз нима учун яратилган бўлсак, шундай яшай олишимиз учун
У бизга қай тарзда ҳаракат қилишни кўрсатади” (Ишаъё 2:3,
Message таржимаси).

Бу менга ёқади: бизга белгиланган ҳаётда яшашни бошлашимиз учун Худо бизга Ўз ҳаракатининг тимсолини очмоқда. Биз Раббимизнинг юрак уришига ҳамоҳанг равишда яшаш учун яратилганмиз.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

У бизга Ўз йўллари ва Ўз ишларини кўрсатишни истайди. Айтилганлардан келиб чиқиб, Ишаъё китобининг 49-бобидаги келажакдаги одамларга қарата ёзилган бир нечта буйруқларни топдим; ҳаворий Повул ҳам Римликларга мактуб 6-бобда Ишаъёнинг сўзларини такрорлаб, худди шундай деган.

- Юқорига қаранг.
- Атрофингизга қаранг.
- Дикқат билан қаранг.
- Олдинга қаранг.
- Ҳақиқатни гапиринг.

Аввало, юқорига қаранг. Бирди-ю сиз нигоҳингизни қай тарзда осмонга кўтаришни билмасангиз, дунёга Самонинг назари билан қараш учун, Ваҳий Китобидан яхшироқ жойни тополмайсиз. Илтимос, бу китоб ҳақида охириги замоннинг манзараси ҳақидаги даҳшатли башорат деб ўйламанг. Бу олдин Бор бўлган, ҳозир Бор ва келажакда Келадиган Шахс ҳақидаги ваҳийдир. Худо вақтга боғлиқ эмас; У абадий ва бизга кўпинча абадийлик ҳолатида мурожаат этади. Коллежда мен бутун семестр давомида Ваҳий китобини ўрганган эдим ва бугунгача одамлар бу китобни бизнинг вақт доирамиз билан чеклашга уринишларига ҳайрон қоламан. Илоҳиётчи Юҳаннонинг ўзи ҳам, барча ёзганларини тушунганига шубҳам бор. Баъзида ҳамма нарсани билишнинг кераги ҳам йўқ, саҳна ортида биз тасаввур эта олишимиздан анча каттароқ нарса содир бўлаётганига шунчаки ишониш керак.

Юқорига қарашимиз ўта муҳим. Биз шу пайтгача Ўзининг илоҳий имтиёзларини қолдириб, Инсон Ўғлига айланиб, Жалилия ерида юрган, оддий одамлар билан вақт ўтказган Исо Масих ҳақида воизлик қилиб келдик. Лекин Юҳанно Исони қандай кўринишда тасвирлагани ҳақида нима дейсиз? Агар уддасидан чиқа олсангиз, бунга тасаввур қилиб кўринг:

“Етти шамдонларнинг ўртасида эса бўйи барабар узун ридо кийган ва кўксигача кўтарилган олтин камар боғлаган Инсон Ўғлига ўхшаш бир Кимсани кўрдим. Унинг боши ва сочлари оқ жундек оппоқ, қордек оппоқ эди. Унинг кўзлари эса алангали оловдек эди. Унинг оёқлари киздирилган яркироқ мисдек эди, Унинг овози эса кўплаб сувларнинг шовқинидек эди. У ўнг кўлида етти юлдузни ту-

тиб турар, Унинг оғзидан дудама қилич чиқар эди. Унинг юзи эса ўз кучида порлаётган қуёшдек эди. Мен Уни кўрганимда, Унинг оёқларига мурдадек йиқилдим. У менга ўнг қўлини қўйиб, деди: «Кўркма, Мен Биринчи ва Охиргидирман, Тирикман. Мен ўлган эдим ва мана, абадулабад тирикман. Омин. Мен дўзах ва ўлимнинг калитларига эгаман. Энди, сен кўрган нарсалар, бор нарсалар ва бундан кейин келадиган нарсаларни ёзгин» (Ваҳий 1:13-19).

Келинг, бу ерда аслида нима ҳақда гап кетаётганини тушунишга ҳаракат қиламиз. Юҳанно, ўн икки шогирднинг ичида, муболағасиз энг вазмини эди. Аслида у Исонинг энг севимли шогирди эди. Охир оқибат, Исо Сирли кечада Унга ким хиёнат қилишини айнан Юҳаннога айтган. Юҳанно Исони Самода, Худо Ўғли шарафида кўрганида, у Унинг оёқлари олдида ҳушидан кетди! Бу қўлида кўзича ушлаб турган ёки балиқ пишираётган Исонинг тасвиридан бутунлай бошқача эди. Бу Ўз қўлларида юлдузларни ушлаб турадиган Қодир Худонинг Ўғли. Бу қуролланган, қудратли жангчи Шоҳ. Биз Исо Масих ҳақидаги манашу ҳайратли ваҳийни воизлик қилишни бошласак нима бўлади? Келинг, Ваҳий Китобига назар соламиз.

“Бу – тез кунларда содир бўладиган нарсаларни Ўз қулларига кўрсатиш учун Худонинг Исо Масихга берган ваҳийидир. У буни Ўз фариштаси орқали юбориб, Ўз кули Юҳаннога кўрсатди. У Худонинг сўзи, Исо Масихнинг гувоҳлиги ва кўрган нарсалари ҳақида гувоҳлик берди. Бу башорат сўзларини ўқийдиган ва эшитадиган ҳамда унда ёзилганларига риоя қиладиганлар бахтлидирлар, чунки вақт яқиндир” (Ваҳий 1:1-3).

Аввало, бу китоб Исонинг ҳаққоний моҳиятини очиб беради. Бунда уни ўқийдиган, тинглайдиган ва бу ваҳийни сақлайдиган ҳар битта киши учун марҳаматлар эълон қилинган, негаки у бизнинг эътиборимизга шак-шубҳасиз арзийдиган ваҳий. Бу ваҳий умуман олганда нима учун зарур бўлди? Ахир, бизда Исо ерда яшагани ҳақидаги маълумотлар камми?

Бизнинг ғолиб Қутқарувчимиз, Масихимиз аслида Ким эканлигининг, бор-йўғи бир парчаси холос. У илоҳий имтиёзлардан воз кечди ва бизга ўхшаш қиёфага кирди, токи биз ҳам ўзимиздан воз кечиб,

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Унга ўхшаш бўла олайлик. У қудратли, У муқаддас, У мўъжизавий... шунинг учун юқорига қаранг!

Кейинги банд – атрофга қаранг. Келажакка самовий баландликдан назар солиб, ўзимизга, атрофимизга ва ерда яшайдиган бошқа одамларга янада маърифатлироқ кўз билан қарашни бошлаймиз. Ишаъё ҳам Худо берган ваҳий билан қалбининг тубигача ларзага келган пайт бунини бошидан кечирди (Ишаъё 6-бобга қаранг). Биринчи у оғзи нопок эканини ҳис этди. Кейин унга атрофида яшаётган халқнинг бор ифлосликлари очилди. Қурбонгоҳдаги кўмирнинг ёрдамида Ишаъё гуноҳ ва уятдан тозаланди ва дадиллик билан: “Мени юбор” – деб айта олди. У покланди, унинг юраги кенг очилди, Худо огоҳлантирганидек, унга кулоқ солмайдиган одамларнинг олдига боришга тайёр эди.

Биз ўзимизни ва бизни ўраб турган дунёни муқаддас, ҳақ Худо билан таққослаганимизда кўрадиган кескинлик ва қарама-қаршилик, юракларимизни тор-мор қилиши лозим. Атрофингизга қаранг. Янгиликларни ёки ҳатто, кулгули сериалларни ёқинг. Нимани кўряпсиз? Мен гуноҳ ва адолатсизликни кўряпман, шунингдек, нур фарзандлари ёруғликда яшириниб ўтиргунича, қуюклашиб улгурган даҳшатли зулмат билан юзма-юз учрашиш учун ўзининг яшириниб ўтирган жойларидан чиқаётганини ҳам кўряпман.

Биз нима учун диққат билан қарашимиз керак? Ўйлайманки, бу ёвуз, носоғлом дунёга эзгулик ва шифо олиб келиш учун йўлларни излаш дегани. Бу ўз нурумиз билан зулматни қувиш, ҳафсаласи пир бўлганларга умид бағишлаш, ёвузликдан юз ўгириб, яхшилик қилиш дегани. Касал ва зарарланган нарсаларда соғлиқ ва кучни тикланг. Иқтисодий ва таълим соҳасидаги муаммолардан то шахслар ўртасидаги муаммоларнинг ечимига қараб, бизнинг фаолият доирамиз ўзгариб туради.

Атрофимизда тикланишга муҳтож бўлган оилалар кўпчиликни ташкил этади. Кўплаб одамлар дори-дармонга, тоза сув ва овқатга муҳтож. Оилага муҳтож бўлган ёлғиз одамлар кўп; асраб олинишга муҳтож бўлган етимлар, озод бўлишга муҳтож асрлар бор. Қўллаб-қувватлашга муҳтож хўрланганлар ва йўл ёқасига ташлаб кетилганлар бор. Диққат билан қаранг!

Олдинга қараш учун, бизнинг бугунги қарорларимиз келажакда давом этишини англашимиз зарур, шунинг учун диққат билан қараш

муҳимлигини шунчаки тушунибгина қолмай, шунингдек, узокни кўра олишимиз ҳам керак. Биз ҳаётнинг чорраҳаларига яқинлашиб қолганимизда, бошлаган ишларимизни охирига етказишга уринишимиз керак.

Менинг Ninja мотоциклим бор. Бу дунёдаги энг технологик ёки хавфсиз нарса эмас, шунинг учун Жон, хотиним ишончсиз нарсада юрибди деб, хавотирланмаслиги учун, мотоцикл ҳайдашнинг хавфсизлиги дарсларидан ўтдик. (Мен у ердаги ягона аёл эдим.) Бу дарсларда, ҳалокатларнинг кўп қисми чорраҳаларда содир бўлишини билиб олдик. Бу мотоцикл ҳайдовчилари коидани бузишидан эмас, балки машина ҳайдовчилари чорраҳаларда мотоциклни шунчаки кўрмай қолиши сабабли бўлади. Биз ҳалокатни олдини олиш учун фаол тарзда ҳаракат қилишни эслатадиган иборани ёдлаб олдик: ҚББ (бунинг маъноси “Қидириш, Баҳолаш, Бажариш” ҳисобланади).

Ўзимнинг Ninjamда чорраҳага келганимда, машина ҳайдовчилари менга эътибор беришидан ҳам кўра, кўпроқ мен уларга эътибор бераман. Барча юзага келиши мумкин бўлган хавфларни сезиш, биринчи навбатда менга кераклиги учун, машина ҳайдовчилари буни сезмасалар ҳам, уларни мен қидиришни бошлайман. Мен қайси ҳайдовчи телефонда гаплашяпти, қайси буриляпти, қайси мени кўрди ва қайси кўрмади деб, ёнимдаги машиналарга қарашни бошлайман. Мен тош ва қумда юришни ёқтирмайман. Ҳар битта чорраҳада бўлиши мумкин бўлган хавфлар бор-йўқлигини ва энг яхши кесишиш нуқтасини текшираман.

Йўлни кўздан кечиргач, вазиятни баҳолаб, энг маъқул йўлни танлайман. Баъзида биз Жон билан мотоциклда юрганимизда, у олдинда боради, чунки унинг мотоциклининг овози меникидан баландроқ ва ҳайдовчилар у юриб кетаётганини эшитадилар. Лекин биз машиналарнинг олдида кетаётганимизда, у мени ёпиш учун орқамда юради.

Режа тузилганда, биз уни бажарамиз. Биз машиналарга сохта сигнал чалмаймиз: тўғри кетаётган бўлсак, машиналарни алдаш учун чапга бурилиш чироғини ёқмаймиз. Биз имкон қадар аниқ тарзда мақсадимизни билдираемиз.

Ninjamда юриб, мен яна битта муҳим дарсни ўрганиб олдим: мотоциклда юрганингизда, пастга қараманг, бўлмаса йиқилишингиз мумкин. Мотоциклда, ҳаётдагидек, юқорига ва муволишдан кейин

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

тўғрига қарашингиз зарур. Агар ҳаракат пайти турган жойингизга, ёки орқага эмас, лекин олдинга қараб ҳайдасангиз, сиз тўғри буриласиз. Олдинга, манзилга қаранг.

Биз ҳозир турган жой – биз етишимиз керак бўлган манзил эмас. Олдинда бизни кўпроқ нарсалар кутмоқда: янада кўпроқ қувонч, хавфлар, Худо, синовлар, адолат, эркинлик, куч, нур, умид кутмоқда.

Биз ҳақиқатдан ҳам ҳозирги вазиятимиз ва келажақда қандай бўлиши ўргасидаги чорраҳада турибмиз. Бу ҳали ҳаётимизда кўпчилик ҳайдовчилар бизни сезмай, четлаб ўтиб кетишини билдиради. Бизнинг хавфсизлигимизни ўйлаб, диққат билан ҳамма нарсани сезиш учун – улар масъул эмас, келинг, ўзимизнинг ҳам, уларнинг ҳам хавфсизлиги учун ғамхўрлик қилиб, ўзимиз атрофга қараймиз.

Охиргиси – ҳақиқатни гапиринг. Повул Ишаёё олдинга қараб, ҳақиқатни гапирганини айтган. Ишаёё ҳаёт пайтида, унинг сўзлари ҳар доим ҳам ҳақиқат деб қабул қилинмаган эди. Айрим тарихшунослар, Ишаёё одамларга ҳақиқатни етказгани учун, уни арралаб, иккига бўлган деб ҳисоблайдилар. У айтган ҳақиқат оммабоп, ёқимли ёки қулай эмасди, лекин у нафақат бу ҳақиқатни эълон қилган – қолаверса, келажакка қаратилган манашу ҳақиқат билан яшаган.

Худо учун сизнинг кимлигингиз ва қандай яшашингиз муҳим. Сизнинг саждангиз руҳингизни ҳақиқатни излашга ундаши зарур. Айнан мана шундай одамларни Ота изламоқда: сажда вақти Унинг қаршисида қандай бўлса, шундайлигича самимий бўлган кишиларни изламоқда (Юҳанно 4:23, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Мана, Исонинг биз учун ибодати:

Уларни ҳақиқатинг билан муқаддас қилгин – поклагин; Сенинг сўзинг – бизни поклайдиган ҳақиқатдир. Сен Мени бу дунёга топшириқ билан юборганингдек, Мен ҳам уларни топшириқ билан дунёга юборайман. Мен уларга Ўзимни бағишлайман, токи улар ўз вазифасини бажариб, ўзини ҳақиқатга бағишласинлар (Юҳанно 17:17-19, Message таржимаси).

Биз ҳақиқат нима эканини билмасак, бизда ҳақиқат бўлмиш Исо Мисихни таниб-билиш учун йўлимизни ёритадиган Худонинг Сўзи бор.

Юқорига қараб, атрофига қарамаган одамлар ҳам бор, шунинг учун улар яшириниб юрадилар. Нуқул атрофга қараб яшайдиган одамлар бор ва улар кўрганларидан ларзага тушиб юрадилар, чунки улар ҳеч қачон юқорига қарамайдилар, ҳақиқатни гапирмайдилар, оқибатда ёлғон ичида яшайдилар. Ҳақиқатни гапириб, лекин атрофига қарамайдиган одамлар бор, шунинг учун улардаги ҳақиқат бошқаларга фойда келтирмаган.

Шундай экан, кейинги бобда нишонни янада баландроққа кўтаришга шайланиб, атрофимга қараб, кўрганларим ҳақида айрим нарсаларни (бир томондан ёввойи, бошқа томондан эса – ажойиб бўлган нарсаларни) таърифламоқчиман, токи биз йўқотиб қўйган кучни қайта қўлга киритайлик. Қуйилиш орқали ҳам эмас, шунчаки – қараб ва кўриб қўлга киритайлик.

Ўтинаман, бу саҳифаларда бўлишган фикрларимни, ўзимни сирли ва ғалати тарзда кўрсатишни мўлжаллаб ёзганман, деб ўйламанг. Ҳечам ундай эмас! Бу менга ваҳий сифатида – мўъжиза ҳақидаги ваҳий сифатида берилган. Менинг чекланган сўзларим билан таърифлашга қодир бўлмаган бу ваҳийни, инсоний уринишларим билан бўлишишга ҳаракат қиляпман холос.

Қоронғу бемулоҳаза дунёда яшаш учун маърифатли онгга эга бўлиш жуда муҳим. Нимага қарасангиз, шунга ўхшаш бўласиз: бу ҳақиқат. Ичимиздаги очиклик ва нурнинг манзараси бизни ўраб турган дунёнинг манзарасидан устун туришига имкон беришимиз лозим. Ўтакетган тарзда аниқ кўришиб турган нарсаларнинг ортига қараш, манашу умидсизликнинг ўртасида, Худо амалга ошираётган ишларга назар солиш вақти келди.

Биз зулматни кўраётган бўлсак ҳам, нурни эълон қилишимиз зарур.

Бизнинг кўзларимиз нурафшон бўлганида, Худоимиз нақадар буюклиги ҳақидаги ҳайратли тушунчага яна қайтамыз. Художон, кўзларимизни кўрадиган қилгин!

Худо нури кўпайган сари, илоҳий пайғамбарчилик уйғониши содир бўлишига ишонаман. Худо кўзларимизни кўриш учун, қулоқларимизни эшитиш учун очсин ва Унинг Сўзини ҳокимият билан воизлик қилишимиз учун юракларимизга дадиллик берсин. Бу уйғониш даврида инсонларнинг юракларидаги тўсиқлар барбод бўлишни бошлайди.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Худони кутинг ва Унга сизда Унинг мўъжизасининг садоси ва хиссини уйғотиб, юрагингизга гапиришига имкон беринг. Пайғамбарчиликнинг Худо режасининг бир қисмини кўра олиш қобилияти, У амалга оширмақчи бўлган мўъжизаларни кўра олишни ва келажакни тушунишга эга бўлишни англатади. Бундай очиқликсиз ҳаётимиз камида паналарда адашиб юришга айланади.

Одамлар Худо нима қилаётганини кўра олмасалар, ҳар қадамда қоқиниб, йиқиладилар. Лекин У нималарни очаётганига қараганларида, бу уларнинг ҳаёти учун улкан марҳаматга айланади.

Ҳикматлар 29:18, Message таржимаси

Исо ҳеч қачон ғалати бўлмаган, лекин қаерга бормасин, Худонинг мўъжизаларини яратган. Нега? У Отасида кўрганларинигина амалга оширган. У бир вақтнинг ўзида азоб чекаётган инсониятни ва Отасининг бунга нисбатан бўлган жавобини кўра олган. У Худо фарзандларининг кўзларини хиралаштирган ва Тирик Худодан ажратган сохта дин ва зулматни тарқатиб юбориш учун нурни эълон қилган.

“Пайғамбар” сўзининг синоними “олдиндан кўрувчи” ҳисобланади. Исо бошқалар сезмаган нарсаларни кўрган. У мухтожларни, хўрланганларни кўрган ва нопокларга тегинган. У шунчаки оломонни кўрмаган; У инсонни кўрган. У нафақат эркаклар ва аёлларни кўрган, балки уларда шахсни ва уларнинг юрагини кўра олган. Исо Масих зулматнинг орасида нурни кўрган ва нур деб ҳисобланган зулматни фош қилган. У дунёнинг нури бўлган ва эндиликда бу нурни биз олиб юришимиз лозим.

Бу дунёга киринглар – унда булганмай, бу жирканчли ва ифлос жамиятда бир ҳовуч тоза ҳаводек бўлинглар. Ҳақликда яшаш ва тирик Худони кўрсатишда одамларга намуна бўлинглар. Қоронғуликда нурни ёқадиган Мактубни етказинглар.

Филиппиликларга 2:15, Message таржимаси

Азизлар, бизнинг қоронғуликда ов қилишимизнинг таърифи мана шулардан иборат. Бизнинг ҳаётимиз орқали зулматда Худонинг нури чарақлайди. Саросимадаги ва мухтож одамлар бизнинг ўзгарган ҳаётимизни кўра олиши учун имкон берамиз. Биз зулматдан яширин-

маймиз, балки уни тарқатиб юборамиз. Зулмат бизнинг хузуримиздан йўқолиб кетади. Нур зулматнинг чегараларига яқинлашган сари, зулмат ўзидан кейин нималарни қолдирганини гувоҳи бўламиз. Озод килувчи нурни кутиб, зулматда яшириниб ўтирган одамлар кўп.

Ов қилишни бошлаш ва барча асрдагиларни ҳамда умид мактубини, танг аҳволда кутаётган одамларни қутқариш вақти келди.

ҚОРОНҒУЛИКДА ОВ ҚИЛИШ

Яқин ўртада Ҳиндистоннинг зимистон харобаларида – “қоронғуликда ов қилиш” имкони бўлди.

Қоронғуликда кўрганларим, мени ларзага солди. Мен *Life Outreach* хизматининг меҳмони сифатида Мумбайга бордим. Улар ифлос ва жирканчли маҳаллий фоҳишабозлик уйларида аёллар ва болаларни чиқариб оладиган, маҳаллий ташкилотлар билан ҳамкорлик қилади.

Ҳиндлар – ажойиб одамлар, уларнинг ичида мулойим ва хайрихоҳлари ҳам бор, бироқ харобазорларда ҳукм сураётган шароитлардан таажжубга тушасиз. Кўрганларимдан “Харобадан чиққан миллионер” фильмида кўрсатилган ифлосликлар, ҳали ҳақиқий ифлослик эмаслигини тушунишга ёрдам берди. Кичикроқ ҳажмдаги мушукларга ўхшаган каламушлар, одам ва ҳайвон чиқиндиларининг уюмларида изғиб юрар эди.

Мени Мумбайнинг телба кўчалари орқали манзилга соғ-саломат элтиб қўйган, совутгичли машинадан чиққач, ўзимни бутунлай бегона дунёда сездим. Бу қизиқарли маънода эмас, балки қандайдир ваҳшиёна маънода бегона эди.

Ўшанда ёмғир ва намлик, иссиқлик билан бирикиб, туриб қолган хавони шунчаки бўғадиган ҳавога айлантирган мавсум эди. Харобаларнинг ҳиди шу захотиёқ бурнимни бўғиб қўйди. Ахлат билан сийдикнинг ўткир ҳиди ачиган овқат, кулбалар ва терлаган одамларнинг ҳиди билан қўшилиб кетган эди. Ҳавонинг ўзи қандайдир қора рух билан оғирлашиб ва босилиб тургандек эди.

Мен кўрганларимдан иккита таркибий қисмни фарқладим: ажойиб ҳиндлар ва уларни аср қилиб турган жирканчли рух. Хароба-

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

ларда бу рухнинг кўринишини ёки таъсирини яшириб бўлмасди. Эркаклар ва аёллар унинг босими остида тебраниб юрар ва қоқинар эдилар, чунки қашшоқлик, порахўрлик ва бузуқлик ўзининг оғир кўллари билан бутунлай ҳамма нарсага осилиб турарди.

Бошқаларнинг эътиборини тортмаслик учун жамоамиз ҳиндларнинг миллий кийимини кийиб олди. Бу фойда беради деган ҳар қандай хаёл тезда тарқалиб кетди, чунки ёнимиздан ўтаётган ҳар битта киши бизни бегона эканимизни пайқар эди.

Бизнинг чўпонимиз ва миссионер-гидларимиз бизни тезлик билан ўзларининг клиникасига олиб ўтишди. Бу поликлиника маҳаллий халқнинг ишончини қозонган эди ҳамда одамларни севадиган ва уларга хизмат қиладиган жой деган номни орттирганди. Мен беморлар шифокор уларни кўриб қўйишини жим кутиб ўтирган оддийгина кутиш хонасига кирдим. Фоҳишабозлик уйларининг собиқ бекаларидан иборат хизматчилар гуруҳи, бизнинг келишимизни кутиб турган эдилар. Биз ёндаги хонага бекиниб кирдик ва ўша жойда, менинг вазифам – фоҳиша аёлларни фақат “дуо қилиш” бўлиши ҳақида йўл-йўриқ беришди.

Кутилмаганда, менинг рюкзагимда турган воизлик матни бу ерда зарур бўлмаслигини тушуниб етдим. Мен ўзимни бегона ҳудудда ҳис этдим ва Лизанинг – китоблар муаллифи ва воизхонлиги бу ерда унчалик ҳам қўл келмаслини аниқ англаб етдим. Биз яширинча ишлаганимиз учун, мен ўзимнинг Муқаддас Китобимдан фойдалана олмас эдим. Менинг инглиз тиладан таржимоним жуда тор доирада гапирар, мен эса ҳиндчани умуман билмас эдим. Бу одамлар билан тил топишиш учун, ёлғиз Худо Рухининг ёрдами зарур эди.

Бу одамларнинг сўзлаб берган воқеаларидан ҳеч бўлмаса, бирор нарсани сақлаб қолиш ниятида қўйлагимнинг ички томонига микрофон ўрнатилган эди, унинг сими белимдан айлантирилган, ёзадиган мосламанинг ўзи лозимимга тақилганди. Яширин камера эса бошқа аёлнинг бўйнига ўралган қора шарфнинг қатламида кўринмай турарди. Биз қўл ушлашиб ибодат қилдик ва бадбўй хид таралаётган кўчага чиқдик.

Менда бирдан, худди кимдир мени кузатаётгандек бўлди. Бу нигоҳ адоватли эмас, балки айнан тикилиб тургандек туюлди. Мен бошимни кўтариб, йўлнинг бошқа томонидаги кулбанинг иккинчи қаватидаги деразага қарадим, у ердан чиройли осиелик қизчанинг юзи кўриниб

турарди. Афтидан у ўн беш ёшларда эди. Унинг ёшгина юзида қўрқув ва иложсизликнинг қоришмаси акс этарди. Фақат шунда у чамбара ортидаги фоҳишахонага қамаб қўйилганини кўриб қолдим.

Бу нигоҳга қандай муносабатда бўлиш мумкин?

Жилмайиш мумкин эмасди. Унга бошимни чайқай олмасдим, чунки у буни ўзига нисбатан ҳукм ёки нафрат деб қабул қилиши мумкин. У то кўзларини олиб қочмагунича, унга тикилиб қараб турдим. Пастроққа қараб, зинанинг пастки қисмида ўтирган, дарғазаб эркаклар гуруҳига кўзим тушди. Улар менинг назаримга очикча ҳазар билан, шундай деб жавоб бергандек бўлди: “Ўзингни ким деб ўйлаяпсан? Йўқол! Сенга бу ерда жой йўқ!”

Улар айнан шундай деганига шубҳам йўқ. Худонинг сурати ва сийратида яратилган бирорта одамга бу ерда жой йўқ эди – бу ердан фақат қочиш керак эди, холос.

Аёлларнинг бири менинг хавотиримни сезиб, белимдан кучди. “Кетдик! Сенга йўлдан ўтишга ёрдам бераман!” У мени ҳеч қандай қоидага амал қилмай, чизиқларни ҳам сезмай, ифлос йўллардан ҳаракатланаётган одамлар, велосипедлар ва машиналар оқимининг ўртасидан олиб ўтди.

Хараболарда бир кун бўлиб, пиёдалар учун ягона қоида – бу йўлдан ўтишни бошлаган бўлсанг, тўхтамай юришда давом этиш кераклигини ўргатди. Қанча велосипедлар, мотоцикллар ва машиналар, тўғри сенга қараб келаётган бўлса ҳам, қўрқмай юриб кетишда давом этавер. Бир куни йўлнинг ўртасида имиллаб қолдим, шунда иккита фоҳишахона бекалари икки қўлимдан олиб, мени олдинга итардилар ва бошини чайқаб: “Тўхтама! Биз сени ҳимоя қиламиз” – дедилар. Улар чиндан ҳам мени ҳимоя қилаётган эдилар.

Биз биринчи бир фоҳишахонага келдик, унинг кириш жойи бир яримга икки ярим метрдан катта бўлмаган майдончага эга эди. Бу жойда харидорлар, уларга хизмат қилишлари учун қизларни кутиб турар эдилар. Шунингдек, у жойда аёллар овқат пишириш, суҳбатлашиш ва болаларига қараш учун ҳам йиғилар эдилар. Улар ўзларининг қорайтирилган хоналаридан, кўчадаги вайронагарчиликни кузатишлари мумкин эди. Манашу тор жойга Худонинг севгиси ҳақида эшитиш учун қўпгина аёллар келишди.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

У жойга кириб, яна битта эшик борлигини кўрмасликнинг иложи йўқ эди. Эшикка бироз нақш солинган ва унинг ортида хожатхонага ўхшаган бўлмалар (хоначалар) бир қатор бўлиб турган даҳлиз бор эди. Кейинчалик, бу бўлмаларда қизлар харидорларига хизмат қилишини ва ўша ерда ухлашини билиб олдим. Даҳлизни кўздан кечириб, бўлмаларнинг бир нечтаси ёпиқ эканини кўрдим, бу эса хоналардаги қизлар ухлаётгани ёки ишлаётганини билдирарди.

Мен қаршимда ўтирган аёлларга қарадим. Улар полни ва девор атрофига қўйилган ўриндикларни тўлдириб ўтиришди. Аёллар ёпинғичларини ўзига ёпиб, бир-бирига суяниб ўтирар ва биз кириш жойига саф тортиб келмагунимизча, бизга шубҳа билан қараб турардилар.

Таржимон улар билан ҳиндчада саломлашди. Улар диққат билан тинглаб, ўзларининг ҳиндча услубида бошларини ҳурмат билан у ёқдан бу ёққа тебратдилар.

Мен сўзларнинг оқимидан ўзимнинг исмимни эшитиб қолдим. Ҳамма бошини мен томонга қаратди. Мен ноилоҳ чўпонга кўз ташладим. У жавобан қўлини кўтариб, олдин айтган насиҳатларини такрорлади: “Уларни дуо қил... Улар сени кутган... мана шундай шароитда, икки соат!”

Мен ўзимни таништириб, қаерданлигимни айтдим. Менинг тўртта ўғлим борлигини ва яқинда набирам туғилишини айтдим. Менинг сўзларим ўзим учун маъносиздек эшитилар эди. Мен ҳақимдаги “маълумотлар” бу аёлларга қандай аҳамиятга эга бўлиши мумкин? Улар билган ҳаёт менинг америкача “нормал” бўлган тасаввуримга бутунлай зид эди. Лекин улар мулоҳим бошини қимирлатиб қўйдилар.

Улар ёлғиз эмаслигини айтиш учун шунча йўлни босиб ўтганимиз ҳақида айтиб бердим. Бутун дунёдаги аёллар уларни юракларида олиб юрибди ва уларнинг ночор аҳволига кўз ёш тўкмоқда.

Нима бу? Улар ёлғиз эмасми? Уларнинг иложсизлиги ҳақидаги хабарлар шу харобалардан ташқарига чиқаяптими? Бошқалар уларнинг танг аҳволи учун фарёд қиляптими? Мен кўпчилик аёллар Ҳиндистондаги аёлларни ибодатда Худо тахтининг қаршисига кўтараётгани ҳақида бўлишдим. Уларнинг юзлари сўзсиз кўз ёшлар билан ялтирашни бошлади.

Баъзида ўзаро муносабат ва бирликда нақадар катта куч мавжудлигини чиндан ҳам тушунамизмикан деб ўйлаб қоламан. Биз қийин-

чиликларимизда ёлғиз эмасмиз. Биз умидимизда ёлғиз эмасмиз. Исо доим биз билан бўлишни ваъда берган.

Менинг ҳаётимда ҳам ҳозир афсусланадиган ишлар бўлганини тан олдим. Бу аёллардан куч билан олиб қўйилган покизалик ва лойиқликни, қай тарзда мен ёшлигимда ўзим кадрламаганимни айтдим. Мен ўз хоҳишим билан ахлоқсизлик йўлини танлаганман, кейинчалик эса Худога эшик очдим ва Унинг севгиси мени ювди ҳамда вайрон бўлишдан асраб қолди. Шу ерда улар янада диққат билан тинглашни бошладилар.

Менинг шууримда ҳар битта аёлни алоҳида ажратиб кўрсатган Муқаддас Рухга кулоқ солишга ҳаракат қилардим. Улар шахссиз оломон эмасдилар; уларнинг ҳар биттаси шахс эди, улар Худонинг қизлари эди. Худога ишониб, уларнинг ҳар бирига қўлимни қўйдим ва Худо ҳам уларга қўлларини чўзади ва менинг инсоний сўзларимни Ўзининг Рухи билан мустаҳкамлайди деб ишондим. Уларга яқинлаша туриб, мулойимлик билан: “Сизнинг ҳаётингизда Худонинг режаси бор” – дедим.

Уларни топган ва уларни қулликда ушлаб турган зулматга келган Худонинг сўзларини эшитиб, аёлларнинг кўзларидан ёш оқди. Улар хўрликда ва асоратда яшаш қандайлигини жуда яхши билар эдилар. Ҳар битта қиз бошқалар томонидан мажбуран келтирилган даҳшатда яшар эди. Мен суҳбатда бўлган ҳар битта аёл жинсий қуллик учун ўғирлаб кетилган ёки алдов йўли билан бунга жалб этилган эди. Улар асрликка олинган эдилар, мен ҳам уларга шу йўл билан бошқа асирликка тушишни таклиф қилаётган эдим – умид асирлигига.

Ҳар бири каттароқ нарсалар ҳақида орзу қилишга ҳаддилари сиғди – яхшироқ ишга, маълумотга ёки севимли бўлишга. Айримлари ўз қишлоғидаги даҳшатли қашшоқликдан қочиш кетиш умидига эга бўлдилар. Бу аёллар қачонлардир ўзлари ишонган аёллар ва эркаклар томонидан хоинликка учраган эдилар. Бу аёллар уларни бир куни сотиб юборган тоғалари, эрлари, акалари, қариндош ака-укалари ёки опа-сингиллари, холалари ва ҳатто, дўстлари ҳақида сўзлаб бердилар. Бу одамлар улардаги яхши ҳаёт ҳақидаги орзуларидан хоинлик йўлида фойдаланганлар. Мен уларни яна умидга ёпишишга, алдамайдиган Худонинг Ўғли, Исо Масихга ишонишга чақирдим.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадилар

Уларга яна бошқа нарсаларни ҳам айтдим,— айнан яна нималарни айтганимни ҳозир унчалик эслолмайман,— агар қандайдир ибора ва сўзларни манашу саҳифада такрорласам, бизнинг ғарбий ўқувчиларга бачкана ва оддий овутадиган бўлиб кўриниши мумкин. Бироқ ўша пайт, бу сўзлар Самодан руҳланганини сезардим.

Ҳеч қандай расмийлик қатламига эга бўлмаган торгина жой Самонинг муҳити билан тўлди. Бу аёллар уларга умид улашаётган Тирик Худога очилганларида, қандайдир алоқа юзага келди.

Мен аёлларнинг кайфиятидаги бу ўзгаришни ва ўз сўзларим билан уларга яна бошқа нарсаларни етказа олмаслигимни сезиб, мен чўпон ўтирган томонга бурилдим. У бу аёллар билан бирга, улар учун ибодат қилди. У Самога ибодатини кўтарганида, бизнинг гуруҳимиздаги аёллар бу қимматли Худонинг қизларига яқинлашиб, уларни кучдилар ва ибодат билан уларни қуршаб олдилар. Шу пайтда худди деворлар кулаётгандек туюлди.

Шу пайт бир харидорга кўзим тушди, у бўлмадан даҳлизга чиқди, иштонининг тугмасини ўтказиб, бизга елкасининг ортидан нафрат билан қараб қўйди. Биз ноодатий ташрифчилар эдик.

ДИҚҚАТ ҚАРАТГАН ВА ЖАСУР

Ёзувдан олинган манашу матн устида мулоҳаза юритинг:

“Кимнинг омади чопмаган бўлса, бир куни Сенда омад топишига ишонишга ботинаман. Сен уларни ташлаб қўймайсан – етимлар абадий етим бўлиб қолмайдилар. Разилнинг ўнг қўлини, ёвузнинг – чап қўлини синдиргин. Қандай турдаги жинойтни топсанг, барчасини барбод қил. Худонинг инояти ва Унинг йўллари ғалаба қозонади; бетавфиқлик эса мағлуб бўлади. Қурбон бўлганнинг заиф юрак уриши кучаяди; Сен Уларнинг илтижоларига қулоғингни тутганинда, умидини йўқотганнинг томирида яна қон оқишни бошлайди. Етимлар ота-онага эга бўладилар, уйсизлар уй топадилар. Даҳшат шохлиги кетди, босмачилар бошлиқларининг ҳукмронлиги тугади” (Санолар 9:35-39, Message таржимаси).

Сиз бунни эшитаёспизми? Бу ерда биз қоронғуликда ов қилишимиз учун ҳар битта керакли қисм тилга олинган: имон, адолат, ғалаба, шифо,

умид, ўғилликка олиниш, тикланиш, ҳақлик, яқун ва янги бошланиш! Манашу сўзлар билан ибодат қилиш вақти келди, агарда биз Худонинг Сўзини олиб юрсак, Раббий буларни амалга ошишини таъминлайди.

Бу охирги чора ибодати, мафияларча ибодат. Шахсан мен бехатар ва илтифотли ибодатчилардан ўлгудек чарчадим. Аммо “Художон, уларнинг қўлларини синдир ва ишдан чиқариб ташла” – деб ибодат қилиш хатарли. Бу кучли шафоатчилик. Бундай ибодатни секин ва сустлик билан қилиш мумкинлигини тасаввур эта олмайман. Тўққизинчи Сано – чиндан ҳам Худонинг ваъдаси, мен буни яқинда Осиёнинг Жанубий-Шарқий қисмига борганимда, ўзим билан қилич сифатида олдим. Ҳар сафар адолатсизликни кўрганимда, бу қилишни кинидан суғуриб чиқардим.

Диққатни жамлаб, вазоҳат билан ибодат қилинг. Шундоқ ҳам кўриниб турган нарсаларга қарашни бас қилинг, тикланиш ва адолат манзарасини кўра олинг. Худо манашу нарсани ерга олиб келишни истайди. Сиз ибодат вақти кўзларингизни юмиб, уларни кўришингизга муҳтож бўлган одамлар бор. Самога етадиган ва оғзингиздан чиқаётганда сизни кўрқитадиган чинакам қатъий ибодатлар билан илтижо қилишни назарда тутаяпман.

Суст жамоат узоқ яшай олмайди. Жамоат учун энг яхши йўл – бу то дунёнинг Подшоҳи келиб, бу даҳшат ҳукмронлигига барҳам бермагунича, қоронғуликда ов қилишдир. Бу нарса амалга ошиши учун, биз биргаликда ва ҳар биримиз алоҳида – ҳозир яширин бўлган нарсани излашимиз, текширишимиз ва тиклашимиз зарур.

Ишонинг, зулматга қамаб қўйилган умидсиз одамларни кўриш учун, Ҳиндистонга боришингиз шарт эмас. Шайтоннинг асирига айланган аёллар, эркаклар ва болалар ҳамма жойда бор. Улар биз ўзимизнинг қулай жойимиздан чиқиб, ҳаракат қилишни бошлашимизни кутиб турибдилар. Биз уларни нур Шоҳлигига олиб келишга қодир бўлишимиз, озодлик учун эшик очишимиз ва ҳаётимиздаги ҳар қандай турдаги зулматдан воз кечишимиз зарур.

Биз Худонинг нури билан тўлганимизда, биз ҳақиқатдан ҳам зулматда адашиб юрганларни қутқара оламиз. Ҳозир таълимотларимиз борасида баҳслашиш ёки кимнинг хизмати ва жамоатдаги ўрни яхшироқ деб беллашиш вақти эмас. Биз ўзимизни бир-биримиз билан таққослаб, даражаларимизни ҳисоблаб ўтирмай, хизмат қилишимиз лозим.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса овга чиқадиладар

Уйғонинг! Етимлар асраб олинисни ва ғамхўрликни кутмоқдалар. Бошқалардан ажратиб қўйилган минглаб ёлғиз одамлар, барча салбий вазиятларига қарамасдан, улар ёлғиз эмаслигига умид боғлаб ўтиришибди.

Бу саҳифаларда Ҳиндистондаги одам савдоси ва одамларнинг азоблари ҳақидаги воқеалар билан бўлишиб, мен катта халқаро миқёсдаги “қоронғуликда ов қилиш” ғоясини таърифладим, лекин бу сизнинг уфқларингизни кенгайтирсин. Бу ҳақда билиб олгач, ўзингизнинг ёки яқинларингизнинг азоблари аҳамиятсиз экан деб ўйламанг. Худо барча азобланаётганларга яқин. Куллик, ёлғизлик, хиёнат, зўравонлик, хўрланиш ва умидсизликнинг уқубатлари ҳар битта давлатга етиб борган. Ҳамма жойда одамларнинг муҳтожликлари бир-бирига ўхшайди, бироқ ҳаммада ҳам уларни қондиришнинг имкони йўқ.

Келинг, содиқ хизматкорлар сифатида оқилона ниятлар остида, ўзимиздаги марҳаматларни кўпайтирамиз. Сиз бошқаларни марҳаматлаш учун марҳаматлангансиз. Сиз бера оладиган марҳаматга муҳтож бўлган одамлар кўп. Сиз ўзингизда бори билан бўлишиш учун узокқа боришингиз шарт эмас. Сиз ишлаётган ёки харид қиладиган жойларда ҳам умидсизликни топиш мумкин. Дугонангизнинг оиласида зўравонликлар содир бўлаётган бўлиши мумкин. Сиз жамоатга бирга борадиган одамларнинг орасида тушқунликка тушганлари бўлиши мумкин. Ҳатто ўзингизнинг фарзандларингиз мактабда, мисол учун хиёнатга дуч келган ва ҳозир бу ҳис уларни босиб турган бўлиши мумкин.

Бошқаларга умид олиб келиш учун эндигина биринчи қадамни қўйганимизда, кўпинча ўзимиз шифо оламиз. Бутун дунёдаги одамлар Исо Масих инсониятнинг қалбига ҳадя этаётган севги ва кадр-кимматга муҳтож. Бу одамлар қаерда яшашидан қатъий назар – улар аянчли кулбада яшайдими, филнинг суягидан ясалган минорадами ёки доминодан терилган уйчами – чегаралар равшан ва ҳаракатлар майдони чизилган. Ҳаёт бор ва вайронагарчилик билан ўлим ҳам бор. Умид бор ва умидсизлик бор. Нур бор ва зулмат бор. Ҳеч қачон бу соҳаларнинг чегаралари бу қадар аниқ чизилмаган эди ва бунга бунчалик катта нарх тикилмаган эди.

Шерлар ёруғликда яшайдилар, қоронғуликда эса ов қиладилар. Шунинг учун, менинг жасур сингилларим, мен ўзимизни қандай

тутишимиз кераклигига бундан яхшироқ мисол келтира олмайман. Сиз ваъдаларнинг қизи эканингиз учун ҳам бу китобни қўлларингизда тутиб турганингизга ишонаман. Сиз эшигингизни кенг очдингиз. Энди Унинг ҳайратли нурида яшашни ва ором топишни ўрганинг. Келинг, биргаликда хотиржам ва осон яшашни ўрганамиз; ташвишлар ёки хавотирлар сизни бошқалардан ажратишига йўл қўйманг ва яна юк остига туриб олманг.

Келинг кўзларимизни кенгроқ очамиз ва қоронғуликда кўришни ўрганамиз – узоқроққа қарашни, юракларни кўришни ва яширин бўлган нарсаларни кўра олишни ўрганамиз. Келинг, биргаликда ов қилишни ўрганамиз ва бошқаларни ҳам Худонинг нурига олиб келамиз. Шерлар сингари, келинг, мувозанатни топамиз ҳамда очиқ ва хотиржам, ғайратли ва важоҳатли бўламиз. Раббийда ором топинг, бир-бирингиз билан дам олинг ва биргаликда зулматга нисбатан бешафқат бўлинг.

Арслон билан сайр қилиш

“...Йиғлама, мана, Яхудо қабиласининг Шери,
Довуднинг Илдизи ғолиб келди...”

Ваҳий 5:5

Уз кайгуларимдан ёлғиз ўтаяпман деб ўйлаш, жуда кенг тарқалган тушунча. Бироқ, аслида сиздан олдинда қандайдир кўринмас, қудратли нарса сизни ўзининг ортидан етакламоқда. Бу бобни ўқиб, сиз ҳаётда кўпинча, буни ҳатто сезмаган ҳолда, бизнинг Арслонимиз, Исо Масих билан бирга юрганингизни билиб оласиз.

Баъзида кимнингдир ортидан эргашиш кўрқинчли бўлиши мумкин. Гап Худо биздан талаб қилаётган нарсаларни англаб етишда эмас, гап уларни бажаришда. Аксарият кишилар Худо билан бир йўлдан боришни кучли даража истайдилар, бироқ бунга қандай эришишни умуман тушунмайдилар.

Исо бизга афтидан оддий буйруқ бўлиб кўринадиган бир нарсани берди. Матто 16:24 қуйидаги нинг иккита турли таржимасига қаранг:

“Шунда Исо Ўз шогирдларига деди: – Агар ким Менинг ортимдан юришни истаса, ўзидан воз кечсин ва ўз хочини кўтариб, Менга эргашсин”.

Ва умумий ойдинлик киритиш учун...

Ким Мен билан боришни ният қилган бўлса, Мен уни бошқаришимга рухсат бериши лозим. Ҳайдовчининг жойида сен эмас, Мен ўтираман. Қийинчиликлардан қочма; буни йўлнинг ажралмас бир қисми деб қабул қил. Менинг ортимдан бор ва Мен сенга бу йўлни қандай босиб ўтишни кўрсатаман (Message таржимаси).

Топшириқ бутунлай равшан: ўзингдан воз кеч, ўз хочингни ол ва Исонинг ортидан бор.

Буни айнан қай тарзда амалга ошириш эса мушкул.

Ўзимдан қай тарзда воз кечишим керак?

Ўз хочимни олиш нимани англатади?

Кўринмас бўлганнинг ортидан қандай тарзда эргашиш мумкин?

Жавоб оддий: Исо бошқаради... биз эса унга эргашамиз.

ИМОН БИЛАН ЯШАШ

Мен кўпинча “саволлар ва жавоблар” деган давраларда аёллар билан суҳбатлашиш имконига эгаман. Бир саволга жавоб бериб: “Қандай қилиб?” деган бошқа саволни шуқадар кўп марта олишдан лол қоламан.

Худо сизга мурожаат этаётганини қандай билиш мумкин?

Ўз отамни қандай кечира олишим мумкин?

Сиз қай тарзда анорексиядан (озаман, овқат ейишни хоҳламасликка дучор бўлишдан) халос бўла олдингиз?

Бу йигит – мен учун яратилганини қандай билиш мумкин?

Сиз қандай қилиб кўркув, уят, айбдорлик ҳиссини енга олдингиз?

Мен кизлар берадиган мушкул саволларга дуч келганимда, Худонинг Сўзи ҳақиқат эканига шунчаки ишонаман ва у мени қаерга бошқарса, ўша томонга бораман. Исо Масих – танага айланган Сўз. Худонинг Сўзини ўқиганимизда, Исо қандай юрганини ва У бизни қаерга бошлаётганини кўрамиз. Исонинг ортидан оғир синовлар йўли билан Унга эргашган кўпчилик одамлар, бошида улар бунга қодирман деб ўйламаган эдилар. Бироқ улар бор кучини йиғиб, Исонинг ортидан имон билан бордилар.

“Имон билан улар шоҳликларни енгар, ҳақликни ўрнатар, ваъдаларга эришар, шерларнинг оғзини тўсар эдилар” (Ибронийлар 11:33).

Одамлар имон билан ҳаракат қилгани учун, порахўр шоҳликлар барбод бўлар, ёвузлик одилона жазони олар, Худонинг ваъдалари эса амалга ошарди. Бизнинг ҳаётимиз учун белгиланган Худонинг режа ва ваъдаларига имон билан кирамиз. Арслон етаклаётган жойга бориш учун, имон керак.

Имон шубҳадан устун. Биз Худодан: “Сен шу ердамисан? Мен бунни сезмаяпман” – деб сўраймиз. Имон билан Арслон шундай деб жавоб бераётганини эшитамиз: “Мен сени ҳеч қачон ташлаб кетмайман ва тарк этмайман” (Ибронийлар 13:5 га қаранг).

Биз ибодат қилганимизда имон бизга кутиш учун куч беради. Имон билан қилинган ибодат кассалларга шифо беради ва Раббий сизни тиклайди. Агарда сиз гуноҳ қилган бўлсангиз, кечирим топасиз (Ёқуб 5:15 га қаранг).

Имон қадами бу нима?

Бизнинг имон отамиз бўлмиш, Иброҳим учун бу йўл охир-оқибат қарга олиб боришини билмай, чўлда Худонинг ортидан эргашиш нимани аңлатган эди. Иброҳим ва Соронинг чўлда кезиб юргани ҳақида ўқиганимда, Худо уларга нафақат ўз кўзлари билан кўрадиган ерни, қолаверса улар ўтадиган ерни ҳам беришни ваъда қилганини билиб олдим.

“Имон билан Иброҳим мерос қилиб олиниши керак бўлган юртга бориш учун даъватга бўйсунди ва қарга боришини билмасдан йўлга тушди” (Ибронийларга 11:8).

Иброҳим ва Соро ҳамма нарса таниш ва қулай бўлган – Урда қолганларда эди,– улар Худонинг ваъдасини мерос қила олмаган бўлардилар.

Эҳ, имон билан яшаш нақадар қийин! Биз харитага эга бўлишни истаймиз, аммо Худо бунинг ўрнига, биз ўтишимиз лозим бўлган ноаниқ йўлларнинг сирли ипларини тўқийди.

Бу имон саёҳати бизда жасурликни ривожлантиради. Ҳар бири-мизнинг қаршимизда – тўсиқларга, ажойиб саргузаштларга тўла йўл турибди, қолаверса, бизда Арслон бизни Ўзи ўтмаган йўлдан олиб бормаслигига аминлик ҳам бор. Ҳар сафар Худо бизни олдин қилмаган ёки кўрмаган нарсамизни амалга оширишга чорласа, бу бизни кўрқитади. Баъзида Худонинг бошқаруви бизни ҳали ҳеч кимнинг юришга ҳадди сиғмаган жойларга ундайди. Биз эга бўлган ҳамма

нарса – бу чорлов ва Худонинг қуйидагича таклифи: “Қизим, бу сен учун ҳатто, кўрқинчли бўлса ҳам... Менинг ортимдан борасанми?”

Яқинда бир дугонам менга қўнғироқ қилиб, унга бир томондан кўрқитадиган, бошқа томондан – унинг қаршисида қизиқ стратегик имкониятларни очадиган ишни таклиф қилгани ҳақида бўлишди. Уни жуда нуфузли эркак-рахбарларнинг олдида, бир гуруҳ эркак-маърузачилар билан бирга нутқ сўзлашни таклиф қилишибди. Ҳатто унинг эри ҳам, хотини бу нарсада иштирок этиши керакми, йўқлигига шубҳаси борлигини айтибди: уни хотини бундай таклиф олгани, ҳайрон қолдирибди.

У менга қўнғироқ қилди, чунки ҳозиргина анжуманнинг варақасини олган ва у ерда аёл-маърузачи сифатида фақат ўзининг расмини кўрганидан довдираб қолгани ва яхшилик билан тугамайдиган вазиятга тушиб қолдим деб кўрқаётганини айтди.

Мен унга нима деб айтаётганимни англашдан аввал, оғзимдан шундай сўзлар отилиб чиқди: “Сен бу лаҳзага бир умр тайёрлангансан. Сен чиндан ҳам бунинг уддасидан чиқа оласан – ва буни аъло даражада бажарасан. Сен буни файзли, диёнатли ва эътирозсиз доно равишда амалга оширасан”.

У енгил нафас олганини эшитдим ва бошини тебратганини ҳис этдим. У бу синовдан ёлғиз ўтмаслигини билар эдим. Арслон унинг ёнида туради. У Арслоннинг ортидан эргашади ва эҳтимол, тиззалари титраса ҳам, лекин ёлғиз эмаслигини тушунган ҳолда шу йўлдан боради.

Исонинг ортидан бораётган ҳар бир киши Арслоннинг тўдасидандир. Исо Қўзи сифатида сўйилган бўлса-да, аммо У Яҳуда қабиласининг Шери бўлиб тирилди.

“...Яҳудо қабиласининг Шери, Довуднинг Илдизи ғолиб келди...”
(Ваҳий 5:5).

ЧАЛҒИМАНГ!

Сизнинг руҳий ҳаётингизга кўрқув ва титроқ меъёрини қайтариш учун, ўзингизни арслон даврасида сайр қилаётгандек тасаввур этишни таклиф қиламан. Ким билади? Эҳтимол, Худо сизга қандайдир кўрқинчли нарсани амалга оширишни топширар.

Биласизми Исонинг Жалилия денгизи бўйлаб юргани ёки тоғ бағрида одамларга таълим бериши тасвирланган суратлар, У аслида ҳозир қандайлигининг тўлиқ тасаввурини ифодаламайди. Бироқ У эндиликда инсоний танага кирган ҳолда ерда юргани йўқ,– фақат ўз ўғиллари ва қизларида мужассамланган дейишимиз мумкин. У куч ва ҳашаматнинг тимсоли бўлган – жўшқин, эсанкиратадиган самовий тантананинг иштирокчиси сифатида тахтада савлат билан ўтирибди!

Ўз нигоҳингизни кўтариб, энди, Унда улуғворлик ва кучнинг зиёсидаги Яҳудо қабиласининг Шерини кўринг. У сиз қоида ва вазифаларнинг босими остида эмас, балки ҳайрат ва маҳлиёликда яшашингизни истайди. Унинг овози сизда моҳиятан шиддатли ва ўта ёввойи бўлган қандайдир нарсани уйғотишига изн беринг! Ўсмир Йермияҳга берилган Худонинг ваъдаси сизга – Унинг ботир қизларига ҳам тегишли, Худо улар орқали ҳам башорат қилишни истайди:

“– Мен сени она қорнида шакллантиришимдан олдин таниб- билдим. Сен она қорнидан чиқишингдан олдин Мен сени муқаддаслаб, сени халқларга пайғамбар қилиб тайинладим. Мен эса:– Ё, Раббий Худо! Мен гапира олмайман, чунки мен ҳали ёшман,– дедим. Аммо Раббий менга деди:– «Мен ёшман»,– демагин. Чунки Мен сени кимларга юборсам, шуларнинг ҳаммасининг олдига борасан ва сенга нимани буюрсам, шуни айтасан. Улардан кўркмагин, чунки сени халос қилиш учун Мен сен билан биргаман,– деди Раббий” (Йермияҳ 1:5-8).

Сиз ўз даъватингизда маҳсулдор бўлишингиз учун, сизга ҳам Йермияҳга ўхшаб, Худованд ёнингизда экани, ҳақиқатлигига ишонч ҳосил қилишингиз зарур. Бу сизга бошқалар нима қилиши ёки нима дейишидан қатъий назар, кўркмасликка замин яратади.

Ҳаёт йўлингизда сизга турли хил овозлар мурожаат этиши мумкин ва ҳар хил турдаги таъсирлар ёпирилиши мумкин. Бир хил одамлар сизнинг фаолиятингизни мустаҳкамлайди ва қўллаб-қувватлайди; бошқалари – йўлдан уришга ва халақит беришга уринади. Айрим овозлар сизни номаълум жойларга боришга руҳлантирса, айримлари эса сизни ушлаб қолишга уринади. Сизнинг ўтмишингиздан келадиган овозлар бор – булар оилангизнинг овози, умидсизлик овози, кўркув овози,– улар вақти-вақти билан қуйидагича қичқиради

ёки пичирлайди: “Четга ўт! Орқага қайт. Сен муваффақиятсизликка учрашинг мумкин. Яраланишинг мумкин”. Бу овозлар ўзингизни асрашга ундайди.

Сиздан ҳаётни сўриб оладиган ушбу салбий овозларнинг ўртасида, кучли ва ҳаёт бағишлайдиган чорлов овозлари ҳам бор. Улар доим мавжуд, бироқ агар сиз уларни эшитмасликка қарор қилсангиз, уларни қўлдан бой беришингиз мумкин. Сизга етиб келгунча кўп машаққатли йўллардан ўтган самовий қўшиннинг овози, сизга Ёзувнинг ҳамма саҳифалари орқали мурожаат этмоқда ва сизни тўхтамай, боришга руҳлантирмоқда: “Ичингиздаги ёки атрофингиздаги одамларнинг қўрқувларига қулоқ солманг! Душманнинг ёлғонига қулоқ солманг, у аллақачон маҳкум бўлган ва ўз лаънати остида қолган. Чалғиманг! Сиз бизга кераксиз! Ўз йўлингизда қолинг ва ўз масофангизни югуринг!”

Арслондан мартабаси паст бўлган барча ҳайвонлар, унинг ҳузурида титрайдилар. Шайтон ерда кимни ютиб юборишни излаб, ўкирадиган шердек кезиб юрибди деб ёзилгани билан (Петъорнинг 1-мактубига қаранг), у шер эмас. У фақат шерга тақлид қилади холос. Шайтон бизнинг Арслонимиз билан, ҳеч қандай ҳаққоний ўхшашликка эга эмас. Зулмат ҳукмдори ва унинг сафдошлари ўзларини, наъраси Худо томонидан руҳлантирилганга таққослайди, бироқ унинг малайлари – Худонинг ижодий доҳийлиги ва нурини ўзлаштиришдан бошқа иложи йўқ бўлган, оддий шарпалар холос.

АРСЛОН БИЛАН УЧРАШУВЛАРИНГИЗГА ИШОНИНГ

Менга кичиклигимда, Исонинг туғилган кунига атаб, “*Нарниянинг йилномаси*” китобининг тўлиқ тўпламини совға қилишди. Китобнинг ҳар битта қисми яширин бойликка ўхшарди. Мен барча қисмларини ўқиб бўлгач, йиғлаган эдим. Воқеа яқун топгани учун эмас, балки бу дунёдан эмаслиги очиқ кўриниб турган ҳайратли шохлик билан алоқам узилгани учун йиғладим. Аслан Исонинг тимсоли эканини тушунардим, бироқ бу китобда тақдим этилган ваҳший, шиддатли, лекин шу билан бир қаторда унинг ёнига бориб, унга тегиш мумкин бўлган шерга Исонинг сиймосини қиёслаш олмас эдим. “*Йилнома*”ни ўқиш жараёнида бу шерни шунчаки ёктириб қолдим.

У болаларнинг орасида сайр қиларди. Мен “муқаддаслар”нинг гапирмайдиган ҳайкалларига ва муздек “муқаддас сув”га қайтишни истамасдим, чунки ҳайкалларнинг бошлари доирага олингани учун улар мандан жуда йироқдадек туюларди. Мен тирик, нафас оладиган шер билан мулоқотга қайтишни истардим. Мен Худонинг шаксиз сезиларли даражада бўлган ҳузурига, У билан шуқадар теран донолик, эзгулик ва тирик бўлган учрашувга чанқоқ эдим. Мен адолатнинг шуқадар аъло даражасини истардимки, бу мени ларзага соларди.

Мен ҳайвонлар ва дарахтлар гапирадиган, яхши хислатлар ва ҳақиқат тақдирланадиган, хатолар жазосиз кечириладиган дунёдаги Люси бўлиб қолишни истардим.

Худо бизни Унинг қаршисига дунёга кўзларини катта-катта очиб боқадиган болаларча, беайбликнинг самимийлигида келишга ва Унинг севгисини ва нажотини қабул қилишга чорламоқда. Бирок диннинг қоидалари ва вақт оқими кўпларимизни ҳаққоний йўлдан оғдирди. Ва биз ёшлигимиздаги Арслонни кўздан қочириб қўйдик.

Энди барча айтилганларни ҳисобга олиб, келинг, *“Нарниянинг йилномаси”*нинг тўртинчи қисми *“Шаҳзода Каспиан”* саҳифаларидаги Люсига келган нурга қараймиз. Болалар чарчаган, йўқолиб қолган ва ҳа демай, бошқа томонга буриламиз деб турганларида, тўсатдан Люси Арслон Асланни кўриб қоладиган воқеага қараймиз.

– Қаранглар! Қаранглар! Қаранглар! – деб қичкириб юборди Люси.

– Қаерга? Нима? – деб сўради ҳамма.

– Арслон,– деди Люси.– Сизлар кўрмадингизми? – Унинг юзи бошқа тусга кирган, кўзлари эса чакнаб турарди.

– Сен чиндан ҳам Уни кўрдингми?..– деб Питер гап бошлади.

– Сенга уни кўргандек туюлган бўлса, у қаерда кўринди? – Сюзен ундан сўради.

– Катталарга ўхшаб гапирма,– деди Люси, оёғини ерга уриб.– Менга у кўргандек туюлгани йўқ. Мен уни кўрдим.

– Лу, қаерда кўрдинг? – деб сўради Питер.

– Тўғри ана-у ерда, четан дарахтларининг орасида. Йўқ, тоғ дараларининг бу томонида. Тепада, пастда эмас. Сизлар бормоқчи бўлган томоннинг қоқ карама-қаршисида. У биз у турган томонга – тепага боришимизни истади.

– У айнан шуни истаганини сен қаердан биласан? – деб сўради Эдмунд.

– У... мен... мен... шунчаки биламан,– деб жавоб берди Люси.– Унинг нигоҳидан биламан.

Қолганлар хайратли сукутда бир-бирига қараб қотиб қолдилар.

Арслонни кўрганингизда, бу сизнинг юзингиздан билиниб туради. Очиқлик билимни олиб келади.

Ўғлим Эддисон менга, айнан Жулианна – менинг бўлажак рафикам деганда, унинг юзидаги манашу билимни кўрганим ёдимда. Мен яқинда Киевда бўлиб ўтган аёллар анжуманидан қайтган эдим, манашу мен бўлмаган қисқа вақт ичида (олти кун ичида), ўғлим бутун ҳаётининг севгиси бўлган қиз билан танишибди. У шу куннинг ўзида улар билан бирга тушлик қилишимни истади. Биз даҳлизда ўтирдик, мен эса унинг бу “мен учун яратилган ягона қиз” деб айтганини эшитиб ўтирдим.

Мен ундан буни қаердан биласан деб сўраганимда, у менинг кўзларимга қараб: “Мен шунчаки биламан” – деб айтди. Манашу лаҳзадан бошлаб, мен ҳам билар эдим. Менинг ўғлим бу қизда қандайдир нарсани кўра олган ва бу унга ўз йўлида давом этиш учун тушунтириб бўлмайдиган куч берарди. Мен она сифатида уни бу йўлда қўллаб-қувватлашим лозим эди. Жулианна билан ҳатто, танишмасимдан аввал, мен учун ҳозир айрим нарсалар тушунарсиз бўлса ҳам, бу қиз менинг ўғлим учун яратилганига ишонардим.

Биз Арслон билан учрашувларда бўлганимизда, биз учун очиқ кўриниб турган нарсаларни бошқалар тушунмаса ҳам, биз бу билимга ишонишимиз зарур. Бошқа болалар шубҳа билан қарасалар ҳам, Люси кўрган нарсаси ҳақиқат эканини билар ва бунга ишонар эди.

Люси Асланнинг фикрича тўғри бўлган йўлдан боришни айтганида, бошқа болалар бунга рози бўлмадилар. Улар Люси Асланни кўрганига шубҳаланардилар; улар ўзларидан, нега у Люсига кўринди деб сўрардилар. Улар бу масалага овоз беришга қарор қилдилар: Люси ва унинг Арслони ортидан борадиларми ёки тўғрироқ бўлиб туюлган йўлдан борадиларми. Люси ютқазди, болалар бурилиб, бошқа йўлдан кетдилар. У кўз ёшлари билан бошқа томонга кетаётган гуруҳнинг ортидан борди.

Ўйлайманки, у нимани ҳис қилганини ҳаммамиз тушунамиз.

Арслонни, яъни бошқалар кўрмаётган Худонинг белгисини кўрганингизда, одамларда савол туғилади. Одамлар, нега сенга очилган нарса, уларга очилмаганининг сабабини билишни истайдилар. Мен бу саволга ёлғиз Худо жавоб бера олиши мумкинлигини тушундим. У истаган нарсасини қилиш ҳуқуқига эга. Худо ҳар хил одамларга турлича йўллар билан очилади. Бундай фаолият Масих Танасида, биз бир-биримизга боғлиқ эканимизни англашга олиб келиши ва ҳеч қандай савол туғдирмаслиги лозим. Агарда бу ишда ҳар биримизнинг ўз қисмимиз бўлса, раҳбарлар бир-бирини қўллаб-қувватлайдилар ва бир-бирини ўзаро ундайдилар. Сизни тушунмай, нотўғри йўлдан бошқаришлари, бу даҳшатли. Атрофингиздагилар сизга Худо томонидан берилган ваҳийни кадрламаса, бундан ёмони йўқ! Бироқ ёдингизда бўлсин, ҳатто мана шундай вазиятда ҳам Худо юкори мақсадга эришиш учун ҳар қандай вазиятдан фойдаланиб, ҳаракатланади. Рад этилганлик ва (сизни тушунмаганларида) одамларнинг жаҳли қалбингизга ҳукм ёки аламини экишига йўл қўйманг. Бундан ўтишнинг улдасидан чиқинг – ва юришда давом этинг.

Ҳозир эса “Шахзода Каспиан”га қайтамиз. Узоқ вақт, фожеали оқибатларга олиб келган самарасиз адашиб юришдан сўнг, болалар йўлларини бошлаган жойига яна қайтиб келдилар. Тинкаси куриб ва ҳолдан тойиб ухлашга ётдилар. Аслан Люси нимани ҳис этаётганини билади ва келгусида вазият янада ёмонлашмаслиги учун унинг олдига келади.

Уларни ўраб турган ғира-шираликдан, Аслан шунча оғир кундан кейин ҳам ғалати тарзда ухламаётган Люсини чақиради. Қизча Асланнинг овозини эшитганидан хурсанд бўлиб, қувонч билан унинг ёнига шошилади. Люси ўтган куннинг воқеаларини таърифлаб, унинг маслаҳатига кирмаган ака-опаларини танқид қилади. Қаердандир, Арслоннинг ичидан “ириллашга ўхшаган” овоз эшитилади. Люси хайрон қолиб, бирор нарсада хато қилдиммикан деб сўрайди.

– Нима бўлганда ҳам, бу менинг айбим эмас-ку, тўғрими?

Арслон тўғри унинг кўзига қаради.

– Оҳ, Аслан,– деди Люси...– Мен бошқаларни ташлаб, ёлғиз ўзим сенинг ортингдан боролмасдим, ахир, тўғрими?..

Аслан жавобан ҳеч нарса демади.

Арслон тўғри унинг кўзига қаради. Худонинг ҳузурида бизнинг инсоний хира очиклигимизга равшанлик берадиган нимадир борми? Мен кўпинча Унинг ҳузурига, ўзимни тушунмаслик ва тухмат қурбони ҳисоблаб келганман ва сўнг, қандай қарор қилиш фақат менинг кўлимда эканини англаб етганман. Барибир Арслонимизнинг олдида мен уят ҳиссини сезмайман. Мен ўзимни мустаҳкамланган, тўғри ҳолатда ва олдинга ҳаракатланишга тайёр сезаман.

Вақти-вақти билан биз ҳаммамиз мана шундай мушкул вазиятга тушиб қоламиз. Сизда Худодан туғилган киши сифатида, бир томондан бир йўл билан бориш истаги бўлади, бошқа томондан – дўстларингиз ёки оилангиз бошқача йўл тутишга босим ўтказди. Эҳтимол, сизнинг қаршингизда имонга ёки ахлоқий негизларга қарши бориш, шунчаки оломоннинг ортидан бориш ва ҳеч нарса деб гапирмаслик васвасаси тургандир. Сиз нақадар кучли босимга тушишингиздан қатъий назар, билиб қўйингки: Арслоннинг олдида келганингизда, баҳоналар фойда бермайди. Бунга нисбатан – сукунатни оласиз. Мен кўпинча қуйидагича маслаҳатни эшитганман: агар Худо гапирмаётган бўлса, У охириги суҳбатда нима қилишни айтганини эсла. Сиз ўша топширикни қабул қилдингизми, бажардингизми, айтдингизми, бердингизми? Борди-ю шундай қилмаган бўлсангиз, У ҳали ҳам буни кутиб турибди.

“СИЗ ШЕРСИЗ...”

Одамлар шунчаки бошқа нарса учун овоз бергани ёки У билан рози бўлмагани учунгина Худо ўз топшириқларини ўзгартирмайди. Шунингдек бизнинг севимли бўлган “айбдорни топ” ўйинимизда ҳам қатнашмайди. У биз айбловдан ҳақиқатга ўтишимизни кутиб туради. Бу ўзини паст олиш ҳолати, бизга туриб, У билан бирга ёввойи саваннага бориш учун куч беради.

К.С. Льюис Люси билан Асланнинг қуйидаги суҳбатида, бу чуқур ҳақиқатни аниқ таърифлаган. Қизча бошқалар унга қўшилмагани-

дан қатъий назар, Асланнинг ортидан бориши кераклигини тушуниб етди. Аслан унга иккинчи имкониятни берди ва опа-акаларини уйғотиб, у яна Асланни кўргани ва унинг йўл-йўригига қулоқ солиш вақти келганини айтишни буюрди.

– Бироқ улар менга ишонмайдилар! – деди Люси.

– Бунинг аҳамияти йўқ,– деб жавоб берди Аслан.

– Унда нима қилиш керак? – деди Люси.– Мен эса сени қайта топганимдан шуқадар суюндимки... Мен сен яна ўтган сафаргидек келиб,– ўкириб, барча душманларни кўрқитиб юборасан деб ўйлаган эдим. Энди эса ҳаммаси шунчаки жуда ёмон тус олди!

– Ҳа, сенга қийин, кичкинтой,– деди Аслан.– Бироқ ҳеч нарса, ҳақ қачон икки марта қайтарилмайди.

Келинг, бир зумга тўхтаймиз. Мана шу ердаги, инсоннинг Худо даъватига нисбатан муносабити кўрсатилган манзара менга ёқади. У бизни йўлга отлантиряпти, бизга эса бу “энг ёмон мағлубият” бўлиб туюляпти. Люси бир дақиқа аввал умидга тўлган эди, энди эса ўзини қаерга яширишни билмай қолди.

Келинг давом этамиз:

Люси Асланнинг нигоҳидан яшириниш учун, унинг ёлига кўмилиб олди. Бироқ унинг ёлида қандайдир сеҳрли нарса борга ўхшайди. У арслондан унга, кучга ўхшаган нарса қуйилаётганини сизди. Бутунлай қутилмаганда у қаддини тиклади.

– Аслан, мени кечир,– деди у.– Энди мен тайёрман.

– Энди сен шерсан,– деб жавоб берди Аслан.– Энди бутун Нарния қайта уйғонади.

Мен бу эълонни ўқиганимда, ҳайратда қолдим. “Энди сен шерсан...” Ишонаманки, биз ҳам туриб, йиғлашни бас қилиб, тайёр бўлганимизда, Худо ҳар битта қизининг ҳаётида буни эълон қилишни истайди. Худо шундай деб хитоб қилади: “Энди сен дадилсан. Энди сенда Менинг очиклигим бор. Сен ўз кучингни англаб етдинг. Сен жангга тайёрсан”. Унутманг – сиз ҳал қилувчи жангда курашаётган кўшиннинг бир қисмисиз.

ТАРҚАТУВЧИ БЎЛИШДАН ҚЎРҚМАНГ!

Бизнинг жангимизчи? Худди зулмат тобора ўсиб, бизнинг нури-миз эса базўр милтиллаётгандек туюлади.

Ҳаммага орамизда Арслон борлигини эълон қилиш вақти келди. Эҳтимол биз қандайдир арзимаган нарсалар устида баҳслашиб ўтиргунимизча, Уни пайқамай қолгандирмиз. Биз ғамхўрлик қилишимиз зарур бўлган ерни зулмат кучлари вайрон қилиб бўлгунича, бизнинг сафимиз иккига бўлиниб қолди, мўлжалимиз силжиб кетди. Атрофимиз жанг билан қайнамоқда, биз эса ўз сафимиздаги ўзаро уришишлар билан жуда оворамиз.

“Мангу Подшоҳ, ўлмас, кўринмас, якка-ю ягона доно Худога абадулабад хурмат ва шон-шуҳрат бўлсин! Омин. Эй, ўғлим Тимотий, сен ҳақингда бўлган пайғамбарчиликларга мувофиқ сенга шундай буюраманки, сен уларга биноан яхши уруш услуби билан жанг қилгин ва имонни ҳамда яхши виждонни маҳкам тутгин. Баъзилар яхши виждонни инкор этиб, имон соҳасида кема ҳалокатига учрадилар” (Тимотийга 1-мактуб 1:17-19).

Бизнинг келажагимизга аллақачон ваъдалар лангари ташланган. Биз нур ва умид қуроли ёрдамида курашамиз. Исо яна зулматга қарши курашмайди. У зулматнинг устидан аллақачон ғалаба қозонди. Биз ҳам аслида манашу ғалабада юришимиз, бошқаларни бу намунага эргашишга руҳлантиришимиз зарур.

Ҳатто ҳозир ҳам бизнинг давлатимиз ахлоқий, иқтисодий ва рухий вайронагарчилик бўсағасида турибди. Бизни бутун дунё бўйлаб ва давлатимизнинг ичида ҳам – душманлар ва қўпоровчилар камал қилиб турибди. Қўрқув ва сотқинлик барча тизимларга низо эсмоқда, орамизда эса биз ўзимизни ҳимоя қила олмаймиз деб ҳисоблайдиган одамлар бор.

Менимча, бизнинг ҳозирги ҳолатимиз Англиянинг бир неча юз йил олдинги ҳолатига ўхшайди. Вайрон бўлган ва ғажиб ташланган ердан империя туғилди ва бир ёш аёл ўзида шерни ўйғотганида, Британиянинг халқи қайта ўйғонди.

Елизавета I йигирма беш ёшида, иқтисодий ва ахлоқий синиш ҳолатига тушиб қолган давлатнинг тахтига ўтирди. Англияга ҳар то-

мондан католицизм атрофида бирлашган, кучли мамлакатлар таҳдид солар эди. Англия эса ўз давлатида авжига чиққан диний курашлар билан парчаланиб кетган эди. Мамлакат Генрих VIII ва малика Мариянинг тўс-тўполонли ҳукмронлигининг оқибатида, ўта омонат ҳолда турарди.

Елизаветанинг тож кийдириш маросимида сўзлаган нутқига эътибор беринг: “Менинг елкамга тушган юкдан, хайратдаман”. Юз йил ўтиб, унинг сўzlари мен учун долзарб ва мени майдонга чорлайдигандек туюлади. Ақл бовар этмас оғир юкка нисбатан хайрат билан қараш учун, бу қандай аёл бўлиши лозим эди?

Бу малика, мен жуда ёшман, жуда нозикман, яна заиф жинсданман деб – баҳоналар излаб ўтирмагани қувонтиради. Унинг тахтга ўтириш ҳуқуқи доим шубҳа остига олиниб келинган. Уни Генрих VIII нинг ноқонуний равишда туғилган қизи деганларида ҳам, у таслим бўлмади. Бунинг ўрнига, у ўз хайратидан воз кечмасликка қарор қилди. Унинг хайрати ҳаётидаги Худога боғлиқлигини тан олиш, ҳурмат ва эъзоз муҳити учун замин яратди.

Елизавета ҳали ёш давриданок сўзларини танлаб гапиришни ўрганди. Агар шундай қилмаганида эди – у йигирма беш ёшгача тирик қолмас эди! Туғилганидан то ўлгунича, атрофида унга ёвузликни тилайдиган одамлар тўлиб-тошган эди. Саройда ҳам, ташқарида ҳам, уни сўзларидан илинтиришни кўзлайдиган хоинлар ва риёсатпарастлар етарли эди. Ундан олдин малика бўлган ўғай опаси Мария, унинг ҳукмронлиги даврида кўплаб кишилар қатл этилгани учун, Қонхўр Мария лақабига эга эди. Мария Елизаветани ўлдириш имконини қидирар, уни ҳатто, Лондондаги Тауэрга қамаб кўйган эди. Ўша ерда Елизаветанинг онаси Анна Болейн ҳам, боши танасидан жудо бўлгунига қадар ўтирган эди. Мариянинг Елизаветага бўлган ҳамла ва ифволари ўзининг бошига етди.

Елизавета малика бўлганидан ҳеч қанча ўтмай, унинг бошқа Мария исмли жияни, Шотландия маликаси ҳам, католик жамоатининг қўллаб-қувватловига ишониб, Британияга қайтиб келди ва бир неча марта Англия тахтини ўзлаштиришга уринди. Охир-оқибат, у маликага суиқасд қилишдаги иштироки маълум бўлгач, Елизавета уни қатл қилишни буюрди. Елизаветага хоинлик қилганлар, ундан юз ўтирганлар,

унга ишонмаганлар, бироқ бу қийинчиликлардан, у Англия бунгача ҳеч қачон билмаган ҳукмдорни ўзида шакллантиришда фойдаланди.

Елизавета I турмушга чикиб, ўз зурриёдини дунёга келтиришнинг ўрнига, давлатининг келини ва онаси бўлиш мажбуриятини олди. Бағишланганликнинг бундай ақл бовар этмас поғонаси, унга қироллик қудратини мустаҳкамлаган стратегик қарорларга диққат қаратиш имконини берди. Бунга қўшимча сифатида, малика ўқиш ва ўз устида ишлашни тўхтатмагани туфайли, атрофини доно маслаҳатчилар билан ўраб олди, у халқнинг кайфиятини одамларнинг фаровонлигини синчиклаб текширарди.

Елизаветанинг ҳукмронлик вақтида:

- протестант диний гуруҳлари Англия жамоати билан бирлашди;
- Англиянинг иқтисодиёти бир қаватлига айланди ва шунинг учун бошқа давлатлардан диверсияланган ва мустақил бўлди;
- илм ва санъат гуллаб-яшнади;
- Англия қудратли денгиз мамлакатига айланди;
- Американи ўрганиш ва у ерга қўчиб ўтиш янада фаол тус олди.

Малика Елизаветанинг ҳукмронлиги унинг давлати учун кичик қиролликдан қудратли империяга айланган “олтин аср” номини олди.

У шер деб ном олгани ажабланарли эмас. Бироқ, ҳатто унинг ютуқларига қарамай, ҳукмронлик у учун ҳеч қачон юк бўлишдан тўхтамади. У шундай деган:

“Қирол бўлиш ва тож тақиб юриш – бунга эга бўлганлар учун ёқимлироқ бўлгандан кўра, бунга қараганлар учун қошонароқ”.

Тарихий дарсликлар гувоҳлик берадики, у шунчаки тож тақиб юришдан кўра кўпроқ нарсаларни амалга оширди: янги технология, савдо-сотик ва изланишларни бошлаб берди. У юз-хотирсиз бағишланиш, ғамхўрлик ва сабрлилик кучини тушунар эди ва Францияга ўхшаган давлатлар, инқилоблар билан тилка-пора бўлиб, ҳалокат бўсағасида турган бир пайтда, Англия тинчлик йўли билан тараққийлашди.

Елизавета жасур жангчи эди. Мана, у ўз қўшини билан жанг майдонига киришидан олдин айтган нутқидан бир парча:

“Қўрқса, золимлар қўрқсин, мен учун эса доим, Худо гувоҳ, фукароларимнинг садоқатли юраги ва эзгу иродаси, энг муҳим таянч ва гаров бўлиб келган. Шунинг учун ҳозир, мана шундай вақтда, кўриб турганингиздек, сизнинг ўртангизда, бу вақт мен учун дам олиш ёки завқланиш эмас, балки манашу жангда сизлар билан бирга ёки ўлиб кетиш, ёки тирик қолиш вақти. Мен Худоим учун, менинг қироллигим ва халқим учун, ўз шаъним ва қонимни тикишга, танамни тупроққа топширишга тайёрман...”

Биламан, менинг танам – заиф ва ночор аёлниг танаси, бироқ менинг юрагим маликанинг юраги ва оддий маликаники эмас, балки Англия маликасининг юраги. Борди-ю Парма, Испания ёки Европанинг бошқа монархи, менинг қироллигимнинг чегарасига бостириб киришга ҳадди сиғса, бу менда нафрат уйғотади, мен устимга қандайдир бадномлик ёғилишини кутиб ўтирмасдан, қўлимга қурол оламан... Биз яқинда Худонинг, Қироллигимизнинг ва менинг Халқимнинг душманлари устидан шарафли ғалаба қозонамиз”.

Ва улар бу ғалабага эришдилар.

Кўряпсизми, аёл киши қўрққанида эмас, балки ҳайратланганида нималар содир бўлади? Елизавета Худонинг ортидан жасорат билан эргашди ва ўз тақдирининг чорловига диққатли бўлди. У Худонинг бошқарувини излашга жиддий ёндошган ва учта тилда ибодат дафтарини юритган. Натижаларни қўрқмай, лол қолдирадиган дейиш мумкин. Эҳтимол, сизни Худо қандайдир одатий бўлмаган ёки қўрқитадиган нарсага даъват этаётгандир. Агар шундай бўлса, Люси ва малика Елизавета I нинг намунаси сизни олдинга бориш учун руҳлантиришига рухсат беринг.

Бошқалар сиз учун қандай ролни тайинлаб қўйгани муҳим эмас. Сиз Худонинг сўзларига ишонинг. У юбораётган жойга боринг; У айтаётган нарсаларга қулоқ солинг. Арслон сизни бошқараётган йўлдан боринг ва бошқалар сизни тушунмаган тақдирда ҳам, олган “ваҳийингизга” ишонинг.

Ҳайратланишга тайёرمىсиз?

Пичирлашдан ўқиришга ўтиш

Мен арслон эмасман – шунчаки менга арслоннинг ўқиришини акс эттириш шарафи берилди холос.

Уинстон Черчилль

Арслонлар ўқирадилар.

Шубҳасиз, сиз бу ҳақда биласиз. Аммо урғочи шерлар ҳам ўқиришини билармидингиз?

Арслонлар ёки шерлар тингловчиларда таассурот қолдириш учун ўқирганида, улар авваламбор, танасининг ҳолатини ўзгартириши зарур. Кучни табиий қудрат билан ҳайқариш учун таъзим қилиш талаб этилади. Улар ўпкаларини ҳаво билан тўлдириш учун, улуғвор бошларини эгиб, кўкрак қафасини кенгайтирадилар. Уларнинг ўқириши хилват тунда саккиз километргача етиб боради ва бу товуш тўлқини йўлида турган ҳайвон ёки одамнинг юраги сесканади. Қизиқ, улар бу ҳавони чиқараётганларида, ўзларига ёрилиб кетадигандек туюлмасмикан. Шерларнинг ўқириши сизни ўраб олиб, ўзининг даҳшатли овози билан донг қотириб қўяди.

Шунга ўхшаб, биз ҳам Худонинг шерлари сифатида, мана шундек қудратли даражадаги овоз чиқаришни истасак, турган ҳолатимизни ўзгартиришимиз зарур. Ўқириш учун ўзимизнинг баланд кўтарилган бошимизни эгиб, таъзим қилишимиз керак. Ҳоксорлик ва ибодатнинг мана

шундай ҳолати бизни Муқаддас Рухнинг янги қуйилиши билан тўлдириш учун тўғри туришга ёрдам беради. Ишонаманки, биз олган Муқаддас Рухнинг “микдори”, бизга У берган ҳаётни ўзимизда ушлаб туриш кучидан ошиб кетса, мана шундай ўқириш юзага келади. Биз унинг ҳақиқати, севгиси ва эзгулигини ўзимизда тутиб тура олмаганимизда, бизнинг Худоимиз қандайлигини ҳаяжонли тарзда эълон қиламиз.

Бироқ шер билан таққослаганда, бизнинг ўқиришимиз шунчаки товуш бўлмайди. Бизнинг тантанали эълонимиз сўзлар, ишлар ва имон қадамларидан ташкил топган илоҳий бирикма бўлади. Имон, умид ва севгининг кўринмас жиҳатлари бир қатор одамларнинг ҳаётида сезиларли бўлишни бошлайди ва дунёдаги эҳтиёжларга нисбатан бизнинг умумий жавобимизда ва Худонинг севгисида ўз аксини топади, шунда дунё бизнинг ўқиришимизни эшитади. Борди-ю бизнинг ҳаётимиз, тинимсиз равишда Арслоннинг Шахсини акс эттирса, дунё Унинг ўқиришини эшитади. Шунда худолар ва ҳукмронлик ролига даъво қилувчилар эгилади, барча товушлар ўчади ва шундай садо кўтарилади: “Ягона бўлган Худога сажда қилинлар!”

Дунё турли хилдаги ўқиришлар билан тўлиб-тошган. Мен “ўқириш” сўзини ўрганганимда, жуда кўп нарсалар ўқира олишини билиб олдим. Океанлар ўқириши мумкин. Даҳшатли, шиддатли шамол ўқира олиши мумкин. Шаршаралар бошни айлантирадиган баландликдан, улкан сув мавжларини отаётиб, ўқирадилар. Стадиондаги ишқибозлар ўқириши мумкин.

Самовий тахт қаршисидаги тўртта жонзот: “Муқаддас, Муқаддас, Муқаддас”,– деб ўқирадилар,– бу ўқириш само дарвозаларини ларзага солади (Ишаё 6:4 га қаранг). Биз буни кўшиқлар кўринишида такрорлаймиз, бироқ Муқаддас Худо ҳақидаги эълон бошида – ўқириш ёки наъра шаклида бўлган.

Ҳатто, Кудратли Худо, ер-у кўкнинг Раббийси... ўқиради.

“Раббий Ўзининг маконига даҳшатли гумбурлайди ва заминда яшайдиганларнинг ҳаммасига исканжада эзаётганлар ҳайқирганидек ҳайқиради” (Йермиях 25:30).

Ва яна:

“Мен қаҳрли ғазабимни амалга оширмайман, Эфраимни яна қириб ташламайман, зеро Мен одам эмас, Худоман; сенинг орангда-

ги Муқаддасман ва Мен шаҳарга кирмайман. Улар Раббийнинг ортидан бордилар, У шер каби ўкиради. У ўкирганида ғарбдаги ўғиллар титрайдилар” (Хосея 11:9-10).

Қандайдир овоз, қандайдир тарзда шуқадар кучайиб кетадики, уни энди пичирлаш, шовқин, қичқириқ ёки эълон деб атаб бўлмайди. Наҳотки фақат овознинг баландлиги ўз қудрати билан лол қолдирадиган ўқиришга айланса?

ҲАММАСИ ПИЧИРЛАШДАН БОШЛАНАДИ

Бу саволга жавоб бериш учун, келинг пичирлашнинг ҳаракатини ўрганамиз.

Саночи шундай деб ёзган:

“Мен бу пичирлашни эшитяпман – бу ҳеч қачон мен билан гаплашмайди деб ўйлаган Шахнинг мулойим пичирлаши” (Санолар 80:6, Message таржимаси).

Бу ерда саночи Худонинг пичирлашини эшитганидан ҳайратини таърифлаган. Наҳотки у Худога бўлган садоқати ҳақида олдин ҳам куйламаган ва буни таърифламаган? Эҳтимол, бу Санода у Худо билан илк учрашувда бошидан кечирганидаги ажабланишни эслайпти. Биз олдин эшитмаган нарсани таний олмаймиз. Жумладан, Довуд Худонинг пичирлашини биринчи марта ёш чўпон бўлган пайти эшитган ва бунинг натижасида, Раббийнинг овозини доим ва ҳамма жойда таний олган. Худонинг овози ҳақида: “...бундай мулойим пичирлаш” – деб айтган. Улуғвор Худо мулойим овоз билан гапиради, лекин инсоний ҳаётдаги бешафқат воқелик билан таққослаганда, бу нақадар зиддиятли.

“Тўхтанглар ва англаб олинглар: Мен – Худоман. Халқлар орасида юксаламан, ерда юксаламан...” (Санолар 45:11).

Ишончим комилки, Қудратли Худо ва бор мавжудотнинг Яратувчиси, Унинг фарзандлари мағлубиятга учрашини, лекин шу билан бир қаторда Унинг пичирлашини эшитиб, юпанишини билган.

Шахсан мен учун ҳайқирадиган Худонинг тимсолидан кўра, кўпроқ пичирлайдиган Худонинг тимсоли ажабланарлироқ. Бундай буюк Худодан қулоқларни қоматга келтирувчи қийқирикни эшитиш

турган гап, бироқ пичирлаш – бу қандайдир кутилмаган ҳолат. Бу мулойим овоз билан Худо бизнинг эътиборимизни тортишга қодир. Тубсизлик тубсизликни чорлаганидек, Худонинг пичирлаши ҳам – У яратган фарзандларининг ич-ичида жаранглайдиган акс-садо ҳисобланади.

Элиша Худони шамолда, ер қимирлашида, оловда, топишга уринган, бироқ Унинг овозини пичирлашда эшитган (3-Шоҳликлар 19:12 га қаранг). Пайғамбар сокин, мулойим овозни эшитганида, ўзининг яширишиб ўтирган жойидан чиқди ва Худонинг гапларига кулоқ тутди.

Мен Худонинг мурожаати доим пичирлашдан бошланишига ишонман. Барча баланд овозда эълон қилинган сўзлар, қачонлардик пичирлаб айтилган. Мен ҳомиладорлик пайтим ичимдаги бола қай тарзда ўсаётгани ва мустаҳкамланаётганини сезганимда, бу гўдаклар дунёсидан келаётган пичирлаш эди. Хайқириқ ички пичирлашдан бошланади. Эҳтимол, сиз қалбингиздан чиқаётган фарёдга нисбатан, Худонинг пичирлашини эшитгандирсиз! “Художон, мен очман, кўрқаяпман ва ёлғизман”.

У жавобан сизга пичирлаб, дейди: “Кўркма! Болам, Мен ёнингданман”.

Мен баъзида пичирлашнинг тимсоли бўлган аёлларни учратаман. Ўзининг кўрқиб қолган боласини аллалаётган она бақирмайди – у пичирлайди. Мен Худонинг қизлари бир-бирига йиллар давомида, ичида туғилаётган интилишлар ҳақида пичирлаганини эшитиб келдим. Мен қарийб ўттиз йил давомида турмуш ўртоғим билан каравотимизда ётганимизда пичирлаб гапираман. Тунда иссиқ кўрпанинг тагида бақириб гапириш ўринсиз. Бу пичирлаш, дам олиш ва яқинлик жойи.

Шундай вақтлар бўлганки, жамоат йиғинида, мен билан ўтирган оила аъзоларимга пичирлаб, кулоғига нимадир деганман. Мен кескин ёки ҳақиқатга мос бўлмаган нарсани эшитганимда, паст овозда гапирганман. “Бу нотўғри” – деб айтганман. Жон ва менинг ўғилларим индамай бошини қимирлатиб кўярдилар, баъзида ҳатто, қўлимга астагина уриб, шундай дегандек бўлар эдилар: “Хавотирланма, биз тушуняпмиз. Секинроқ гапир, биз сени эшитяпмиз”.

Мен буни лозим деб билганим учун пичирлаганман. Менимча, ўта аҳамиятсиз ёки ўта нозик, бузиб кўрсатилган ёки шунчаки нотўғри бўлган нарсаларга ҳам, жим ўтириш ва эътироз билдирмас-

лик тўғри эмас деб ҳисоблайман. Эҳтимол, ҳамма гап мен олиб бораётган хизматимдадир, аммо мен бу уруғлар илдиз отмасидан олдин, уларни ердан териб олиш учун ҳақиқатни эълон қилишим зарур. Баланд айтилган сўзларни, ўз пичирлашим билан рад этаман.

Худо менга шивирлаб айтган ва менинг ҳаётимда таъкидлаган нарсаларга мос келмайдиган гапларни эшитганимда, мен пичирлайман. Шубҳасиз, сиз ҳам ўзингизни шундай ҳис этган пайтлар бўлиб туради. Борди-ю сиз Худонинг пичирлашини эшитсангиз – бу муқаддас ва бизнинг эътиборимизга лойиқ эканини тушунасиз. Кўпинча биз воизлик қилганимизда ёки таълим берганимизда, биз бошқаларнинг таълимотини такрорлаймиз. Худо гапирганида эса, бу бутунлай бошқача бўлади. Худонинг пичирлаши – бу арзимас нарса эмас ва бунга ҳурмат билан ёндошишимиз зарур.

Худо Ўз ўғиллари ва қизларига пичирлайди. Ўз ҳаётингда ҳозир ўзингиз пичирлашингиз ва Худонинг пичирлашини эшитиш вақти келганини ҳис этаясизми? Буни сиз, ҳатто ҳозир ҳам эшитаётгандирсиз. Пичирлаш – бу сирли ва олдиндан башорат қиладиган тил.

Минг йиллар давомида одамлар Худонинг пичирлашини излаган, бироқ кўпинча бунга жавобан сукунатни эшитган.

“Кўплаб пайғамбарлар ва шоҳлар сизлар кўрган нарсаларни кўриш учун ўнг қўлини берган бўлардилар, аммо кўра олмадилар; сизлар эшитган нарсанинг, ҳатто пичирлашини ҳам эшита олмадилар” (Луқо 10:24, Message таржимаси).

Қадимги пайғамбарлар ва шоҳлар қулоқларини динг қилиб турганлар, аммо Худодан бирор садо ҳам чиқмаган. Улар кўз учида бўлса ҳам, келажакни кўра олиш учун тикилиб қарадилар, бироқ уларнинг уфқида ҳеч нарса пайдо бўлмади. Садо ҳам, очиқлик ҳам, тимсол ҳам – ҳеч нарса бўлмади, болаларидан: “Сизлар буни эшитдингизми?”- деб сўраш учун сабаб бўладиган ҳеч нарса бўлмади.

Сўнг мактуб келди-ю, бироқ бу пичирлаш тарзида эмас, балки инсон тимсолида келди. Пичирлаб айтилган Сўз танага айланди ва одамлар билан суҳбатда, уларга қўл қўйиб, таълим бериб, шифолаб ва ўликдан тирилтириб, баралла гапиришни бошлади. Афсуски, ҳаммадан ҳам кўпроқ эшитишга уринган одамларнинг қулоқлари том битиб қолган эди. Бу одамлар Уни илғай олмадилар, чунки Худо улар

кутгандек кўринишга эга эмас ва улар кутгандек гапирмас эди. Исо Масих солиқ йиғувчилар ва балиқчиларга “шивирлаб ва фарзийларнинг оғирлашиб қолган қулоқларига бақирар эди.

Исо Ўзининг Кимлиги ва қаердан келганлигини сўзлар билан ифодалашнинг ўрнига, ҳаёти билан Ўз табиатини очиб берди. Унинг ишлари ҳар қандай сўзлардан баландроқ жаранглар эди.

ПИЧИРЛАШДАН ХИТОБГА ЎТИШ

Кўпларимиз сингари, менинг дугонам Бобби Хьюстон ҳам Самодан келадиган садога қулоқ тутуди ва Қудратли Худонинг Руҳи Ўз кизларига қандай топширикни тайёрлаганига диққат қилади. У қуйидаги шоирона сўзларда кўпчилигимиз кўраётган нарсани муҳради:

Худонинг пичирлаши хитобга айланди.

Бутун дунёдаги аёллар ушбу сўзларга муносабат билдиради.

Унинг пичирлашини эшитаётган аёллар кундан-кунга кўпайиб бораёпти. Бу Худонинг пичирлаши нима ўзи? Ва нега унинг товуши баланд бўлиб бормоқда? Адолатга хитоб этаётган тумонат овозларнинг бирлашмасига жавобан, бизнинг умидга тўла эълонларимиз кўтарилмоқда. Исонинг онаси, Марям унинг халки учун нажот ҳақидаги Худонинг ваъдасини қабул қилганида, у буни ўз юрагида асраб, ичида сақлаб юрди. Бугун юракларида Худо амалга оширган ҳаёт ва эркинликни эълон қилаётган аёлларнинг сони ортиб бормоқда. Натижада, айрим одамларнинг юрагида бошланган пичирлаган овоз, бирлашган хитобга айланди. Узоқ вақт сукунат ҳукмронлик қилган жойларда мактуб жаранглайди.

Сизнинг қулоқларингизга пичирлаётган гапларни, ҳамма эшитиши учун томларнинг устига чиқиб бақиринглар (Матто 10:27, инглизчадан NLT таржимаси)!

Исо бошида шивирлаган, сўнг шогирдларига қичқиришни буюрган. У биринчи тор доирадаги одамларга фаҳмлаш ва доноликни жойлаган, сўнг шогирдларига, олдин сирли бўлган нарсаларни, энди очик эълон қилишни буюрган.

Биз ҳозир Худонинг бугунги шивирлаши, эртанги хитобга айланадиган кунларда яшайпмиз. Бунинг яширин бўлган ҳаққоний ҳажминини тушунамизми, йўқми, билмайман-у, ҳозир кўпларингиз яқинроқ келиб, диққат билан тинглашни бошлаганингизни сезяпман. Яқинроқ келаверинг, сиз енгил шивирлашни – ичингиздаги интилиш, ҳаяжон ва ҳаракатни эшитаяпсиз.

Худонинг шивири шуқадар ўзига тортадики, бундан ҳадиксираб кетасиз.

Буни шуқадар олдиндан билиб бўлмайдики, баъзида унинг ортидан бориб, қандайдир вақтга ёлғиз бўлиб қолишингиз мумкин.

Бу шуқадар қудратлики, унга бир марта йўл берсангиз, кейин тўхтатиш имконсиз.

“Осмоннинг устунлари титрамоқда ва Унинг таҳдидидан даҳшатга тушмоқда. Қулоқ солинг! Бу товуш Худонинг овози! У Ўз қудрати билан денгизни қўзғатади ва Ўзининг онги билан унинг мағрурлигини чилпарчин қилади. Самонинг кўркамлиги – Унинг Рухидандир. Чаққон илонни Унинг қўли яратган. Мана, булар – фақат кичик қисмлардир, Унинг шохлигининг шивири, холос. Биз У ҳақида нақадар кам эшитганмиз! Бироқ Унинг қудратининг гумбуралини ким англай олади?” (Аюб 26:11-14, Message таржимаси, муаллиф томонидан ажратиб кўрсатилган).

Мен ҳам айнан шундай деяпман. Биз нима қилган бўлар эдик? Биз шубҳасиз, кўркувдан қалтираб қолган бўлардик, бироқ Унинг пичирлашини танийдиган ва Унга ишонадиганлар, Худонинг олиб келадиган хитобига қарши чиқа олмайдилар. У овозини кўтарганда, ичимизда нимадир эҳтиром билан итоат этади. Юқорида таърифланган бор куч ва овоздаги қудрат – бор-йўғи пичирлаш. Унинг биргина эсиши осмондаги барча булутларни тарқатиб юборади!

Худованд Ундаги ҳаёт, эркинлик, умид, куч, шиддат, қиймат ва хатто, гўзаллик ҳақида юрагимга илк бора шивирлаганида, қайсидир маънода машқ эди. У мени ўзим кенгайиш ва ўсиш учун энди жой йўқ деб ўйлаган соҳаларда, кенгайиш ва ўсишга даъват этди.

Ўша пайтдаги қалбимда ҳукмронлик қилган босимни яхшиси шу аснода таърифлайман: тасаввур этиб кўринг, сиз ҳаётингизда шу пайтгача билмаган нарсалар энди содир бўлиши ҳақидаги шивир-

лашни эшитдингиз. Бу пичирлаш дейди: сен ҳаётинг ўз нуқтасига бориб етди деган фикрга рози бўлдингми ва қандайдир ёриб ўтиб бўлмайдиган юқори чўққи мавжудлигини тан олдингми, лекин бу бўлмаган гап ва ҳеч қачон бундай бўлмайди. Бу пичирлаш сиз жуда кўшлардан эшитган нарсаларга зид.

Бироқ бу пичирлаш сизни қандайдир сирли, теран жойга етаклайди ва ҳозирча тил билан таърифлаб бўлмайдиган ноаниқ интилишларга ундайди. Бу овоз телевизорда эшитган ва китоб ёки журналда ўқиган нарсалардан кўра ҳақиқатга яқинроқ эшитилади. Қулоқларингиз ваҳийнинг шивирини эшитганда, сиз ўзгарасиз. Бир ой, бир ҳафта ёки бир кун олдин ўзингизни сувдаги балиқдек сезган жойларда, муносабатларда ва гап-сўзларда, тўсатдан ноқулайликни ҳис этишни бошлайсиз.

Мен илк бора Худонинг пичирлашини эшитганимда, айнан шундай бўлди. Қандайдир маънода, олдин билган нарсаларимдан ажратиб олинганимни ҳис этдим, лекин бу хоинлик эмасди. Мен ўзимни худди денгизнинг ўртасида, қаердан келиб қолганимни ҳам, кейинги бандаргоҳни қаердан излашни ҳам билмай, адашиб юргандек сездим. Шу пайтгача тургун туюлган нарсалар, энди тўкилиб бораётган, ноаниқ ва ноқулай эди. Ягона амин бўлган нарсам: нимадир жойидан силжиди-ю, мен эса энди ҳеч қачон эски ҳаётимга қайтмаслигим эдим.

Ҳа, бу пичирлаш бизни олдин билган нарсаларимиздан – айнан шу аснода, шуқадар тез ажратиш ҳокимиятига эга. Айримлар буни дили ёришиш деб, бошқалар – парадигмаларнинг силжиши деб атайди.

Ҳар доим Худони излаганимда, У жавобан менга пичирлайди.

“Кел, яқинлаш, Менга пичирлаб жавоб бер. Мен Сенга муҳтожман!” (Санолар 54:2, Message таржимаси).

Унинг жавоблари сиз ва ўтмишингиз ўртасига бўлиниш олиб келиши мумкин ва қанчадир вақт бу сизга ноқулайлик туғдиради. Мана, нима учун Худонинг пичирлашини эшитганда, тинчланиш, тўхташ, қулоқ солиш ва бу пичирлашни муҳрлашга уриниш муҳим.

Людвиг ван Бетховен шундай деб ёзган: “Товушлар, то мен уларни ноталар кўринишида ёзиб қўймагунимча, агрофимда янграйди, жаранглайди ва отиладилар”. Борди-ю у ичида эшитганларини ёзиб

бормаганда, нима бўларди? Биз нафақат унинг мусикасидан бебаҳра қолар эдик, қолаверса у орқали ёзилган товушлар симфониясидан туғилган фикрлар, севги, орзулар ва руҳланишсиз қолардик.

Худонинг пичирлаши менда бўронни ёки фикрларнинг ириллашини юзага келтирганида, уларни ёзмагунимча, тинчланмайман. Самонинг нафасини тутиб олиш ва бу шивирлашга шакл бериш учун кўплаб йўллар мавжуд. Баъзилар уни сўзларга ўрайдилар, бошқалар эса мусиқа тўқийдилар. Яна бир турдаги одамлар эса бунини воизлик, актёрлик ўйини ёки адабиёт асари ёрдамида юзага чиқаради, бу орқали пичирлаш олиб келган мактуб баландроқ янграйди. Бу пичирлашга шакл ва ранг бериб, тасвирлар ёки архитектура кўринишида тақдим этадиганлар ҳам топилади.

Бу қандай шаклда юзага чиқиши муҳим эмас. Муҳими – бунини юзага чиқаринг!

ПИЧИРЛОВНИ ҲАЁТИНГИЗДА БАЛАНД ТАРЗДА АКС ЭТТИРИНГ

Сиз балки: “Баланд овозда яша”,– деган иборани эшитгандирсиз,– бироқ мен бу иборага яна бир нарсани қўшимча қилмоқчи эдим. Ичингдаги нарсаларни акс эттирган ҳолда баланд овозда яша.

Ральф Уолдо Эмерсон шундай деган: “Одам ёлғиз ўзига эшитилаётган пичирловга қулоқ солмаса, ҳеч ким ҳеч қачон, ҳеч қандай маҳсул ва таъсирли нарсани амалга ошира олмайди”.

Ўзингизни эшитишга ўрганинг. Фақат ўзингиз эшита оладиган нарсаларни сизга бошқалар айтишини кутиб ўтирманг. Борди-ю шундай қилсангиз, ўз юрагингизнинг устидан ҳокимиятни ичингиздаги Худонинг пичирловига эмас, бошқа одамларга топшириб қўясиз. Худо сизга шивирлаётган нарсаларга жиддий ёндошинг ва сиз қандайдир маҳсул нарсани амалга оширишга қодир бўлишингиз учун, у сизга жойлаётган сўзларни эшитиш учун вақт топинг.

Биз кўпинча ёлғиз қолганимизда Худонинг пичирлашини эшитамиз. Бироқ ёлғиз биз эшита оладиган қулоққа эга эмасмиз. Худо Уни тинглаш учун старли даражада тинчланиб олган ҳар битта кишига мурожаат этишга тайёр. Гап шундаки, биз Муқаддас Рухни аниқ

эшитиш ва Унинг сўзларини кучда ёзиб олиш учун етарли даражада узун бўлган тўхтама бардош бера оламизми. Бу мактубдаги ўз қисмимизни аниқлай ва белгилай олсак, бу пичирловни бошқаларда ҳам таний олишимиз мумкин. Тинчликда тинглаш пайтлари бизга ноқулай туюлиши мумкин, бироқ биз яна алоқани тиклаб, бирор нарсага қўшилиб, хавфсиз бандаргоҳ томон йўналишимиз учун, бу жараёндан ўтиш шарт.

Мен ёлғизликда тинглашим зарур бўлган вақт 2006-йил ўз якунини топди, мен бу пайт Филлипинада Хелен, Бобби, Лиза ва Дебора каби кучли ва меҳрибон аёллар даврасида бўлган эдим. Биз ҳаммамиз турли давлатлардан келган эдик, мақсадимиз бутун дунёдаги аёлларнинг кучи кадрилини таъкидлайдиган ўқув дарсининг намойишида иштирок этиш эди.

Ушбу анжуманлардан сўнг, менинг воизликларим бу қадар кескин ўзгариб кетишини умуман кутмагандим. Бу учрашув менинг воизликларимнинг мазмунини эмас, балки уларни одамларга тақдим этиш усулини ўзгартирди. Қўрқмай таъкидлашим мумкинки, 2006-йилнинг охирида менинг сўзларимда сўроқ ва узр сўраш оҳанги анча йўқолди.

Анжумандан сўнг ўзимни Худонинг пичирловига янада яқинроқ боғланган ва унга янада содиқлигимни ҳис этдим. Бунгача ички қураш, яққаланиб қолганлик ва ёлғизликдан қийналардим.

Жадвал тузувчиларнинг хоҳиши билан, мен биринчи бўлиб воизлик қилдим. Ўз қисмимни тугатиб, бошқа аёллар айтган мактубларни ўзимга синдиришга шайландим. Ҳар битта дарс давомида менинг саволлар билан ҳолдан тойган ва эзилган қалбимга ҳаёт қуйилар эди. Ҳар битта воизхон равшанлик, куч, мойланиш ва меҳрибонлик билан гапириб, ичимдаги шивирловни ва менинг шахсий сирларимни сўзларга ўгирарди десам ҳам бўлади. Менинг юзимдан оқаётган ва худди қақшаб кетган қалбимни суғораётгандек қуйилаётган ёшларимни тўхтата олмасдим. Менинг чанқоғим босилди ва саволларимга жавоб олдим.

Анжуман охирида айрим хизматчилар билан бирга меҳмонхонага қайтдик. Мен уларга ичимдан нималар ўтаётганини таърифлаш учун тинимсиз гапирардим. “Ахир, сен ўзинг бу ҳақда ёзгансан ва воизлик қиласан-ку?” - деб изоҳ келтирди Бобби.

У ҳақ эди, бироқ шу пайтгача манашу ҳақиқатларни баланд овозда эшитиш ва яна кимнингдир фикрларини, менинг фикрларим билан шуқадар ҳамоҳангликда эшитиш имконига эга бўлмаган эдим.

Йиллар давомида, ўзимни ёлғиз сезардим ва менинг сўзларим ёпиқ жойнинг деворларидан ташқарига чиқмаётгандек туюларди. Мен ташқарига боқиб қўяр, бироқ бу деворлардан ошиб ўта олмасдим. Тўсатдан кимдир панжарали эшикни очиб, мени нур ва кулгу билан тўла катта, очиқ кенгликка таклиф қилгандек бўлди.

Бобби менга қўлини чўзди ва тиззаларимга уриб қўйди: “Сен энди ёлғиз эмассан”.

Мен бошимни тебратдим ва ўзимни ёш боладек тутаятганимни сезиб, йиғлардим,— лекин менга ҳаммаси барибир эди. Ўша кеча мен учун ҳаётимда бошқа давр бошланган лаҳза эди. Мен то бошқа нарса билан бирлашмагунимча, ўзимнинг ёлғизлигимни тўлиқликда англаганимга амин эмасман. Мен чиндан ҳам, биродарларнинг сафига қўшиладиган ва бу дунёни ўзгартириш учун биргаликда меҳнат қиладиган опа-сингилларнинг бирига айланганимни тушуниб етдим. Сен эшитган пичирловни, эшитганларга қўшилиш,— бу сенга куч, озодлик олиб келади ва бу нақадар ажойиб!..

Эҳтимол, сиз ҳам буни бошингиздан кечиргандирсиз. Сиз нимагадир четдан қараб турасиз ва қутилмаганда улар сизни ҳам ўз сафига қабул қилгани ва сиз содир бўлаётган нарсаларнинг бир қисми бўлиб қолганингизни ҳеч туйганмисиз? Қизим, опа-синглим, онам ва дугонам, сиз Худо оиласининг бир қисми эканини билишингиз зарур, сиз бизнинг бир қисмимисиз. Сиз ёлғиз эмассиз ва ҳеч қачон ёлғиз бўлмагансиз. Ичида Худонинг пичирловини олиб юрган одамларнинг барчаси сизни қабул қиладди ва сизни кўришдан мамнун.

Сизни ёлғиз эканингиз ва сиз бунга мажбурлигингиз учун даврага қабул қилинганингиз йўқ. Ҳечам бундай эмас! Сиз бутун дунё бўйлаб кўтарилаётган Худонинг аёл ва эркаклари жамиятига тегишли эканингиз учун қабул қилиндингиз.

“Сизлар – бизнинг бир қисмимисиз. Муқаддас Худо сизни мойлади ва сизлар барчангиз буни биласизлар. Буни сизлар билмаганингиз учун ёзганим йўқ, лекин сиз билган ҳақиқатни таъкидлаш – ҳақиқат ёлғонни туғмаслигини эслатиш учун ёздим” (Юҳаннонинг 1-мактуби 2:20-21, Message таржимаси)

Мен ўзимдан каттароқ давранинг бир қисми эканимни билиш қанчалик катта аҳамиятга эга бўлганини тилим билан ифодалаб бера олмайман. Мен ҳар ҳафта сафарларда юриб, юзлаб аёлларга воизлик қилсам ҳам, кўпинча ўзимни меҳмондек ҳис қилар эдим. Меҳмонда бўлиб, ўзингни бегона ҳис этиш – бу дилхиралик олиб келади! Шунинг учун келинг, барча тушунмовчиликларга барҳам берамиз: сиз меҳмон эмассиз – сиз Худонинг оиласининг бир қисмисиз. Катта оломон бир бутун бўлганида, ҳар бир кишининг сўзи садога айланади, муносабатлар мустаҳкамланади, овоз эса баландланади.

Мана шундай турдаги пичирлов бизни унга қўшилишга чорлаяпти!
Хитоб ҳақида нима деймиз?

“Бақирманглар. Ҳатто бир-бирингиз билан гаплашманглар ҳам – мен сизларга: “Қичқиринглар!” – деб буйруқ бермагунимча, ҳеч қандай шивир чиқарманглар, – кейин бор кучингиз билан қичқиринглар!” (Йешуа Нун 6:10, Message таржимаси).

Биз пичирлашдан хитобга ўтиш ҳақида гапирганимизда ёки ҳеч бўлмаса бу ҳақда ўйлаганимизда, тўғри вақтни танлаш энг муҳим масала ҳисобланади. Кўриб турганингиздек, биз тарихнинг стратегик муҳим ва хавфли даврида яшайпмиз. Худо Йерихонни қулатганидек, энди ҳам айрим нарсаларни ўраб олишни ва тўғри танланган вақтда уни бирлашган хитоб билан барбод қилишни режалаштириб қўйган.

“Чунки Раббийнинг Ўзи буюк нидо пайтида, бош фариштанинг садоси ва Худонинг қарнаий овози билан осмондан тушади...”
(Фессалоникаликларга 1-мактуб 4:16).

Унинг овозининг товушидан ўлим ва ҳалокат ҳукмронлиги қулайди.

Исроилликлар хитобнинг кучини қўлга киритмагунларича, Йерихонни етти марта айланишига тўғри келди. Шунга ўхшаб, ақлли шерлар ҳам, уларнинг пистирмаси муваффақият қозонишига ишонч ҳосил қилмагунича, ўқирмайди. Гап баланд овозда бақириниш ва катта шовқин кўтаришда эмас, гап тўғри фурсатда ҳаракатни бошлашда. Ҳамма керакли куч билан буни бажариш масъулиятини ўз зиммасига олмагунича – ҳеч биримиз бирор нарса демай туришимиз зарур.

Ҳар битта пичирловни ҳам хитоб қадар баланд овозга кўтариш керак эмас.

“Ҳомиладор аёл тўлғоқ бошланганида, азоб чекиб ўз оғриқларидан додлаганидек, Сенинг олдинда биз ҳам шундай бўлган эдик, ё, Раббий” (Ишаъё 26:17).

Йиллар давомида биз ҳаммамиз алоҳида ва биргаликда азобларимиздан қичқириб келдик, бироқ азобдан қичқириш – бу масалани ечмайди. Ечим – бу тўлғоқ азобидек оғриқ орқали дунёга ҳаёт келтиришидир. Келинг манашу хурофотга ва ҳатто, азобларга нажот кучи билан жавоб берамиз ва кучли ва ғайратли Худо қизларининг авлодини дунёга келтирамиз.

ХИТОБНИНГ ЎҚИРИШГА АЙЛАНИШИ

Қичқириш ҳамманинг қўлидан келади. Бироқ ҳамма ҳам ўқира олмайди, айниқса, бунинг вақти келмаган бўлса.

Хўш, ўқириш дегани нимани билдиради? Ўқириш – бу шунчаки баланд овоздаги хитоб эмас. Бу биринчи навбатда ботирларча эълон қилиш. Ўқириш – бу табиий, шиддатли ва бироз тушунарсиз нарсанинг чиқишидир. Ҳар биримиз ўқириш қобилятига эгамиз, лекин ҳамма алоҳида эмас. Ўйлайманки, ўқириш одамларда – бу кўплаб овозларнинг бирлашишигина эмас; бу одамлар, қай тарзда умид ва Худонинг севгиси билан бўлишиб, ўз имонини ҳаётида баланд овозда кўрсатишидир. Айримларингиз, эҳтимол, 1970-йилларда Хелен Рэдди: “Мен аёлман, менин ўқиришимни эшит!” – деб айтган қўшиғини эслашингиз мумкин. Илтимос, мен фақат аёллар ўқириши керак деб айтишга уринмаётганимни тушунинг. Боз устига, аёлларни эркакларга, эркакларни эса – аёлларга қарата ўқиришга чорламаяпман. Ҳозир овозимизни кўтариб, биргаликда ўқириш вақти келди деб ҳисоблайман!

Ҳозир ҳам ўз руҳимда шундай сўзларни эшитяпман: “Қизларим, тайёрланинглар, чунки сизнинг умумий хитобингиз ердан кўтариладиган ва Самодан ёрдам олиб келадиган ўқиришга айланиши мумкин”. Уинстон Черчилль айтганидек: “Мен арслон эмасман – шунчаки менга арслоннинг ўқиришини акс эттириш шарафи берилди холос”.

Биз ҳам арслон эмасмиз, лекин бизга Арслоннинг ўқиришига қўшилиш шарафи берилди. Фақатгина Исо Масих Яҳудо қабиласининг Арслони ҳисобланади. Биз Унинг ўқиришини садо билан такрорлайдиган издошлармиз. Бизнинг Раббимиз – Арслонни, нима ўқиришга мажбурлаши мумкин? Бу саволга ёввойи арслон ва шерларни ўқиришга нима мажбурлашини билиб олганимиздан сўнг жавоб бера оламиз.

Мушуклар туркумига кирувчи бу икки вакил ўқирса ҳам, уларнинг ўқиришининг сабаби ҳар хил. Арслон ўз худудидаги ҳукукани эълон қилиш ва уни ҳимоялаш учун ўқиради. Зулмат яқинлашганда алфа-арслон (ёки арслонлар) туради, бошини эгади, тунги ҳаво билан ўпкасини тўлдиради, сўнг ўқиради. Бу товуш унга тегишли бўлган барча ерларгача бориб егади ва шундай деб равшан эълон қилади: “Мен жангга тайёрман ва кучлиман. Мен ўз ўрнимдан ва ўз худудимни, ўз подамни ҳар қандай эътироз билдиришга ҳадди сикқандан ҳимоя қилишга тайёрман. Менинг шерларимни ёки болаларимни ўғирлашга уринаётганларга шунчаки сустилик билан қараб ўтирмайман. Оиламиз аъзоси бўлмаган фирибгарлар ноқонуний равишда бизнинг ўлжамизни ўзлаштира олмайдилар.

Арслоннинг ўқириши сиртлонни ваҳимага солади. Унинг қудрати уяда ҳам, ундан узоқда ҳам сезилади ва саваннанинг ғира-ширасида яшириниб ўтирган барчани, ҳужумни ҳеч ким ёқтирмаслигидан огоҳлантиради. Унинг ўқириши, келиши мумкин бўлган душманларни даҳшатга солади ва уларга чегарани яхшилаб тушунтириб қўяди.

Арслонлар уларнинг тўдаси қаердалигини аниқлаш учун ҳам ўқирадилар. Бундай ҳолда ўқириш қуйидагича тушунтирилади: “Мен бу ерданман. Сизлар эса қаердасиз?” Ўзининг шерлари ва болалари ҳам унга жавобан ўқирадилар.

Ўқиришнинг кучи ва қудрати арслон ҳақида кўп нарсани билдиради. Ўқириш орқали арслоннинг ҳажмини, ёшини ва жисмоний ҳолатини аниқлаш мумкин. Аслида унинг ўқириши шундай дейди: “Сен мени кўрмаётганингни биламан, бироқ сен бунга эшитаяпсанми ва сезаяпсанми? Менга яқинлашма!” Ва ниҳоят энг муҳими: арслон унинг жаҳлини чиқарганда ўқиради.

Бу сатрларни ёзар эканман, Исони Худонинг уйига нисбатан рашики Уни қанчалик тирнаётганини кўрсатадиган ҳолатни эсламай бўл-

майди. Бизнинг рашкимиз ҳам Уникидек даражадами – биз ҳам бошимизни эгиб, ўпкамизга ҳаво тўплаб, У билан муносабатларимиз қандайлигини эълон қилишга тайёрмизми?

Урғочи шерни нима ўқиришга мажбурлайди?

Арслонга ўхшаб, у ҳам ўз ҳудудидаги ҳуқуқни ва унинг ҳимоясида турганини билдириш учун, шунингдек тўдадаги аъзолар билан муносабатини аниқлаш учун ўқиради. Қолаверса, у душманларнинг ҳужумини енгиш учун бошқа шерларни ёрдамга чақириш учун ўқиради. У адашиб қолган болаларини чақириш учун ўқиради. Бироқ у кўпинча – болаларининг ҳимояси учун ўқиради.

Буни ифодалаш учун, шерларнинг одатларини икки йил давомида ўрганганлардан бир парча келтираман.

“Шерлар болаларни ўлдиришга мойил бўлган арслон билан дуч келганда, уларни ҳимоя қилиш осон бўлиши учунгина бирлашмайди, лекин яна улар бирга ўқириб, бундай воқеа содир бўлишини камайтиради”.

Битта шернинг ўқириши арслон томонидан нотўғри тушунилиб, уни қовушиш учун таклиф қиляпти деб ўйламаслиги учун, шерлар биргаликда ўқирадилар. Шер яна нимани истайди, унинг боласини ўлдириб, тўдада биринчиликни қўлга олмақчи бўлган арслонни чалғитиш учун ўқиради. Ёлғиз кезиб юрадиган арслонлар, шер у билан тезроқ қовушиши учун, кўпинча унинг болаларини ўлдиради (чунки шерлар ҳали ўз наслини катта қилаётган экан, арслон билан қовушмайди). Бу арслонга тезроқ ўз авлодини бошлаш имконини беради.

Ҳайвонларнинг ҳатти-ҳаракатни таҳлил қиладиган мутахассислар, илгари шерларнинг бирлашишига сабаб бўладиган омил, бу яхшироқ ов қилиш деб ҳисоблар эдилар. Ҳозир эса олдинги текширувларнинг ҳулосаларини шубҳа остига қўйиб, шерлар биринчи навбатда фарзандларини ҳимоя қилиш учун, фақат шундан кейин – овлаш кучини йиғиш учун бирлашадилар деб ҳисоблайдилар.

Шерлар биргаликда ўқиришидан мақсад – фарзандларини ўлими ва уларга зарар етишини олдини олиш эканини ўқиганимда, йиғлаб юборишимга сал қолди. Бу ўрганишлар натижасида, учта шер биргаликда ўқирса, шерга ҳалакит бера олиши аниқланди.

Бу нимадан далолат беради?

Биз ёлғизлигимизда – ҳимоясизмиз. Ёнимизда дўстимиз ёки дугонамиз бўлса – хавфнинг юзига дадил қарай оламиз. Лекин учинчи кишини топа оласанми? Учта ип бирга эшилса, уни узилиши қийин (Воиз 4:12, Message таржимаси).

Шерлар якка юрса ҳалок бўлишини билар экан, унда нега биз бу қадар мустақил бўлишга интиламиз? Биз биргаликда ўз наслимизни ўлимдан ва шикастдан асраб қолишимиз мумкин. Бир-биримиздан узоқда, бунга эришишнинг бутунлай имкони йўқ.

Агар бу чиндан ҳам шундай бўлса, нега бир-биримизга муҳтожлигимизни тан олишдан бунчалик қўрқамиз? Биз улкан оломон тузишимиз шарт эмас – ўша оломон учун дунёни ўзгартириш йўлида бор-йўғи, бир нечта беғараз, астойдил ҳаракат қиладиган одамлар керак холос.

Бир нечта бефарқ бўлмаган одамлар дунёни ўзгартира олишига, ҳеч қачон шубҳаланманг. Аслида манашу одамлар дунёни доим ўзгартириб келган.

— МАРГАРЕТ МИД

ИБОДАТ ЎҚИРИШИ

Фақат қариндошлик ришталари билан боғланган шерлар дадил ўқиришга ҳаддилари сиғади. Улар нафақат бирга ўқириш учун овозга, қолаверса опа-сингилларининг мададига ҳам муҳтож бўлади.

Хуллас, биз Худонинг шерлари, нима учун ўқиришимиз зарур?

Биз Унинг қудратли ҳукмронлигини ва биз Унга тегишли эканимизни эълон қилиш учун овозимизни кўтарамиз. Биз йўқолганларни чақириш учун ўқирамиз. Бизнинг ўқиришимизни эшитиб, адашганлар ва ёшлар бизнинг ҳимоямизга қайтиб келадилар. Биз чақирилмаган меҳмонлар, душманлар ва ўғриларга йўл бермаслик учун ҳавони ларзага соламиз. Биз ўз наслимизни ўлим ва шикастдан ҳимоя қилиш учун биргаликда товушимизни кўтарамиз. Биз зулмат билан учрашганда, жим ўтирмаймиз.

Юқорида келтирилганлардан кўра яна салмоқлироқ сабабни тасаввур ҳам эта олмайман. Заифлар учун овозимизни кўтариш масъ-

улияти бизга юкланган бир пайтда, жим ўтиришга ҳаққимиз йўқ. Кеч тушиб қолди. Биз ухлаб ётганимизда, зулмат бемалол тарқалиб юрди. Энди биз уйғонганимиздан сўнг, Худонинг нури тарқалишида У бизнинг кучимизни кўпайтириши учун илтижо қилишимиз зарур. Ибодат қилиш бизнинг учрашувларимизнинг энг муҳим сабаби бўлиши лозим. Бу жангни олиб боришимиз учун бизга Самодан ҳимоя, донолик ва тўғри режа талаб этилади.

Исо шундай деган: “Раббий Худойингни бор рашкинг, ибодатинг ва фаҳмлашинг билан севгин” (Матто 22:27, Message таржимаси).

Биз товушимизни ўқириш қадар баландлатишимиз учун учта амаллий усул: рашк, ибодат ва мулоҳазалилик. Ҳаётимизда манашу учта соҳани ёритганимизда, то ниҳоят, Худога бўлган севгимиз рашк қадар ва шу билан биргаликда мулоҳазалилик ибодатлари орқали намён бўлмагунича, аста-секинлик билан ўзаро кўшилиб бораверади.

Биз кўпроғига ишониб, камроғидан бошлаймиз. Худованд икки ёки уч киши йиғилган жойга келишни ваъда берган. Ибодат мақсадни тўғри танлаш ва стратегик режаларни амалга ошишини таъминлашга замин яратади. Шер опа-сингилларим, сиз ҳеч бўлмаганда иккита аёлни топиб, бирга, ҳеч бўлмаганда телефон орқали ибодат қилишга қодирлигингизга ҳеч шубҳам йўқ.

Биз туриб, йиғилиб ва овозимизни кўтарганимизча, Худованд учта кишидан иборат гуруҳларни тез орада ўттиз кишилиқ гуруҳларга айлантирсин. Сўнгра ўттиз кишилиқ гуруҳлар ўн хиссага кўпайиб, уч юз кишилиқ гуруҳларга айлансин. Биз бир кўшин бўлиб, ибодатимиз ердан осмонга қудратли ўқириш билан кўтарилмагунича, уч юздан, уч мингтага, сўнг ўттиз мингтагача ўсиб борсин. Исо Масих бўлмиш Арслоннинг ўқиришини акс-садо билан тақроллаш вақти келди.

Шерларга ўхшаб уйқудан туринг,
Сиз худди ўт поясига ўхшайсизлар,
Қора тушлар жодуларини тарқатинг,
Ўз кишанларингиз зулмини қоқиб ташланг,
Сиз кўпчилиқсиз – душман сони эса санокли!

Перси Биши Шелли

«Мессенжер Интернэшнл» одамларга, оилаларга, жамоатларга ва халқларга Худо Сўзининг ўзгартирадиган кучини англашга ва бошдан кечиришга ёрдам бериш учун яшайди. Бу ўзгаришлар орқали одамларнинг ҳаёти куч билан тўлади, жамият ўзгача тарзда шакллана бошлайди, дунёдаги адолатсизликларга баланд овоздаги жавоб келади.

Кўпроқ истайсизми? Сканер қилинг:
CloudLibrary.org

Cloud Library – бу бутун дунёдаги хизматкорлар, ўз она тилида рақамли манбаларга эга бўлишига имкон яратадиган онлайн-платформа ҳисобланади.

CloudLibrary.org саҳифасида сиз Жон ва Лиза Биверларнинг **100** дан ортик тиллардаги манбаларини топишингиз ва уларни осон юклаб олишингиз мумкин.

Электрон китоблар, видео ва аудио таълимотлар, аудио китоблар, Муқаддас Китоб...

ҚИЛИЧ ТУТГАН ҚИЗЛАР

Худонинг сўзи – бу қилич, биз ундан фойдаланишдан кўра, кўпроқ уни ўрганишни афзал кўраемиз. Аёлларга қилич бериб, улар қай тарзда осмон ва ерни бирлаштиришини кузатиш вақти келди. Бутун дунёда аёллар хурофот, жинсий қуллик савдоси, зўравонлик ва камситилиш нишони ҳисобланадилар. Лиза Бивер, бу ҳужумлар аёлларнинг ўтмишда ким бўлганидан кўра, кўпроқ келажакда ким бўлишидан дарак беради. «Қилич тутган қизлар» китобида у, душман қай тарзда инсониятнинг аёл қисмини барча поғоналарда қуролсизлантиришга уринаётганини тушунтирган. Аёллар, Худо уларга берган довураклик, ақл, кечиримлилик ва донолик билан – қаҳрамон бўлиш вақти келди. Қўлга қилични олиб, қаҳрамон бўлиш вақти келди.

Жон ва Лиза Биверларнинг мана шу китобини ва бошқа манбаларни CloudLibrary.org «Messenger International» хизматининг сайтида бепул томоша қилишингиз ва уларни юклаб олишингиз мумкин.

Cloud Library

Уйғонинг

Қудрат, иштиёқ ва гўзалликнинг тимсоли бўлмиш – шер уйқудан уйғонмоқда. Унинг ҳаққоний табиати – уни ўраб турган дунёга буйруқ бериш, наслини ҳимоя қилиш ва арслонга куч бағишлашдир. Шерлар жамоаси, ўзининг атрофидаги дунёга таъсир кўрсатиш учун бирликда ҳаракат қиладилар.

Сиз ҳам – шерсиз

«Шерларнинг уйғониши» китобида Лиза Бивер, шернинг тасвири ва ҳаёти, қатъиятли, шу билан бирга мулойим аёлнинг тасвирини тақдим этади. Бу ажойиб жонзот ҳақидаги кутилмаган маълумотлар билан, Лиза аёлларни мақсад, интилиш ва жасоратни қўлга киритишга чорлаган.

Бу мактуб орқали сиз қуйидаги имкониятларни билиб оласиз:

- Куч ва қудратнинг лол қолдирадиган намунаси бўлиш
- Етукликка етмаганларни жон-жаҳд билан ҳимоя қилиш
- Овозсизларнинг овози бўлиш
- Ёруғликда яшаб, қоронғуликда ов қилиш
- Атрофдаги ҳамма нарсани ўзгартирадиган умумий ўқиришни кўтариш

Ёввойи табиатдан олинган ажойиб ўхшашликлар ва Муқаддас Китобдан шер ҳақидаги теран матнлар билан тўла “Шерларнинг уйғониши” китоби – аёлларни бирлашиб, Ерда абадийга кучни қўлга киритишга чорлайди.

Биз – Унинг уйғонаётган шерларимиз

Иштиёқли табиат. Файритабиийликларга мойил. Одамларга яқин. Кучли. Мароқли. Бу сўзлар, бутун дунёга машҳур нотиқ, оммабоп ёзувчи ва дунёнинг 216 та давлатида эфирга узатиладиган «Элчи» теледастурининг асосчиларидан бири – Лиза Биверни таърифлайди.

Лиза одамларнинг юраклари эркинлик ва ўзгариш билан тўлиши мақсадида, ўзгача таъсирли услубда Худонинг сўзлари ва шахсий ҳаётидаги тажрибалар билан бўлишган. У адолат ҳимоячиси сифатида, бошқаларни кундалик муаммолар ва қийинчиликларга жавоб бўлиш учун йўналтиради.

Бепул юклаш ва видео томоша қилиш учун
CloudLibrary.org саҳифасига ташриф буюринг.

Cloud Library

Бу китоб – муаллифдан тўхфа.
Сотиш ман этилади.

Кўпроқ истиқозим?
Сканер қилинг:

